

Porin lukion opetussuunnitelma

Sivistyslautakunnan hyväksymä 8.11.2022

Sisällysluettelo

1.	Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö	6
1.1.	Opetussuunnitelman laatiminen	6
1.2.	Opetussuunnitelman sisältö.....	7
2.	Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta	9
2.1.	Lukiokoulutuksen tehtävä.....	9
2.2.	Arvoperusta.....	10
3.	Opetuksen toteuttaminen.....	11
3.1.	Opintojen rakenne.....	11
3.2.	Oppimiskäsitys.....	12
3.3.	Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.....	12
3.4.	Toimintakulttuuri.....	15
3.5.	Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	19
3.6.	Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.....	20
3.7.	Opetuksen valtakunnalliset erityistehtävät ja painotukset Porin lukiossa	25
3.8.	Kielivalikoima Porin lukiossa	29
4.	Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.....	30
4.1.	Ohjaus	30
4.1.1.	Porin lukion ohjaussuunnitelma	33
4.2.	Erityisopetus ja muu oppimisen tuki	39
4.3.	Opiskeluhoolto	43
4.3.1.	Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet	43
4.3.2.	Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen.....	46
4.3.3.	Porin lukion opiskeluhooltosuunnitelma	51
4.4.	Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä	70
4.5.	Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä	84
5.	Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.....	88
5.1.	Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.....	88
5.2.	Opintojakson arviointi	89
5.2.1.	Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.....	90
5.2.2.	Itsenäisesti suoritettavat opinnot.....	90
5.2.3.	Suullisen kielitaidon arviointi.....	91
5.2.4.	Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa	91
5.2.5.	Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen	92
5.2.6.	Laaja-alaisen osaamisen arviointi	94
5.3.	Oppiaineen oppimäärän arviointi.....	94

5.4.	Lukion oppimäärän suoritus.....	95
5.5.	Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.....	96
5.6.	Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.....	97
5.7.	Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.....	100
6.	Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.....	103
6.1.	Opetuksen yleiset tavoitteet.....	103
6.2.	Laaja-alainen osaaminen.....	105
7.	Oppiaineet.....	111
7.1.	Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).....	111
7.1.1.	Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).....	113
7.1.2.	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).....	132
7.2.	Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU).....	151
7.2.1.	Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1).....	156
7.2.2.	Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).....	165
7.3.	Vieraat kielet (VK).....	176
7.3.1.	Vieraat kielet, englantia, A-oppimäärä (VKENA1).....	183
7.3.2.	Vieraat kielet, latina, B3-oppimäärä (VKLKB3).....	195
7.3.3.	Espanja B3-oppimäärä (EAB3).....	205
7.3.4.	Italia B3-oppimäärä (IAB3).....	212
7.3.5.	Japani B3 (JPB3).....	220
7.3.6.	Kiina B3 (KIB3).....	227
7.3.7.	Ranska A-oppimäärä (RAA).....	233
7.3.8.	Ranska B2-oppimäärä (RAB2).....	242
7.3.9.	Ranska B3-oppimäärä (RAB3).....	249
7.3.10.	Saksa A-oppimäärä (SAA).....	257
7.3.11.	Saksa B2-oppimäärä (SAB2).....	265
7.3.12.	Saksa B3-oppimäärä (SAB3).....	273
7.3.13.	Venäjä A-oppimäärä (VEA).....	280
7.3.14.	Venäjä B2-oppimäärä (VEB2).....	289
7.3.15.	Venäjä B3-oppimäärä (VEB3).....	296
7.4.	Matematiikka (MA).....	305
7.4.1.	Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).....	308
7.4.2.	Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).....	323
7.4.3.	Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).....	336
7.5.	Biologia (BI).....	338
7.6.	Maantiede (GE).....	351

7.7.	Fysiikka (FY)	362
7.8.	Kemia (KE)	377
7.9.	Filosofia (FI)	389
7.10.	Psykologia (PS)	401
7.11.	Historia (HI)	420
7.12.	Yhteiskuntaoppi (YH)	445
7.13.	Uskonto (KT)	460
7.13.1.	Evangelisluterilainen uskonto (KT1)	463
7.13.2.	Ortodoksinen uskonto (KT2)	474
7.14.	Elämäkatsomustieto (ET)	485
7.15.	Terveystieto (TE)	501
7.16.	Liikunta (LI)	512
7.17.	Musiikki (MU)	528
7.18.	Kuvataide (KU)	545
7.19.	Opinto-ohjaus (OP)	567
7.20.	Temaattiset opinnot (TO)	579
7.21.	Lukiodiplomit (LD)	583
7.22.	Tietotekniikka (ATK)	586
7.23.	Urheiluvalmennus (UVA)	590
7.24.	Taiteiden väliset opintojaksot (TAI)	608
7.25.	Liiketalouspainotteiset opinnot (LTP)	611
7.26.	Aktiivinen kansalaisuus (AKT)	621
7.27.	Ilmaisutaito (ILM)	622
7.28.	Kansainvälisyys (KAV)	630
7.29.	Aktiivinen harrastaminen (AKH)	633
7.30.	Käsityö (KÄS)	635
7.31.	Luonnontieteiden erityispainotus (LNT)	638
7.32.	Integraatio-opintojaksot	648
8.	Liitteet	673
8.1.	Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta	673
8.2.	Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko	673
8.3.	Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	678
8.3.1.	Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	678
8.4.	Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	685

8.4.1.	Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	686
8.5.	Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	693
8.5.1.	Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.....	693
8.6.	Porin lukion tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma	700
8.7.	Lukiokoulutuksen järjestämisluvan muutos koskien erityistä koulutustehtävää.....	711
8.8.	Porin lukion kansainvälisyysstrategia	713

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

lukiolaki (714/2018)

valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)

Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista

koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma

vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain

kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
ohjaussuunnitelma
oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden
oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
kansainvälinen yhteistyö
työelämäyhteistyö
opiskeluhoito
opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista

toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Porin lukion koulutuksen tavoitteena on:

-tukea opiskelijoiden kasvua aktiiviseksi, omatoimiseksi ja tasapainoisiksi kansalaisiksi, joilla on hyvä yleissivistys ja terve itsetunto

-tarjota turvallisen, luovuutta ja sosiaalisia taitoja kehittävän oppimisympäristön sekä edistää yhteisöllisyyttä

-mahdollistaa opiskelijan opiskelun monimuotoisuus useiden erityislinjojen avulla

-lisätä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyötä ja tuoda kansainvälisyys osaksi lukion arkea

-tarjota monipuolinen oppimisympäristö sekä antaa jokaiselle opiskelijalle hyvät valmiudet jatko-opintoihin, työelämään ja elinikäiseen oppimiseen

-huomioida lapsen (alle 18-vuotiaan) edun ensisijaisuus kokonaisvaltaisesti johtamisessa koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä ihmisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin

vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Porin lukiossa:

Tavoitteena on kasvattaa sivistyneitä nuoria, jotka ottavat vastuun omista teoistaan ja valinnoistaan sekä ympäristöstään kestävä elämäntapaa noudattaen ja jotka ymmärtävät kulttuurisen moninaisuuden merkityksen. Lukiomme keskeisiä arvoja ovat yhdenvertaisuus, sukupuolten välinen tasa-arvo, suvaitsevaisuus, erilaisuuden hyväksyminen ja toisten kunnioittaminen.

Lukiossamme arvostetaan opiskelijoita yksilöinä ja heitä kannustetaan oma-aloitteisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Yhteisöllisyys näkyy yhdenvertaisuutena, kannustavana vuorovaikutuksena, yhdessä tekemisenä sekä osallisuutena. Avoin keskustelukulttuuri lukion sisällä ja eri sidosryhmien kanssa on väline arvojen toteutumiseen.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden

erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestäväen kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Porin lukiossa

Porin lukion opiskeluympäristöjä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Lukion opiskeluympäristöjen kehittämiseksi kerätään säännöllisesti palautetta niiden käyttäjiltä. Opiskeluympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta vastaa koko koulu. Koulu yhteisö ja toimitilat toimivat esimerkkeinä vastuullisesta suhtautumisesta ympäristöön ja siitä huolehtimiseen. Opiskeluympäristö on rakennettu mahdollisimman tarkoituksenmukaiseksi eri oppiaineiden opettamiselle. Luokahuoneet ovat hyvin varusteltuja ja opetusvälineet nykyaikaisia. Lukiossa opiskelijat toimivat turvallisissa ja terveellisissä opiskeluympäristöissä. Tavoitteena on, että opiskeluympäristöt ovat monipuolisia ja että ne rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota.

Opiskeluympäristöjen kehittämisellä tuetaan vuorovaikutusta ja yhdessä oppimista itsenäisen työskentelyn ohella. Opiskeluympäristöjä koskevissa ratkaisuissa otetaan huomioon, että oppimista tapahtuu mitä moninaisimmissa

tilanteissa ja paikoissa. Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista.

Yhteistyömahdollisuuksia helpottaa lukion keskeinen sijainti kaupungissa. Porin lukion luontevia yhteistyökumppaneita ovat toisen asteen ammatilliset oppilaitokset ja lähialueen lukiot, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Porin yliopistokeskus, paikalliset museot, yritykset, virastot, seurakunnat ja järjestöt. Myös kirjastot ja teatterit ovat osa oppilaitosten opiskelu- ja oppimisympäristöä.

Satakunnan monipuoliset luontokohteet, esimerkiksi Yyteri tai Kokemäenjoen suistoalue, sekä alueen kulttuurikohteet, kuten vanhat teollisuusalueet tai muut historialliset kohteet, tarjoavat mielenkiintoisa opiskelu- ja oppimisympäristöjä eri oppiaineille.

Porin lukiossa käytetään monia sähköisiä ympäristöjä. Näitä käytetään kokeiden ja tehtävien tekemiseen, oppimateriaalien jakamiseen ja erilaisten projektien toteuttamiseen. Nämä mahdollistavat aktiivisen vuorovaikutuksen oppimista. Tarkemmat ohjeet sähköisten opiskelu- ja oppimisympäristöjen käytöstä antaa kunkin opintojakson opettaja.

Opintojaksoilla käytettäviä opiskelu- ja oppimisympäristöjä voidaan laajentaa oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Tällöin yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia mahdollisuuksia pystytään hyödyntämään monin tavoin. Ulkomaalaisiin kumppaneihin, kuten erilaisiin ystävyyskouluihin, olevia suhteita pidetään aktiivisesti yllä. Tulevaisuudessa yhteistyötä ulkomaalaisten yhteistyökumppaneiden kanssa on mahdollisuus tiivistää tietotekniikan suomien mahdollisuuksien myötä.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettävään tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisulla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä

ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Porin lukiossa:

Lukion ensimmäisen periodin aikana opiskelijat opetetaan käyttämään sähköistä abittiympäristöä. Opiskelussa käytetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä. Niitä myös kehitetään yhdessä opiskelijoiden kanssa. Oppiaineiden käyttämiä sähköisiä ympäristöjä harjoitellaan lukion aikana oppiaineiden tarpeiden mukaan eri opintojaksojen aikana. Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opintojen aikana riittävät tietotekniset valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään. Kaikille opiskelijoille taataan yhdenvertaiset mahdollisuudet tulevaisuuden taitojen soveltajana. Tavoitteena on aktiivinen ja omasta oppimisestaan vastuuta kantava opiskelija.

Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Opiskelijoita kannustetaan laajentamaan sivistystään osallistumalla muiden oppilaitosten järjestämään etäopetukseen. Näin voidaan mahdollistaa opiskelijoiden yksilöllinen eteneminen, henkilökohtaiset oppimispolut ja verkko-opiskelutaitojen kehittyminen.

Etäopiskeluna suoritettu opintojakso tai osa siitä koostuu opettajan ohjaamasta itsenäisestä opiskelusta, ja siinä käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta tieto- ja viestintäteknologiaa. Etäopiskelussa pyritään käyttämään myös yhteisöllisiä työtapoja. Lukion opintojakso voidaan järjestää myös monimuoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi opintojakso sisältää myös lähiopetusta ja -ohjausta. Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävästä tulevaisuudesta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijälähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvuun aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävä tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Porin lukiossa:

- *toteutuu välittämisen ilmapiiri, jossa kannustetaan myönteiseen asenteeseen oppimiseen, opiskelijälähtöisyyteen sekä yksilöllisten oppimisen käytäntöjen vahvistamiseen*
- *oppiminen on vuorovaikutuksellista sekä yhteistoiminnallista lukioyhteisön sisällä ja suhteessa ympäristöön*
- *tavoitteena on luoda lukioon toimintakulttuuri, jossa opiskelija kokee voivansa vaikuttaa omaan koulutyöhönsä ja muihin häntä koskeviin asioihin*
- *koko koulu ohjaa; jokaiselle henkilökuntaan kuuluvalla on annettu ohjaustehtävä*
- *lukion järjestysäännöt ohjaavat yhteisön jäsenten kohtelua*
- *monikielisyys ja –kulttuurisuus on luonteva osa lukion arkea*
- *kannustetaan opiskelijoita osallistumaan opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen opiskelijakunnan ja tutortoiminnan kautta*
- *kutsutaan opiskelijakunnan hallituksen edustajia mukaan opettajien kokouksiin, keskustelutilaisuuksiin ja opiskelijakunnan edustajilta pyydetään lausuntoja opetusta ja lukiota koskevissa asioissa*
- *kannustetaan opiskelijakuntaa järjestämään yhteisöllisiä tapahtumia*
- *olla vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä lähiympäristön tarjoamien liikunta- ja kulttuuripaikkojen, yritys-elämän sekä korkeakoulujen kanssa*
- *kannustetaan liikunnallisuuteen ja pyritään tekemään tiloja, joissa on mahdollisuus liikkua ja toimia aktiivisesti*
- *rytmitetään työpäivät tauoilla ja ruokailulla tukemaan kokonaisvaltaista hyvinvointia*
- *suhtaudutaan vastuullisesti ympäristöön sekä toimitaan kestävästä kehityksen mukaisesti*
- *arvostetaan ja kunnioitetaan jokaista ihmistä sekä nähdään erilaisuus vahvuutena*
- *otetaan huomioon opiskelijoiden samanarvoisuus ja sukupuolen moninaisuus kaikessa toiminnassa*

- puututaan kiusaamiseen, häirintään, väkivaltaan, rasismiin ja syrjintään
- ennaltaehkäistään epäkohtia avoimella vuorovaikutuksella, hyvällä ilmapiirillä, yhteishengellä ja puututaan ilmeneviin epäkohtiin suunnitellusti ja tarvittaessa moniammatillisesti
- tunnistetaan, kyseenalaistetaan ja puretaan sukupuolittavat tekijät opetuksessa ja ohjauksessa ja kannustetaan opiskelijaa yksilöllisiin valintoihin
- kannustetaan opiskelijoita arvostamaan omaa ja muiden kieli- ja kulttuuritaustaa ja käyttämään hyväksi koko kielellistä repertuaariaan
- kannustetaan opiskelijoita hankkimaan monipuolinen kielitaito ja rohkaistaan toimimaan luontevasti erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollosta otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän

tulee määräjain selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Porin lukiossa

Porin lukio tekee monipuolista yhteistyötä kotien kanssa. Lukiossa järjestetään huoltajailtoja, joissa esitellään lukion toimintaa ja käytäntöjä. Tilaisuuksissa kerrotaan myös erilaisten koulun toimintaa ja opiskelijoiden hyvinvointia arvioivien kyselyjen tuloksista. Tällaisia kyselyjä ovat esimerkiksi valtakunnalliset Kouluterveyskysely ja Teaviisari. Lukiossa tehdään myös omia toiminnan arvioinnin kyselyjä, joiden tulokset analysoidaan. Kyselyissä esiin nousseisiin epäkohtiin tartutaan ja lukiossa toimitaan epäkohtien poistamiseksi. Myös näiden kyselyiden tuloksista ja tehdyistä toimenpiteistä informoidaan huoltajia. Huoltajien tilaisuuksissa myös opiskelijoiden vanhemmilla on mahdollisuus tuoda esiin havaintojaan koulun toiminnasta. Tärkeää on, että Porin lukio tuo asioita esiin monipuolisesti: ei pelkästään ongelmakohtia vaan myös kaikkea sitä, missä on onnistunut.

Tärkein jokapäiväinen tiedonvälitys- ja viestintäkanava on Wilma. Porin lukio julkaisee siellä tiedotteita, jotka on osoitettu pelkästään huoltajille. Niiden lisäksi useat opiskelijoita koskevat tiedotteet näkyvät myös huoltajille. Huoltajilta kysytään eri tilanteissa palautetta tiedottamisesta. Huoltaja tavoittaa opettajan tai muun henkilökunnan edustajan parhaiten Wilman kautta.

Vuosittain toteutetaan sähköisesti huoltajakysely, jossa kysytään huoltajien mielipiteitä koulunkäynnin eri aihealueista. Kyselyssä on mukana myös mahdollisuus vapaamuotoisen palautteen antoon. Kyselyn tulokset analysoidaan ja tulokset käsitellään opettajainkokouksissa ja opiskelijoiden kanssa. Yhdessä päätetään, antaako palaute aiheita käytäntöjen muuttamiseen.

Porin lukiossa toimii erilaisia työryhmiä ja niihin on mahdollista kutsua huoltajien edustajia.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös

kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakoulu yhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytetään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opinto- ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja refleктоivat työelämää ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämönhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Paikallinen lisäys:

Korkeakouluopintoihin tutustuminen Porin lukiossa

Alueen korkeakoulujen kanssa Porin lukiolla on luontevaa alueellista yhteistyötä. Korkeakouluopintoihin tutustumista ovat esimerkiksi erilaiset tapahtumapäivät sekä korkeakoulujen opintomahdollisuuksien esittelyt. Yhtenä korkeakouluopintoihin tutustumisen muotona ovat yrittäjyyspainotteisen linjan opinnot. Yrittäjyyspainotteisen linjan opinnot järjestetään Satakunnan ammattikorkeakoulun toimesta. Näiden lisäksi myös oppiaineissa tehdään yhteistyötä alueen korkeakoulujen kanssa mahdollisuuksien mukaan.

Lisäksi korkeakouluopintoihin tutustumisessa hyödynnetään korkeakoulujen tarjoamia kurkistuskursseja ja tutustumisopintoja niin alueen korkeakoulujen kuin muiden korkeakoulujen tarjonnasta. Näiden lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa lukio-opintojen aikana polkuopintoja, jotka mahdollistavat lukion

jälkeisen opiskelupaikan ja sujuvan siirtymän opintoihin. Korkeakoulujen tarjoamia tutustumisopintoja mainostetaan aktiivisesti oppilaitoksen viestintäkanavissa.

Yhteistyö työelämän kanssa Porin lukiossa

Yhteistyötä työelämän (alueen yritysten, julkisen sekä kolmannen sektorin toimijoiden) kanssa toteutetaan Porin lukiossa mahdollisimman monipuolisesti. Työelämäyhteistyötä toteutetaan osana lukion ohjausta. Tämän lisäksi työelämäyhteistyötä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan myös lukion eri oppiaineissa, kuten myös erityislinjojen opintojen yhteydessä. Työelämäyhteistyön tavoitteena on syventää lukion oppiaineiden merkitystä tulevaisuuden työelämää ajatellen sekä antaa opiskelijoille erilaisia esimerkkejä työtehtävistä ja työmahdollisuuksista.

Aikaisempien vuosien yhteistyötahoja ja mahdollisia yhteistyön muotoja on koottu oheen oppiaineittain.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Yhteistyömuotoja ovat olleet esimerkiksi alumnitoiminta ja yhteistyö kirjaston kanssa. Lisäksi yhteistyömuotoja ovat olleet mahdolliset asiantuntijavierailut (esimerkiksi kirjailijoiden ja toimittajien vierailut) sekä organisaatiovierailut puheviestinnän opintojaksolla. Työelämäyhteistyön tahoina on hyödynnetty paikallisia yrityksiä sekä Porin kaupungin omia palveluita.

Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

Kielten opinnoissa työelämäyhteistyötä ovat olleet esimerkiksi oppitunneilla vierailevat kielilähettiläät. Tämän lisäksi oppitunneille on kutsuttu vierailijoita kertomaan työelämässä tarvitsemastaan kielitaidosta. Lisäksi työelämätaitojen vahvistamista on esimerkiksi kielten opinnoissa tehtävä ansioluettelo vieraalla tai toisella kotimaisella kielellä. Työelämäyhteistyön tahoina on hyödynnetty asiantuntijoita alueen yrityksistä ja korkeakouluista.

Matemaattis-luonnontieteelliset aineet

Matemaattis-luonnontieteellisissä oppiaineissa työelämäyhteistyötä on tehty monipuolisesti yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa. Työelämäyhteistyötä ovat olleet rahoituslaitoksissa tapahtuneet vierailut sekä ohjelmoinnin asiantuntemuksen hyödyntäminen. Tämän lisäksi mahdollisuuksien mukaan työelämäyhteistyötä toteutetaan oppitunneilla tapahtuvilla todennäköisyyslaskennan ja pelillisyyden asiantuntijoiden vierailuilla. Opiskelijoille pyritään tarjoamaan erilaisia uratarinoita ja näkökulmia, millä tavalla matemaattis-luonnontieteellisten oppiaineiden osaamista hyödynnetään työelämän eri sektoreilla. Työelämäyhteistyötä on toteutettu myös tutustumalla mahdollisuuksien mukaan jätevesipuhdistamojen toimintaan sekä vieraillemalla erilaisissa alueen teollisuusyrityksissä tutustumassa teollisuuden eri prosesseihin.

Reaaliaineet

Reaaliaineissa työelämäyhteistyötä on toteutettu erilaisilla vierailuilla alueen eri yrityksiin, yhdistyksiin ja muihin toimijoihin, kuten monikulttuurisuusyhdistykseen, seurakuntiin, päiväkoteihin, vanhainkoteihin, lakitoimistoihin ja oikeuslaitoksen eri toimijoihin. Lisäksi reaaliaineissa on pyritty toteuttamaan myös vierailu eduskuntaan mahdollisuuksien mukaan. Yhteistyötä on toteutettu myös alueen museoiden kanssa, esimerkiksi ”Varjojen aika” – opintokokonaisuuden muodossa.

Taito- ja taideaineet

Kuvataiteessa pidetään yllä vireää yhteistyötä korkeakouluopiskelun sekä työelämän välillä erilaisien vierailukäyntien ja projektien avulla. Toimimme yhteistyössä kaupungin omien toimintatahojen kanssa, esimerkiksi Porin taidekoulun, Porin taidemuseon, Porigal gallerian, Satakunnan museon ja Rosenlew-museon. Myös muiden kaupunkien taidemuseoissa on vierailtu mahdollisuuksien mukaan, useasti esimerkiksi Helsingin taidemuseoissa.

Erilaisiin kuvataidekilpailuihin sekä kaupungin omiin taiteellisiin elävöittämishankkeisiin pyritään osallistumaan säännöllisesti (esimerkiksi asuntomessualueen seinämaalauskilpailu, Yrjönkadun elävöittämiskilpailu). Porin yliopistokeskuksen Akateeminen karhu –kilpailuun on osallistuttu säännöllisesti kuvataiteen lukiodiplomitöillä ja saavutettu myös menestystä. Lukion entiset opiskelijat ovat myös vierailleet kertomassa lukiolaisille taidealan korkeakouluopinnoistaan.

Työelämäyhteistyötä edustavat esimerkiksi vierailu teollisen muotoilijan toimistoon tai kaupungin arkkitehdin työhön tutustuminen. Koulun ulkopuolisten tahojen kanssa on tehty yhteistyötä myös esimerkiksi seinämaalausten, logosuunnitelmien ja muiden tilaustöiden parissa.

Opinto-ohjaus

Opinto-ohjauksen yhteistyön muodot työelämän kanssa kuvataan tarkemmin Porin lukion ohjaussuunnitelmassa (kappaleessa 4.1.1.)

Kansainvälisyys

Porin lukion kansainvälisessä toiminnassa noudatetaan kansainvälisyysstrategiaa, joka on opetussuunnitelman liitteenä.

3.7. Opetuksen valtakunnalliset erityistehtävät ja painotukset Porin lukiossa

Porin lukion opetussuunnitelmaan on kirjattu valtakunnallisen erikoislukion opetussuunnitelmat urheilussa ja luonnontieteissä. Lisäksi opetussuunnitelmaan on kirjattu opetuksen järjestäjän paikallisella päätöksellä ilmaisutaidon ja

englanninkielisen linjan erityislinjat. Paikallisena painotuksena ilman erillistä hakulinjaa Porin lukiossa toteutetaan kuvataiteita ja liiketaloutta.

Urheilun ja luonnontieteiden erityispainotuksen sekä liiketalouspainotuksen ja ilmaisutaitojen linjojen opinnot on luotu paikallisina oppiaineina opetussuunnitelmaan. Lisäksi urheilun erityistehtävää on kuvattu vielä tässä kappaleessa. Opintojen opintojaksot sekä rakenteet on kuvattu opetussuunnitelman ainekohtaisessa osassa. Englanninkielisen linjan opintoja on kuvattu tarkemmin opetussuunnitelman kappaleessa 4.5.

Porin lukion kuvataidepainotus on kaupungin oma painotus, johon ei ole erillistä linjaa tai pääsykoetta. Opintojaksot ovat kaikkien lukiolaisten valittavissa. Lukion kuvataiteen opintojaksojen valikoima on laaja: 13 opintojaksoa kuvataiteen lukiodiplomi mukaan luettuna. Opintojaksoista valtakunnallisia ovat kuvataide 1 – kuvataide 4 sekä kuvataiteen lukiodiplomi. Paikallisia soveltavia opintojaksoja ovat kuvataide 5 – kuvataide 12.

Opintotarjonnasta opiskelija voi valita itseään kiinnostavia ja opintosuunnitelmaansa sopivia tekniikoita sekä aihealueita. Kuvataiteesta kiinnostunut opiskelija kehittää lukiossa omaa taiteellista ilmaisuaan yleissivistävän jatko-opintokelpoisuuden hankkimisen ohella. Kuvataiteen opintotarjonta rikastaa opiskelijan opintokokonaisuutta monipuolisuudellaan.

Kuvataiteen opinnoissa opiskelijat pääsevät mahdollisuuksien mukaan osallistumaan erilaisiin ajankohtaisiin taide- ja kulttuurialan projekteihin niin koulussa kuin koulun ulkopuolellakin. Kuvataideopetus tehtävineen valmentaa myös tulevaisuuden haasteisiin ja pääsykokeisiin niitä, jotka jatkavat opintojaan taidealan oppilaitoksissa (ammattihaaveinaan arkkitehti, teollinen muotoilija, graafinen suunnittelija, kuvataideopettaja, kuvataiteilija ym.)

Erityistehtävänä urheilulukio

Urheilun erityisen tehtävän lukion eli urheilulukion tehtävänä on mahdollistaa opiskelun ja huipulle tähtäävän urheilun yhdistäminen. Urheilun erityistä tehtävää toteutetaan niissä lukioissa, joille opetusministeriö on myöntänyt urheilun erityisen tehtävän. Urheilulukion opiskelijat suorittavat vähintään 24 opintopisteen verran oppilaitoksen opetussuunnitelmassa määriteltyjä erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja: urheiluvalmennusta tai muita erityistehtävää tukevia opintoja. (OKM:n päätös 3.12.2020, VN/1 8890/2020-OKM-1, PRIDno-2020-6826.) Urheilulukiolaisella on oikeus poislukea pakollisia opintoja 16 opintopisteen verran, jos hän on suorittanut vähintään 24 pisteen verran erityistehtäväopintoja.

Toisen asteen urheilun erityisen tehtävän saaneet oppilaitokset ovat tärkeä osa suomalaista urheilujärjestelmää, ja niiden tehtävänä on varmistaa, että urheilijoilla on kansainvälisen vertailun kestävä päivittäisvalmennus ja toimintaympäristö. Laadukkaan opetuksen ja valmennuksen lisäksi urheilulukio tarjoaa mahdollisuuksien mukaan opintoja ja urheilua tukevaa asiantuntijatoimintaa, kuten fysioterapiaa, hierontaa, urheilulääkärin ja

urheilupsykologin palveluita sekä ravitsemukseen liittyviä palveluita yhteistyössä urheiluakatemian kanssa. Asiantuntijat painottavat toiminnassaan erityisosaamisalueensa koulutusta ja terveyttä edistävää harjoittelukulttuuria. Näin lahjakkaat nuoret voivat saavuttaa oman potentiaalinsa urheilussa ja lukio-opinnoissa.

Urheiluoppilaitosten toimintaa koordinoi valtakunnallisesti Suomen Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikön Urheiluakatemiaohjelma. Urheilulukiot ovat osa lajiliittojen valmennusjärjestelmää. Tällöin kouluun hakeutuvat lahjakkaat urheilijat, joille järjestetään ammattitaitoinen valmennus yhteistyössä toimintaympäristön (lajin, urheiluakatemian) kanssa. Kaikissa erityisen tehtävän saaneissa urheilulukioissa noudatetaan yhteistä urheiluvalmennuksen opetussuunnitelmaa sekä yhteisiä periaatteita opiskelijavalinnassa. Valinnat tukevat potentiaalisten urheilijoiden pääsyä opiskelemaan urheilulukioon. Urheilulukiot toimivat kiinteässä yhteistyössä oman alueensa urheiluakatemian kanssa.

Urheiluvalmennuksen arvoperusta

Urheiluvalmennuksen arvoperusta noudattaa oppilaitosten omien arvojen lisäksi suomalaisen urheilun yhteisiä arvoja. Yhdessä – rohkeasti

Teemme tuloksemme aina yhdessä muiden kanssa.

Olemme rohkeita kokeilemaan uutta, ottamaan esille myös vaikeat asiat, haastamaan itsemme ja muut tekemään myös niitä asioita, joita emme vielä osaa.

Uskallamme ottaa isoja haasteita ja epäonnistumiset ovat meille parhaita oppimisen paikkoja.

Ilolla – ei otsa rypyssä

Hyviin tuloksiin päästään positiivisessa ilmapiirissä. Haluamme ja osaamme luoda positiivisen ilmapiirin.

Toimimme ratkaisukeskeisesti emmekä jää murehtimaan asioita, joihin emme voi vaikuttaa.

Kunnioittavasti – yksilöllisesti ja yhdenvertaisesti

Erilaisuus on meille rikkaus omassa työyhteisössä, verkostoissa sekä liikkujissa ja urheilijoissa. Arvostamme jokaisen osaamista ja erilaisia näkökulmia.

Erilaisuus parantaa kykyämme oppia ja kehittyä. Kohtelemme kaikkia yksilöllisesti ja yhdenvertaisesti.

Vastuullisesti – ei hinnalla millä hyvänsä

Jokainen työntekijä ja opiskelija on sitoutunut toimimaan eettisten periaatteidemme mukaisesti ja kehittämään näitä periaatteita jatkuvasti.

Erinomaisesti – kunnianhimoisesti ja vaikuttavasti

Pyrimme kaikessa tekemisessä erinomaisuuteen.

Suomalaisen urheilun yhteinen arvovalinta on urheilijan kaksoisura -ajattelu.

Kaksoisuran tukeminen urheilulukiossa tarkoittaa urheilun ja opiskelun yhdistämistä ja se valmistaa nuorta urheiluun ammattina, urheilun ja jatko-opintojen yhdistämiseen sekä urheilun ja työelämän yhdistämiseen. Jo urheiluran aikana valmistaudutaan urheilu-uran jälkeiseen aikaan huomioimalla urheilu-uran tuomat työelämävalmiudet ja jatko-opintomahdollisuudet.

Urheilulukion toimintaa ohjaavat seuraavat periaatteet

Potentiaalisimmat ja motivoituneimmat urheilijat tunnistetaan ja heidät valitaan urheilulukioon.

Urheilijavalinta oppilaitoksiin tapahtuu kansallisesti ohjatun hakumenettelyn kautta tiiviissä yhteistyössä lajiliittojen kanssa.

Lajiliitot pisteyttävät urheilijat Olympiakomitean määrittelemien opiskelijavalinnan kriteerien mukaan. Urheilijan pyrkiessä useampaan kuin yhteen urheiluoppilaitokseen hänen lajiliittopisteensä ovat samat oppilaitoksesta riippumatta.

Urheilulukiossa huomioidaan erityisesti tehtävän vaatimukset opintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Valmentautumisen päivä-, viikko-, jakso- ja vuosirytmien suunnitteluun yhteistyössä oppilaitoksen, urheiluakatemian ja lajin kanssa.

Urheilulukio mahdollistaa omalta osaltaan urheilijan elämäntapaa tukevan päivärytmin.

Opinnot on mahdollista suorittaa joustavasti 2-4 vuodessa.

Joustavat laji- ja urheilijakohtaisesti räätälöidyt opintojärjestelyt suunnitellaan ja toteutetaan tarvittaessa yhteistyössä urheilijan, valmentajan, oppilaitoksen, urheiluakatemian ja lajin kanssa.

Urheilijaa ohjataan urheilija- ja opiskelupolulla hänen yksilöllisten tarpeittensa mukaisesti.

Urheilijalle syntyy valmiudet valita urheilutulostaan tukeva kaksoisuramalli huippuvaiheeseen siirtyessään.

Urheilijan kokonaiskuormituksen hallitsemiseksi ja valmentautumisen tukemiseksi opintojen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään pidennettyä opintoaika-aikaa aina tarvittaessa.

Urheilijan on mahdollista edistää opintojaan joustavilla opiskelumahdollisuuksiaan, kuten suorittamalla verkko-opintoja tai suorittamalla opintoja myös kesäkuukausien aikana.

Urheilijoiden kokonaiskuormitus ja päivärytmi on toteutettu siten, että ne mahdollistavat kehittymisen huippu-urheilijaksi ja urheilutuloksen tekemisen.

Valmentautuminen oppilaitoksessa on suunniteltu osa kokonaisharjoittelua ja urheilijana kasvamista.

Urheilijan päivärytmi harjoittelun, ruokailujen ja levon suhteen on suunniteltu yhteistyössä eri tahojen kanssa niin, että urheilijana kehittyminen on mahdollista.

Urheilijalla on tarjolla oppilaitoksessa ruokailun rytmin ja laadun kannalta tarvittavat ravitsemuspalvelut.

3.8. Kielivalikoima Porin lukiossa

Porin lukiossa tarjottavat kielet ja oppimäärät:

Äi suomi äidinkielenä- ja S2 suomi vieraana kielenä- oppimäärien lisäksi Porin lukiossa opetetaan toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä seuraavasti:

RUA ruotsi A-oppimäärä	VEA venäjä A-oppimäärä
RUB ruotsi B1-oppimäärä	VEB venäjä B2- ja B3-oppimäärä
ENA englanti A-oppimäärä	EAB espanja B3-oppimäärä
RAA ranska A-oppimäärä	IAB italia B3-oppimäärä
RAB ranska B2- ja B3-oppimäärä	JPB japani B3-oppimäärä
SAA saksa A-oppimäärä	LAB latina B3-oppimäärä
SAB saksa B2- ja B3-oppimäärä	

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempina yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät

ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

ohjauksen keskeiset käsitteet

ohjauksen tehtävät ja tavoitteet

ohjauksen järjestäminen

ohjauksen toimijat ja työnjako

ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen

ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat

ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa

ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto-

ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

- 1) opiskelusuunnitelma
aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
työelämän tutustumisjaksot
arvioitu opiskeluaika
- 2) ylioppilastutkintosuunnitelma
- 3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-

opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

4.1.1. Porin lukion ohjaussuunnitelma

Ohjauksen keskeiset käsitteet ja periaatteet

Opinto-ohjaus on pätevän opinto-ohjaajan antamaa yksilö- tai pienryhmäohjausta sekä opinto-ohjauksen kursseilla tapahtuvaa koko ohjausryhmän ohjausta.

Vertaisohjaus on toimintaa, jossa opiskelijat keskustelevat keskenään lukio-opintoihin liittyvistä teemoista tai lukion jälkeisiin opintoihin liittyvistä aiheista. Vertaisohjaus voi olla ohjattua tai vapaamuotoista.

Esteettömyys on tärkeää erityisesti siirtymävaiheissa. Opiskelija pystyy ongelmitta siirtymään eri oppimisympäristöstä toiseen. Myös oppimateriaalien ja -välineiden käyttö pyritään saamaan esteettömäksi. Jatko-opinto-ohjauksessa kiinnitetään huomiota esteettömyyteen.

Yhdenvertaisuuden periaate ohjaa kaikkea ohjaustoimintaa, mm. oppimisen tuen järjestämistä ja ohjauksen saavutettavuutta. Opiskelijan perusoikeudet toteutuvat kaikessa ohjauksessa. Myös yksilölliset tarpeet tulevat huomioon otetuiksi ja niitä arvostetaan.

Ohjauksessa toteutuu sukupuolten välinen tasa-arvo. Ohjauksen menetelmin pyritään ehkäisemään syrjintää ja segregatiota. Ohjaus on sukupuolitietoista.

Hyvinvointi on keskeinen tavoite opiskelijoiden ohjauksessa. Kaikki toimijat pyrkivät eri tavoin edistämään opiskelijoiden hyvinvointia.

Muita tärkeitä keskeisiä toimintaperiaatteita ohjauksessa ovat kulttuurisen moninaisuuden hyväksyminen ja sen hyödyntäminen, kielitietoisuus sekä opiskelijoiden osallisuus.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä muiden ohjauksessa huomioitavien periaatteiden toteutuminen pyritään varmistamaan muun muassa hyödyntämällä ajantasaista teknologiaa ja digitaalisia palveluita sekä kehittämällä ohjaustyön henkilöstön osaamista pitkäjänteisesti.

Ohjauksen tehtävät ja tavoitteet

Ohjaustoiminta tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävään elämäntapaan.

Ohjauksen keskeisiä tehtäviä ovat opiskelijoiden fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen, oppimaan oppimisen ja opiskelutaitojen vahvistaminen ja elämän- ja urasuunnittelutaidoissa ohjaaminen. Tässä työssä on mukana lukion koko henkilöstö.

Ohjaus on aina luottamuksellista.

Ohjauksen järjestäminen

Ohjaustoimintaan kuuluvat opinto-ohjaus, ryhmänohjaus, aineenopettajan antama ohjaus sekä muiden työntekijäryhmien antama ohjaus.

Käytännön toimintaa kuvataan vuosittain päivitettävissä oppaissa.

Ohjauksen avulla opiskelija ymmärtää erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutuksen ura- ja opintomahdollisuuksiinsa. Ohjauksessa opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa sekä kannustetaan häntä omien valintojen suunnitteluun sekä omaan vastuuseen valinnoistaan.

Ohjauksen järjestämisestä tiedottaminen

Keskeinen tiedotuskanava on Wilma, jossa opiskelijoille tiedotetaan eri ohjaus- ja tukimuodoista sekä aikatauluista, opintotapahtumista ja muista opiskeluun vaikuttavista asioista. Myös ohjauksen toimijoista ja heidän työnjaostaan tiedotetaan opiskelijoille ja henkilökunnalle.

Ohjauksen toimijat ja työnjako

Opinto-ohjaajan tehtävät ohjauksessa

Opinto-ohjaajilla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Käytössä on vuosittain päivitettävä Ohjauksen vuosikello.

Opinto-ohjaaja antaa kaikille opiskelijoille ohjausta ja tukea lukioaikaisiin opintoihin. Opinto-ohjaaja toimii kiinteässä yhteistyössä ryhmänohjaajien, aineenopettajien, opiskeluhuollon toimijoiden ja huoltajien kanssa. Lukion aloitusvaiheessa opinto-ohjaaja tekee tarvittaessa yhteistyötä yläkoulujen oppilaanohjaajien kanssa. Ohjauksellista yhteistyötä tehdään muiden

oppilaitosten kanssa (esim. ammattioppilaitosten), mikäli opiskelija suunnittelee keskeyttävänsä lukion ja siirtyvänsä muuhun oppilaitokseen. Opinto-ohjaajan tehtävänä on myös ohjata opiskelijoita eri ohjaus-, neuvonta- ja tiedonhakupalvelujen käyttämiseen. Opinto-ohjaajat ylläpitävät ja kehittävät yhteistyötä työelämään ja korkeakouluihin.

Opinto-ohjaaja auttaa tulevaisuuden suunnittelussa ja tulevaisuuteen valmistutumisessa antamalla ohjausta ja tukea jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisessä. Opiskelijalla on oikeus saada näissä ohjausta vuoden ajan lukiosta valmistumisen jälkeen.

Lukion aikana opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää kolme suunnitelmaa:

opiskelusuunnitelma

ylioppilastutkintosuunnitelma

jatko-opinto- ja urasuunnitelma

Opiskelusuunnitelma tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden rakentaa pitkäjänteisesti omia opintojaan sekä arvioida niissä etenemistä.

Ylioppilastutkintosuunnitelmaa rakennetaan lukio-opintojen aikana, kun opiskelijan tavoitteet ja tulevaisuudensuunnitelmat muotoutuvat.

Jatko-opinto- ja urasuunnitelman kautta opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua jatko-opintotarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakoasenteita, omien kiinnostustensa ja suunnitelmiansa mukaisesti. Ohjauksessa pyritään varmistamaan, että opiskelijalla on tilaisuus valmistautua jatkuvaan oppimiseen sekä hankkia monipuolisia valmiuksia ja kehittää yleisiä työelämätaitoja, joita hän tulevaisuudessa tarvitsee. Urasuunnittelu- ja työllistymistaitojen kehittymiseksi opiskelijan on harjoitettava itsearviointitaitojaan ja häntä ohjataan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittymisen kohteitaan.

Kutakin suunnitelmaa varten Wilmassa on lomake, jonka opiskelija täyttää. Suunnitelmia päivitetään määräajoin.

Ryhmänohjaajan tehtävät ohjauksessa

Vastuu opiskelijan lähiohjauksesta kuuluu ryhmänohjaajalle.

Ryhmänohjaaja seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tapaa heidät säännöllisillä ryhmänohjaustuokioilla.

Ryhmänohjaajan tehtävä on seurata säännöllisesti oman ryhmänsä opiskelijoiden poissaoloja ja puuttua niihin yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti. Hän myös seuraa ryhmänsä opiskelijoiden yo-tutkinto-oikeuden saavuttamista sekä ohjaa omalta osaltaan heitä yo-tutkinnon asioissa.

Ryhmänohjaaja käy keskusteluja oman ryhmänsä opiskelijoiden kanssa esimerkiksi kahden kesken tai pienryhmissä. Tärkeintä on, että ryhmänohjaaja

tuntee ryhmänsä opiskelijat ja tietää, mitä heille kullekin kuuluu. Tavoitteena on, että jokainen opiskelija pääsee keskustelemaan ryhmänohjaajansa kanssa vähintään kerran lukuvuodessa.

Ryhmänohjaaja osallistuu lukiotulokkaiden, erityisesti oman ohjausryhmänsä ryhmäytymisprosessiin.

Ryhmänohjaaja pitää yhteyttä huoltajiin.

Ryhmänohjaaja osallistuu oman ryhmänsä opiskelijoihin kohdistuvaan opiskeluhuoltotyöhön.

Vastuuryhmänohjaajalle kuuluu ikäluokan ohjaustoimintaan ja lukion tapahtumiin liittyviä erikseen sovittavia tehtäviä.

Aineenopettajan tehtävänä on ohjata oman oppiaineensa opiskelussa ja auttaa oppimisen taidoissa. Hän myös tuo esiin omaan oppiaineeseen liittyviä jatko-opintomahdollisuuksia sekä ohjaa omalta osaltaan ylioppilaskokeisiin liittyvissä asioissa. Aineenopettaja voi tukea oppimista esim. antamalla tukiovetusta ja järjestämällä oman aineensa oppimispajoja.

Erityisopettajan tehtävänä ohjauksessa on kartoittaa mahdollisia oppimisvaikeuksia sekä ohjata ja auttaa opiskelijoita oppimisvaikeuksiin ja motivaatioon liittyvissä asioissa. Erityisopettaja voi tukea aineenopetusta mm. yhteisopettajuuden keinoin. Erityisopettaja antaa oppimisen tuen ohjausta yksittäiselle opiskelijalle tai pienryhmälle

Koulusihteri ohjaa opiskelijaa esim. opintotukiasioissa ja Wilmaan liittyvissä asioissa.

Rehtorin/apulaisrehtorin/vararehtorien tehtävät ohjauksessa

Rehtoreiden tehtäviin kuuluu ohjata ja neuvoa opiskelijoita kaikenlaisissa opiskeluun ja koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Näitä ovat esimerkiksi ylioppilastutkintoon, uusien opiskelijoiden vastaanottoon ja perehdyttämiseen sekä opintojen etenemiseen liittyvät asiat. Rehtori myös tiedottaa opintotarjottimeen liittyvistä asioista ja ohjaa opiskelijoita valinnoissa.

Rehtorin, apulaisrehtorin ja vararehtorien välinen tarkempi työnjako tiedotetaan lukuvuoden alussa opiskelijoille ja henkilökunnalle.

Valmentajan tehtävä ohjaustoiminnassa on seurata poissaoloja ja puuttua niihin. Tarvittaessa hän ottaa yhteyttä ryhmänohjaajaan ja huoltajaan. Valmentaja ohjaa ja valmentaa opiskelijaa tämän omassa lajissa sekä tukee ja ohjaa opiskelijaa urheilijaksi kasvamisessa.

Lukiopsykologin tehtävät ohjauksessa

Lukiopsykologi keskustelee opiskelijoiden kanssa jaksamiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvissä asioissa kuten liiallinen stressi, jännittäminen,

mielialaoireet ja ahdistuneisuus. Tarvittaessa psykologi keskustelee vanhempien tai opiskelijan muun verkoston kanssa ja arvioi jatkohoitotarpeen. Lukiopsykologi osallistuu sekä yhteisölliseen että yksilölliseen opiskeluhuoltotyöhön sekä lukion hyvinvointiryhmän toimintaan.

Lukiokuraattorin tehtävät ohjauksessa

Lukiokuraattori ohjaa opiskelijoita erilaisiin elämäntilanteisiin liittyvissä asioissa, kuten motivaatio-ongelmissa, poissaoloissa, ristiriidoissa ihmissuhteissa ja päihteiden käytössä. Kuraattori ohjaa opiskelijaa tarvittaessa palvelujen piiriin toimeentuloon ja asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Hän osallistuu sekä yhteisölliseen että yksilölliseen opiskeluhuoltotyöhön sekä lukion hyvinvointiryhmän toimintaan.

Terveydenhoitajan tehtävät ohjauksessa

Lukion terveydenhoitaja seuraa opiskelijoiden psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä ohjaa heitä terveellisten elämäntapojen noudattamiseen. Terveydenhoitaja arvioi jatkohoitotarpeen ja ohjaa opiskelijan tämän tarvitsemien palvelujen piiriin. Terveydenhoitaja osallistuu sekä yhteisölliseen että yksilölliseen opiskeluhuoltotyöhön sekä lukion hyvinvointiryhmän toimintaan.

Tutorien tehtävät ohjauksessa

Tutorien tehtävä on antaa vertaisohjausta lukiotulokkaille ja perehdyttää heidät lukion tiloihin ja käytäntöihin. Tutorit ovat mukana uusien lukiolaisten ryhmäytymisprosessissa.

Ohjaus siirtymävaiheissa

Kaikissa opiskelijan opintopolun siirtymävaiheissa opiskelija itse tekee valintansa ja päätöksensä. Tämä osaltaan edistää sitoutumista valittuun polkuun. Opiskelijan kannalta on tärkeää, että hänellä on päätöksentekonsa pohjaksi laajaa ja monipuolista tietoa niistä mahdollisuuksista, jotka hänelle on tarjolla.

Nivelvaiheen ohjaus perusopetuksesta lukioon siirryttäessä

Nivelvaiheessa lukion opinto-ohjaajat tekevät yhteistyötä perusopetuksen oppilaanohjaajien kanssa. Lukion opinto-ohjaajat esittelevät lukio-opintoja erilaisissa yhteyksissä. Lukiossa voidaan järjestää yhdeksäsluokkalaisille ja heidän huoltajilleen suunnattuja tapahtumia, joissa lukio-opintoja esitellään monipuolisesti.

Yläkouluilta toimitetaan tarvittaessa lukion opinto-ohjaajille ja rehtorille opetuksen kannalta välttämätöntä tietoa lukioon siirtävistä opiskelijoista.

Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten kanssa

Mikäli opiskelija kesken lukio-opintojen haluaa siirtyä ammatilliseen oppilaitokseen, lukion opinto-ohjaajat tekevät yhteistyötä vastaanottavan oppilaitoksen opinto-ohjaajien kanssa.

Yhteistyötä tehdään tarvittaessa muidenkin koulutuksen järjestäjien kanssa opiskelijan tilanteesta riippuen.

Esteettömyys

Porin lukio on esteetön oppilaitos. Tiloihin on esteetön pääsy ja oppimisympäristöt pyritään saamaan esteettömiksi.

Yhteistyö korkea-asteen oppilaitosten kanssa

Porin lukio tekee mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen, erityisesti paikallisten korkeakoulujen kanssa. Opiskelijoille tiedotetaan erilaisista tapahtumista ja pyritään tarjoamaan vierailuja korkeakouluissa ja muissa oppilaitoksissa omassa maakunnassa ja sen ulkopuolella.

Yhteistyömuotona voivat olla esimerkiksi osallistuminen korkeakoulutapahtumiin oppilaitoksissa tai verkon välityksellä, korkeakouluopiskelijoiden vierailut lukiossa, osallistuminen projekteihin korkeakouluopiskelijoiden kanssa sekä vierailijaluennot.

Lukio-opiskelijoilla on mahdollisuuksia tutustua sekä opiskeluun että työskentelyyn ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa kurkistuskursseilla ja lukiolaisten paikallisissa väyläopinnoissa.

Ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden ulkopuolisten tahojen kanssa

Porin lukio tekee yhteistyötä erityisesti paikallisten ja maakunnallisten toimijoiden kanssa. Mahdollisuuksien mukaan opintojaksoille/lukioon kutsutaan esittelijöitä ja vierailijoita muun muassa yrityksistä, virastoista, seuroista ja järjestöistä.

Työelämäyhteistyön osalta tavoitteena on, että lukiolainen tutustuu työelämän tarjoamiin näkymiin. Näin opiskelijalle muodostuu käsitys siitä, millaista osaamista jatkuvasti muuttuva ja globalisoituva työelämä edellyttää.

Tavoitteena on, että opiskelija saa opintojen aikana mahdollisuuden tutustua työelämään, sen arkeen sekä sen vaatimukseen, sekä muiden tahojen toimintaan, esimerkiksi tutustumiskäyntien, messujen ja muiden tapahtumien avulla.

Opiskelijaa ohjataan itsenäiseen tiedonhankintaan ja tietolähteisiin sekä työelämään tutustumiseen.

Ohjaustoiminnan arviointi

Ohjaustoimintaa arvioidaan monipuolisesti ja säännöllisesti suhteessa kaikkiin sen toimijoihin: opiskelijoihin, ryhmänohjaajiin, aineenopettajiin, rehtoreihin, muuhun henkilökuntaan (koko kouluyhteisöön) sekä yhteistyötahoihin

Arviointia tehdään hyödyntämällä eri toimijoiden itse- ja vertaisarviointeja, palautteita ja kyselyitä. Lisäksi arviointia ovat säännölliset palaverit eri toimijoiden kesken, jolloin arvioidaan kuluva ja kehitetään tulevaa. Ohjaustoimintaa muutetaan tarvittaessa saadun palautteen mukaisesti. Porin lukiossa ohjaukseen osallistuvat kaikki ja myös kaikkien näkemykset otetaan huomioon ohjauksen kehittämisestä päätettäessä. Ohjaustoiminnan arvioinnista vastaa rehtori.

4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja

arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopeutus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa,

pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

tukitoimien tarpeen arviointi

tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

tuen toteuttaminen

tuen toteutumisen seuranta ja arviointi

yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille Porin lukiossa

Tärkeitä tiedotuskanavia ovat Wilma sekä vanhempainillat.

Erityisopettaja esittelee opinto-ohjauksen pakollisilla opintojaksoilla oppimisen tuen ja erityisen tuen muotoja.

Henkilökohtaisissa keskusteluissa opiskelijan kanssa otetaan tarvittaessa puheeksi tuen tarve ja ohjataan opiskelija tarvitsemansa tuen piiriin. Näitä keskusteluja opiskelijan kanssa käyvät esim. opinto-ohjaaja, ryhmäohjaaja, erityisopettaja, aineenopettaja, apulaisrehtori tai rehtori.

Vastuuhenkilöitä ovat erityisopettaja, erikseen nimetyt opettajat, aineenopettajat, opinto-ohjaajat, apulaisrehtori ja rehtori

Tukitoimien tarpeen arviointi Porin lukiossa

Tukitoimien tarpeen arvioinnissa keskeisessä roolissa on lukio-opiskelijan oma kokemus tuen tarpeesta. Aineenopettajan, opinto-ohjaajan ja erityisopettajan havainnot ovat tuen tarpeen arvioinnissa tärkeitä. Lisäksi voidaan käyttää erilaisia alkuseulontoja, mm. lukiseulaa. Tieto opiskelijan lukio-opintojen tuen tarpeesta voi tulla myös perusopetuksesta ja nivelvaiheen yhteistyön myötä.

Vastuuhenkilöitä ovat opiskelija, aineenopettajat, erityisopettaja, opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat

Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan Porin lukiossa

Henkilökohtainen opintosuunnitelma on elävä asiakirja. Opiskelija täyttää sitä koskevan lomakkeen Wilmassa lukion alussa opinto-ohjauksen kurssilla. Suunnitelmaa muutetaan ja täydennetään lukion aikana. Opinto-ohjaaja seuraa, että suunnitelma on ajantasainen. Opiskelussa tarvittavat ja käytetyt tukitoimet kirjataan suunnitelmaan.

Mikäli opiskelija haluaa anoa ylioppilastutkintolautakunnalta erityisjärjestelyjä ylioppilaskokeisiin lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeuden perusteella, hän täyttää erityisjärjestelyhakemuslomakkeen yhdessä erityisopettajan kanssa.

Mikäli erityisjärjestelyjä haetaan sairauden, vamman tai vieraskielisyyden perusteella, lomake täytetään asiasta vastaavan henkilön kanssa.

Vastuuhenkilöt ovat opinto-ohjaajat, erityisopettaja, erityisjärjestelyhakemuksista vastaava henkilö

Tuen toteuttaminen Porin lukiossa

Lukiossa tarjotaan monipuolisia tuen muotoja henkilöstön osaamisalueita hyödyntäen. Opiskelijan oma rooli ja tarpeet ovat keskeisessä asemassa tuen muotoja suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Vastuuhenkilöt ovat aineenopettajat, erityisopettaja, opiskelija.

Tuen toteutumisen seuranta ja arviointi Porin lukiossa

Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan lukuvuosittain. Seurannan ja arvioinnin kohteena ovat tukitoimista tiedottaminen, tuen toteuttamisen muodot ja tuen saavutettavuus. Tietoa näistä saadaan erilaisten kyselyjen ja keskustelujen kautta. Opiskelijat ovat tärkeässä roolissa tässä arviointityössä. Tukimuotoja kehitetään saadun palautteen perusteella.

Vastuuhenkilöinä toimivat erityisopettaja, erikseen nimetyt opettajat, apulaisrehtori ja rehtori.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Aineenopettajien, opinto-ohjaajien ja erityisopettajien monipuolinen yhteistyö on perusedellytys erityisopetuksen ja oppimisen tuen tarkoituksenmukaiseen ja tulokselliseen toteutumiseen. Eri toimijoiden työnjako, vastuualueet ja

lukuvuosittaiset toiminnan painotukset määritetään lukuvuosittain päivitettävässä käytännön oppaassa.

4.3. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto.

Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolto toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhoolto toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoollon palveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

4.3.1. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoollon suunnitelman

laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Opiskeluhoito on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhoiton suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoiton toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §). Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoiton kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018, 40 § 7 mom, muutettu lailla 165/2022).

Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämässä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Opiskelijan on käytäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018 30 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoiton palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoiton psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan

monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuoltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhuollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Opiskeluhuoltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhuoltoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhuoltoryhmiä ovat 1) opiskeluhuollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhuollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi

hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokooa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

4.3.2. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhuoltoa koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhuollosta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhuoltosuunnitelmia.

Opiskeluhuolto opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus,

opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhoollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisällyttävistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhoitolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhoollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opiskeluhoitosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoitosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhoitopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoollossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhoitohuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen

opiskeluhuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhuollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoitojärjestämisen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä

toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi

yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi

yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi

oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt

opiskeluhoitojärjestämisen kokonaisuudesta tiedottaminen

yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoitojärjestämiseen tarvittavien tahojen kanssa

terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö

opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä

tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa

tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

yhteistyö ja käytännöt oppilaitoksen terveellisyys- ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

- a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta

yhteistyö huoltajien kanssa

yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa

suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille

suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

- b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoutosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa

johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa

sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen

suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille

toimintavalmiuksien harjoittelu

suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen

Opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö

monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet

opiskeluhoollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa

opiskeluhooltokertomuksen laatiminen ja säilytys

sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa

opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoollon toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa

opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä

opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhoollon

käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä

käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhoillon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta

menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoillon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhoillon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

seurattavat asiat

tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho

seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhoillon kehittämisessä

seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

4.3.3. Porin lukion opiskeluhoitosuunnitelma

Opiskeluhoitosuunnitelmassa esitetään opiskeluhoillon järjestäminen Porin lukiossa.

Opiskeluhoitosuunnitelma kuvataan opiskeluhoillon suunnittelun, kehittämisen, ohjauksen ja arvioinnin periaatteet. Porin lukion opetussuunnitelmaan on kirjattu opiskeluhoillon toteutus.

Opiskeluhoitosuunnitelma on laadittu yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskeluterveydenhuollon toimijoiden sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Käytännön opiskeluhoitotyötä tehdään *Monialainen opiskeluhoito ja sen johtaminen* -oppaan mukaisesti. (Opas 36/2015 THL) Tärkeä ohjenuora on myös Toisella asteella toimien - opas oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmälle (THL 10/19).

Porin aikuislukio noudattaa soveltuvin osin Porin lukion opiskeluhoitosuunnitelmaa.

Opiskeluhuollon tavoitteet ja tehtävät

Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoitoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoitona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Porin lukiossa edistetään opiskelijoiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia kaikin käytettävissä olevin resurssein. Tehtävämme on taata opiskelijoille terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö, jossa koko henkilökunta osallistuu opiskeluhoitotyöhön, kukin oman tehtävänsä mukaisesti.

Opiskeluhuollon ohjauksen rakenne

Opiskeluhoito toimii Porin lukiossa kolmella tasolla:

1. Opiskeluhuollon kehittämistä, arviointia, ohjausta ja monialaista yhteistyötä koordinoi **Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmän alainen oppilas- ja opiskelijahuollon valmisteluryhmä**. Tämän asiantuntijaryhmän muodostavat Porin Opetusyksikön päällikkö, Kasvun ja oppimisen tuen perusyksikön esimies, alueellista hyvinvointityötä johtavat rehtorit sekä Porin lukion rehtori tai rehtorin tehtävään nimeämä henkilö. Oppilas ja opiskelijahuollon työryhmää täydennetään asiakohdaisesti varhaiskasvatuksen, opiskeluterveydenhuollon tai Porin alueen muiden opetuksen järjestäjien jäsenillä.
2. Yhteisöllisestä opiskeluhoollosta lukiossa vastaa **Lukion hyvinvointiryhmä**, joka koordinoi lukion opiskeluhoitotyötä yhdessä rehtorin kanssa.
3. Yksittäisen opiskelijan asiaa käsitellään a) **konsultoivassa yhteistyössä eri toimijoiden kesken**, b) **lukiopsykologin, kuraattorin ja/tai terveydenhoitajan kanssa tehtävänä yhteistyönä** ja c) tapauskohtaisesti perustettavassa **monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä**.

Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Porin lukio tarjoaa opiskelijoilleen terveydenhoitajan, lukiopsykologin ja kuraattorin palvelut koulutuksenjärjestäjän käytettävissä olevien resurssien mukaan. Tavoitteena on, että lukiossa toimii vähintään 1,5 psykologia, 1,5 kuraattoria ja 2 terveydenhoitajaa. Lakisääteiset lääkäripalvelut tarjotaan, mutta muiden tarvittavien lääkäripalvelujen saavutettavuus on huono (lähde: *Teaviisari* 2018). Lakisääteisen lääkäripalvelun resurssia pyritään lisäämään. Mikäli opiskeluhoollon palveluja vahvistetaan lähivuosina valtion toimilla, on

mahdollista, että lukiossa lisätään opiskeluhoollon resurssia. Psykologin, kuraattorin ja terveydenhoitajien lisäksi lukiossa saattaa tulevaisuudessa toimia myös muiden ammattiryhmien edustajia.

Opiskeluhoollon resurssin tarpeesta kerätään tietoa *Teaviisarin*, *Kouluterveyskyselyn* sekä lukion omien kyselyiden avulla.. Opiskeluhoollon palvelun saatavuudesta sekä opiskeluhoollon toteuttamisesta keskustellaan opiskelijoiden kanssa lukion hyvinvointiryhmässä ja ryhmänohjaustuokioilla. Huoltajille suunnatussa vuosittaisessa kyselyssä on kysymyksiä opiskeluhoollon toimivuudesta ja saavutettavuudesta.

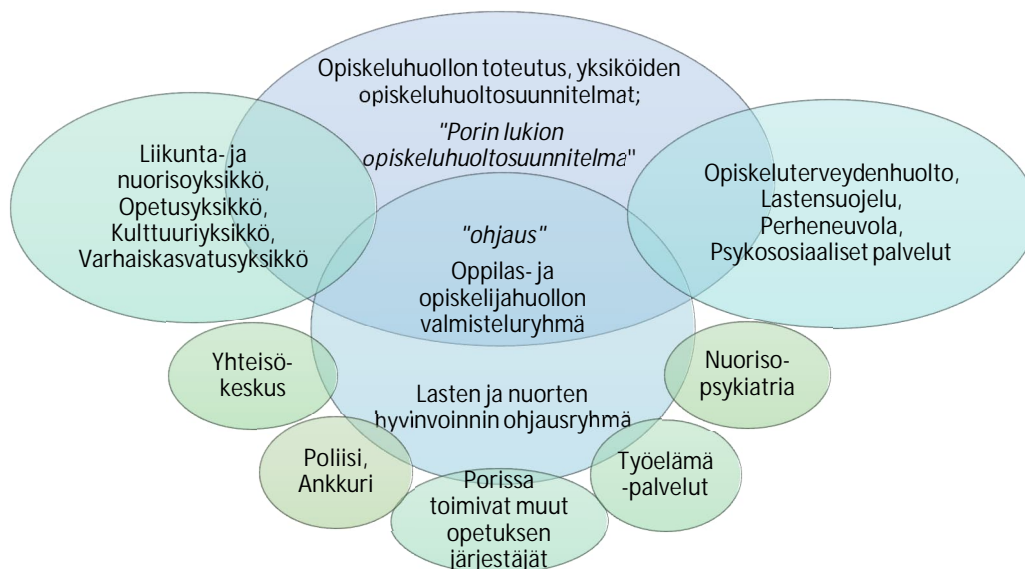
Opiskeluhoollon resurssin mitoittamisessa hyödynnetään kerättyä tietoa. On mahdollista, että resurssiin tulee mitoitus, mutta silloinkin on tärkeää perustaa resursointia kerättyyn tietoon. Kerätyllä tiedolla on merkitystä opiskeluhoollon toiminnan painotuksille ja valituille menetelmille esimerkiksi yhteisöllisen työn toteuttamisessa.

Monialainen opiskeluhoollon yhteistyö

Monialaisen opiskeluhoollon ohjaus toteutuu Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ohjausryhmässä. Ryhmä toimii lain edellyttämänä opiskeluhoollon ohjausryhmänä (OHL 14 §). Tässä tehtävässä varsinaista oppilas- ja opiskelijahuoltotyön ohjausta toteuttaa Oppilas- ja opiskelijahuollon valmisteluryhmä. Valmisteluryhmään kuuluvat työtehtävänsä mukaiset avainhenkilöt, joilla on välitön yhteys perusopetuksen kouluihin ja Porin lukioon. Valmisteluryhmän monialaisuutta täydennetään asiantuntijoin aina silloin, kun päätetään arviointi- ja kehittämistyöstä tai suoritetaan normimuutoksista tai lainsäädännöstä johtuvaa uudistamista.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ohjausryhmä on monialainen ja sen tehtävänä on käsitellä laajasti porilaisten lasten ja nuorten hyvinvointia.

Yhteistyötä ja monialaista yhteistoimintaa sekä toimijoita voidaan kuvata tällä oheisella kuvalla.

Porin lukion yhteistyöverkosto

Porin lukiolla on **laaja yhteistyöverkosto**, jonka toiminta osaltaan toteuttaa ja tukee opiskeluhuollon tehtävää. Verkostossa lukiota edustavat ja lukiolaisten asioita edistävät lukion rehtorin ja apulaisrehtorin lisäksi vararehtorien, ryhmänohjaajien, opinto-ohjaajien, opiskeluterveydenhoitajien ja opiskelijoiden edustus sekä koululääkäri, lukiokuraattorit, lukiopsykologit, lukioiden erityisopettajat. Edellä mainittujen edustus perustuu lukiolakiin ja oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin.

Kanssatoimijoita ovat ne tahot, jotka tuottavat nuorten palveluita oman tehtävänsä perusteella. Verkostoon kuuluvat nuorten vastaanottoryhmä, nuorisopsykiatrian poliklinikka, etsivä nuorisotyö ja lastensuojelu. Muita yhteistyötahoja ovat TE-toimisto, nuorisotyö, poliisi, Ankkuri, perheneuvola, perusopetus, varhaiskasvatus ja kolmannen sektorin toimijat (esim. seurakunta, MLL ja SPR) sekä mahdollisten hankkeiden edustajat.

Näitä tahoja on myös lasten ja nuorten hyvinvointityön ohjausryhmässä, mutta tässä laajassa yhteistyöverkostossa toimintaa suunnitellaan ja asioita käsitellään lukiolaisten ja lukio-opiskelun näkökulmasta. Verkostotyössä voidaan tarvittaessa pitää yhteistyökokouksia joidenkin toimijoiden kesken.

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään oppilaitosyhteisön ja opiskelijaryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan opiskeluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Lähtökohdiana on opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Toteuttamisessa otetaan huomioon sekä aikuistuvan nuoren itsenäisyyden tukeminen että huoltajien osallistuminen. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä otetaan huomioon yhteistyö myös Porin kaupungin muiden nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Opiskelijoiden osallisuutta vahvistetaan järjestämällä erilaisia keskustelutilaisuuksia opiskelijoiden kanssa sekä laatimalla opiskelijoille suunnattuja kyselyjä, joiden tuloksia analysoidaan opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa ja samalla päätetään jatkotoimista. Lukion opiskelijakunnan hallitus on tärkeä yhteistyökumppani lukion käytäntöjä arvioitaessa ja niistä päätettäessä. Kakkosvuoden opiskelijoista koottu tutorryhmä edistää omalla toiminnallaan lukion yhteisöllisyyttä. Lukion ilmapiiri on keskusteluun kannustava ja opiskelijoiden, opettajien ja muun henkilökunnan ääntä kuunnellaan toiminnasta päätettäessä.

Lukiossa tehdään kolmen vuoden välein *Oppilaitoksen terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus*. Rehtorin ohella terveydenhoitaja on vastuussa siitä, että tarkastus tehdään säännöllisesti. Tarkastus tehdään monialaisessa yhteistyössä. Tarkastuksessa löytyviin epäkohtiin puututaan heti. Porin lukio pyrkii takaamaan opiskelijoilleen ja henkilökunnalleen terveellisen ja turvallisen työskentely- ja oppimisympäristön.

Opiskelijoille annetaan terveysneuvontaa terveydenhoitajan ja opiskelijoiden välisissä tapaamisissa sekä terveystiedon oppitunneilla. Soveltuvien osien lukion terveydenhoitajat ja terveystiedon opettajat tekevät yhteistyötä lukiolaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

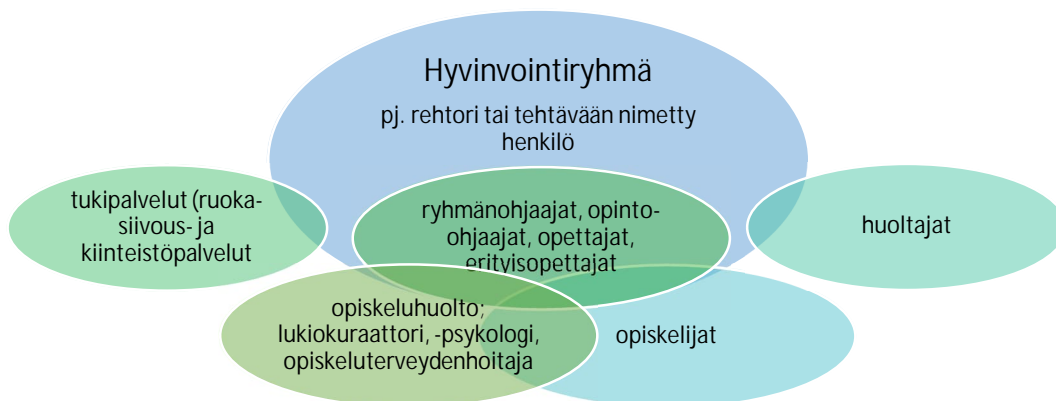
Tapaturmia pyritään ehkäisemään tarkastelemalla säännöllisesti lukion fyysistä turvallisuutta. Terveydenhoitaja antaa tarvittaessa ensiapua. Myös opettajien ja muun henkilökunnan keskuudessa on ensiaputaitoisia, jotka tarvittaessa auttavat. Tapaturman sattuessa ensiavun antaja arvioi jatkohoidon tarpeen ja tarvittaessa ohjaa avun tarvitsijan eteenpäin.

Porin lukio on savuton ja päihteetön oppilaitos. Tupakointiin lukion alueella sekä alkoholin tai muiden päihteiden käyttöön lukion tiloissa puututaan heti. Lukiossa on säännöllisesti päivitettävä *Päihdekasvatuksen suunnitelma*, jossa aihetta käsitellään tarkemmin.

Muita yhteisölliseen opiskeluhooltoon kuuluvia suunnitelmia ovat *Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä* sekä *Kriisisuunnitelma*. Näitäkin suunnitelmia päivitetään säännöllisesti.

Lukion hyvinvointiryhmä

Yhteisöllisestä opiskeluhoollosta Porin lukiossa vastaa lukuvuosittain työsuunnitelmassa määrättävä Lukion hyvinvointiryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti ja jonka puheenjohtajana toimii rehtori tai hänen valtuuttamansa henkilö.

Ryhmä vastaa oppilaitoksen lukion opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Tehtäviin kuuluu myös esimerkiksi opiskelijoiden oppimiseen ohjaamiseen ja opiskelun järjestämiseen liittyvien asioiden, oppimisen tuen ja mahdollisten lukioaikaisten erityisjärjestelyjen suunnittelu ja toteutus. Hyvinvointiryhmässä **ei käsitellä yksittäisen opiskelijan asioita**. Lukion hyvinvointiryhmän tehtävänä on arvioida säännöllisesti lukion opiskeluhoollon toimivuutta. Ryhmä voi keskenään sopia toimintatavoista, esimerkiksi vastuunjaosta kokousten suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Kokouksissa käsitellään hyvinvointiin, turvallisuuteen sekä opiskelujen järjestämisen liittyviä asioita. Ryhmä käsittelee myös lukion yleisiä asioita, kuten viihtyvyyttä, oppilaitosyhteisön jäsenten välistä vuorovaikutusta, informaation kulkua, opiskelijoiden osallisuutta ja heidän kuulemistaan, erilaisten opiskeluhoollon kuuluvien suunnitelmien toteuttamista sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä. Ryhmässä haetaan ratkaisuja myös ajankohtaisiin kysymyksiin. Lukuvuoden alussa hyvinvointiryhmä laatii suunnitelman lukuvuoden toiminnasta ja lukuvuoden lopussa arvioidaan toimintaa ja suunnitellaan alustavasti seuraavan lukuvuoden painopisteitä. Hyvinvointiryhmässä analysoidaan erilaisten opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvien kyselyjen tuloksia ja päätetään niiden perusteella jatkotoimista.

Ryhmä valitaan lukuvuodeksi kerrallaan. Tärkeä rooli ryhmässä on opiskelijoilla. Lukioiden ryhmänohjaajilla, opinto-ohjaajilla, erityisopettajilla, psykologeilla, kuraattoreilla ja terveydenhoitajilla on edustus hyvinvointiryhmässä. Kokouksiin voidaan kutsua teemasta riippuen esim. ruoka- ja siivouspalvelun edustajia tai huoltajien edustajia. Kokoukseen voidaan kutsua edustajia myös nuoriso- ja vapaa-ajan palveluista sekä sosiaali- ja terveystoimista.

Lukion hyvinvointiryhmä kokoontuu vähintään 5 kertaa lukuvuodessa.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Opiskeluhoitotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen opiskelijaan ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Opiskeluhoiton palvelujen tulee olla helposti opiskelijoiden saatavilla ja ne on järjestettävä lain edellyttämässä määrääjässä.

Yksilökohtaisen opiskeluhoiton tarve kasvaa oppivelvollisuusiän nostamisen myötä.

Opiskeluhoiton palvelut

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia

- **opiskeluterveydenhuollon palveluja,**
- opiskeluhoiton **psykologi- ja kuraattoripalveluja** sekä
- **yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista opiskeluhoitoa.**

Opiskelijaterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista opiskeluhoitoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen opiskeluhoiton toteuttamiseen.

Terveydenhoitaja

Yksilöllisen opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on opiskelijoiden terveyden edistäminen, terveen kasvun ja opiskelun tukeminen. Opiskeluterveydenhuollossa toimii kaksi terveydenhoitajaa.

Terveydenhoitoon sisältyvät terveydenhoito, ensiapu ja sairaanhoito sekä mielenterveys- ja päihdetyö. Ensiksi mainittuun terveydenhoitoon kuuluvat muun muassa terveystarkastukset, rokotukset, ehkäisy- ja sukupuolitautiasiat.

Terveydenhoitajan suorittama terveystarkastus tehdään kaikille lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Terveystarkastus painottuu haastatteluun ja keskusteluun opiskelijan terveyteen ja opiskeluun vaikuttavista asioista.

Lääkärintarkastus tehdään lukiossa opiskeleville ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna. Porissa pojille lääkärintarkastus tehdään kutsuntatarkastuksen yhteydessä.

Opiskeluterveydenhoito on alle 18-vuotiaalle maksutonta. Ehkäisevät palvelut, kuten terveystarkastukset ovat maksuttomia kaikille.

Opiskeluterveydenhoitoon kuuluva sairaanhoito toteutuu Porissa omilla terveysasemilla, lukuun ottamatta koulussa äkillistä sairastumista, ensiapua ja

koulutapaturmia. Hoitoa vaativissa asioissa otetaan yhteys oman terveysaseman sairaanhoitajaan tai lääkäriin.

Terveystieteille voi varata ajan Wilman kautta tai puhelimitse. Vastaanotto ilman ajanvarausta ma-pe klo 9.30-10.00.

Kuraattori ja psykologi

Kuraattori ja psykologi ovat tavattavissa Porin lukiolla päivittäin virka-aikana. Opiskelijalla on oikeus päästä kuraattorin tai psykologin vastaanotolle **viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä ja kiireellisissä tapauksissa seuraavana työpäivänä.** Psykologi tai kuraattori arvioi tapaamisen kiireellisyyden. Opiskelija tai huoltaja voi ottaa yhteyttä kuraattoriin tai psykologiin Wilma-viestillä tai puhelimitse. Yhteydenoton voi opiskelijan luvalla tehdä myös esimerkiksi opettaja tai muu opiskelijan tilanteesta huolestunut henkilö. Kuraattoria ja psykologia voi konsultoida myös nimettömästi. Kuraattorin ja psykologin yhteystiedot löytyvät opiskelijan oppaasta, Wilmasta sekä Porin lukion kotisivuilta.

Kuraattori

Kuraattori on oppilaitoksessa työskentelevä sosiaalialan ammattilainen, joka voi tavata opiskelijaa koululla tai muussa sopivassa ympäristössä. Yksilötapaamisten lisäksi opiskelijan tilanne saattaa vaatia monialaista yhteistyötä opiskelijan huoltajien, opettajien ja oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa. Yhteistyö voi olla opiskelijan luvalla tapahtuvaa konsultaatiota tai osallistumista opiskelijaa koskeviin yhteistyötapaamisiin, joissa opiskelija on läsnä. Kuraattori osallistuu kutsuttaessa tapaamisiin opiskelijan koulunkäynnin ja opiskeluun kiinnittymisen tukeen liittyvissä tilanteissa. Kuraattorin työhuone sijaitsee lukion tiloissa.

Psykologi

Psykologi on lukiossa psyykkisen hyvinvoinnin asiantuntija. Tulositynä psykologille voivat olla esimerkiksi liiallinen koulustressi, ahdistuneisuus, mielialaoireet, voimakas jännittäminen ja elämäntilanteisiin liittyvät kriisit. Psykologin tapaamiset ovat useimmiten yksilökeskusteluja, mutta tarvittaessa psykologi on yhteistyössä opiskelijan huoltajien tai muun verkoston kanssa. Psykologille tullaan ajanvarauksella, jonka voi tehdä Wilman kautta, puhelimitse tai sähköpostilla. Ajan opiskelijalle voi varata opiskelija itse, hänen huoltajansa tai koulun henkilökuntaan kuuluva (mm. opettaja, terveydenhoitaja). Yksilötyön lisäksi psykologi toimii osana hyvinvointiryhmää, antaa konsultaatiota opettajille ja vetää pienryhmiä psyykkisen hyvinvoinnin teemoista. Psykologin työhuone sijaitsee lukion tiloissa.

Ryhmänohjaaja

Ryhmänohjaaja on ryhmänsä opiskelijoiden lähiohjaaja. Hän seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tapaa heidät säännöllisillä ryhmänohjaustuokioilla.

Ryhmänohjaajan tehtävä on seurata säännöllisesti oman ryhmänsä opiskelijoiden poissaoloja ja puuttua niihin yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti. Hän myös seuraa ryhmänsä opiskelijoiden yo-tutkinto-oikeuden saavuttamista sekä ohjaa omalta osaltaan heitä yo-tutkinnon asioissa.

Ryhmänohjaajan rooli kasvaa ja tehtävät lisääntyvät oppivelvollisuuden ulottuessa myös lukioon. Opiskelijoiden opintojen seurantaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Poissaoloihin puututaan nopeasti ja niiden syihin paneudutaan monialaisesti. Huoltajien kanssa pidettävät kokoukset lisääntyvät.

Ryhmänohjaajan käy keskustelua oman ryhmänsä opiskelijoiden kanssa esimerkiksi kahden kesken tai pienryhmissä. Tärkeintä on, että ryhmänohjaaja tuntee ryhmänsä opiskelijat ja tietää, mitä heille kullekin kuuluu. Tavoitteena on, että jokainen opiskelija pääsee keskustelemaan ryhmänohjaajansa kanssa vähintään kerran lukuvuodessa.

Ryhmänohjaaja osallistuu lukiotulokkaiden, erityisesti oman ohjausryhmänsä ryhmäytymisprosessiin.

Ryhmänohjaaja pitää yhteyttä huoltajiin.

Ryhmänohjaaja osallistuu keskeisenä toimijana oman ryhmänsä opiskeluhuoltotyöhön. Hän tuntee ryhmänsä opiskelijat ja ohjaa heitä tarvittaessa opiskeluhuollon palvelujen piiriin.

Ryhmänohjaaja keskustelee säännöllisesti oman ryhmänsä opinto-ohjaajan kanssa opiskelijoiden opinnoissa etenemisestä. Tarvittaessa hän järjestää kokouksia, joihin osallistuu hänen ja opinto-ohjaajan lisäksi mahdollisesti myös muita opettajia. Ryhmänohjaaja kutsuu tarvittaessa koolle monialaisen asiantuntijaryhmän opiskelijan tilannetta selvittämään. Tällaiseen kokoukseen osallistuu myös opiskelija ja alaikäisen opiskelijan kyseessä ollessa myös huoltaja. Monialaisen tapausryhmän koolle kutsumiseen pitää olla opiskelijan tai hänen huoltajansa lupa.

Opinto-ohjaaja

Opinto-ohjaaja antaa kaikille opiskelijoille ohjausta ja tukea lukioaikaisiin opintoihin. Opinto-ohjaaja toimii kiinteässä yhteistyössä ryhmänohjaajien, aineenopettajien, opiskeluhuollon toimijoiden ja huoltajien kanssa. Hän osallistuu aktiivisesti omiin ohjattaviinsa kohdistuvaan opiskeluhuoltotyöhön. Opinto-ohjaaja kutsuu tarvittaessa koolle monialaisen asiantuntijaryhmän opiskelijan tilannetta selvittämään. Tällaiseen kokoukseen osallistuu opiskelija ja alaikäisen opiskelijan kyseessä ollessa myös huoltaja. Monialaisen tapausryhmän koolle kutsumiseen pitää olla opiskelijan tai hänen huoltajansa lupa.

Aineenopettaja

Aineenopettajan tehtävänä on tuoda ryhmänohjaajan tietoon, mikäli opiskelijan toiminta herättää hänessä huolta, esimerkkinä runsaat poissaolot. Oppivelvollisuuden ulottuessa lukioon aineenopettajan rooli poissaolojen ja oppiaineessa etenemisen seurannassa korostuu.

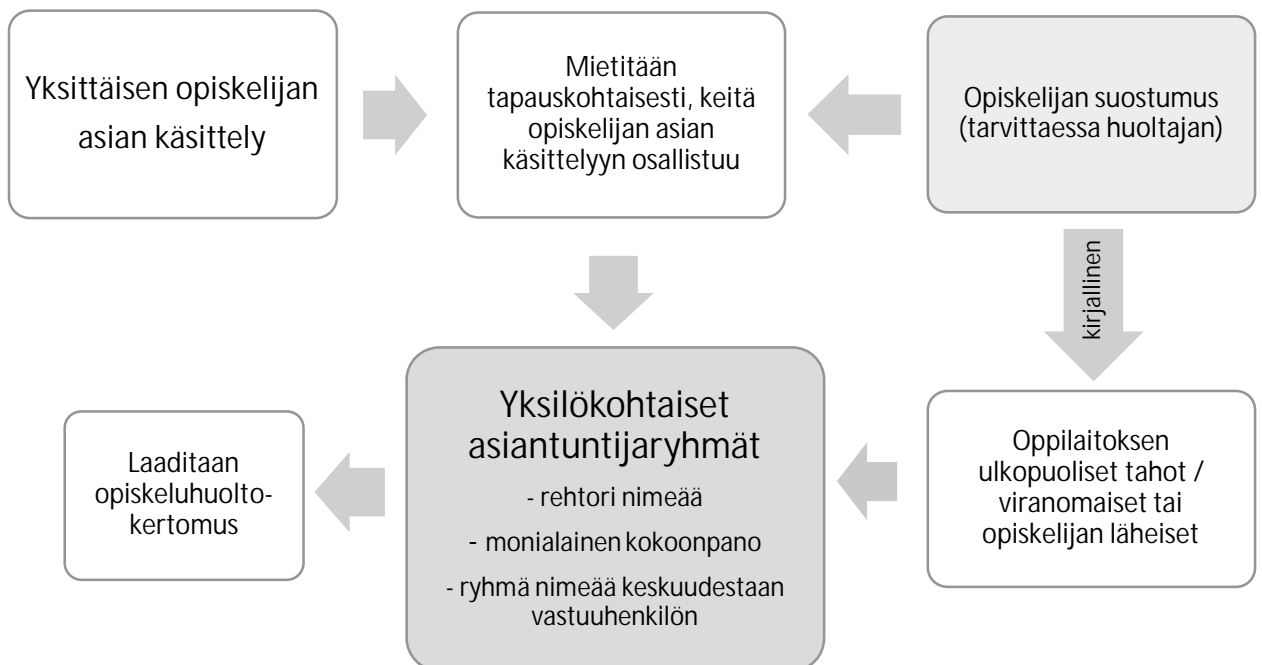
Erityisopettaja

Erityisopettajan tehtävänä on kartoittaa mahdollisia oppimisvaikeuksia sekä ohjata ja auttaa opiskelijoita oppimisvaikeuksiin ja motivaatioon liittyvissä asioissa. Erityisopettaja osallistuu aktiivisesti sekä yhteisölliseen että yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon.

Rehtori

Rehtori tai hänen valtuuttamansa henkilö vastaa Porin lukio opiskeluhoitosta ja sen järjestelyistä, toimivuudesta ja arvioinnista.

Yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhoito

Yksittäisen opiskelijan asian käsittely tapahtuu **tapauskohteisesti perustettavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä ("tapausryhmässä")** (kuva yllä). Tapausryhmän koolle kutsumisen tarpeen tuo esiin henkilö, joka tuntee opiskelijan tilanteen tai joka on saanut tietoonsa asioita, joiden perusteella ryhmän perustaminen on tarpeellista. Koollekutsuja voi olla esim. ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja, aineenopettaja, lukiokuraattori, lukiopsykologi, terveydenhoitaja tai lukion erityisopettaja.

Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan **vastuuhenkilön**, jolle asian käsittely työtehtävien perusteella kuuluu.

Asian käsittelyyn ryhmässä sekä ryhmän kokoonpanoon on oltava **opiskelijan** tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa **suostumus** (OHL 19 §). Ensimmäinen suostumus voidaan pyytää puhelimitse. Kirjallinen suostumus täytetään ensimmäisessä tapaamisessa (esim. opiskeluhoitokertomus). Kirjallinen suostumus pyydetään myös, jos ryhmään kutsutaan uusia jäseniä. Opiskelija voi pyytää asiantuntijaryhmän apua myös ilman vanhempien suostumusta.

Mikäli nuoren etu vaatii, hänestä tehdään lastensuojeluilmoitus. Myös rikosilmoituksen tekeminen voi joskus olla välttämätöntä.

Asiantuntijaryhmän tapaamisesta laaditaan **opiskeluhoitokertomus**, joka tehdään jatkuvaan muotoon ja joka etenee aikajärjestyksessä. Opiskeluhoitokertomukset muodostavat **opiskeluhoillon rekisterin**, jonka ylläpidosta vastaa opetuksen järjestäjä, lukiossa rehtori. Kertomukset mapitetaan ja mappia säilytetään lukitussa kaapissa. Mapissa pitää olla maininta siitä, ketkä voivat katsoa tietoja salassapidon estämättä.

Yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskelijahuollosta vastaaville viranomaisille sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä opiskelijan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjille opiskelijan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot (esim. sairaus). Tässä joudutaan käyttämään harkintaa. Aina pyritään hankkimaan opiskelijan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen. Jos sivulliselle annetaan OH-kertomukseen kirjattuja tietoja, asiakirjaan merkitään tieto siitä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on annettu.

Siirryttäessä toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, on pyydettävä opiskelijan tai tarvittaessa hänen huoltajansa

suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle.

Opiskeluhoitokertomuksen käyttö ja säilytys

Jokaisesta monialaisesta yksilökohtaisen opiskeluhoitoryhmän tapaamisesta laaditaan opiskeluhoitokertomus. Kertomuksen täyttää ryhmän vastuuhenkilöksi nimetty. Opiskeluhoitokertomus on opiskelijakohtainen ja se laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi. Opiskeluhoitoryhmän kokousten välillä tapahtuneet ryhmän tavoitteiden kannalta välttämättömät opiskelijaa koskevat tiedot ja toimenpiteet kirjataan lomakkeen C-osaan kohtaan 4. Lomakkeet numeroidaan juoksevilla numeroinnilla.

Opiskeluhoitokertomus on kaksiosainen:

1. Lomake tietojen luovuttamisesta
2. Opiskeluhoitokertomus –lomake

Lomake tietojen luovuttamisesta

- Tulostetaan opiskeluhoitokertomuksen kansilehdeksi.
- Ensimmäisessä tapaamisessa täytetään opiskelijan henkilötiedot.
- Jatkossa täytetään tietoja luovutettaessa.

Opiskeluhoitokertomus-lomake (osat A, B ja C)

- Kirjataan järjestysnumero.
- Jokaisessa tapaamisessa täytetään aina uuden lomakkeen osat A ja B, jotka liitetään edellisiin ja sivunumerointia jatketaan juoksevana. Kokousten välillä käytetään lomaketta C.
- A osa tulee täyttää joka kerta tilaisuuden aikana, jotta tulee kirjatuksi asian käsittelyyn osallistuneet ja jotta siihen saadaan opiskelijan/hoitajan allekirjoitus, mikäli hän on paikalla. Allekirjoituksella vahvistetaan suostumus asian käsittelyyn ja läsnäolijoihin ja se on välttämätön ensimmäisellä kerralla.
- B osa voidaan tarvittaessa kirjoittaa jälkikäteen puhtaaksi.
- Opiskeluhoitoryhmän jäsenet kirjaavat osaan C kokouksen jälkeisestä työskentelystä tiedot ja toimenpiteet, jotka ovat ryhmässä sovittujen tavoitteiden kannalta välttämättömiä. Kirjauksia jatketaan, kunnes seuraavassa kokouksessa aloitetaan uusi lomake jatkaen sivunumerointia edellisen lomakkeen numeroinnista.

Arkistointi

- Arkistoidaan koululla tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa.
- Lukiossa sovitaan, kuka vastaa arkiston säilyttämisestä ja tietojen luovuttamisesta.
- Arkistoitaessa ja tietoja luovutettaessa tulee toimia siten, että tietoja eivät saa muut kuin ne, jotka ovat siihen oikeutettuja.

PORI

Opiskelijakohtainen asiakirjan järjestysnumero: _____

Opiskeluhoitokertomus A

A osa (täytetään kokouksessa)

Yksilökohtaisen monialaisen opiskeluhoitoryhmän kokouksen aika ja paikka:

--

Opiskelijan henkilötiedot:

Opiskelijan nimi:	Henkilötunnus:
Kotikunta:	Osoite:
Huoltaja:	Huoltajan puh.:

Kokoontumisen aihe ja vireillepanija:

--

Läsnä opiskelijan tai tarvittaessa huoltajan suostumuksella (nimi, asema):

Vastuhenkilö:

Opiskelijan suostumus (tarvittaessa huoltajan):

Opiskelijan/huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys

B osa (täytetään kokouksessa)

1. Aikaisemmin toteutetut toimenpiteet (tutkimukset, yhteistyötahot, tukitoimet):

2. Kuvaus vireillä olevasta asiasta:

3. Kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelmat ja niistä vastaavat tahot:

Kirjausten tekijä (allekirjoitus, nimen selvennys, ammatti- tai virka-asema):

C osa (kirjaukset kokousten välillä)

**4. Opiskeluhoitoryhmän jäsenten suorittamat toimenpiteet
(kuittaa kirjaamasi tieto)**

--

Opiskeluhuollon palveluista tiedottaminen

Wilma on tärkeä sähköisen tiedottamisen kanava. Vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa Wilmaan päivitetään opiskeluhuollon tiedote, jossa esitellään käytettävissä olevat palvelut ja toimijoiden välinen työnjako. Tiedotteessa ohjeistetaan myös, miten opiskelija voi varata ajan opiskeluhuollon työntekijöille. Psykologit, kuraattorit, terveydenhoitajat ja erityisopettajat käyvät esittelemässä toimintaansa syyslukukauden alussa uusille lukiolaisille. Mahdollisuuksien mukaan käydään puhumassa vanhemmillekin ikäluokille.

Opiskeluhuollon palveluista tiedotetaan opettajia ja muuta henkilökuntaa Wilma-tiedottein. Lukuvuoden alussa opiskeluhuollon toimijat esittäytyvät opettajille ja tuovat esiin omia toimenkuviaan. Ryhmänohjaajille, opinto-ohjaajille ja muille opettajille pitää olla selvää, millaisissa asioissa hän voi olla yhteydessä kuhunkin toimijaan.

Porin lukiossa eri opiskeluhuollon toimijoiden, opettajien, muun henkilökunnan välinen yhteistyö on sujuvaa ja luottamukseen perustuvaa. Palvelujen tulee olla helposti saavutettavia ja tarkoituksenmukaisia - opiskelijan tilanteeseen sopivia. Eri toimijat ohjaavat opiskelijan tarvittaessa tämän tarvitsemien palvelujen piiriin.

Opiskeluhuollon yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskelija itse on tärkeässä roolissa sekä yksilöllisessä että yhteisöllisessä opiskeluhuollossa. Hänellä on itsenäinen rooli opiskeluhuollon asiakkaana ja häneltä pyydetään suostumus, mikäli hänen asioitaan käsitellään yksilökohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä. Opiskelija saa tiedon hänen asioidensa käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. Opiskeluhuoltotyössä pyritään mahdollisimman pitkälle ottamaan huomioon opiskelijan omat toiveet häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Tällä pyritään varmistamaan opiskelijan sitoutuminen valittuihin ratkaisuihin. Opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi kulloisenkin opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen.

Alaikäisen opiskelijan kohdalla opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa. Huoltaja saa tiedon opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä.

Huoltajille tiedotetaan opiskeluhuollon palveluista ja toimintaperiaatteista Wilman tiedotteilla sekä huoltajailloissa. Heille annetaan erilaisin huoltajakyselyin mahdollisuus vaikuttaa opiskeluhuollon käytäntöihin ja myös arvioida niitä.

Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta vastaa lukion rehtori tukena lukion hyvinvointiryhmä. Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttamista suunnitellaan ja toteutumista arvioidaan hyvinvointiryhmän kokouksissa. Tietoa suunnitelman toteutumisesta kootaan kirjallisin kyselyin ja/tai keskusteluin. Seurantatietoja hyödynnetään opiskeluhooltotyön kehittämisessä.

Seurantatietojen keskeisistä tuloksista annetaan tietoa opiskelijoille ja koulun henkilökunnalle, harkinnan mukaan myös huoltajille ja/tai muille yhteistyötahoille.

Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

- Opetuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen vaihtamiseen ei tarvita erillistä huoltajien lupaa.
- Opiskelijan huoltajien ja opiskelijan kirjallisella suostumuksella opiskelijan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja, kuin niitä, keille asia välittömästi kuuluu.
- Yksilökohtaisessa opiskeluhooltotyössä täytyy alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajiin olla yhteydessä ja tiedottaa asian käsittelystä. Mikäli huoltajat vastustavat asian käsittelyä, voidaan opetuksen kannalta välttämätön tieto siirtää joka tapauksessa.
- Tiedon luovuttaja joutuu käytännössä usein määrittelemään, mikä on opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa ja minkä tiedon hän voi luovuttaa.
- Opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa voi olla esim. opiskelijan terveydentilaan, turvallisuuteen tai tehostetun ja/tai erityisen tuen järjestämiseen liittyvä tieto.
- Opiskelija voi kieltää tietojensa luovuttamisen huoltajille (18 §)
- Huoltaja ei voi kieltää alaikäistä lastansa vastaanottamasta opiskeluhoollon palveluita (18 §).
- Koulussa työskentelevät voivat konsultoida opiskelijan opetuksen järjestämiseen liittyvässä asiassa toisiaan.
- Opiskeluhooltotyössä esillä ollut yksilökohtaista opiskelijaan liittyvää asiaa ei voi käyttää muuhun asiaan kuin opiskeluhooltoon.

Opetusryhmien asioiden käsittely

Ryhmien asioita käsitellään yleisellä tasolla koulun hyvinvointiryhmässä.

Yksittäiset opiskelija-asiat

Yksilökohtaisessa opiskeluhooltotyössä asiat kirjataan opiskeluhooltokertomukseen.

Opiskeluhoollon koulun ulkopuoliset toimijat (kuten lukion terveydenhoitaja/lukiokuraattori/lukiopsykologi) eivät ilman asiakkuutta kirjaa omiin asiakastietorekistereihinsä opiskeluhooltotyössä käsiteltyjä yksittäisiä opiskelijaan liittyviä asioita.

Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. (OHL 23 §.)

Oppilaan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta huoltajan tai oppilaan suostumuksella. (OHL 23 §.)

Opiskeluhuollollinen tiedonsiirto nivelvaiheissa sekä tiedonpyyntö sosiaali- ja terveystoimesta

Opiskelijan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle, tiedonsiirrossa käytetään tarvittaessa Tiedonsiirto perusopetuksesta toiselle asteelle -lomaketta.

Pyydettyä opetuksen kannalta välttämätöntä tietoa toiselta opetuksen järjestäjältä, sosiaali- ja terveystoimelta tai muilta tahoilta tapahtuu se Tiedonsaantipyyntö-lomakkeella. Lähtökohtana on, että huoltajat toimittavat itse tiedon tai antavat suostumuksen tiedon pyytämiseen.

Esteetön opiskeluympäristö, tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Porin lukio on esteetön oppilaitos. Hissillä pääsee kaikkiin kerroksiin ja myös luokkatiloihin on esteetön pääsy. Videoita tekstitetään tarpeen mukaan ja tarvittaessa myös viittomakielisiä tulkkauksia käytetään.

Tapaturmien ennaltaehkäisyssä on tärkeä tuntee riskit, jotta ohjannassa osataan puuttua olennaisiin asioihin. Terveysneuvonnalla pyritään ehkäisemään tapaturmia.

Tapaturmien ehkäisyyn tähdätään myös oppilaitosyhteisön terveellisyys ja turvallisuuden tarkastuksilla, jotka tulee suorittaa joka kolmas vuosi.

Toiminnasta vastaava rehtori huolehtii uusien työntekijöiden perehdytyksestä sekä henkilöstön ohjaamisesta turvallisuuteen liittyviin täydenkoulutuksiin, joihin kuuluvat ensiapu ja elvytys.

Opiskeluterveydenhuollon työntekijöiden tehtävänä on ylläpitää omaa riittävää ensiapuvalmiutta ja –osaamista koululla sekä varmistaa, että koulussa on selkeät toimintaohjeet tapaturma- ja hätätilanteisiin silloinkin, kun terveydenhoitaja ei ole koulussa.

Tapaturma-/ensiaputilanteissa koulupäivän aikana voi terveydenhoitaja paikalla ollessaan arvioida opiskelijan tilanteen ja ohjata tarvittaessa jatkohoitoon.

Koulutapaturmista tehdään aina tapaturmailmoitus vakuutusyhtiötä varten. Tapaturmailmoitus tehdään koulusihteerille.

4.4 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022).. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Toimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä.

Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom, muutettu lailla 165/2022).

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt

periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä

henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä

suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille

yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa

menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä Porin lukiossa

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käytäydyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa

tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt

Häiritsevä käytös, vilppi, järjestyssääntöjen rikkominen

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkominen on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitotoimia. (Lukiolaki 714/2018 41 §).

Oppilaitoksesta erottamisesta päättää sivistyslautakunta. Päätös valitusosoituksineen annetaan tiedoksi opiskelijalle ja hänen huoltajalleen todisteellisesti kirjallisesti. Kirjallisen varoituksen antamisesta päättää lukion rehtori. Päätös valitusosoituksineen annetaan tiedoksi opiskelijalle ja hänen huoltajalleen todisteellisesti kirjallisesti.

Ennen opiskelijan erottamista tai kirjallisen varoituksen antamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti taikka epäilty rikos tai siihen liittyvä seikka, kuultava opiskelijaa ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kurinpitorangeistuksen antamista on opiskelijan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, ellei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin päättä. Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta tai asuntolasta erottamisesta päätetään.

Opettaja voi lukiolain 41-42 §:n nojalla määrätä opetusta häiritsevän opiskelijan poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta. Opettaja kirjaa luokasta poistamisen Wilmaan tiedoksi huoltajalle.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan lukiolain 41 § 3 momentin nojalla evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen evää enintään kolmeksi päiväksi (lukiolaki 714/2018 42 § 5 momentti) nojalla rehtori. Rehtori kirjaa opetuksen epäämisen Wilmaan. Päätös saatetaan opiskelijan ja huoltajien tietoon myös kirjattuna kirjeenä. Opetuksen epäämisestä tiedotetaan tarvittaessa oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Rehtorin johdolla laaditaan suunnitelma opiskelijan tuesta opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom, muutettu lailla 165/2022); suunnitelmaa laadittaessa kuullaan opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa.

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata lukiolain 41 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon 41 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat tässä tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Mikäli tilanteen kiireellisyys huomioiden on mahdollista rehtorin tai opettajan syytä kutsua tilanteeseen toinen lukion henkilökuntaan kuuluva todistajaksi.

Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. Opiskelijan poistamisesta opetuksesta, lukion muusta tilaisuudesta tai koulualueelta tulee ilmoittaa huoltajalle sekä tarvittaessa alle 18-vuotiaan opiskelijan osalta sosiaaliviranomaiselle.

Vaaralliset esineet

Rehtorilla ja opettajalla on lukiolain 45 §:n nojalla yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta esine tai aine, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen

turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Ottaen huomioon lukiokoulutuksessa olevien opiskelijoiden iän ja kehitystason lukiokoulutuksessa ei kuitenkaan ole oikeutta ottaa haltuun opiskelijalta sellaisia esineitä tai aineita, joilla häiritään opetusta tai oppimista, vaan opetusta häiritsevä opiskelija voidaan lukiolain 41 ja 43 §:n nojalla ohjata ulos luokasta.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden **turvallisuutta** vaarantavia esineitä tai aineita. Haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.

Opettajan ja rehtorin oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Opettajalla ja rehtorilla on lukiolain 46 §:n nojalla työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan *vaarantaa* omaa tai toisen turvallisuutta, *jos on ilmeistä*, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Opiskelijalle tulee aina ensin varata mahdollisuus luovuttaa esine tai aine vapaaehtoisesti tai todistaa, että sellaista ei hänen hallussaan ole. Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy. Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Tästä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä. Haltuun ottamiseen ja tarkastamiseen tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti.

Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.

Opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole **oikeutta pitää niitä** hallussaan. Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä. Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata.

Kirjallinen selvitys voimakeinojen käytöstä

Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa ilman tarpeetonta viivytystä kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetusyksikölle sekä alaikäisen opiskelijan huoltajille. Opetusyksikkö antaa asian tiedoksi perusturvalle. Asia käsitellään myös lukion omassa tapauskohtaisessa opiskelijahuoltoryhmässä.

Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian. Tähän suunnitelmaan on liitetty sivistyskeskuksen lomakkeet selvitysten antamista varten.

Ylioppilastutkinnon tutkintojärjestyksen rikkominen

Ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 15 §:n nojalla säädetään: Jos kokelas häiritsee koetilaisuutta tai muuten rikkoo järjestystä koetilaisuudessa, eikä rehtorin tai opettajan kehotuksesta huolimatta lopeta menettelyä, hänen koesuorituksensa katsotaan hylätyksi. Jos menettely on toistuvaa tai aiheuttaa merkittävää haittaa muiden kokelaiden koesuorituksille, kokelaan kaikki tutkintokerran koesuoritukset katsotaan hylätyiksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempiin saman tutkintokerran kokeisiin. Jos menettely on erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas menettää lisäksi oikeutensa osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin.

Jos kokelas syyllistyy kokeessa vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen taikka avustaa siinä, kaikki hänen koesuorituksensa kyseiseltä tutkintokerralta katsotaan hylätyksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempiin saman tutkintokerran kokeisiin. Jos menettely on toistuvaa tai muuten erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas menettää lisäksi oikeutensa osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin.

Ennen tutkintojärjestyksen rikkomisesta tai koetilaisuuden häirinnästä johtuvan seuraamuksen määräämistä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava menettely, kuultava kokelasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Päätöksen seuraamuksen määräämisestä tekee lukion rehtori. Päätöksen siitä, että kokelas menettää oikeutensa osallistua meneillään olevaa tutkintokertaa seuraavan tutkintokerran kokeisiin, tekee kuitenkin Porin kaupungin sivistyslautakunta.

Koetilaisuutta häiritsevä kokelas voidaan määrätä poistumaan tilaisuudesta. Jos kokelas ei noudata poistumismääräystä, rehtori tai opettaja voi poistaa kokelaan siten kuin lukiolain 43 §:ssä säädetään.

Kirjallinen päätös valitusosoituksineen annetaan todisteellisesti tiedoksi kokelaalle, jota se koskee.

Vahingonkorvausvelvollisuus

Aiheuttamansa vahingon muun opiskelijan, koulutuksen järjestäjän tai henkilökuntaan kuuluvan tai sivullisen omaisuudelle opiskelija on velvollinen korvaamaan vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla.

Jos vahingon on aiheuttanut kahdeksatoista vuotta nuorempi, on hän velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi (vahingonkorvauslaki 2 luku 2 §).

Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä

Kurinpitokeinojen käytöstä annetaan lain mukainen kirjallinen päätös muutoksenhakuohjeineen. Opiskelijalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista ja koulutuksesta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen (lukiolaki 50 §). Valitusajaksi on 14 vuorokautta kirjallisen päätöksen tiedoksisaannista. Valitus käsitellään hallinto-oikeudessa kiireellisesti. Lukiolain 54 §:n nojalla muuhun 41 §:n nojalla tehtyyn kuin varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista tai opiskeluoikeuden pidättämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Ylioppilastutkintolain 21 §:n nojalla päätökseen, jolla lukion rehtori on määrännyt 15 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun seuraamuksen vilpillisestä menettelystä tai muusta tutkintojärjestyksen rikkomisesta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitukset tulee käsitellä kiireellisinä. Jos hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus kumoaa rehtorin päätöksen, ilmoittautuminen niihin kokeisiin, joihin henkilö on jäänyt rehtorin päätöksen

jälkeen osallistumatta, mitätöity hakemuksetta ja koekohtaiset maksut palautetaan. Hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus voi valituksen hyväksyessään päättää, että kokelas saa aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta.

Henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä

Kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttöön perehdytään perehdyttämiskeskustelussa ja vuosittain turvallisuussuunnitelmaa kerrattaessa.

Kurinpitosuunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille

Kurinpitosuunnitelma, järjestyssäännöt ja laissa säädetyt kurinpitokeinot ovat nähtävillä lukion verkkosivuilla, ja ryhmänohjaaja perehdyttää uudet opiskelijat niihin lukio-opintojen alkaessa.

Yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa

Ennen opiskelijan erottamista tai kirjallisen varoituksen antamista opiskelijaa sekä alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajaa on kuultava. Kuulemisesta laaditaan pöytäkirja.

Opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää.

Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata. Alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle tiedotetaan Wilmassa opiskelijan luokasta poistamisesta ja opetuksen epäämisestä.

Haltuun otetut esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi.

Mikäli kurinpidollisten toimenpiteiden yhteydessä on ilmennyt, että lukion henkilökuntaan kuuluva on tehtävässään saanut tietää alaikäisestä opiskelijasta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat tekijät tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä, jokaisella lukion henkilökuntaan kuuluvalla on lastensuojelulakiin perustuva velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus kunnan sosiaaliviranomaiselle (lastensuojelulaki 88/2010 25 §).

Koko henkilöstöllä on myös lastensuojelulakiin (25 § 3 momentti) perustuva velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu rikoslain (39/1889) 20 luvussa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko tai sellainen rikoslain 21 luvussa henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Lastensuojeluilmoituksen tekemistä sosiaaliviranomaiselle tai poliisille ei saa viivästyttää delegoimalla ilmoituksen tekemistä esimerkiksi esimiehelle. Ilmoituksen tekemiseen on velvoitettu se henkilö, joka on saanut tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta.

Menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten

Kurinpitosuunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain opiskelijahuollon yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä.

Sivistyskeskuksen opiskelijahuoltoryhmälle toimitetaan seurantaan varten selvitykset väkivaltatilanteista ja voimakeinojen käytöstä sekä päätökset varsinaisista kurinpitovangastuksista (kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen).

Kurinpitoasia	Säädökset ja määräykset	Päätöksentekijä	Kuuleminen	Kurinpitoseuraamus	Tiedoksianto	Muutoksenhaku
Epäasiallinen käytös (häiritsevä käytös tai vilpillinen menettely)	Lukiolaki 714/2018 41 §	Rehtori	Toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti yksilöidään, kuullaan opiskelijaa ja hankitaan muu tarpeellinen selvitys. Huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.	Kirjallinen varoitus	Kirjallinen päätös Wilmassa ja annetaan myös todisteellisesti kirjallisesti opiskelijalle ja alaikäisen opiskelijan huoltajalle.	Valitus hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa tiedoksisaanntista. Käsitellään kiireellisenä. LL 50-51 §:t

Vakava epäasiallinen käytös tai kirjallisen varoituksen jälkeen jatkuva epäasiallinen käytös	Lukiolaki 714/2018 41 §	Sivistyslautakunta	Toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti yksilöidään, kuullaan opiskelijaa ja hankitaan muu tarpeellinen selvitys. Huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.	Erottaminen oppilaitoksesta määräajaksi, enintään vuodeksi. Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, ellei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin päätä. Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.	Kirjallinen päätös Wilmassa ja annetaan myös todisteellisesti kirjallisesti opiskelijalle ja alaikäisen opiskelijan huoltajalle.	Valitus hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Käsitellään kiireellisenä. LL 50-51 §:t
Opetuksen häirintä	Lukiolain 41-42 §:t	Opettaja		Määrätään opetusta häiritsevä opiskelija poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai opetustilasta.	Opettaja kirjaa luokasta poistamisen Wilmaan tiedoksi huoltajalle.	Ei saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. (LL 54§)
Opiskelijan uhkaava tai väkivaltainen käyttäytyminen siten, että toisen opiskelijan tai henkilöstön turvallisuus vaarantuu, tai opetusta vaikeuttava kohtuuttoman häiritsevä käyttäytyminen	Lukiolaki 41 § 3 momentti ja 42 § 5 momentti	Rehtori		Opiskelijan osallistuminen opetukseen evätään enintään kolmen työpäivän ajaksi.	Rehtori kirjaa opetuksen epäämisen Wilmaan ja tiedottaa alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian. Päätös saatetaan opiskelijan ja huoltajien tietoon myös kirjattuna kirjeenä. Opetuksen epäämisestä tiedotetaan tarvittaessa oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle.	Ei saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. (LL 54§)
Kieltäytyminen poistumasta opetustilanteesta	Lukiolaki 43 §	Rehtori ja opettaja		Poistetaan luokahuoneesta, muusta opetustilasta, koulun tilaisuudesta tai oppilaitoksen alueelta.	Ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian. Opiskelijan opetustilanteesta poistaneen opettajan tai rehtorin tulee antaa ilman tarpeetonta viivytystä kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetustilanteesta opetusyksikölle sekä alaikäisen opiskelijan huoltajille. Opetusyksikkö antaa asian tiedoksi perusturvalle. Asia käsitellään myös lukion omassa tapauskohtaisessa opiskelijahuoltoryhmässä. Tähän suunnitelmaan on liitetty sivistyskeskuksen lomakkeet selvitysten antamista varten.	Ei saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. (LL 54§)
Poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää	Lukiolaki 43 § 2-4 mom	Rehtori ja opettaja		Rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja,	Ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian.	Ei saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

poistamisen				<p>joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.</p> <p>Rehtori ja opettaja voivat tässä tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.</p> <p>Mikäli tilanteen kiireellisyys huomioiden on mahdollista, rehtorin tai opettajan on syytä kutsua tilanteeseen toinen lukion henkilökuntaan kuuluva todistajaksi.</p> <p>Opiskelijan poistamisessa on vältettävä voimakeinojen käytön liioittelua, jota arvioitaessa huomioidaan tehtävän tärkeys ja tilanteen äkillisyys.</p>	<p>Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.</p> <p>Opiskelijan poistamisesta opetuksesta, lukion muusta tilaisuudesta tai koulualueelta tulee ilmoittaa huoltajalle sekä tarvittaessa alle 18-vuotiaan opiskelijan osalta sosiaaliviranomaiselle.</p> <p>Asia käsitellään myös lukion omissa tapauskohtaisessa opiskelijahuoltoryhmässä.</p> <p>Tähän suunnitelmaan on liitetty sivistyskeskuksen lomakkeet selvitysten antamista varten.</p>	(LL 54§)
Opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta	Lukiolaki 41 § 4 mom	Sivistyslautakunta		<p>Opiskelijalta voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua. Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.</p> <p>Jos syyte on vapauttava opiskelijalle, häntä voidaan rangaista oppilaitoksessa, kun teko ei ole rikos mutta oppilaitoksessa rangaistava.</p> <p>Jos opiskelija tuomitaan, ei voida samasta asiasta antaa kurinpitorangeistusta eli varoitusta tai määräaikaista erottamista.</p>	Ilmoitus opiskelijalle ja huoltajalle	Valitus hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Käsitellään kiireellisenä. LL 50-51 §:t
Vaaralliset esineet ja esineet, joiden hallussapito on kielletty (ei koske opetusta häiritseviä esineitä tai aineita)	Lukiolaki 45 §	Rehtori ja opettaja yhdessä tai erikseen		<p>Vaarallisen, turvallisuutta vaarantavan, omaisuutta tai toisen henkilön turvallisuutta vaarantavan tai laissa kielletyn esineen haltuunotto.</p> <p>Jos muu ei auta, pyydä antamaan esine. Ellei anna, on oikeus ottaa se pois.</p> <p>Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä</p>	<p>Ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian. Kirjataan Wilmaan.</p> <p>Opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla</p>	Ei saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. (LL 54§)

				<p>voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.</p> <p>Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden <i>turvallisuutta</i> vaarantavia esineitä tai aineita. Haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.</p>	<p>laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseosat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä. Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata. Suositeltavaa on, että vielä ennen hävittämistä muistutetaan noutovelvollisuudesta ja hävittämisestä tietynä päivänä, ellei esineitä tai aineita noudeta.</p> <p>Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian.</p> <p>Tähän suunnitelmaan on liitetty sivistyskeskuksen lomakkeet selvitysten antamista varten.</p>	
Ilmeinen arvio, että opiskelijalla on hallussaan vaarallisia esineitä tai aineita	Lukiolaki 46 – 47 §:t	Opettaja ja rehtori	Opiskelijalle tulee aina ensin varata mahdollisuus luovuttaa esine tai aine vapaaehtoisesti tai todistaa, että sellaista ei hänen hallussaan ole. Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa sen syy. Opiskelijan pyynnöstä	Tarkastetaan opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen esineen, tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan <i>vaarantaa</i> omaa tai toisen turvallisuutta, <i>jos on ilmeistä</i> , että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei	Ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian. Kirjataan Wilmaan. Opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos	Ei saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. (LL 54§)

			<p>tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saatavilla. Tästä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.</p>	<p>hän hallussaan niitä ole. Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saatavilla. Tästä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä. Haltuun ottamiseen ja tarkastamiseen tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.</p>	<p>opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseenosat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä. Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata.</p> <p>Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian.</p> <p>Tähän suunnitelmaan on liitetty sivistystoimialan lomakkeet selvitysten antamista varten.</p>	
<p>Ylioppilastutkinnon tutkintojärjestyksen rikkominen (häiritseminen, muu tutkintojärjestyksen rikkominen)</p>	<p>Ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 15 §</p>	<p>Rehtori</p> <p>Toistuvissa tai muuten erityisen vakavissa ja haitallisissa tapauksissa päätöksen siitä, että kokelas menettää oikeutensa osallistua meneillään olevaa tutkintokertaa seuraavan tutkintokerran kokeisiin, tekee kuitenkin Porin kaupungin</p>	<p>Ennen tutkintojärjestyksen rikkomisesta tai koetilaisuuden häirinnästä johtuvan seuraamuksen määräämistä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava menettely, kuultava kokelasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.</p>	<p>Jos kokelas häiritsee koetilaisuutta tai muuten rikkoo järjestystä koetilaisuudessa eikä rehtorin tai opettajan kehotuksesta huolimatta lopeta menettelyä, hänen koesuorituksensa katsotaan hylätyksi. Jos menettely on toistuvaa tai aiheuttaa merkittävää haittaa muiden kokelaiden koesuorituksille, kokelaan kaikki tutkintokerran koesuoritukset katsotaan hylätyiksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempiin saman tutkintokerran kokeisiin. Jos menettely on erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas menettää lisäksi</p>	<p>Kirjallinen päätös valitusosoituksineen annetaan todisteellisesti tiedoksi kokelaalle, jota se koskee.</p> <p>Alaikäisen kokelaan osalta päätös toimitetaan myös hänen huoltajalleen.</p>	<p>Valitus hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.</p>

		sivistyslautakunta.		oikeutensa osallistua seuraavaan tutkintokerran kokeisiin.		
Ylioppilastutkinnon vilpillinen menettely (vilppi, vilpin yritys, tällaisessa avustaminen)	Ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 15 §	Rehtori Toistuvissa tai muuten erityisen vakavissa ja haitallisissa tapauksissa päätöksen siitä, että kokelas menettää oikeutensa osallistua meneillään olevaa tutkintokertaa seuraavan tutkintokerran kokeisiin, tekee kuitenkin Porin kaupungin sivistyslautakunta.	Ennen tutkintojärjestyksen rikkomisesta tai koetilaisuuden häirinnästä johtuvan seuraamuksen määräämistä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava menettely, kuultava kokelasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.	Jos kokelas syyllistyy kokeessa vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen taikka avustaa siinä, kaikki hänen koesuorituksensa kyseiseltä tutkintokerralta katsotaan hylätyksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempiin saman tutkintokerran kokeisiin. Jos menettely on toistuvaa tai muuten erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas menettää lisäksi oikeutensa osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin.	Kirjallinen päätös valitusosoituksineen annetaan todisteellisesti tiedoksi kokelaille, jota se koskee. Alaikäisen kokelaan osalta päätös toimitetaan myös hänen huoltajalleen.	Valitus hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.
Vahingonkorvaus	Vahingonkorvauslaki luku 2 §	Käräjäoikeus	Rikosilmoitus Poliisitutkinta	Vahingonkorvaus Jos vahingon on aiheuttanut kahdeksatoista vuotta nuorempi, on hän velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi		

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta

voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa

kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä

suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Englanninkielisen painotuksen linjan opetussuunnitelma Porin lukiossa

Porin lukiossa toimii englanninkielisen painotuksen linja, johon on erillinen haku pääsykokeineen. Valintakokeella varmistetaan, että opiskelijalla on tarvittava taitotaso seurata opetusta englanniksi. Englanninkielisen linjan tavoitteena on palvella niin suomea äidinkielenään puhuvia nuoria kuin Porin seudulla työskenteleviä ulkomaalaisia perheitä, maahanmuuttajia ja kaksikielisiä nuoria. Lisäksi linja palvelee vaihto-opiskelijoita.

Tavoitteena on toimiva kaksikielisyys, jonka ansioista opiskelija kykenee suorittamaan suomenkielisen ylioppilastutkinnon sekä jatkamaan opintoja korkea-asteella suomeksi tai englanniksi. Englanninkielinen linja lisää alueen vetovoimaisuutta yritysten, työntekijöiden ja kaupunkilaisten eduksi sekä vahvistaa opiskelijoiden jatko-opintovalmiuksia ja valmiuksia työskennellä kansainvälisissä työympäristöissä.

Englanninkielisen linjan lukion oppimäärä on sama kuin yleislinjalla.

Reaaliaineiden ja matematiikan pakollisia opintojaksoja opiskellaan englannin kielellä.

Äidinkielen opinnot järjestetään koulun opetuskielellä suomeksi. Opiskelijat, joiden äidinkieli ei ole suomi, voivat halutessaan osallistua tämän sijasta suomi toisena kielenä -oppimäärän opetukseen.

Taito- ja taideaineiden opetus järjestetään pääsääntöisesti koulun opetuskielellä suomeksi. Tarvittaessa opiskelijat, joiden äidinkieli ei ole suomi, saavat lisäyksilökohtaista ohjausta englannin kielellä.

Oppimateriaali voi olla osittain suomen- ja osittain englanninkielistä ja opetusta voidaan tarvittaessa rikastuttaa suomen kielellä ylioppilastutkintoon valmistautumista varten. Ylioppilastutkinnossa ei-suomenkielisillä kokelailla on halutessaan mahdollisuus vieraskielisyyden puoltolausuntoon.

Englanninkieliseen opetukseen voivat halutessaan osallistua myös muiden lukiolinjojen opiskelijat.

Tuntijakoasetuksen syventävät opintojaksot sekä koulutuksen järjestäjän päätökseen perustuvat valinnaiset syventävät ja soveltavat opintojaksot opetetaan pääsääntöisesti suomen kielellä.

Opinto-ohjaus on opiskelijan lähtökohta huomioiden joko englannin- tai suomenkielistä.

Porin lukioissa tarjotaan suomi toisena kielenä -opetusta opiskelijoille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi. Vieraskielisillä opiskelijoilla on mahdollisuus erityisopettajan antamaan henkilökohtaiseen tukeen sekä myös ryhmässä toteutettavaan opiskelun tukeen.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen.

Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.

2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen.

Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson

arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun

näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoihin tapoihin osoittaa osaamisensa.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisällyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisällyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksytyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisällyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja

ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksyty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettujen opintojen vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettujen opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2-oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2-oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppiaineen mukaisesti suoritettujen opintojen luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2-oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2-opintojen arvosanaksi. S2/ SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppiaineen opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärästä, mutta ei molemmista.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa

olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2-5 opintopistettä	0 opintopistettä
6-11 opintopistettä	2 opintopistettä
12-17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja

harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

(Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitettussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1.opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;

2.lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;

3.se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

--Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon

saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisääjän myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista

opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

todistuksen nimi

koulutuksen järjestäjän nimi

opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä

oppilaitoksen nimi

opiskelijan nimi ja henkilötunnus

suoritetut opinnot

paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus

arvosana-asteikko

selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/ elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemaat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettavat lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettavat opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettavat opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

todistuksen nimi

koulutuksen järjestäjän nimi

opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä

oppilaitoksen nimi

opiskelijan nimi ja henkilötunnus

kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana

paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus

arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja-kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

todistuksen nimi

koulutuksen järjestäjän nimi

opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä

oppilaitoksen nimi

opiskelijan nimi ja henkilötunnus

oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse arvosana

lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso

paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus

arvosana-asteikko.

5.7 Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet

arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet

arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen

kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt

hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä

opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti • opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely

todistusten ulkoasu.

Kunkin oppiaineen opetussuunnitelmassa määritellään opintojaksojen tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi. Samoin siinä määritellään, mitkä opintojaksot on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti. Myös opintojaksojen etenemistavat määritellään oppiainekohtaisesti.

Arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet Porin lukiossa

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja opiskelijan tulee voida osoittaa osaamistaan monin eri tavoin. Opintojaksoja arvioitaessa opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi käytetään itsearviointia ja vertaisarviointia. Myös opiskelijan oppimisprosessia arvioidaan.

Arvioinnin periaatteiden tulee olla selkeät ja tiedossa sekä opettajilla että opiskelijoilla. Rehtorien vastuulla on huolehtia siitä, että yhteisesti sovittuja pelisääntöjä noudatetaan.

Valinnaiset opinnot arvioidaan S-merkinnällä.

Arvosanaa P (puutteellinen) koskevat seuraavat yhteisesti sovitut säännöt:

- Opettaja merkitsee Wilmaan perusteet, joiden nojalla opintojakso on katsottu puutteellisesti suoritetuksi.

-Opiskelijan on täydennettävä puutteellinen opintojakso viimeistään koulun ilmoittamana ajankohtana.

-Mikäli opiskelija ei toimita vaadittavia lisänäyttöjä määräpäivään mennessä, P muuttuu arvosanaksi K (keskeytynyt).

Arvosanaa K (keskeytynyt) koskevat seuraavat yhteisesti sovitut säännöt:

-Jos opintojakso on keskeytyksessä poissaolojen vuoksi, opettaja varoittaa opiskelijaa ja laittaa tästä merkinnän näkyviin Wilmaan. Tällöin opiskelija, ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja, rehtorit ja huoltajat saavat tilanteesta tiedon.

-Plagioinnista seuraa aina opintojakson keskeytyminen.

-Tehtävien palauttamatta jättäminen määräpäivään mennessä saattaa aiheuttaa opintojakson keskeytymisen.

-Jos opintojakso on keskeytynyt, se on käytävä uudestaan eikä itsenäinen suoritus ole mahdollinen. Opintojakson täydentäminen lisätehtävillä ei myöskään ole mahdollista.

Opintojakson alussa opettaja selvittää opintojakson arviointiperusteet, suositeltavaa on antaa ne myös kirjallisessa muodossa. Jos opiskelija kysyy lisätietoa arviointiperusteista, hänelle tulee sitä antaa.

Arviointipalautteen antamisen käytänteet

Opintojakson aikana opiskelijalle tulee antaa palautetta hänen työskentelystään ja oppimisestaan. Palautetta voidaan antaa suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelijan on hyvä saada palautetta esimerkiksi opintojakson puolivälissä, jotta hänellä olisi mahdollisuus jatkaa hyväksi osoittautuneita työskentelytapojaan ja oppimisen strategiota tai tarvittaessa muuttaa niitä.

Hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet

Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, vaikka hän ei olisi suorittanut opintojaksoa hyväksytysti. Opiskelija voi osoittaa osaamistaan lisänäytöillä, jotka on annettava lukion ilmoittamaan määräpäivään mennessä tai osallistumalla uusintakokeisiin, joita järjestetään joka periodin jälkeen. Uusintakokeissakin arvioinnin tulee olla monipuolista. Hylätyn arvosanan saatuaan opiskelijan tulee osallistua heti seuraaviin järjestettäviin uusintakokeisiin tai antaa lisänäyttönsä seuraavaan annettuun määräpäivään mennessä. Samaa opintojaksoa koskevaan uusintakokeeseen voi osallistua yhden kerran.

Hyväksytyjen arvosanojen uusimisen periaatteet

Opiskelijalla on oikeus korottaa hyväksytyä arvosanaa niin sanotuissa korotuskuulusteluissa, joita järjestetään lukion ilmoittamina ajankohtina.

Arvioinnin tulee myös korotuskuulusteluissa olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee uusimiskertojen arvosanoista paras.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuusien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen

osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä

osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla

saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiansa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan

yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestäväan toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväan elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestäväan tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja

yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**.

Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- *monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen*
- *kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- *tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- *tekstien tuottamisen prosessien hallinta*
- *yleiskielen hallinta*
- *tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- *kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen*
- *oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen*
- *kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta*

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI01)

Opintojakson moduulit

- **Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen**

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*

- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa harjaannutaan erilaisten ja moniäänisten tekstien lukemisessa ja kirjoittamisessa. Myös tekstien teemat tukevat monitieteisen ja luovan osaamisen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kieli, tekstit ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI2-3)

Opintojakson moduulit

- **Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen**
- **Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen**

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*

- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina • ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä

- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio • kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan kieltä ja identiteettiä yhteiskunnallisena ja psykologisena ilmiönä. Lähestytään tekstejä monilukutaidon näkökulmasta.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan ja analysoidaan tavoitteellista ryhmäviestintää ja omaa toimintaa kielitietoisena viestijänä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI04)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*

monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen

- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan eri kulttuurien kauno- ja tietokirjojen avulla kirjallisuuden analyysin peruskäsitteisiin ja tulkintaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Tekstien tulkinta, 2 op (ÄI05)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään monipuolisesti vaikuttaviin teksteihin ja median rooliin yhteiskunnallisena vaikuttajana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Monipuolista viestintää, 2 op (ÄI6-7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa perehdytään erilaisten tekstien tuottamiseen ja analysointiin sekä vahvistetaan opiskelijan ilmaisun taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa voidaan valita ajankohtainen, yhteiskunnallinen tai luova teema, joihin kurssin tekstit ja tehtävät kytkeytyvät.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI08)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan kirjallisuuden yhteiskunnallisiin kytköksiin.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä kulttuuriperinnöstä, kulttuurisesta moninaisuudesta ja ihmisyydestä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI09)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin*

vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta

- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan ja kehitetään omaa viestijäkuva.

Vuorovaikutusosaaminen

Syvennetään aiemmin hankittuja puhe- ja ryhmäviestinnän taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään aineistoja ja teemoja, jotka liittyvät YK:n Agenda2030:n aiheisiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa kirjoitustaitoaan monitieteisten aineistojen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Tulkintataitojen syventäminen, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään aineistoja ja teemoja, jotka liittyvät YK:n Agenda2030:n aiheisiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa lukutaitoaan monitieteisten aineistojen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Tekstinhuolto, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija:
- perehtyy kielen ja tyylin ilmiöihin
- syventää tietojaan oikeakielisyydestä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Omien ja muiden laatimien tekstien analysoiminen erityisesti kielenhuollon ja tyyliopin näkökulmasta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa harjaannutaan erilaisten tekstien lukemisessa ja syvennetään ja monipuolistetaan opiskelijan omaa kirjoitustaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu ylioppilaskirjoituksiin valmistautuville.

Neuvottelutaito ja kokoustekniikka, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija
- syventää tietojaan ryhmäviestinnästä
- kehittää varmuuttaan osallistua neuvotteluihin ja kokouksiin • monipuolistaa mm. työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Neuvotteluihin ja kokouksiin osallistuminen
- Erilaisten roolien ottaminen neuvotteluissa ja kokouksissa (sekä tavallinen jäsen että toimihenkilö)
- Päätöksenteon tavat
- Kokousasiakirjojen laadinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa edistetään aktiiviseksi kansalaiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi kasvamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan ja analysoidaan tavoitteellista ryhmäviestintää ja kehitetään opiskelijan omaa toimintaa kielitietoisena viestijänä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu ylioppilaskirjoituksiin valmistautuville.

Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija perehtyy erilaisiin tekstilajeihin ja kirjoitustyyliin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kehitetään omaa tapaa kirjoittaa
- Rohkaistutaan taiteelliseen luovuuteen
- Harjoitellaan monipuolisesti kirjallista ilmaisua
- Voidaan tuottaa tekstilajeja ilmaisutaidon opiskelun tarpeisiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelijaa rohkaistaan tunnistamaan ja käyttämään monipuolisia kirjoittamisen taitojaan. Häntä ohjataan kehittämään ja löytämään sanataiteellisia valmiuksiaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelijaa motivoidaan yhdistelemään kirjoittamisen tietoaan ja taitoaan uudenvälisillä tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Luova lukeminen, 3 op (Ä115)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija innostuu kirjallisuuden harrastamisesta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- 20 opiskelijan valitseman teoksen lukeminen
- Kirjojen herättämien ajatusten jakaminen opettajan ja muiden kurssilaisten kanssa verkkoympäristössä
- Kirjallisuusesseiden ja kirjallisuuskritiikkien laatiminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelijaa rohkaistaan tunnistamaan ja käyttämään monipuolisia lukemisen taitojaan. Häntä ohjataan kehittämään ja löytämään erilaisia lukutapoja ja -kokemuksia sekä monipuolistamaan kirjallisuuden lajien ja aikakausien tuntemustaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskelija kasvattaa suomalaisen, eurooppalaisen ja maailmanlaajuisen kirjallisuuden tuntemustaan sekä oppii ymmärtämään eri kulttuurien piirteitä ja eroja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opettajan kanssa sovitaan, miten eri kirjat käsitellään. Opintojakso suoritetaan omaan tahtiin lukion aikana.

Ilmaisutaito, 2 op (ÄI16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija:
- saa mahdollisuuden tutustua teatteri-ilmaisuun ja teatterin tekemiseen
- hausalla ja rentouttavalla tavalla lisää esiintymisvarmuuttaan ja itsetuntoaan
- rakentaa yhteisöllisyyttä ja yhteistyötaitojaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Teatteri-ilmaisuuden harjoitteita
- Improvisointia
- Pienryhmäharjoitteita
- Teatterivierailuja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelija oppii kehittämään ilmaisu- ja esittämisvarmuuttaan yksin ja yhdessä muiden kanssa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija vahvistaa valmiuksiaan toimia ryhmän jäsenenä sekä kehittää tunne- ja empatiataitojaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu opiskelijoille, jotka eivät ole valinneet teatteri-ilmaisun erillistä linjaa.

Median maailma, 2 op (Ä117)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Tavoitteena on, että opiskelija:

- tutustuu mediaympäristöönsä ja joukkoviestimien kehitykseen
- perehtyy median rakenteeseen, käsitteisiin, välineisiin ja ilmaisun erityispiirteisiin
- pyrkii tutkivaan otteeseen mediaa kohtaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käytetään opetushallituksen Median maailma - verkkokurssin opetus- ja tehtäväaineistoa.
- Aineiston osiot tehtävineen ovat:
- Minun mediaympäristöni, sisältää mediapäiväkirjatehtävän
- Mediavälineiden kehitys
- Tuotannon taustoja
- Tulkintojen avaruus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tarkastelee mediaa yhteiskunnallisesta näkökulmasta perehtyessään median historiaan ja tuotantoon.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu mediaetiikkaan ja omaan mediaympäristöönsä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan itsenäisesti. Itsenäinen suoritus tapahtuu verkkomateriaalin avulla. Tehtävien palautuksen yhteydessä järjestetään lyhyt palaute tai koonti.

Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Debating skills - Väittelytaitoja, 2 op (ENAI)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Debating skills - Väittelytaitoja 2, 2 op (ENAI2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei

anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyiden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan • ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan*
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi*

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettujen moduulien luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen*
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta*
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen*
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta*

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen*
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti*

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan*
- *oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen*
- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa harjaannutaan erilaisten tekstien lukemisessa ja tuotetaan aineistopohjainen teksti.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan tavoitteellista ryhmäviestintää yhdessä kirjoittamisen yhteydessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kieli, tekstit ja vuorovaikutus, 2 op (S22-3)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan*
- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle*
- *oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa*
- *oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana*

lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä

- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekuulttuurien näkökulmasta*
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet*
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot*
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat*

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen*
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot*
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä*
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä*
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tekstejä tutkitaan monilukutaidon näkökulmasta.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan ja analysoidaan tavoitteellista ryhmäviestintää ja omaa toimintaa viestijänä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kirjallisuus 1, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä*
- *kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista*
- *kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta*
- *oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *eläytyvää ja analyyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta*
- *kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan suomalaiseen ja maailman kulttuureihin kaunokirjallisuuden kautta. Opitaan keskustelemaan kirjallisuudesta ja ymmärtämään sen merkitystä osana kulttuurikenttää.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Tekstien tulkintaa, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja*
- *osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana oppii perustelevaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot

- *perustelemisen harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*
- *kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli*

- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään monipuolisesti vaikuttaviin teksteihin ja median rooliin yhteiskunnallisena vaikuttajana.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla tuotetaan vaikuttamaan pyrkivä suullinen, kirjallinen tai monimediainen teksti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Monipuolista viestintää, 2 op (S26-7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä*
- *oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja*

- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa voidaan valita yhteiskunnallisia tai ajankohtaisia teemoja, joista tuotetaan erilaisia tekstejä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tuotetaan kirjallinen, suullinen tai monimediainen teksti tai tekstejä yhdessä muiden kanssa ja itsenäisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kirjallisuus 2, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan*
- *kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta*
- *eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opitaan tarkastelemaan kirjallisuuden yhteiskunnallisia kytköksiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä kulttuuriperinnöstä ja kulttuurisesta moninaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista*
- *syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- *kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö*
- *vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*

- *vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan ja kehitetään omaa viestijäkuvaa monipuolisten harjoitusten kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Syvennetään aiemmin hankittuja puhe- ja ryhmäviestinnän taitoja monipuolisten harjoitusten ja itse- ja vertaisarvioinnin avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kirjoitustaidon syventäminen, 2 op (S210)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä*
- *kehittää omaäänistä kirjoittamista*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä*
- *syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta*
- *osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi*
- *omaäänisten tekstien tuottaminen*
- *tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa*
- *luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen*
- *ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään aineistoja ja teemoja, jotka liittyvät YK:n Agenda2030:n aiheisiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa kirjoitustaitoaan monitieteisten aineistojen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Lukutaidon syventäminen, 2 op (S211)

Opintojakson moduulit

- **Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), valinnainen**

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta*
- *analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään aineistoja ja teemoja, jotka liittyvät YK:n Agenda2030:n aiheisiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa lukutaitoaan monitieteisten aineistojen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Startti 1, 2 op (S212)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ja kertaa suomen kielen alkeita, kuten esittäytymistä, asiointitilanteita ja suomen kielen käyttöä arkisissa tilanteissa
- parantaa valmiuksiaan pärjätä arkielämässä ja lukion suomi toisena kielenä -opinnoissa.

Keskeiset sisällöt

- suomen kielen rakenteita ja sanastoa
- kielten opiskelun strategioita
- monipuolisesti suullisia ja kirjallisia tehtäviä

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan suullista ja kirjallista viestimistä suomeksi monenlaisissa arjen ja koulumaailman tilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija monipuolistaa ja vahvistaa käsitystään suomalaisesta yhteiskunnasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan käsitys ja tietoisuus suomalaisesta kulttuurista vahvistuu ja monipuolistuu.

Opintojakson arviointi

Hyväksytty / hylätty.

Startti 2, 2 op (S213)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ja kertaa suomen kielen alkeita, kuten esittäytymistä, asiointitilanteita ja suomen kielen käyttöä arkisissa tilanteissa
- parantaa valmiuksiaan pärjätä arkielämässä ja lukion suomi toisena kielenä -opinnoissa

Keskeiset sisällöt

- suomen kielen rakenteita ja sanastoa
- kielten opiskelun strategioita
- monipuolisesti suullisia ja kirjallisia tehtäviä

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan suullista ja kirjallista viestimistä suomeksi monenlaisissa arjen ja koulumaailman tilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija monipuolistaa ja vahvistaa käsitystään suomalaisesta yhteiskunnasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan käsitys ja tietoisuus suomalaisesta kulttuurista vahvistuu ja monipuolistuu.

Opintojakson arviointi

Hyväksytty / hylätty.

Startti 3, 2 op (S214)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ja kertaa suomen kielen alkeita, kuten esittäytymistä, asiointitilanteita ja suomen kielen käyttöä arkisissa tilanteissa
- parantaa valmiuksiaan pärjätä arkielämässä ja lukion suomi toisena kielenä -opinnoissa

Keskeiset sisällöt

- suomen kielen rakenteita ja sanastoa
- kielten opiskelun strategioita
- monipuolisesti suullisia ja kirjallisia tehtäviä

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan suullista ja kirjallista viestimistä suomeksi monenlaisissa arjen ja koulumaailman tilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija monipuolistaa ja vahvistaa käsitystään suomalaisesta yhteiskunnasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan käsitys ja tietoisuus suomalaisesta kulttuurista vahvistuu ja monipuolistuu.

Opintojakson arviointi

Hyväksytty / hylätty.

Debating skills - Väittelytaitoja, 2 op (ENAI)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäättään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielen ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkimisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja

oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)

B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomaine n oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä*
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä*
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*

- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvien osien eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.2.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1)

Opintojaksot

Minä ja ruotsinkielinen vuorovaikutus, 4 op (RUA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUA1), Pakollinen
- Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (RUA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään ruotsin kielen taitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä*
- *soveltaa ja kehittää kielenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).*

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittelee kielenkäyttöä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa*
- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *vertailua äidinkieleen ja muihin kieliin ruotsin näkökulmasta*
- *tavoitteiden asettelu lukion A-ruotsin opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen ruotsin kielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen*

- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

- *pohjoismaiset ja kansainväliset suhteet arjessa ja lähiympäristössä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *erilaiset ruotsin puhujat autenttisissa ympäristöissä, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *ruotsin kielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen, ruotsin eri variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit eri medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen näkyy omien oppimistavoitteiden asettamisessa ja omien vahvuuksien tunnistamisessa kieliprofiilia laadittaessa. Opiskelija tutustuu eri tehtävätyyppeihin ja kokeisiin sekä harjoittelee luokka- ja vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kehitetään myös itse- ja vertaisarviointitaitoja. Moduulin lopussa tehdään tarvittaessa korjauksia ja tarkennuksia opiskelijan kieliprofiiliin.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa kuten pari- ja ryhmäkeskusteluissa ja rohkaistutaan käyttämään ruotsin kielen taitoa arkipäivään liittyvissä tilanteissa ja opiskelijan elämää koskevissa aiheissa. Kiinnitetään huomiota myös ääntämisen harjoitteluun ja tutustutaan alueellisiin piirteisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan suomenruotsalaisiin, ruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin medioihin ja niissä esiintyviin kulttuuri- ja taideilmiöihin esimerkiksi tekstien, kuvien ja videoiden avulla. Opetellaan seuraamaan ruotsinkielistä kulttuurikenttää ja tutustutaan aihepiiriin liittyviin teksteihin. Pohditaan kulttuurin ja taiteen merkitystä omien mielenkiinnon kohteiden näkökulmasta. Syvennetään myös opiskelijoiden sanastoa kulttuuriaihepiiristä. Käsitellään lisäksi opiskelijoita kiinnostavia ajankohtaisia kulttuuriaihteita ja -ilmiöitä sekä harjoitellaan niistä viestimistä ruotsiksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ruotsiksi*
- *kehittää taitoaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää eri tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

- *pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen tausta*
- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Perehdytään vaikuttamiseen pohjoismaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa, ihmisoikeuskysymyksiin, yhdenvertaisuuteen, yksikön vastuisiin ja velvollisuuksiin, sekä sananvapauden medioissa esiintyvien ilmiöiden kautta. Pohditaan myös, miten mediat voivat muokata asenteita. Kehitetään taitoa ilmaista omia mielipiteitä yhteiskunnallisista asioista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- esimerkkejä tieteellisistä teksteistä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisensa hallintaa opiskelija kartuttaa tutustumalla erilaisten lähteiden avulla kestävään kehitykseen ja tulevaisuudenvisiioihin tieteen ja tutkimuksen näkökulmasta. Parityöskentely on luonteva osa nykytilan ja tulevaisuuden pohdinnoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Maailmankansalaisena opiskelija tutustuu tieteen ja tutkimuksen sanastoon ja aihepiireihin. Tiedonhankinnassa korostuu lähdekriittisyys. Moduulin aikana harjoitellaan muodollisempien tekstien laatimista ja tekstin tiivistämisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- kehittää taitoaan ilmaista itseään ruotsiksi myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- ruotsin kielen rooli jatkossa opiskelijan elämässä ja kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- pohjoismaiset yhteisöt tai yritykset työnantajina (vapaaehtoistoiminta, kansalaisjärjestöt)*
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulin aikana opiskelija tutustuu monipuolisesti opiskelun ja työelämän mahdollisuuksiin Suomessa ja ulkomailla unohtamatta jatkuvassa muutoksessa olevaa ammattien kirjoa. Moduulissa harjoitellaan esimerkiksi erilaisten työhön liittyvien hakemusten laadintaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Moduulin aikana vahvistetaan opiskelijan ymmärrystä ruotsin kielen roolista jatkossa opiskelijan elämässä tutustuttamalla opiskelijoita myös ruotsinkielisten korkeakoulujen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Vahvistetaan tiedonhaun ja ymmärtävän lukemisen taitoja hyödyntämällä eri lähteitä verkossa ja korostetaan laajempien kokonaisuuksien hallintaa.

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin aikana käsitellään itsenäistyvän nuoren elämänpiiriin, esimerkiksi talouteen ja asumiseen, liittyviä asioita pareittain ja ryhmissä pohtimalla. Opiskelijan tietoisuus hyvinvointiin vaikuttavista seikoista vahvistuu moduulin aikana ja siihen liittyviä aihepiirejä käsitellään teksteissä, sanastoissa ja keskustelunaiheissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7), valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hakee aiheeseen liittyvää tietoa ja laajentaa ilmaisuvaramaansa*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin ja kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Moduulina aikana pohditaan kestäväää elintapaa niin yksilön näkökulmasta kuin globaalina ilmiönä. Muun muassa ilmastonmuutos, kiertotalous ja luonnon arvostaminen ovat moduulin aiheina. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ymmärtämään tuotettua tekstiä sekä itse tuottamaan monimuotoisia tekstejä liittyen globaaleihin ympäristökysymyksiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulin tarkoituksena on kasvattaa opiskelija maailmankansalaiseksi, jolla on riittävä sanavarasto seurata medioista yhteiskunnallisia asioita ruotsin kielellä ja kyky itse ottamaan niihin myös kantaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8), valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja sen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *ruotsin puhujien taustojen tai äidinkielten vaikutus puhetilanteissa*
- *dialogisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulin pääasiallinen tavoite on vahvistaa opiskelijan suullista kielitaitoa ja vuorovaikutustaitoja erilaisin yksin, parin ja ryhmän kanssa tehtävin harjoituksin. Harjoitellaan neuvottelutaitoja ja luontevaa, toisen huomioon ottavaa keskustelua. Opiskelija harjoittelee ymmärtämään eri puhujien tuottamaa puhuttua ruotsin kieltä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulin aikana syvennetään ruotsalaisen viestintäkulttuurin tuntemusta. Tutustutaan siihen, miten puhujan oma äidinkieli vaikuttaa puhetilanteessa.

Opitaan ottamaan kantaa globaaleihin ilmiöihin ja kertomaan omasta kulttuurista ruotsiksi. Erilaiset vierailut, vierailijat ja esitykset vahvistavat ruotsalaisen kulttuurin ymmärtämistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arviointi perustuu opintojakson aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeeseen tai erillisen ohjeistuksen mukaisiin näyttöihin.

7.2.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

Ruotsin kieli ja minä, 4 op (RUB11-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan*
- *rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää*
- *kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja*
- *syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.*

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen*
- *kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi*

- *kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen*
- *kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet*
- *omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen*

Ruotsin kieli arjessani

- *ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö*
- *yksilön ja yhteisön hyvinvointi*
- *ääntämisen harjaannuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen näkyy omien oppimistavoitteiden asettamisessa ja omien vahvuuksien tunnistamisessa kieliprofiilia laadittaessa. Opiskelija tutustuu opintojaksojen tehtävätyyppeihin ja kokeisiin sekä harjoittelee luokka- ja vuorovaikutustilanteissa toimimista. Hyvinvointiosaamisen käsittely jatkuu hyvinvoinnin ja elämänhallinnan aihepiireillä ja sanastoilla. Opetellaan kertomaan omasta elämästä, ihmissuhteista ja lähiympäristöstä. Moduulin lopussa tehdään tarvittaessa korjauksia ja tarkennuksia opiskelijan kieliprofiiliin.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa kuten pari- ja ryhmäkeskusteluissa ja rohkaistutaan käyttämään ruotsin kielen taitoa arkipäivään liittyvissä tilanteissa ja opiskelijan elämää koskettavissa aiheissa. Kiinnitetään huomiota myös ääntämisen harjoitteluun.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista. Tarkastellaan ruotsin kielen vaikutusta opiskelijan omaan arkeen ja yhteiskuntaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan ruotsinkielisiin medioihin. Opetellaan seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtämään niistä pääasiat. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa. Käsitellään opiskelijoita kiinnostavia ajankohtaisia aiheita ruotsiksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan ruotsinkielisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin esimerkiksi tekstien, kuvien ja videoiden avulla. Syvennetään myös opiskelijoiden sanastoa kulttuuriaihepiiristä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetellaan hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa. Pyritään hyödyntämään monipuolisesti ruotsinkielisiä medioita opintojakson aikana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Ympäristömme, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija harjoittelee erityisesti kirjallisia taitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu. Harjoitellaan tuottamaan lyhyt ohjattu teksti ajankohtaisista yhteiskunnallisista aiheista nuorten näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan erilaisiin teksteihin, jotka käsittelevät erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Erityisesti globaali- ja kulttuuriosaaminen on vahvasti läsnä moduulin aihepiireissä: teksteissä, sanastoissa ja keskustelunaiheissa, jotka liittyvät kulttuuriseen moninaisuuteen ja erilaisiin elinympäristöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pohditaan henkilökohtaisia ominaisuuksia ja vahvuuksia suhteessa jatko-opintoihin, ammatinvalintaan ja tulevaisuuden työelämään. Käsitellään sosiaalisen median etuja ja haittoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustutaan opiskelu- ja kesätyömahdollisuuksiin erityisesti Pohjoismaissa. Opetellaan tiedonhakua ja mielipiteen ilmaisua ja harjoitellaan työelämässä tarvittavaa viestintää.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan erilaisia jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustilanteita

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä sekä pohjoismaiseen että muuhun kansainväliseen yhteistyöhön. Pohditaan omaa suhdetta ja käyttäytymistä sosiaalisessa mediassa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Pohditaan omaa suullisen osaamisen tasoa ja kehitystarpeita ja tavoitteita sen suhteen.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan aktiivisesti ja monipuolisesti suullista ilmaisua erilaisissa arkipäivän aihepiireihin liittyvissä vuorovaikutustilanteissa pari- ja ryhmäkeskusteluissa. Opitaan väittelemään ja pitämään puhe.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitellaan mielipiteiden ja tunteiden ilmaisemista sekä niillä vaikuttamista. Opetellaan neuvottelemaan. Ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet ovat keskusteluiden ja väittelyiden pohjana.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opitaan selviytymään ruotsin kielellä erilaisissa matkailuun liittyvissä tilanteissa. Mahdolliset erilaiset esitykset, tilaisuudet, vierailijat ja vierailut lisäävät ja syventävät ymmärrystä ruotsinkielisestä kulttuurista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arviointi perustuu opintojakson aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeeseen tai erillisen ohjeistuksen mukaisiin näyttöihin.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen ovat moduulin keskiössä. Kestävää elämäntapaa tarkastellaan moduulissa eri näkökulmista monimediaisesti ajankohtaiset ilmiöt huomioiden. Opiskelija syventää sanavarastoaan aihepiiristä käyttämällä kieltä suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee esille opiskelijoiden pohtiessa muun muassa yhteiskunnan oikeudenmukaisuutta tai vaikuttamista esimerkiksi puheen, blogitekstin tai muun tuotoksen muodossa. Tämän laaja-alaisen osaamisen tukemiseksi voidaan hyödyntää eri sosiaalisen median mahdollisuuksia ja sisältöjä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Käytetään ruotsinkielisiä lähteitä, kun pohditaan maapallon nykytilaa ja tulevaisuutta. Parityöskentely auttaa opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa muuttavia ilmiöitä. Myös itsenäisemmällä työskentelyllä syvennetään opiskelijan ruotsin kielen hallintaa kokonaisuuksien näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numerolla 4-10. Arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana muuta arviointia.

Ruotsin lukio-opintoihin valmistava opintojakso, 2 op (RUB18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrata ja oppia ruotsin perusasiat

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan ruotsin perusasiat ja sanastoa. Opintojakso soveltuu lähinnä niille, joilla on ollut vaikeuksia ruotsin opiskelussa, mutta soveltuu myös muussa vaiheessa kertausopinnoiksi. On toivottavaa, että opintojakso suoritetaan opintojen alkuvaiheessa, mieluiten jo ennen 1.opintojaksoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pohtii omia oppimistavoitteitaan ja omia vahvuuksiaan kielen oppijana. Opiskelija tutustuu erilaisiin tehtävätyyppeihin ja eri tapoihin opiskella kieltä. Opetellaan kertomaan omasta elämästä, ihmissuhteista ja lähiympäristöstä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa kuten pari- ja ryhmäkeskusteluissa ja rohkaistutaan käyttämään ruotsin kielen taitoa arkipäivään liittyvissä tilanteissa ja opiskelijan elämää koskevissa aiheissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ruotsin ylioppilaskirjoitukseen valmistava opintojakso, 2 op (RUB19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan menestyminen ylioppilaskirjoituksissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa kerrataan ylioppilaskirjoitusten kannalta keskeisiä oppisisältöjä opiskelijoiden omat tarpeet ja toiveet huomioiden. Harjoitellaan monipuolisesti ja erityisesti ylioppilaskokeessa esiintyviä tehtävätyyppejä painottaen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää omia vuorovaikutustaitojaan erilaisissa viestintätilanteissa. Osaamista harjoitellaan kehittämällä monipuolisesti keskustelu- ja kuuntelu-, sekä kirjallisen viestinnän taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää omien opiskelustrategioidensa tuntemusta ja sopivin työtavoin edistää omaa osaamistaan. Opiskelija sekä kertaa että kasvattaa eri aihepiirien keskeistä sanastoa ja harjaantuu käsittelemään tietoa vaihtelevista aiheista sekä ymmärtämään monenlaisia asiategstejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ruotsin kirjoitusopintojakso, 2 op (RUB110)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kirjallisen ilmaisuvalmiuden vahvistaminen ja sanaston kartuttaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vahvistetaan ilmaisuvalmiutta ja sujuvuutta kirjallisissa tuotoksissa, lisäksi kartutetaan sanastoa. Harjoitellaan erilaisia tekstin tuottamiseen liittyviä tehtäviä painottaen yo-kokeen tehtävämuotoja. Perusrakenteita kerrataan opiskelijoiden tarpeiden ja toiveiden mukaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan kirjoittamalla erilaisia arkipäiväisiä ja muodollisempia viestejä ja tekstejä. Harjoitellaan kielitietoisuutta ja rakentavaa kirjallista viestintää kiinnittämällä huomiota arkipäiväisten ja muodollisten viestien ja tekstien eroihin ja tyylliseikkoihin.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen tulee näkyviin kirjoitustehtävien virikkeenä olevasta materiaalista kuten esim. lehtiartikkelit, blogit, uutiset, videot yms. Niiden pohjalta opiskelija pohtii sekä omaa että muiden hyvinvointia ja siihen vaikuttavia asioita elämän eri näkökulmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävä kuluttajuus ja ilmasto-osaaminen tulee näkyviin kirjoitustehtävien virikkeenä olevasta materiaalista kuten esim. lehtiartikkelit, blogit, uutiset, videot yms. Niiden pohjalta opiskelija pohtii esim. omia kulutustottumuksiaan ja kestävästä kehitystä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ruotsin sanasto- ja tekstiopintojakso, 2 op (RUB111)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Sanavaraston laajentaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan aiemmin opittua sanastoa ja laajennetaan sanastonhallintaa keskeisistä aihepiireistä. Sanastoa ja tekstinymmärrystä harjoitellaan monenlaisilla tehtävillä. Tarkoituksena on vahvistaa ylioppilaskirjoituksissa vaadittavia taitoja ylioppilaskokeessa menestymisen takaamiseksi.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuuri monessa muodossa ilmenee opiskeltavan sanaston puitteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Ihmisten hyvinvointiin liittyvät asiat, kuten ruoka, liikunta ym., ovat keskeisiä teemoja sanastoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vankentuneella sanavarastolla opiskelija pystyy ymmärtämään ja tuottamaan tekstejä monilta aloilta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.3. Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii

hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltäviä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja

työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökuelmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai

vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Gloaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)

<i>Muut kielet, A-oppimäärä</i>	<i>B1.2 (A2.2)</i>	<i>B1.2 (A2.2)</i>	<i>B1.2 (A2.2)</i>
<i>Englanti, B1-oppimäärä</i>	<i>B1.2</i>	<i>B1.2</i>	<i>B1.2</i>
<i>Muut kielet, B1-oppimäärä</i>	<i>B1.1 (A1.3)</i>	<i>B1.1(A1.3)</i>	<i>B1.1 (A1.3)</i>
<i>Englanti, B2-oppimäärä</i>	<i>B1.1</i>	<i>B1.1</i>	<i>B1.1</i>
<i>Muut kielet, B2-oppimäärä</i>	<i>A2.2 (A1.3)</i>	<i>A2.2 (A1.3)</i>	<i>A2.2 (A1.2)</i>
<i>Englanti, B3-oppimäärä</i>	<i>B1.1</i>	<i>B1.1</i>	<i>A2.2</i>
<i>Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä</i>	<i>A2.1</i>	<i>A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)</i>	<i>A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)</i>
<i>Muut kielet, B3-oppimäärä</i>	<i>A2.1</i>	<i>A2.1</i>	<i>A2.1</i>

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa*
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvien osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin

tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehysten kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.3.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 4 op (ENA01-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*

- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- *tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy moduulissa laadittavassa kieliprofiilissa, jonka tekemisessä opiskelija pohtii omaa osaamistaan ja suunnittelee oppimisensa painoalueita vahvuuksiensa ja heikkouksiensa mukaan.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Gloaalius ja kulttuuriosaaminen näkyvät oman identiteetin ja suomalaisuuden käsittelyssä englannin kielellä sanastojen ja tekstien kautta. Gloaali- ja kulttuuriosaaminen jatkuu moduulin 1 aihepiireillä (oma identiteetti), joita opiskelija syventää omien harrastusten ja vapaa-ajan käsittelyllä englanniksi. Tämän lisäksi oppilas laajentaa globaalin englannin käsitteitä ja ilmiöitä tiedonhankinnan projekteilla.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen näkyy omien oppimistavoitteiden asettamisessa kieliprofiilia laadittaessa, kokeiden ja opintojaksojen tehtävätyyppeihin tutustumisessa sekä luokka- ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen opetellessa. Hyvinvointiosaamisen käsittely jatkuu hyvinvoinnin ja elämänhallinnan aihepiireillä ja sanastoilla, jotka yhdistetään osaksi kieliprofiilia ja sen toteutumisen aikataulua. Tämän lisäksi moduulin lopussa tehdään tarvittaessa ensimmäiset korjaukset ja tarkennukset opiskelijan kieliprofiiliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA03)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeitä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen on vahvasti läsnä moduulin aihepiireissä: teksteissä, sanastoissa ja keskustelunaiheissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan keskusteluissa vertaiskommentoinneissa ja vertaispalautteissa sekä mahdollisen laajemman kulttuuriaiheisen tuotoksen esittelyssä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA04)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään yhteiskunnan toimintaan monipuolisesti ja harjoitellaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen kielellisiä keinoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan tiedon etsimistä ja niiden luotettavuuden arvioimista. Samalla syvennetään opiskelijan kykyä tulkita erilaisia lähdemateriaaleja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisten lähteiden kautta kestävään kehitykseen tieteen ja innovaatioiden näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu eri tieteenalojen sanastoon ja aihealueisiin. Moduulin aikana harjoitellaan muodollisempien tekstien laatimista ja tutustutaan lähteiden käytön periaatteisiin sekä harjoitellaan mediakriittisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA06)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämäänsä astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu monipuolisesti opiskelun ja tulevaisuuden työelämän mahdollisuuksiin Suomessa ja ulkomailla. Moduulissa tutustutaan esimerkiksi erilaisiin työhön ja opiskeluun liittyvien hakemusten laatimiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisten lähteiden kautta talouden ja yrittäjyyden eettisiin valintoihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Moduulin aikana opiskelija tutustutetaan korkeakoulujen tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisten lähteiden kautta työhyvinvoinnin ja stressinhallinnan teemoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA07)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisten lähteiden kautta kestävään kehitykseen ja sen edistämiseen ruohonjuuritasolla sekä yhteiskunnallisiin vaikuttamiskeinoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulin aikana seurataan ympäristöaiheita mediassa maailmanlaajuisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Moduulin aikana opiskelija ohjataan pohtimaan omia kulutustottumuksiaan kestävä kehityksen näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA08)

Opintojakson moduulit

- *Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), valinnainen*

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisiin keinoihin hallita esiintymisjännitystä sekä pohditaan omia vahvuuksia suullisissa tilanteissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulin aikana harjoitellaan keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja. Tavoitteena on, että opiskelijan esiintymisvarmuus vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10 opintojakson näyttöjen perusteella monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioon ottaen. Suullisen kielitaidon diplomi arvioidaan suullisen kielitaidon kokeen arvosanoilla 4-10. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Englannin kielioppia, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijalla on opintojakson jälkeen parempi käsitys englannin kieliopin keskeisistä rakenteista. Opiskelija hahmottaa omaa osaamistaan paremmin ja oppii käyttämään erilaisia oppimisstrategioita vahvistamaan omaa oppimistaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla vahvistetaan keskeisen kieliopin hallintaa sekä kerrataan kieliopin perusrakenteita ja syvennetään aiemmin opittua. Opintojakso on tarkoitettu ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii sietämään turhautumista, epäonnistumista ja pettymyksiä. Opintojakson aikana lukion työskentelytapoihin syvempi perehtyminen lisää opiskelijoiden minäpystyvyyttä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen näkyy opintojaksossa mm. lukio-opintojen työskentelytapoihin johdattamisena. Vuorovaikutusta harjoitellaan mm. erilaisilla suullisilla pari- ja ryhmätöillä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Yo-valmennus, 2 op (ENA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson jälkeen opiskelijalla on selkeä käsitys englannin ylioppilaskokeen tehtävätyypeistä ja niiden arvosteluperusteista sekä omasta taitotasostaan suhteessa kokeen vaatimustasoon.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla parannetaan valmiuksia osallistua englannin yo-kirjoituksiin. Harjoitellaan yo-kokeen tehtävätyyppejä, kerrataan keskeistä kielioppia ja vahvistetaan sanavarastoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Moduulin aikana opiskelija vahvistaa oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Englannin sanastoa ja tekstejä rauhalliseen tahtiin, 2 op (ENA12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson jälkeen opiskelijan sanavarasto on laajempi, ja hän on omaksunut uusia oppimisstrategioita sanaston omaksumiseen sekä englanninkielisen tekstin hahmottamiseen. Opiskelijan käsitys itsestään kielenoppijana on vahvistunut.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa kerrataan ja vahvistetaan englannin kielen eri aihepiireihin liittyvää sanastoa. Opintojakso sopii toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoille, joille englannin opiskelu on haastavaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija vahvistaa sanaston ja rakenteiden hallintaa yhdessä muiden kanssa. Hän tulee tietoiseksi englannin kielen ominaispiirteistä ja pystyy siten viestimään rakentavasti englannin kielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kuullunymmärtämisen harjoittelua, 2 op (ENA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson jälkeen opiskelijan kyky hahmottaa olennainen sisältö puhutusta tekstistä on vahvistunut. Opiskelija tulee tietoiseksi kielen prosodiasta ja sen vaikutuksesta mm. sanarajojen hahmottamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa harjoitellaan kuullun ymmärtämisen strategioita ja erilaisia kuuntelutehtäviä. Sopii 2. ja 3. vuoden opiskelijoille, joille kuullun ymmärtämisen tehtävät ovat haastavia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittaa kuullun ymmärtämisen taitojaan ja oppii ymmärtämään englannin erilaisia puhutun kielen variaatioita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään englannin kielen monimuotoisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Englannin kirjallinen ilmaisu, 2 op (ENA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson jälkeen opiskelijan kirjallisen tuottamisen valmiudet ovat vahvistuneet.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan erilaisten tekstien tuottamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija vahvistaa sanaston ja rakenteiden hallintaa yhdessä muiden kanssa. Hän tulee tietoiseksi englannin kielen ominaispiirteistä ja pystyy siten kirjallisesti viestimään vaativallakin tasolla rakentavasti englannin kielellä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija harjoittelee eri lähteiden käyttöä tekstiensä tukena ja suhtautuu lähteisiin kriittisesti. Opiskelija on motivoitunut tuottamaan tekstiä uudella tavalla ja uudesta näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Debating skills - Väittelytaitoja, 2 op (ENAI)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Business English, 3 op (LT05 / ENA16)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Debating skills - Väittelytaitoja 2, 2 op (ENAI2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.3.2. Vieraat kielet, latina, B3-oppimäärä (VKLKB3)

Tavoitteet

Latinan kielen B3-oppimäärän opetuksen tavoitteena on,

että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *ymmärtää latinan kielen merkityksen kulttuurissa ja tieteissä*
- *ymmärtää latinan kielen vaikutuksen eurooppalaisten kielten kehitykseen*
- *oppii tuntemaan kreikkalais-roomalaisen maailman historiaa, kulttuuria ja mytologiaa sekä tekee huomioita niiden vaikutuksesta eurooppalaiseen ja suomalaiseen kulttuuriin*
- *osaa kohtalaisen hyvin perussanastoa ja keskeisiä muoto- ja lauseopin rakenteita sekä yleisiä idiomaattisia ilmauksia*

- ymmärtää apuvälineitä käyttäen helppoa autenttista tekstiä, osaa poimia yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden perusteella.

Osaamisen arviointi

Opiskelijan kielen osaamista arvioidaan latinan kielen erityisten tavoitteiden mukaan sekä soveltuvin osin vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden mukaan. Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää ottaen huomioon latinan kielen erityispiirteet ja käyttöalueen rajallisuus. Opintojen aikana annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia.

Opintojaksot

Ikkunat auki antiikkiin, 2 op (LAB31)

Opintojakson moduulit

- Ikkunat auki antiikkiin, 2 op (LAB31), valinnainen

Tavoitteet

Ikkunat auki antiikkiin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy kertomaan itsestään perusasioita latinaksi*
- *tutustuu kielen keskeisiin piirteisiin*
- *tutustuu antiikin kulttuuriin ja latinan kieleen nykyajan näkökulmasta*
- *ymmärtää latinan kielen aseman Euroopan kielten joukossa ja erityisesti romaanisissa kielissä.*

Keskeiset sisällöt

Ikkunat auki antiikkiin

- *Rooman valtakunnan latinan kielen vaiheet pääpiirteittäin*
- *antiikin ja nykypäivän Italiaa ja roomalaisia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan yhdessä latinan kielen ääntämistä ja yksinkertaisten asioiden kertomista itsestä latinaksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää latinan kielen aseman pohjana eurooppalaiselle kulttuurille ja tutustuu kahden vuosituhannen takaiseen Rooman valtakuntaan ja latinan kielen vaiheisiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita. Latinaa verrataan nykykieliin, niiden sanastoon ja kulttuuriin. Etsitään yhteyksiä latinan ja tytärikielten välillä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroin asteikolla 4–10. Arviointi perustuu monipuolisesti moduulin aikaisiin suorituksiin kielessä ja kulttuurissa.

Antiikin elämää, 2 op (LAB32)

Opintojakson moduulit

- Antiikin elämää, 2 op (LAB32), valinnainen

Tavoitteet

Antiikin elämää

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kielitietoisuuttaan ja oppii käyttämään kieliopillisia käsitteitä*
- *oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja lisää muoto-opin osaamistaan*
- *tutustuu pääpiirteittäin elämään antiikin aikaisessa kaupungissa.*

Keskeiset sisällöt

Antiikin elämää

- *yksityinen ja julkinen elämä antiikissa*
- *työnteko antiikissa*
- *orjuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan yhteistyötaitoja ääntämisen ja kääntämisen yhteydessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Etsitään yhteyksiä latinan ja tytärikielten välillä, tutkitaan sanojen etymologiaa ja verrataan nykykieliin. Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustuminen alustavasti antiikin yhteiskuntaoloihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroin asteikolla 4–10. Arviointi perustuu monipuolisesti moduulin aikaisiin suorituksiin kielessä ja kulttuurissa.

Tietoa, taitoa ja taruperintöä, 2 op (LAB33)

Opintojakson moduulit

- Tietoa, taitoa ja taruperintöä, 2 op (LAB33), valinnainen

Tavoitteet

Tietoa, taitoa ja taruperintöä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *laajentaa lauseopin osaamistaan*
- *harjaantuu lukemaan ja suomentamaan fiktiivisiä tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Tietoa, taitoa ja taruperintöä

- *antiikin vapaa-aika*
- *antiikin roomalaisnuorten kasvatus ja koulunkäynti*
- *antiikin kreikkalais-roomalainen jumaltarusto ja faabelit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan yhteistyötaitoja ääntämisen ja kääntämisen yhteydessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita. Latinaa verrataan nykykieliin, niiden sanastoon ja kulttuuriin. Etsitään yhteyksiä latinan ja tytärikielten välillä. Oppimistaitojen kehittäminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustutaan antiikin ajan yhteiskuntaan, esimerkkinä mm. Pompeji sekä taruihin ja faabeleihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan antiikin ajan yhteiskuntaan, esimerkkinä mm. Pompeji sekä taruihin ja faabeleihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroin asteikolla 4–10. Arviointi perustuu monipuolisesti moduulin aikaisiin suorituksiin kielessä ja kulttuurissa.

Rooman historian vaiheita, 2 op (LAB34)

Opintojakson moduulit

- Rooman historian vaiheita, 2 op (LAB34), valinnainen

Tavoitteet

Rooman historian vaiheita

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää muoto- ja lauseopin tuntemustaan*
- *tutustuu pääpiirteittäin Rooman historiaan*
- *tutustuu etruskeihin.*

Keskeiset sisällöt

Rooman historian vaiheita

- *Rooman varhaishistoria ja siihen liittyvät tarut*
- *Rooman historian käännekohtat*
- *Rooman kehittyminen maailmanvallaksi*
- *roomalainen aikakäsitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Omien vahvuuksien tunnistaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita. Oppimistaitojen jatkuva kehittäminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tavoitteena on löytää eurooppalaisen kulttuurin perimmäinen olemus sekä suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemus ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroin asteikolla 4–10. Arviointi perustuu monipuolisesti moduulin aikaisiin suorituksiin kielessä ja kulttuurissa. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään.

Merkittäviä roomalaisia, 2 op (LAB35)

Opintojakson moduulit

- Merkittäviä roomalaisia, 2 op (LAB35), valinnainen

Tavoitteet

Merkittäviä roomalaisia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *täydentää lauseopin osaamistaan*
- *hallitsee keskeisen muoto-opin*
- *syventää tietämystään roomalaisesta yhteiskunnasta*
- *tutustuu runomitoista heksametriin.*

Keskeiset sisällöt

Merkittäviä roomalaisia

- *Rooman historian merkkihenkilöitä*
- *roomalaiset hyveet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Omien vahvuuksien tunnistaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita. Oppimistaitojen jatkuva kehittäminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Antiikin yhteiskuntaelämän tunteminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tavoitteena on löytää eurooppalaisen kulttuurin perimmäinen olemus sekä suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemus ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroin asteikolla 4–10. Arviointi perustuu monipuolisesti moduulin aikaisiin suorituksiin kielessä ja kulttuurissa. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään.

Kulttuuriperintömme, 2 op (LAB36)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuriperintömme, 2 op (LAB36), valinnainen

Tavoitteet

Kulttuuriperintömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään sijamuotojen käytöstä lauseessa • monipuolistaa käsitystään antiikista periytyvästä kulttuurista*
- *tutustuu lyyrisiin runomittoihin.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuriperintömme

- *antiikin kulttuurin eri alueet ja niiden merkitys kulttuuriperinnössämme*
- *antiikin tieteet ja taiteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita. Oppimistaitojen jatkuva kehittäminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tavoitteena on löytää eurooppalaisen kulttuurin perimmäinen olemus ja merkitys länsimaiseen kulttuuriimme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroin asteikolla 4–10. Arviointi perustuu monipuolisesti moduulin aikaisiin suorituksiin kielessä ja kulttuurissa. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään.

Viestejä menneisyydestä, 2 op (LAB37)

Opintojakson moduulit

- Viestejä menneisyydestä, 2 op (LAB37), valinnainen

Tavoitteet

Viestejä menneisyydestä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hioo lauseopin (syntaksin) taitojaan*
- *tarkastelee elämän suuria kysymyksiä antiikin näkökulmasta autenttisten tekstikatkelmien pohjalta.*

Keskeiset sisällöt

Viestejä menneisyydestä

- *tekstit avaimena menneisyyden arkeen*
- *antiikin roomalaisten elämä ja suhtautuminen elämän eri ilmiöihin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa latinankielisen tekstin kieliopilliset ja lauseopilliset pääpiirteet.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu antiikin merkkihenkilöiden teoksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroin asteikolla 4–10. Arviointi perustuu monipuolisesti moduulin aikaisiin suorituksiin kielessä ja kulttuurissa. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään.

Latinaa kautta vuosisatojen, 2 op (LAB38)

Opintojakson moduulit

- Latinaa kautta vuosisatojen, 2 op (LAB38), valinnainen

Tavoitteet

Latinaa kautta vuosisatojen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii muokattuja tekstejä ja helppoja autenttisia tekstinäytteitä*
- *nauttii latinan kielen moninaisuudesta kautta vuosisatojen ja ymmärtää latinan kielen arvon monenlaisen viestinnän välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Latinaa kautta vuosisatojen

- *latinan kielen käyttöalueet myöhäisantiikista nykypäivään*
- *kristillinen ja humanistinen latina*
- *latinan lausuminen eri maissa*
- *Suomen latiniteetti*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kertaa latinan kieliopin ja harjoittelee osaamistaan ylioppilaskokeita varten.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija huomaa latinan merkityksen ja arvon nyky maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroin asteikolla 4–10. Arviointi perustuu monipuolisesti moduulin aikaisiin suorituksiin kielessä ja kulttuurissa. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään.

Latina ja mytologia, 2 op (LAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Non scholae sed vitae discimus. Tutustutaan antiikkiin, myytteihin ja taruihin, kulttuurihistoriaan sekä latinan kieleen ja sen vaikutukseen nykykieliin ja kulttuureihin Euroopassa. Antiikin myytit elävät ympärillämme taivaankappaleissa, yhtiöiden nimissä, arkkitehtuurissa, taiteissa ja popkulttuurissa. Mytologia on vakiintunut suureksi eurooppalaiseksi perinnöksi. Ei edellytä aiempia latinan opintoja. Voidaan toteuttaa monimuoto-opetuksena.
- Opiskelija saa monipuolisen kuvan antiikin elämästä ja vaikutuksesta nykyisiin kulttuureihin sekä huomaa latinan vaikutuksen nykykieliin. Opiskelija tutustuu tunnetuimpiin antiikin myytteihin ja latinan kielen ominaispiirteisiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- antiikin kulttuuri ja myytit, lentävät lauseet ja sanonnat. Esimerkkejä latinan kielen perusteista, mm. ääntäminen, substantiivit, verbimuodot ja lukusanat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää antiikin myyttien ja kulttuurin merkityksen eurooppalaiseen maailmankuvaan ja asenteisiin sekä tutustuu latinan kielen pääpiirteisiin lentävien lauseiden ja sivistyssanojen muodossa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uteliaisuus etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita. Latinaa verrataan nykykieliin ja kulttuureihin. Etsitään myyttien yhteyksiä nykyaikaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkinnällä (S).

7.3.3. Espanja B3-oppimäärä (EAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tavoitteet

Osaamisen arviointi

Laaja-alaiset osaamiset

Opintojaksot

Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (EAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tulee tietoiseksi kohdekielelle ominaisista viestintästrategioista ja harjoittaa niitä kurssin sisällön puitteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielelle ja –kulttuurille ominaisiin piirteisiin tavanomaisten kohteliaisuuteen liittyvien ilmaisujen kautta ja tulee tietoiseksi kulttuurisesta moninaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Matkalla maailmassa, 2 op (EAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kertoo omasta perheestään ja arjestaan sekä harjoittelee kohdekielen käyttöä tavanomaisissa arjen tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (EAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet • vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee vuorovaikutusta yhdessä muiden kanssa nuoren elämään liittyvissä tilanteissa, kuten vapaa-aika, harrastukset ja koulu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija on motivoitunut oppimaan uutta ja etsii yhdessä muiden kanssa uusia tapoja kommunikoida ja yhdistellä asioita uudentlaisilla tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Monenlaista elämää, 2 op (EAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielen eri variantteihin, tapoihin ja traditioihin ja oppii lisää eri maiden kulttuuriperinnöstä. Opiskelija saa laajemman kuvan kulttuurien moninaisuudesta suhteessa suomalaiseen kulttuuriin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa kertomaan Suomesta, tavoistamme ja traditioistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (EAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa ilmaisemaan mielipiteensä huomioiden mahdolliset eriävät mielipiteet ja kunnioittaen niitä ja niiden ilmaisemista. Opiskelija harjoittelee tunteiden ilmaisemista kohdekielellä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu eri elämän vaiheissa olevien ihmisten elämään ja elämän filosofiaan. Opiskelija saa tietoa vaihtoehtoisista elämän tavoista vahvuutensa kielenoppijana ja käyttää tietoa tätä tietoa identiteettinsä rakentamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kielialueen kulttuuria ja historiaa, 2 op (EAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan nuoren näkökulmasta. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus ajankohtaisten kulttuuri-ilmiöiden ja mainonnan kriittiseen tarkasteluun.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii kulttuuri-ilmiöitä käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (EAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu jatko-opintoihin ja työelämään liittyvään sanastoon. Opiskelija vertailee eri jatko-opintovaihtoehtoja sekä pohtii tulevaisuutta työelämässä

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu CV:n ja työ- ja opiskeluhakemuksen tekemiseen kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Medioiden tulkintaa, 2 op (EAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*

- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu ajankohtaisiin aiheisiin käyttämällä lähteenä kohdekielisiä medioita. Opiskelija tuottaa kohdekieltä ottaen huomioon viestin vastaanottajan taustan ja kielitaidon

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii ajankohtaisia aiheita käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

7.3.4. Italia B3-oppimäärä (IAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän

tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tavoitteet

Osaamisen arviointi

Laaja-alaiset osaamiset

Opintojaksot

Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (IAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tulee tietoiseksi kohdekielille ominaisista viestintästrategioista ja harjoittaa niitä kurssin sisällön puitteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielelle ja -kulttuurille ominaisiin piirteisiin tavanomaisten kohteliaisuuteen liittyvien ilmaisujen kautta ja tulee tietoiseksi kulttuurisesta moninaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Matkalla maailmassa, 2 op (IAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kertoo omasta perheestään ja arjestaan sekä harjoittelee kohdekielen käyttöä tavanomaisissa arjen tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (IAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee vuorovaikutusta yhdessä muiden kanssa nuoren elämään liittyvissä tilanteissa, kuten vapaa-aika, harrastukset ja koulu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija on motivoitunut oppimaan uutta ja etsii yhdessä muiden kanssa uusia tapoja kommunikoida ja yhdistellä asioita uudentlaisilla tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Monenlaista elämää, 2 op (IAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielen eri variantteihin, tapoihin ja traditioihin ja oppii lisää eri maiden kulttuuriperinnöstä. Opiskelija saa laajemman kuvan kulttuurien moninaisuudesta suhteessa suomalaiseen kulttuuriin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa kertomaan Suomesta, tavoistamme ja traditioistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (IAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa ilmaisemaan mielipiteensä huomioiden mahdolliset eriävät mielipiteet ja kunnioittaen niitä ja niiden ilmaisemista. Opiskelija harjoittelee tunteiden ilmaisemista kohdekielellä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu eri elämän vaiheissa olevien ihmisten elämään ja elämän filosofiaan. Opiskelija saa tietoa vaihtoehtoisista elämän tavoista vahvuutensa kielenoppijana ja käyttää tietoa tätä tietoa identiteettinsä rakentamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kielialueen kulttuuria ja historiaa, 2 op (IAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan nuoren näkökulmasta. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus ajankohtaisten kulttuuri-ilmiöiden ja mainonnan kriittiseen tarkasteluun.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii kulttuuri-ilmiöitä käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (IAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu jatko-opintoihin ja työelämään liittyvään sanastoon. Opiskelija vertailee eri jatko-opintovaihtoehtoja sekä pohtii tulevaisuutta työelämässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu CV:n ja työ- ja opiskeluhakemuksen tekemiseen kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Medioiden tulkintaa, 2 op (IAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu ajankohtaisiin aiheisiin käyttämällä lähteenä kohdekielisiä medioita. Opiskelija tuottaa kohdekieltä ottaen huomioon viestin vastaanottajan taustan ja kielitaidon.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii ajankohtaisia aiheita käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

7.3.5. Japani B3 (JPB3)

Oppiaineen tehtävä

Aasian ja Afrikan kielillä tarkoitetaan maailman valtakieliä, kuten japania, kiinaa ja arabiaa, joissa käytetään monenlaisia kirjoitusjärjestelmiä.

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä. Opetus auttaa opiskelijaa muodostamaan käsityksen kohdekielen eurooppalaisista kielistä poikkeavista erityispiirteistä sekä kehittämään kohdekielen kirjoitusmerkistön hallinnassa.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tieteen- ja tiedonaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tavoitteet

Osaamisen arviointi

Laaja-alaiset osaamiset

Opintojaksot

Japani tutuksi, 2 op (JPB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKAAB31), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin ja hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *tutustuu vähitellen kirjaimistoon ja kirjoitusmerkkeihin ja harjoittelee niiden tunnistamista ja lukemista*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan Japanin kulttuuriin ja viestintätilanteissa toimimiseen, jota verrataan suomalaisessa kulttuurikontekstissa toimimiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia harvinaisen kielen oppijana ja sinnikkyyttä uuden merkkijärjestelmän opettelussa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aletaan ymmärtää, mikä merkitys kielen osaamisella ja kulttuurin tuntemisella on monikulttuurisen viestinnän ja yhteistyön rakentamisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opitaan ymmärtämään japanilaisen kulttuurin viestintätilanteen reunaehdot ja erilaisten ihmisten kohtaamista. Aletaan ymmärtää, miten ja miksi japaniksi ja japanilaisessa kulttuurikontekstissa viestitään eri yhteiskuntaluokkiin ja ryhmiin kuuluvien kanssa niin, että ilmaisutapa on tarkoituksenmukainen ja kunnioittava.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijat tuottavat kohdekielisen audiovisuaalisen tekstin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Japania arjessa, 2 op (JPB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKAAB32), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 (puhuttu kieli) ja A1.1 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti*
- *harjoittelee kirjoittamaan lisää*
- *tutustuu mahdollisuuksien mukaan siihen, kuinka kieltä kirjoitetaan digitaalisilla työvälineillä.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan japanilaiseen ruokakulttuuriin ja asiakkaan roolissa toimimiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Jatketaan kielen oppimisen vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä sekä sinnikkyuden ylläpitoa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opitaan toimimaan japaniksi yksinkertaisissa asiakaspalvelutilanteissa. Opitaan vertailemaan asioiden ominaisuuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijat tuottavat kohdekielisen audiovisuaalisen tekstin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (JPB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKAAB33), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 (puhuttu kieli) ja A1.1 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti*
- *harjoittelee kirjoittamista ja omien lyhyiden tekstien tuottamista turvautuen tarpeen mukaan digitaalisiin työvälineisiin.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet (arjessa), tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan japanilaisen lukiolaisen arkeen ja vapaa-aikaan tekstien ja esimerkkien kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opitaan keskustelemaan omasta ajankäytöstä japaniksi keskustellen ja kirjoittaen. Syvennetään keskustelutaitoja moninaisin harjoituksin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijat tuottavat kohdekielisen audiovisuaalisen tekstin ja oppivat ottamaan aktiivisen roolin ja enemmän vastuuta merkijärjestelmän opiskelussa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Syvennämälle japanilaiseen kulttuuriin, 2 op (JPB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKAAB34), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 (puhuttu kieli) ja A1.1 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti
- kehittää kirjoitustaitoaan
- oppii hyödyntämään perinteisiä ja digitaalisia sanakirjoja ja sanastoja.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

- esitelmä japanilaisesta kulttuurista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan tarkemmin japanilaiseen etikettiin eri tilanteissa. Syvennetään tietämystä japanilaisesta koulumaailmasta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opitaan kehittämään ja kieltämään, erityisesti kulttuurienvälisissä kohtaamistilanteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijat syventävät tietämystään jostakin japanilaisen kulttuurin osa-alueesta ja pitävät siitä monimediaisen esitelmän tai esityksen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Hyvinvointia ja huolenpitoa, 2 op (JPB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKAAB35), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 (puhuttu kieli) ja A1.2 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opitaan ymmärtämään uskontojen vaikutusta japanilaiseen tapakulttuuriin sekä tutustutaan japanilaisen elämänkaaren eri vaiheisiin esimerkkitekstien sekä itsenäisen tiedonhaun kautta. Syvennetään tietämystä japanilaisten vapaa-ajanviettotavoista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opitaan ilmaisemaan epävarmuutta sekä neuvomaan, arvelemaan ja selittelemään. Näitä taitoja harjoitellaan erityisesti keskustelukontekstissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoitellaan japaninkielisten verkkosivujen käyttöä ja hyödyntämistä osana opiskelua ja tiedonhakua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Kielialueen kulttuuria ja historiaa, 2 op (JPB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKAAB36), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 (puhuttu kieli) ja A1.2 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti*
- *jatkaa omien tekstien tuottamista sekä käsin kirjoittaen että digitaalisia työvälineitä hyödyntäen.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (JPB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKAAB37), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 (puhuttu kieli) ja A1.3 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Medioiden tulkintaa, 2 op (JPB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKAAB38), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 (puhuttu kieli) ja A1.3 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

7.3.6. Kiina B3 (KIB3)

Oppiaineen tehtävä

Aasian ja Afrikan kielillä tarkoitetaan maailman valtakieliä, kuten japania, kiinaa ja arabiaa, joissa käytetään monenlaisia kirjoitusjärjestelmiä.

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä. Opetus auttaa opiskelijaa

muodostamaan käsityksen kohdekielen eurooppalaisista kielistä poikkeavista erityispiirteistä sekä kehittymään kohdekielen kirjoitusmerkistön hallinnassa.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tieteen- ja tiedonaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tavoitteet

Osaamisen arviointi

Laaja-alaiset osaamiset

Opintojaksot

Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (KIB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKAAB31), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin ja hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *tutustuu vähitellen kirjaimistoon ja kirjoitusmerkkeihin ja harjoittelee niiden tunnistamista ja lukemista*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Matkalla maailmalla, 2 op (KIB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKAAB32), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 (puhuttu kieli) ja A1.1 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti*
- *harjoittelee kirjoittamaan lisää*
- *tutustuu mahdollisuuksien mukaan siihen, kuinka kieltä kirjoitetaan digitaalisilla työvälineillä.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (KIB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKAAB33), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 (puhuttu kieli) ja A1.1 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti*
- *harjoittelee kirjoittamista ja omien lyhyiden tekstien tuottamista turvautuen tarpeen mukaan digitaalisiin työvälineisiin.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet (arjessa), tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Monenlaista elämää, 2 op (KIB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKAAB34), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 (puhuttu kieli) ja A1.1 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti*
- *kehittää kirjoitustaitoaan*
- *oppii hyödyntämään perinteisiä ja digitaalisia sanakirjoja ja sanastoja.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (KIB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKAAB35), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 (puhuttu kieli) ja A1.2 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*
-

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kielialueen kulttuuria ja historiaa, 2 op (KIB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKAAB36), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 (puhuttu kieli) ja A1.2 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti
- jatkaa omien tekstien tuottamista sekä käsin kirjoittaen että digitaalisia työvälineitä hyödyntäen.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (KIB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKAAB37), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 (puhuttu kieli) ja A1.3 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Medioiden tulkintaa, 2 op (KIB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKAAB38), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 (puhuttu kieli) ja A1.3 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

7.3.7. Ranska A-oppimäärä (RAA)

Oppiaineen tehtävä

Tavoitteet

Osaamisen arviointi

Laaja-alaiset osaamiset

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 4 op (RAA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen
- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kielenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta*
- *monikielisyyden voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyyliin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*

- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kiellentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy moduulissa laadittavassa kieliprofiilissa, jonka tekemisessä opiskelija pohtii omaa osaamistaan ja suunnittelee oppimisensa painoalueita vahvuuksiensa ja heikkouksiensa mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaalius ja kulttuuriosaaminen näkyvät oman identiteetin ja suomalaisuuden käsittelyssä vieraalla kielellä sanastojen ja tekstien kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen näkyy omien oppimistavoitteiden asettamisessa kieliprofiilia laadittaessa, kokeiden ja opintojaksojen tehtävätyyppeihin tutustumisessa sekä luokka- ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen opetellessa. Hyvinvointiosaamisen käsittely jatkuu hyvinvoinnin ja elämänhallinnan aihepiireillä ja sanastoilla, jotka yhdistetään osaksi kieliprofiilia ja sen toteutumisen aikataulua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RAA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen on vahvasti läsnä moduulin aihepiireissä: teksteissä, sanastoissa ja keskustelunaiheissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan keskusteluissa, vertaiskommentoinneissa ja vertaispalautteissa sekä mahdollisen laajemman kulttuuriaiheisen tuotoksen esittelyssä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RAA4)

Opintojakson moduulit

- **Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen**

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*

- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään yhteiskunnan toimintaan monipuolisesti ja harjoitellaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen kielellisiä keinoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan tiedon etsimistä ja niiden luotettavuuden arvioimista. Samalla syvennetään opiskelijan kykyä tulkita erilaisia lähdemateriaaleja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RAA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisten lähteiden kautta kestävään kehitykseen tieteen ja innovaatioiden näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu eri tieteenalojen sanastoon ja aihealueisiin. Moduulin aikana harjoitellaan muodollisempien tekstien laatimista ja tutustutaan lähteiden käytön periaatteisiin sekä harjoitellaan mediakriittisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RAA6)

Opintojakson moduulit

- *Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen*

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus, kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämäänsä astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu monipuolisesti opiskelun ja tulevaisuuden työelämän mahdollisuuksiin Suomessa ja ulkomailla. Moduulissa tutustutaan esimerkiksi erilaisiin työhön ja opiskeluun liittyvien hakemusten laatimiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisten lähteiden kautta talouden ja yrittäjyyden eettisiin valintoihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Moduulin aikana opiskelija tutustutetaan korkeakoulujen tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisten lähteiden kautta työhyvinvoinnin ja stressinhallinnan teemoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointi.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RAA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä

- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisten lähteiden kautta kestävään kehitykseen ja sen edistämiseen ruohonjuuritasolla sekä yhteiskunnallisiin vaikuttamiskeinoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulin aikana seurataan ympäristöaiheita mediassa maailmanlaajuisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Moduulin aikana opiskelija ohjataan pohtimaan omia kulutustottumuksiaan kestäväen kehityksen näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RAA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisiin keinoihin hallita esiintymisjännitystä sekä pohditaan omia vahvuuksia suullisissa tilanteissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulin aikana harjoitellaan keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja. Tavoitteena on, että opiskelijan esiintymisvarmuus vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10 opintojakson näyttöjen perusteella monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioon ottaen. Suullisen kielitaidon diplomi arvioidaan suullisen kielitaidon kokeen arvosanoilla 4-10. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

7.3.8. Ranska B2-oppimäärä (RAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tavoitteet

Osaamisen arviointi

Laaja-alaiset osaamiset

Opintojaksot

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (RAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee vuorovaikutusta yhdessä muiden kanssa nuoren elämään liittyvissä tilanteissa, kuten vapaa-aika, harrastukset ja koulu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija on motivoitunut oppimaan uutta ja etsii yhdessä muiden kanssa uusia tapoja kommunikoida ja yhdistellä asioita uudentlaisilla tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Monenlaista elämää, 2 op (RAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielen eri variantteihin, tapoihin ja traditioihin ja oppii lisää eri maiden kulttuuriperinnöstä. Opiskelija saa laajemman kuvan kulttuurien moninaisuudesta suhteessa suomalaiseen kulttuuriin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa kertomaan Suomesta, tavoistamme ja traditioistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (RAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa ilmaisemaan mielipiteensä huomioiden mahdolliset eriävät mielipiteet ja kunnioittaen niitä ja niiden ilmaisemista. Opiskelija harjoittelee tunteiden ilmaisemista kohdekielellä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu eri elämänvaiheissa olevien ihmisten elämään ja elämän filosofiaan. Opiskelija saa tietoa vaihtoehtoisista elämän tavoista vahvuutensa kielenoppijana ja käyttää tietoa tätä tietoa identiteettinsä rakentamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kielialueen kulttuuria ja historiaa, 2 op (RAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan nuoren näkökulmasta. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus ajankohtaisten kulttuuri-ilmiöiden ja mainonnan kriittiseen tarkasteluun.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii kulttuuri-ilmiöitä käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu jatko-opintoihin ja työelämään liittyvään sanastoon. Opiskelija vertailee eri jatko-opintovaihtoehtoja sekä pohtii tulevaisuutta työelämässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu CV:n ja työ- ja opiskeluhakemuksen tekemiseen kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Medioiden tulkintaa, 2 op (RAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu ajankohtaisiin aiheisiin käyttämällä lähteenä kohdekielisiä medioita. Opiskelija tuottaa kohdekieltä ottaen huomioon viestin vastaanottajan taustan ja kielitaidon.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii ajankohtaisia aiheita käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Moduulissa valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielialueen asuinympäristöihin kestävän elämäntavan näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu globaaliin kulttuuriperintöön toimiakseen eettisesti globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kieli yhteistyön välineenä, 2 op (RAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Moduulissa valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijalle esitellään kansainvälistä yhteistyötä ja eri tapoja toteuttaa sitä vahvistaen hänen kohdekielen taitojaan. Hän kokee olevansa osa globaalia yhteisöä. Opiskelija tutustuu erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa vahvuutensa kielenoppijana ja rohkaistuu käyttämään niitä osaamisensa omaehtoisessa kehittämisessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Moduulissa kannustetaan opiskelijaa olemaan utelias ja etsimään merkityksiä ja yhdistämään asioita uudenvälisillä taivoilla. Opiskelija tulee tietoiseksi eri kielitaitovaatimuksista esimerkiksi jatko-opinnoissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

7.3.9. Ranska B3-oppimäärä (RAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua.

Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tavoitteet

Osaamisen arviointi

Laaja-alaiset osaamiset

Opintojaksot

Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (RAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tulee tietoiseksi kohdekielelle ominaisista viestintästrategioista ja harjoittaa niitä kurssin sisällön puitteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielelle ja –kulttuurille ominaisiin piirteisiin tavanomaisten kohteliaisuuteen liittyvien ilmaisujen kautta ja tulee tietoiseksi kulttuurisesta moninaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Matkalla maailmassa, 2 op (RAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kertoo omasta perheestään ja arjestaan sekä harjoittelee kohdekielen käyttöä tavanomaisissa arjen tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (RAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee vuorovaikutusta yhdessä muiden kanssa nuoren elämään liittyvissä tilanteissa, kuten vapaa-aika, harrastukset ja koulu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija on motivoitunut oppimaan uutta ja etsii yhdessä muiden kanssa uusia tapoja kommunikoida ja yhdistellä asioita uudentlaisilla tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan

arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Monenlaista elämää, 2 op (RAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielen eri variantteihin, tapoihin ja traditioihin ja oppii lisää eri maiden kulttuuriperinnöstä. Opiskelija saa laajemman kuvan kulttuurien moninaisuudesta suhteessa suomalaiseen kulttuuriin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa kertomaan Suomesta, tavoistamme ja traditioistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (RAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa ilmaisemaan mielipiteensä huomioiden mahdolliset eriävät mielipiteet ja kunnioittaen niitä ja niiden ilmaisemista. Opiskelija harjoittelee tunteiden ilmaisemista kohdekielellä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu eri elämän vaiheissa olevien ihmisten elämään ja elämän filosofiaan. Opiskelija saa tietoa vaihtoehtoisista elämän tavoista vahvuutensa kielenoppijana ja käyttää tietoa tätä tietoa identiteettinsä rakentamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kielialueen kulttuuria ja historiaa, 2 op (RAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan nuoren näkökulmasta. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus ajankohtaisten kulttuuri-ilmiöiden ja mainonnan kriittiseen tarkasteluun.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii kulttuuri-ilmiöitä käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu jatko-opintoihin ja työelämään liittyvään sanastoon. Opiskelija vertailee eri jatko-opintovaihtoehtoja sekä pohtii tulevaisuutta työelämässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu CV:n ja työ- ja opiskeluhakemuksen tekemiseen kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Medioiden tulkintaa, 2 op (RAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Moduulissa valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu ajankohtaisiin aiheisiin käyttämällä lähteenä kohdekielisiä medioita. Opiskelija tuottaa kohdekieltä ottaen huomioon viestin vastaanottajan taustan ja kielitaidon.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii ajankohtaisia aiheita käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

7.3.10. Saksa A-oppimäärä (SAA)

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 4 op (SAA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen
- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kielenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*

- pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiinsa tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyylit erilaisissa medioissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy moduulissa laadittavassa kieliprofiilissa, jonka tekemisessä opiskelija pohtii omaa osaamistaan ja suunnittelee oppimisensa painoalueita vahvuuksiensa ja heikkouksiensa mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaalius ja kulttuuriosaaminen näkyvät oman identiteetin ja suomalaisuuden käsittelyssä vieraalla kielellä sanastojen ja tekstien kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen näkyy omien oppimistavoitteiden asettamisessa kieliprofiilia laadittaessa, kokeiden ja opintojaksojen tehtävätyyppeihin tutustumisessa sekä luokka- ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen opetellessa. Hyvinvointiosaamisen käsittely jatkuu hyvinvoinnin ja elämänhallinnan aihepiireillä ja sanastoilla, jotka yhdistetään osaksi kieliprofiilia ja sen toteutumisen aikataulua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (SAA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaihteita tai -ilmiöitä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*

- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen on vahvasti läsnä moduulin aihepiireissä: teksteissä, sanastoissa ja keskustelunaiheissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan keskusteluissa, vertaiskommentoinneissa ja vertaispalautteissa sekä mahdollisen laajemman kulttuuriaiheisen tuotoksen esittelyssä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (SAA4)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*

- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään yhteiskunnan toimintaan monipuolisesti ja harjoitellaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen kielellisiä keinoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan tiedon etsimistä ja niiden luotettavuuden arvioimista. Samalla syvennetään opiskelijan kykyä tulkita erilaisia lähdemateriaaleja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (SAA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*

- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisten lähteiden kautta kestävään kehitykseen tieteen ja innovaatioiden näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu eri tieteenalojen sanastoon ja aihealueisiin. Moduulin aikana harjoitellaan muodollisempien tekstien laatimista ja tutustutaan lähteiden käytön periaatteisiin sekä harjoitellaan mediakriittisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (SAA6)

Opintojakson moduulit

- *Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen*

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*

- *itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu monipuolisesti opiskelun ja tulevaisuuden työelämän mahdollisuuksiin Suomessa ja ulkomailla. Moduulissa tutustutaan esimerkiksi erilaisiin työhön ja opiskeluun liittyvien hakemusten laatimiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisten lähteiden kautta talouden ja yrittäjyyden eettisiin valintoihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Moduulin aikana opiskelija tutustutetaan korkeakoulujen tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisten lähteiden kautta työhyvinvoinnin ja stressinhallinnan teemoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (SAA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisten lähteiden kautta kestävään kehitykseen ja sen edistämiseen ruohonjuuritasolla sekä yhteiskunnallisiin vaikuttamiskeinoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulin aikana seurataan ympäristöaiheita mediassa maailmanlaajuisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Moduulin aikana opiskelija ohjataan pohtimaan omia kulutustottumuksiaan kestäväen kehityksen näkökulmasta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (SAA8)

Opintojakson moduulit

- *Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), valinnainen*

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*

- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisiin keinoihin hallita esiintymisjännitystä sekä pohditaan omia vahvuuksia suullisissa tilanteissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulin aikana harjoitellaan keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja. Tavoitteena on, että opiskelijan esiintymisvarmuus vahvistuu

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10 opintojakson näyttöjen perusteella monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioon ottaen. Suullisen kielitaidon diplomi arvioidaan suullisen kielitaidon kokeen arvosanoilla 4-10. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

7.3.11. Saksa B2-oppimäärä (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä

tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (SAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee vuorovaikutusta yhdessä muiden kanssa nuoren elämään liittyvissä tilanteissa, kuten vapaa-aika, harrastukset ja koulu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija on motivoitunut oppimaan uutta ja etsii yhdessä muiden kanssa uusia tapoja kommunikoida ja yhdistellä asioita uudentlaisilla tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Monenlaista elämää, 2 op (SAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielen eri variantteihin, tapoihin ja traditioihin ja oppii lisää eri maiden kulttuuriperinnöstä. Opiskelija saa laajemman kuvan kulttuurien moninaisuudesta suhteessa suomalaiseen kulttuuriin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa kertomaan Suomesta, tavoistamme ja traditioistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (SAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa ilmaisemaan mielipiteensä huomioiden mahdolliset eriävät mielipiteet ja kunnioittaen niitä ja niiden ilmaisemista. Opiskelija harjoittelee tunteiden ilmaisemista kohdekielellä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu eri elämänvaiheissa olevien ihmisten elämään ja elämän filosofiaan. Opiskelija saa tietoa vaihtoehtoisista elämän tavoista vahvuutensa

kielenoppijana ja käyttää tietoa tätä tietoa identiteettinsä rakentamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kielialueen kulttuuria ja historiaa, 2 op (SAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan nuoren näkökulmasta. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus ajankohtaisten kulttuuri-ilmiöiden ja mainonnan kriittiseen tarkasteluun.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii kulttuuri-ilmiöitä käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu jatko-opintoihin ja työelämään liittyvään sanastoon. Opiskelija vertailee eri jatko-opintovaihtoehtoja sekä pohtii tulevaisuutta työelämässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu CV:n ja työ- ja opiskeluhakemuksen tekemiseen kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Medioiden tulkintaa, 2 op (SAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu ajankohtaisiin aiheisiin käyttämällä lähteenä kohdekielisiä medioita. Opiskelija tuottaa kohdekieltä ottaen huomioon viestin vastaanottajan taustan ja kielitaidon.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii ajankohtaisia aiheita käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kestävä elämäntapa, 2 op (SAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Moduulissa valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielialueen asuinympäristöihin kestävän elämäntavan näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu globaaliin kulttuuriperintöön toimiakseen eettisesti globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kieli yhteistyön välineenä, 2 op (SAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Moduulissa valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijalle esitellään kansainvälistä yhteistyötä ja eri tapoja toteuttaa sitä vahvistaen hänen kohdekielen taitojaan. Hän kokee olevansa osa globaalia yhteisöä. Opiskelija tutustuu erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa vahvuutensa kielenoppijana ja rohkaistuu käyttämään niitä osaamisensa omaehtoisessa kehittämisessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Moduulissa kannustetaan opiskelijaa olemaan utelias ja etsimään merkityksiä ja yhdistämään asioita uudellaisilla taivoilla. Opiskelija tulee tietoiseksi eri kielitaitovaatimuksista esimerkiksi jatko-opinnoissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

7.3.12. Saksa B3-oppimäärä (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (SAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*

- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tulee tietoiseksi kohdekielelle ominaisista viestintästrategioista ja harjoittaa niitä kurssin sisällön puitteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielelle ja -kulttuurille ominaisiin piirteisiin tavanomaisten kohteliaisuuteen liittyvien ilmaisujen kautta ja tulee tietoiseksi kulttuurisesta moninaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Matkalla maailmassa, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kertoo omasta perheestään ja arjestaan sekä harjoittelee kohdekielen käyttöä tavanomaisissa arjen tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (SAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee vuorovaikutusta yhdessä muiden kanssa nuoren elämään liittyvissä tilanteissa, kuten vapaa-aika, harrastukset ja koulu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija on motivoitunut oppimaan uutta ja etsii yhdessä muiden kanssa uusia tapoja kommunikoida ja yhdistellä asioita uudentlaisilla tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Monenlaista elämää, 2 op (SAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielen eri variantteihin, tapoihin ja traditioihin ja oppii lisää eri maiden kulttuuriperinnöstä. Opiskelija saa laajemman kuvan kulttuurien moninaisuudesta suhteessa suomalaiseen kulttuuriin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa kertomaan Suomesta, tavoistamme ja traditioistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa ilmaisemaan mielipiteensä huomioiden mahdolliset eriävät mielipiteet ja kunnioittaen niitä ja niiden ilmaisemista. Opiskelija harjoittelee tunteiden ilmaisemista kohdekielellä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu eri elämän vaiheissa olevien ihmisten elämään ja elämän filosofiaan. Opiskelija saa tietoa vaihtoehtoisista elämän tavoista vahvuutensa kielenoppijana ja käyttää tietoa tätä tietoa identiteettinsä rakentamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kielialueen kulttuuria ja historiaa, 2 op (SAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan nuoren näkökulmasta. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus ajankohtaisten kulttuuri-ilmiöiden ja mainonnan kriittiseen tarkasteluun.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii kulttuuri-ilmiöitä käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan

arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu jatko-opintoihin ja työelämään liittyvään sanastoon. Opiskelija vertailee eri jatko-opintovaihtoehtoja sekä pohtii tulevaisuutta työelämässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu CV:n ja työ- ja opiskeluhakemuksen tekemiseen kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Medioiden tulkintaa, 2 op (SAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Moduulissa valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu ajankohtaisiin aiheisiin käyttämällä lähteenä kohdekielisiä medioita. Opiskelija tuottaa kohdekieltä ottaen huomioon viestin vastaanottajan taustan ja kielitaidon.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii ajankohtaisia aiheita käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

7.3.13. Venäjä A-oppimäärä (VEA)

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 4 op (VEA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen
- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kielenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy moduulissa laadittavassa kieliprofiilissa, jonka tekemisessä opiskelija pohtii omaa osaamistaan ja suunnittelee oppimisensa painoalueita vahvuuksiensa ja heikkouksiensa mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaalius ja kulttuuriosaaminen näkyvät oman identiteetin ja suomalaisuuden käsittelyssä vieraalla kielellä sanastojen ja tekstien kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen näkyy omien oppimistavoitteidenasettamisessa kieliprofiilia laadittaessa, kokeiden ja opintojaksojen tehtävätyyppeihin tutustumisessa sekä luokka- ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen opetellessa. Hyvinvointiosaamisen käsittely jatkuu hyvinvoinnin ja elämänhallinnan aihepiireillä ja sanastoilla, jotka yhdistetään osaksi kieliprofiilia ja sen toteutumisen aikataulua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VEA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen on vahvasti läsnä moduulin aihepiireissä: teksteissä, sanastoissa ja keskustelunaiheissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan keskusteluissa, vertaiskommentoinneissa ja vertaispalautteissa sekä mahdollisen laajemman kulttuuriaiheisen tuotoksen esittelyssä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VEA4)

Opintojakson moduulit

- **Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen**

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään yhteiskunnan toimintaan monipuolisesti ja harjoitellaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen kielellisiä keinoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan tiedon etsimistä ja niiden luotettavuuden arvioimista. Samalla syvennetään opiskelijan kykyä tulkita erilaisia lähdemateriaaleja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VEA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisten lähteiden kautta kestävään kehitykseen tieteen ja innovaatioiden näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu eri tieteenalojen sanastoon ja aihealueisiin. Moduulin aikana harjoitellaan muodollisempien tekstien laatimista ja tutustutaan lähteiden käytön periaatteisiin sekä harjoitellaan mediakriittisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VEA6)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen*

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu monipuolisesti opiskelun ja tulevaisuuden työelämän mahdollisuuksiin Suomessa ja ulkomailla. Moduulissa tutustutaan esimerkiksi erilaisiin työhön ja opiskeluun liittyvien hakemusten laatimiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisten lähteiden kautta talouden ja yrittäjyyden eettisiin valintoihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Moduulin aikana opiskelija tutustutetaan korkeakoulujen tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisten lähteiden kautta työhyvinvoinnin ja stressinhallinnan teemoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VEA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisten lähteiden kautta kestävään kehitykseen ja sen edistämiseen ruohonjuuritasolla sekä yhteiskunnallisiin vaikuttamiskeinoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulin aikana seurataan ympäristöaiheita mediassa maailmanlaajuisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Moduulin aikana opiskelija ohjataan pohtimaan omia kulutustottumuksiaan kestäväen kehityksen näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojakso arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioiden. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VEA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin aikana tutustutaan erilaisiin keinoihin hallita esiintymisjännitystä sekä pohditaan omia vahvuuksia suullisissa tilanteissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulin aikana harjoitellaan keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja. Tavoitteena on, että opiskelijan esiintymisvarmuus vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan arvosanoilla 4-10 opintojakson näyttöjen perusteella monipuolisesti kielen eri osa-alueet huomioon ottaen. Suullisen kielitaidon diplomi arvioidaan suullisen kielitaidon kokeen arvosanoilla 4-10. Laaja-alaisia osaamisalueita arvioidaan osana moduulien oppisisältöjen, teemojen ja tuotosten arviointia.

7.3.14. Venäjä B2-oppimäärä (VEB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (VEB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*

- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee vuorovaikutusta yhdessä muiden kanssa nuoren elämään liittyvissä tilanteissa, kuten vapaa-aika, harrastukset ja koulu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija on motivoitunut oppimaan uutta ja etsii yhdessä muiden kanssa uusia tapoja kommunikoida ja yhdistellä asioita uudentlaisilla tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Monenlaista elämää, 2 op (VEB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielen eri variantteihin, tapoihin ja traditioihin ja oppii lisää eri maiden kulttuuriperinnöstä. Opiskelija saa laajemman kuvan kulttuurien moninaisuudesta suhteessa suomalaiseen kulttuuriin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa kertomaan Suomesta, tavoistamme ja traditioistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (VEB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa ilmaisemaan mielipiteensä huomioiden mahdolliset eriävät mielipiteet ja kunnioittaen niitä ja niiden ilmaisemista. Opiskelija harjoittelee tunteiden ilmaisemista kohdekielellä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu eri elämänvaiheissa olevien ihmisten elämään ja elämän filosofiaan. Opiskelija saa tietoa vaihtoehtoisista elämän tavoista vahvuutensa kielenoppijana ja käyttää tietoa tätä tietoa identiteettinsä rakentamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kielialueen kulttuuria ja historiaa, 2 op (VEB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan nuoren näkökulmasta. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus ajankohtaisten kulttuuri-ilmiöiden ja mainonnan kriittiseen tarkasteluun.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii kulttuuri-ilmiöitä käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (VEB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu jatko-opintoihin ja työelämään liittyvään sanastoon. Opiskelija vertailee eri jatko-opintovaihtoehtoja sekä pohtii tulevaisuutta työelämässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu CV:n ja työ- ja opiskeluhakemuksen tekemiseen kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Medioiden tulkintaa, 2 op (VEB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu ajankohtaisiin aiheisiin käyttämällä lähteenä kohdekielisiä medioita. Opiskelija tuottaa kohdekieltä ottaen huomioon viestin vastaanottajan taustan ja kielitaidon.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii ajankohtaisia aiheita käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kestävä elämäntapa, 2 op (VEB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Moduulissa valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuin ympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielialueen asuin ympäristöihin kestävän elämäntavan näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu globaaliin kulttuuriperintöön toimiakseen eettisesti globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kieli yhteistyön välineenä, 2 op (VEB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Moduulissa valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijalle esitellään kansainvälistä yhteistyötä ja eri tapoja toteuttaa sitä vahvistaen hänen kohdekielen taitojaan. Hän kokee olevansa osa globaalia yhteisöä. Opiskelija tutustuu erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa vahvuutensa kielenoppijana ja rohkaistuu käyttämään niitä osaamisensa omaehtoisessa kehittämisessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Moduulissa kannustetaan opiskelijaa olemaan utelias ja etsimään merkityksiä ja yhdistämään asioita uudennlaisilla taivoilla. Opiskelija tulee tietoiseksi eri kielitaitovaatimuksista esimerkiksi jatko-opinnoissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

7.3.15. Venäjä B3-oppimäärä (VEB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen

näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (VEB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tulee tietoiseksi kohdekielille ominaisista viestintästrategioista ja harjoittaa niitä kurssin sisällön puitteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielelle ja –kulttuurille ominaisiin piirteisiin tavanomaisten kohteliaisuuteen liittyvien ilmaisujen kautta ja tulee tietoiseksi kulttuurisesta moninaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Matkalla maailmassa, 2 op (VEB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kertoo omasta perheestään ja arjestaan sekä harjoittelee kohdekielen käyttöä tavanomaisissa arjen tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan

arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (VEB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee vuorovaikutusta yhdessä muiden kanssa nuoren elämään liittyvissä tilanteissa, kuten vapaa-aika, harrastukset ja koulu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija on motivoitunut oppimaan uutta ja etsii yhdessä muiden kanssa uusia tapoja kommunikoida ja yhdistellä asioita uudentlaisilla tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Monenlaista elämää, 2 op (VEB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kohdekielen eri variantteihin, tapoihin ja traditioihin ja oppii lisää eri maiden kulttuuriperinnöstä. Opiskelija saa laajemman kuvan kulttuurien moninaisuudesta suhteessa suomalaiseen kulttuuriin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa kertomaan Suomesta, tavoistamme ja traditioistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (VEB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa ilmaisemaan mielipiteensä huomioiden mahdolliset eriävät mielipiteet ja kunnioittaen niitä ja niiden ilmaisemista. Opiskelija harjoittelee tunteiden ilmaisemista kohdekielellä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu eri elämän vaiheissa olevien ihmisten elämään ja elämän filosofiaan. Opiskelija saa tietoa vaihtoehtoisista elämän tavoista vahvuutensa kielenoppijana ja käyttää tietoa tätä tietoa identiteettinsä rakentamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kielialueen kulttuuria ja historiaa, 2 op (VEB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaihteita kieli- ja kulttuurialueelta*

- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan nuoren näkökulmasta. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus ajankohtaisten kulttuuri-ilmiöiden ja mainonnan kriittiseen tarkasteluun.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii kulttuuri-ilmiöitä käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (VEB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu jatko-opintoihin ja työelämään liittyvään sanastoon. Opiskelija vertailee eri jatko-opintovaihtoehtoja sekä pohtii tulevaisuutta työelämässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu CV:n ja työ- ja opiskeluhakemuksen tekemiseen kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Medioiden tulkintaa, 2 op (VEB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Moduulissa valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu ajankohtaisiin aiheisiin käyttämällä lähteenä kohdekielisiä medioita. Opiskelija tuottaa kohdekieltä ottaen huomioon viestin vastaanottajan taustan ja kielitaidon.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii ajankohtaisia aiheita käyttäen tutkinnassaan eri lähteitä. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja suhtautumaan kriittisesti tutkimaansa materiaaliin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi arvosanoilla 4-10.

Kyrilliset aakkoset, 1 op (VEB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla opetellaan kyrilliset kirjaimet, harjoitellaan venäjän kielen ääntämistä ja intonaatiota, opetellaan muutamia perusfraaseja ja sanoja sekä perehdytään venäläiseen tapakulttuuriin ja maantuntemukseen. Opintojaksolla tutustutaan myös kyrilliseen näppäimistöön ja harjoitellaan kirjoittamaan venäjää tietokoneella.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys • Ääntämis- ja kirjoitusharjoituksia, sanojen tunnistamisharjoituksia sekä pieniä dialogeja. Maantuntemusta ja tapakulttuuria.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi suorituserkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on suoritettava ennen muita venäjän kielen opintoja, jos ei jo hallitse kyrillistä kirjaimistoa ja ääntämistä.

Kertaus, 2 op (VEB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on parantaa valmiuksia osallistua lyhyen venäjän yo-kirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sanaston ja kieliopin kertausta. Tekstin ymmärtämisharjoituksia sekä kirjoitusharjoituksia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijat tutustuvat teksteihin eri tieteenaloilta saaden näin monipuolista sanastoharjoitusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Tavoitteiden saavuttamista ja keskeisten sisältöjen omaksumista arvioidaan monipuolisesti suullisin ja kirjallisin tehtävin. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa kehitystään kielenoppijana sekä antamaan positiivista vertaisarviointia. Arviointi suorituserkinnällä.

7.4. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua

matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on,
että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelevaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelevaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli

MAA2

MAA3

MAA6

MAA8

MAA9

Lyhyen oppimäärän moduuli

MAB2

MAB3

MAB8

MAB5

MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.4.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- *polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö*
- *2. asteen yhtälön ratkaisukaava*
- *polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)*
- *polynomien tekijät*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)*
- *rationaalifunktiot ja -yhtälöt*
- *juurifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojen aikaisella opiskelun tuella vahvistetaan opiskelijaa huomaamaan omia vahvuuksiaan ja tuetaan oppimaan oppimista. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opitaan kaikilla matematiikan opintojaksoilla tarvittavia vuorovaikutustaitoja. Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan muun muassa matemaattiseen keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu Eukleideen geometriaan ja matematiikan historian kehitykseen sekä matematiikan luonteeseen universaalina kielenä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen*
- *osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä*
- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla*
- *osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.*

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- *käyrän yhtälö*
- *suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö*
- *yhtälöryhmä*
- *suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus*
- *itseisarvoyhtälö*

- *pisteen etäisyys suorasta*
- *vektoreiden perusominaisuudet*
- *tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla*
- *tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla ja yhdistelemään asioita oppiainerajat ylittäen. Opintojaksolla opiskelija syventää matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmfunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmfunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksiin*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*

- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa derivoida yhdistettyjä funktioita*
- *hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat*
- *sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulo ja osamäärän derivaatta*
- *funktioiden tulo ja osamäärän derivaatta*
- *yhdistetty funktio ja sen derivointi*
- *funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelija tutustuu luovien ratkaisutapojen käyttöön ilmiöiden mallintamisessa. Opiskelijat käyttävät monipuolisesti ohjelmistoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- **Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen**

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- *integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi*
- *määrätty integraali*
- *suorakaidesääntö*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja*
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän*
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- keskiluvut ja keskihajonta*
- korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- permutaatiot ja kombinaatiot*
- todennäköisyyden laskusäännöt*
- binomijakauma*
- diskreetti todennäköisyysjakauma*
- diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää miten tilastot auttavat tekemään päätöksiä tilastollisen analyysin pohjalta sekä ennustamaan tulevaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*

taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan talousmatematiikan peruskäsitteisiin, mikä auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyviä aiheita, kuten esimerkiksi verotusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa*
- *oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla*
- *vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä*
- *tutustuu kahden muuttujan funktioon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- *vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa*
- *piste- ja ristitulo*
- *piste, suora ja taso avaruudessa*
- *kulma avaruudessa*
- *yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa*
- *kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu matematiikan historian kehitykseen sekä sen luonteeseen universaalina kielenä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat*
- *laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja*
- *oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja*
- *perehtyy logiikan käsitteisiin*
- *hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*
- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta*
- *käyttää ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.*

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- *Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto*
- *vuokaavio*
- *yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi*
- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi*
- *Eukleideen algoritmi*
- *aritmetiikan peruslause*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Opiskelijaa innostetaan uteliaisuuteen sekä motivoidaan oppimaan uutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä*
- *osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan*
- *perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömyydessä*

- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

Pitkän matematiikan tuki, 2 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija saa tukea meneillään oleviin matematiikan opintojaksoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään sellaisia pitkän matematiikan ensimmäisten opintojaksojen aikana esille nousseita perusasioita, joissa tarvitaan harjoitusta sekä tukea.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen. Pitkäjänteisen työskentelyn vahvistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Pitkän matematiikan kokonaiskuva, 2 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva matematiikasta. Opintojakso suoritetaan matematiikan opintojen loppuvaiheessa lähellä ylioppilaskirjoituksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään tehtäviä koko lukiomatematiikan alueelta. Opintojakso on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka osallistuvat matematiikan ylioppilaskokeeseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla matematiikan kokonaiskuva selkiytyy. Monipuolisilla tehtävillä kerrataan/ syvennetään ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Mallintaminen matematiikan työvälineenä, 2 op (MAA15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijan kykyä hyödyntää erilaisia ohjelmia matemaattisissa aineissa. Opintojakso on suunnattu erityisesti 2. ja 3. vuoden opiskelijoille. Opintojakson aikana harjoitellaan monipuolisten soveltavien tehtävien avulla erilaisten dynaamisten mallien luomista sekä tilastomatematiikan ohjelmistojen käyttöä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Dynaaminen geometria, symbolinen laskenta, taulukkolaskentaohjelmien käyttö. Numeeristen menetelmien mallintamiset esim. Newtonin menetelmä ja kiintopistemenetelmä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla välineiden hyödyntäminen selkiytyy. Monipuolisilla tehtävillä kerrataan/ syvennetään ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Johdatus korkeakoulumatematiikkaan, 2 op (MAA16 /LNT18)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.4.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua*
- *osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa*

- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia matematiikan opiskelussa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan

- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan muun muassa matemaattiseen keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista vahvistetaan esimerkiksi matemaattisesti merkittävien rakennusten mallinnuksen avulla sekä tutustutaan geometrian esiintymisessä taiteessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen karttuu opintojaksolla tutkimalla matemaattisia malleja erilaisiin ilmiöihin liittyen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla pohditaan erilaisiin ilmiöihin liittyvien matemaattisten mallien toimivuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- regression ja korrelaation käsitteet*
- havainto ja poikkeava havainto*
- ennusteiden tekeminen*
- todennäköisyyden käsite*
- yhteen- ja kertolaskusääntö*
- kombinaatiot ja tuloperiaate*
- todennäköisyyslaskennan malleja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Opintojakson aikana opiskelija oppii huomaamaan lisää matematiikan sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana yhteiskunnallinen osaaminen saa matemaattista otetta erilaisten tilastollisten aineistojen käsittelyn kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan talouselämän peruskäsitteisiin, joiden avulla opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen laajenee, esimerkiksi verotuksen perusteiden opiskelun kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Talousmatematiikka, 1 op (MAB7)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan erilaisiin talousmatematiikan käsitteisiin. Tämä auttaa opiskelijoita ymmärtämään matematiikan merkitystä yhteiskunnan rakenteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana monitieteellinen osaaminen kehittyy graafisten ja numeeristen menetelmien opiskelun avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Tilastolliset jakaumat ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina*
- *tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina*
- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla*
- *tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla*
- *ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.*

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija laajentaa osaamistaan tilastojen matemaattisten tutkimustaitojen osalta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen syvenee esimerkiksi erilaisten gallup-kyselyiden tulkintojen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Lyhyen matematiikan opiskelun tuki, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tukea lyhyen matematiikan opiskelua opintojen aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeiset sisällöt määräytyvät kulloisenkin meneillään olevien opintojaksojen matemaattisista sisällöistä. Opintojakso voidaan hajasijoittaa lukuvuoteen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojen aikaisella opiskelun tuella vahvistetaan opiskelijaa huomaamaan omia vahvuuksiaan ja tuetaan oppimaan oppimista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija muodostaa kokonaiskuvan lyhyen matematiikan oppimäärään kuuluvista aihealueista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeiset sisällöt ovat lyhyen matematiikan pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen keskeisiä sisältöjä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla lyhyen matematiikan kokonaiskuva selkiytyy. Monipuolisilla tehtävillä kerrataan ja syvennetään ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Funktiot ja yhtälöt 1, 1 op (MAB12)

MAB12 opiskellaan osana pitkän matematiikan MAA2-opintojaksoa. Oppimäärän vaihdon yhteydessä opiskeltu kolmas opintopiste siirtyy MAB12-opintojakson suoritukseksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä rationaali- ja juuriyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä

Keskeiset sisällöt

- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Laaja-alainen osaaminen

Pitkän matematiikan MAA2-opintojakson mukaiset laaja-alaisen osaamisen tavoitteet.

Opintojakson arviointi

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä.

Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAB13)

MAB13 opiskellaan osana pitkän matematiikan MAA4-opintojaksoa. Oppimäärän vaihdon yhteydessä opiskeltu kolme opintopistettä siirtyy MAB13-opintojakson suoritukseksi.

Tavoitteet

Pitkän matematiikan MAA4-opintojakson mukaiset tavoitteet.

Keskeiset sisällöt

Pitkän matematiikan MAA4-opintojakson mukaiset keskeiset sisällöt.

Laaja-alainen osaaminen

Pitkän matematiikan MAA4-opintojakson mukaiset laaja-alaisen osaamisen tavoitteet.

Opintojakson arviointi

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAB14)

MAB14 opiskellaan osana pitkän matematiikan MAA5-opintojaksoa. Oppimäärän vaihdon yhteydessä opiskeltu kaksi opintopistettä siirtyy MAB14-opintojakson suoritukseksi.

Tavoitteet

Pitkän matematiikan MAA5-opintojakson mukaiset tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Pitkän matematiikan MAA5-opintojakson mukaiset keskeiset sisällöt

Laaja-alainen

Pitkän matematiikan MAA5-opintojakson mukaiset laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä.

Derivaatta, 1 op (MAB15)

MAB15 opiskellaan osana pitkän matematiikan MAA6-opintojaksoa. Oppimäärän vaihdon yhteydessä opiskeltu kolmas opintopiste siirtyy MAB15-opintojakson suoritukseksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita

Keskeiset sisällöt

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi

Laaja-alainen osaaminen

Pitkän matematiikan MAA6-opintojakson mukaiset laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

Opintojakson arviointi

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä.

Integraalilaskenta, 2 op (MAB16)

MAB16 opiskellaan osana pitkän matematiikan MAA7-opintojaksoa. Oppimäärän vaihdon yhteydessä opiskeltu kaksi opintopistettä siirtyy MAB16-opintojakson suoritukseksi.

Tavoitteet

Pitkän matematiikan MAA7-opintojakson mukaiset tavoitteet.

Keskeiset sisällöt

Pitkän matematiikan MAA7-opintojakson mukaiset keskeiset sisällöt.

Laaja-alainen osaaminen

Pitkän matematiikan MAA7-opintojakson mukaiset laaja-alaisen osaamisen tavoitteet.

Opintojakson arviointi

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAB17)

MAB17 opiskellaan osana pitkän matematiikan MAA11-opintojaksoa. Oppimäärän vaihdon yhteydessä opiskeltu kaksi opintopistettä siirtyy MAB17-opintojakson suorituksiksi.

Tavoitteet

Pitkän matematiikan MAA11-opintojakson mukaiset tavoitteet.

Keskeiset sisällöt

Pitkän matematiikan MAA11-opintojakson mukaiset keskeiset sisällöt.

Laaja-alainen osaaminen

Pitkän matematiikan MAA11-opintojakson mukaiset laaja-alaisen osaamisen tavoitteet.

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä.

7.4.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaat prosenttilaskennan periaatteet*
- osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- kertaat potenssin laskusäännöt*
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- prosenttilaskenta*
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- yhtälöpari*
- neliö- ja kuutiojuuri*
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelija muodostaa kuvan itsestään oppijana sekä hahmottaa oman motivaationsa ja tavoitetasonsa matematiikan lukio-opintojen suhteen. Opintojen aikaisella opiskelun tuella vahvistetaan opiskelijaa huomaamaan omia vahvuuksiaan ja oppimaan oppimista. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista ja epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opitaan kaikilla matematiikan opintojaksoilla tarvittavia vuorovaikutustaitoja. Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla numeroarviointi. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia.

7.5. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehitymisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestäväns tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestäväns elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväns tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä*
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla*
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta*
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuihin*
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja*
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin*
- ymmärtää evoluution merkityksen*
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.*

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä*

- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestäväen kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä

- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- *elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot*
- *biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät*
- *biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen*

Evoluutio

- *solujen synty ja kehittyminen*
- *suvullinen ja suvuton lisääntyminen*
- *muuntelu ja sen perinnölliset perusteet*
- *luonnonvalinta*
- *lajiutuminen*
- *kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat*
- *ihmisen evoluutio*
- *evoluution tutkiminen*

Eliökunta

- *luokittelun periaatteet*
- *eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu opintojaksossa etenkin **monitieteisen ja luovan osaamisen osalta**, sillä opinnoissa tutustutaan biologiaan yhtenä luonnontieteenä, mikä ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ekologian perusteet ja ihmisen vaikutuksen ekosysteemeihin, 2 op (BI2-3)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyuden kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- *ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus*
- *hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä*
- *populaatioiden ominaisuudet*
- *sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys*
- *lajien väliset suhteet*

Luonnon monimuotoisuus

- *lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus*
- *monimuotoisuuden merkitys*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa perehdytään ekosysteemien toimintaan ja luonnon monimuotoisuuteen, mikä kehittää opiskelijoiden **ympäristöosaamista**.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen syvenee, kun opiskelija oppii tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä solun perusrakenteet*
- *osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja*
- *hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla*
- *osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita*
- *osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- *solu tutkimuskohteena*
- *biomolekyylit*
- *eläin-, kasvi- ja sienisol*
- *geenien ilmeneminen ja sen säätely*
- *fotosynteesi*
- *soluhengitys, käymisreaktiot*

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja solun jakautuminen*
- *meioosi ja sukusolujen synty*

Periytymisen perusteet

- *geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit*
- *mendelistinen periytyminen*
- *kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelemisen sukupuusta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin. Lisäksi jakso harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä tieteelliseen työskentelyyn ja kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista.**

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ihmisen biologia, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita*
- *ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä*
- *osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään*
- *osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin*

- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudokset, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä ihmiskehon toiminnasta ja ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle **hyvinvoinnille**.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*
- *virusten rakenne ja lisääntyminen*
- *mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa*

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- *tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot*
- *DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu*
- *DNA:n sisältämän informaation selvittäminen*
- *geenien siirto- ja muokausmenetelmät*

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- *perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus*
- *lääketieteet*
- *genomitieto ja sen hyödyntäminen*
- *DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus*
- *ympäristönsuojelu*
- *teollisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

BI6- opintojaksossa tutustutaan yhteiskunnan kannalta tärkeisiin aloihin, kuten terveydenhuoltoon sekä maa- ja metsätalouteen ja biotieteisiin. Opetus luo **yhteiskunnallisen osaamisen** tietopohjaa, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Samalla opiskelijan **vuorovaikutusosaaminen** vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Biologian kertaavat opinnot, 2 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Valmentaa opiskelijaa biologian YO-kokeeseen ja jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan valtakunnalliset biologian opintojaksot 1-6.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opinnoissa kerrataan biologisen tiedon keskeisiä sisältöjä, jolloin opiskelijalle hahmottuu kokonaiskuva biologiasta tieteenä. Lisäksi kerrataan luonnon toimintaa ja syvennetään opiskelijoiden ymmärrystä luonnon tärkeydestä toisaalta itseisarvona ja toisaalta tärkeiden ekosysteemipalveluiden tarjoajana. Näin opiskelijan **monitieteinen osaaminen sekä ympäristöosaaminen ja eettisyys** vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suoritusmerkinnän saamisen vaatimuksena on riittävä määrä opetukseen osallistumista myös laaja-alaisten tavoitteiden osalta ja riittävä määrä tehtyjä tehtäviä.

Perinnöllisyyslääketiede, 2 op (BI8 / LNT12)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Käyttätymisekologia, 2 op (BI9 / LNT13)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Syventävä ihmisen biologia, 2 op (BI10 / LNT14)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Ympäristötutkimus, 2 op (BI11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustua tutkimussuunnitelman laadintaan, kenttätutkimuksen tekoon ja tutkimusraportointiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tehdään ryhmän kanssa yhdessä hypoteesiperusteinen kenttätutkimus. Opiskelijoiden toiveet otetaan huomioon tutkimusaihetta ja menetelmiä valitessa. Tutkimus voi olla esimerkiksi bioindikaattoritutkimus, biodiversiteettitutkimus tai vaikkapa monitieteinen ympäristötutkimus. Jakson aikana tehdään maastokäyntejä

tutkittavalle alueelle ja mahdollisuuksien mukaan muitakin luontoretkiä.
Tutkimustuloksista tehdään pienimuotoinen raportti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa syvennetään opiskelijoiden monitieteistä osaamista sekä ympäristöosaamista. Opintojakson monitieteistä osaamista harjoitetaan opiskelemalla luonnontieteellisten tutkimusten perusideologiaa, ja huomioimalla tutkimuksessa myös muita kuin puhtaasti biologisia muuttujia ja tekijöitä. Tutkimusaiheen valinnassa painotetaan ekologista näkökulmaa, jolla pyritään edistämään opiskelijoiden ympäristöosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet, riittävä osallistuminen tutkimuksen tekoon ja mahdollisen kirjallisen työn/ esityksen laatu.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestäväen kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestäväen tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy

kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdintoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

*Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.*

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa*
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä*
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä*
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa*
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista*
- ymmärtää kestävän elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.*

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja*
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja*

- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa*
- *osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla*
- *osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti*
- *osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutokseen ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin*
- *ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediala tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä*
- *seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia*
- *tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja*
- *saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestäväää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.*

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä*
- *osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla*
- *tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana*
- *osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomeediaa hyödyntäen*
- *osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.*

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- *miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa*
- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueelliset ajankohtaiset uutiset*

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutosten mekanismit*

- *nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia*
- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutokseen sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*
- *puhtaan veden puute, nälkä*
- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys*
- *pakolaisuus*
- *kestävän kehityksen sitoumukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan eettisyyttä ja ympäristöosaamista mm. käsittelemällä ympäristön muutokseen sopeutumista ja hillintää kiertotalouden ja kestävän kehityksen sitoumusten näkökulmasta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa painottuu oman toiminnan vaikutus yhteisen tulevaisuuden rakentamisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä*

- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa maantieteelliset oppimistaidot kehittyvät, jonka myötä perehdytään luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä*
- *tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet*
- *osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla*
- *osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita*
- *osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.*

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- *ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*

- *paikkojen kokeminen ja miellekartat*

Väestö, asutus ja kulttuurit

- *väestörakenne ja väestönmuutokset*
- *asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet*
- *kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema*

Kaupungit ja kaupungistuminen

- *maankäyttö ja rakennettu ympäristö*
- *kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit*

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- *maa-, metsä- ja kalatalous*
- *kaivannaiset, energialähteet*
- *teollisuus*
- *kiertotalous*

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- *saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu*
- *globalisaatio*
- *innovaatioiden alueellinen leviäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkasteltavien sisältöjen myötä käsitys ihmisoikeuksien merkityksestä ja kulttuurisesta moninaisuudesta syvenee.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla*
- *osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita*
- *osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita*
- *tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.*

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- *geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet*
- *ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen*
- *luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla*
- *geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämässä*

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- *kaavoitus eri aluetasoilla*
- *osallistumisen keinot*

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- *näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta*
- *tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan digiajan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Opiskelija oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa on mahdollista tehdä osallistumis- tai vaikuttamisprojekti, lisäksi opintojakso antaa tietoa osallistumisesta aluesuunnitteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Maantieteen kertaus, 2 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso valmentaa maantieteen ainereaaliin ja antaa valmiuksia jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan valtakunnalliset opintojaksot 1-4.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa edetään opiskelijälähtöisesti ja vuorovaikutteisesti ottaen huomioon opiskelijoiden kertaustarpeet.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kartat, 2 op (GE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Antaa valmiuksia maantieteen ainereaalikokeeseen sekä erilaisten karttojen tulkintaan ja käyttöön.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan kartografian peruskäsitteitä. Harjoitellaan erilaisten karttojen tulkintaa ja kartogrammien tuottamista. Tutustutaan digitaalisen kartta-aineiston käyttöön.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Opiskelija oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.7. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa.

Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkittamalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle*
- *tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita*
- *perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.*

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi*

- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikan pakollinen opintojakso, 2 op (FY1-2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä*
- *tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin*
- *tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita*
- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan ryhmissä jokin yksinkertainen kokeellinen tutkimus. Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla käsitellään energiantuotantoa ja sen vaikutusta ympäristöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä*
- *osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*
- *tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.*

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- *voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana*
- *mekaaninen työ*
- *termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat*
- *lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine*
- *energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä*
- *aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset*
- *lämpölaajeneminen*
- *kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Fysiikan opetus vie opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun maailmaan. Opintojaksolla harjaannutaan käyttämään fysiikan malleja arkisten ilmiöiden selittämisessä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla käsitellään energiantuotannon ratkaisuja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Voima ja liike, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä*
- *osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta*
- *ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa*
- *tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- *tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike*
- *kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait*
- *voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö*
- *paino ja kitka*
- *liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia*
- *mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate*
- *liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla kehittyvät luovien ratkaisutapojen käyttö ilmiöiden selittämisessä. Opiskelijat käyttävät opintojen etenemiseen monipuolisesti erilaisia välineitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä*
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä*
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä*
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.*

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- momentti ja kappaleen kiertyminen*
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa*
- tasainen ympyräliike ja normaalikiikthyvyys*
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike*
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi*
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia*
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen*
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot*
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla kehittyvät luovien ratkaisutapojen käyttö ilmiöiden selittämisessä. Opiskelijat käyttävät opintojen etenemiseen monipuolisesti erilaisia välineitä.

Hyvinvointiosaaminen

Äänen yhteydessä käsitellään melun haittavaikutukset ja kuulon suojaaminen sekä ultraäänikuvaus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Sähkö, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia*
- *osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa*
- *tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- *jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä*
- *resistanssi ja Ohmin laki*
- *sähköteho ja Joulen laki*
- *vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait*
- *akut ja akun latauspiiri*
- *Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä*
- *potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä*
- *kondensaattori ja kondensaattorin energia*
- *puoliyohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä*
- *sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus*

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan yksinkertaisten virtapiirien suunnitteluun ja tutkimiseen yhdessä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla käsitellään sähköturvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Opiskelijoiden tietoisuus laitteiden toiminnasta vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä*
- *ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta*
- *tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia*
- *ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.*

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- *ferromagnetismi ja magneettinen dipoli*
- *magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä*
- *varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä*
- *virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima*
- *sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat*

- *generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla*
- *sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri*
- *valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen*
- *valon interferenssi ja diffraktio*
- *valon polarisaatio kvalitatiivisesti*

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sähköntuottamisen periaatteen ymmärtäminen induktioilmiön kautta antaa valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun sähköenergian tuotannosta ja sen merkitykseen yhteiskunnan toiminnan kannalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- *Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), valinnainen*

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

Keskeiset sisällöt

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan kvantti-ilmiöihin ja niiden teknologisiin sovelluksiin sekä näiden merkitykseen maailmankuvan muuttumisessa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijat perehtyvät säteilyturvallisuuteen ja säteilyn käyttöön lääketieteessä sekä teknologiassa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Energiantuotantotavoista tällä opintojaksolla käsitellään ydinvoima. Tämä antaa edellisten opintojaksojen lisäksi lisää valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun energian käytöstä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Fysiikan kokonaiskuva, 2 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva fysiikasta. Opintojaksolla käsitellään tehtäviä koko lukiofysiikan alueelta. Opintojakso on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka aikovat vastata reaalikokeessa fysiikan kysymyksiin sekä niille, joiden jatko-opintojen pääsykokeisiin sisältyy fysiikkaa. Suoritetaan fysiikan opintojen loppuvaiheessa lähellä ylioppilaskirjoituksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään lukiofysiikan keskeisimpiä sisältöjä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla fysiikan kokonaiskuva selkiytyy. Monipuolisilla tehtävillä kerrataan/syvennetään ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Tähtitiede, 2 op (FY10 / LNT10)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Mekaniikka, 2 op (FY11 / LNT11)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kemian ja fysiikan työt, 2 op (KEFY)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Sähkö ja elektroniikka, 2 op (FY13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla syvennetään moduulin Fy6(sähkö) tietoja sähköön liittyvissä ilmiöissä. Opintojakso antaa lisäksi perustiedot elektroniikan laitteista ja niiden rakenteesta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sähköön liittyvien ilmiöiden tarkempi käsittely. Elektroniikasta tutustutaan yleisimpiin komponentteihin ja niiden sähköiseen toimintaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Elektroniikan merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa selkeytyy erilaisten tutkimusprojektien yhteydessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Moderni fysiikka, 2 op (FY14 / LNT15)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Fysiikan tutkimus, 2 op (FY15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tai opiskelijaryhmä tekee itsenäisen työn jostain fysiikan alaan liittyvästä aiheesta. Tavoitteena on, että opiskelija oppii itsenäiseen työskentelyyn oman tutkimuksensa kanssa ja löytää omat ratkaisumallit

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Työ voi olla tutkielma tai kehitysprojekti (esim. osallistuminen akateeminen karhu kilpailuun tai yhteistyö muiden paikallisten yritysten ja korkeakoulujen kanssa)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso mahdollistaa oman fysiikan kiinnostuskohteen syvällisemmän tutkimuksen tekemisen. Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudenvälisilla tavoilla ovat keskeistä tällä opintojaksolla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Geofysiikka, 2 op (FY16 / LNT16)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan

vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemisessa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkittamalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkittamiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykyinä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta

- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kemian pakollinen opintojakso, 2 op (KE1-2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.
- Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestäväen elämäntavan edistämässä*
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa*
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti*
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa*
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä*
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa*
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla*
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät*
- ainemäärä ja konsentraatio*

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestäväen elämäntavan edistämässä luonnontieteissä*
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen*
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus*
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamiseen kuuluu turvallisuus, joka ilmenee kokeellisten töiden suunnittelussa ja toteutuksessa työturvallisuusnäkökulmien huomioimisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen osaamisen kehittymistä tuetaan käyttämällä opetuksessa esimerkiksi videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia. Aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti, tutkimuksen suunnittelu ja tutkitun tiedon käyttäminen edistävät luovan ajattelun kehittymistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan tarkastelemalla kemian merkitystä työelämässä ja jatko-opinnoissa. Opintojaksossa voidaan tutustua ajankohtaisiin artikkeleihin, uutisiin, dokumentteihin tai dataan, joissa käsitellään esimerkiksi ilmastomuutosta, raaka-aineiden riittävyyttä, kiertotaloutta tai vesitaloutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä*
- *osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä*
- *ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- *liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi*
- *hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet*
- *hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä*
- *hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla*
- *suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria*
- *kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä*
- *tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulin keskeisiin sisältöihin kuuluvien yhdisteryhmien sekä isomerian havainnollistamisessa voidaan käyttää esimerkkeinä tunnettuja lääkeaineita, kosmeettisia aineita ja fysiologisesti vaikuttavia aineita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hiiliyhdisteiden kemia on myös kansainvälistä (esim. molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktioiden esittäminen). Hiiliyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- **Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), valinnainen**

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä ilmiöiden tarkastelua voidaan vahvistaa tekemällä vierailuja korkeakouluihin tai yrityksiin tai hyödyntämällä asiantuntijavierailuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla voidaan työskennellä esimerkiksi pareittain ja pienryhmissä, mikä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Tuotosten (esim. tulos, johtopäätös, esitelmä) esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- *reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- *reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- *hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*
- *luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa. Opintojaksolla voidaan esitellä kaivos- ja metalliteollisuutta pohtien sen hyötyjä ja toisaalta ympäristövaikutuksia. Ympäristöosaamista vahvistetaan esim. tarkastelemalla katalyyttien käyttöä kemiallisissa reaktioissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla pohditaan erilaisia kemiaan liittyviä energiaratkaisuja esimerkiksi väittelyin ja paneeli- tai opetuskeskusteluin. Vuorovaikutusosaamiseen voi liittyä myös tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu esimerkiksi pienryhmissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä*

- *osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- *tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- *kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät*
- *homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen*
- *hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä*
- *happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*
- *puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla*
- *reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella*
- *tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä. Lisäksi voidaan tarkastella happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä sen vähentämistä (typen ja rikin oksidit, neutralointi sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti).

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä. Lisäksi voidaan tarkastella happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä sen vähentämistä (typen ja rikin oksidit, neutralointi sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti).

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä ja opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet huomioidaan osana opintojakson kokonaisarviointia. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Kemian kertaus, 2 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva kemiasta. Opintojaksolla käsitellään tehtäviä koko lukiokemian alueelta. Opintojakso on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka aikovat osallistua kemian ylioppilaskokeeseen sekä niille, joiden jatko-opintojen pääsykokeisiin sisältyy kemiaa. Opintojakso suoritetaan kemian opintojen loppuvaiheessa lähellä ylioppilaskirjoituksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään lukiokemian keskeisimpiä sisältöjä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla kemian kokonaiskuva selkiytyy. Monipuolisilla tehtävillä kerrataan ja syvennetään ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Kemian ja fysiikan työt, 2 op (KEFY)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.9. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperaiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperaiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

*Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista** sekä kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.*

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli.

Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväen tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyttä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset

ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina*
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja*
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä*
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin*
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista*
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkiperäisesti perustellen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (F11)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (F11), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin*
- *oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä*
- *tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä*
- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*

- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu mm. kriittisen ajattelun ja tiedonhankintataitojen kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen eli hyvä elämä toteutuu siten, että filosofian opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuvan rakentumiseen, ja perustelemiseen ja kriittiseen pohdintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista edistetään kommunikaatio- ja väittelytaitojen sekä monikulttuurisen tietämyksen kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Filosofisen etiikan sisältöjen käsittely edistää laaja-alaista eettistä osaamista. Esimerkiksi ympäristöetiikka on osa soveltavaa etiikkaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee voimakkaimmin yhteiskuntafilosofiassa, jossa mm. määritellään keskeisimmät yhteiskunnalliset käsitteet.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofia toimii metatieteenä, joka luo pohjan erityistieteiden metodologialle. Filosofiasa kasvatetaan rohkeaan omaan kriittiseen ajatteluun, joka edistää niin luovuutta kuin hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta*
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein*
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- moraalilunne normijärjestelmänä; moraalilun, lakien ja tapojen ero; moraalilun objektivisml, relativisml, subjektivisml*
- moraalial tarkasteleva normatiivilun ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- filosofial teorioita elämln hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämlntavasta*
- etiikka ja yksilön moraalilset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämlnvalinnat*
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettial kysymyksiä, kuten ilmastomuutos ja eläinten oikeudet*
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallilun lisäys

Laaja-alailun osaaminen

Globaalil- ja kulttuuriossaaminen

Tämä toteutuu mm. kriittilun ajattelun ja tiedonhankintataitojen kautta.

Hyvinvointiossaaminen

Hyvinvointiossaaminen eli hyvä eläml toteutuu siten, että filosofial opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuvan rakentumiseen, ja perustelemiseen ja kriittilun pohdintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista edistetään kommunikaatio- ja väittelytaitojen sekä monikulttuurisen tietämyksen kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Filosofisen etiikan sisältöjen käsittely edistää laaja-alaista eettistä osaamista. Esimerkiksi ympäristöetiikka on osa soveltavaa etiikkaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee voimakkaimmin yhteiskuntafilosofiassa, jossa mm. määritellään keskeisimmät yhteiskunnalliset käsitteet.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofia toimii metatieteenä, joka luo pohjan erityistieteiden metodologialle. Filosofiasa kasvatetaan rohkeaan omaan kriittiseen ajatteluun, joka edistää niin luovuutta kuin hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*
- *ihmisoikeudet, kansalaisyhteiskunnat ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*
- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu mm. kriittisen ajattelun ja tiedonhankintataitojen kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen eli hyvä elämä toteutuu siten, että filosofian opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuvan rakentumiseen, ja perustelemiseen ja kriittiseen pohdintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista edistetään kommunikaatio- ja väittelytaitojen sekä monikulttuurisen tietämyksen kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Filosofisen etiikan sisältöjen käsittely edistää laaja-alaista eettistä osaamista. Esimerkiksi ympäristöetiikka on osa soveltavaa etiikkaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee voimakkaimmin yhteiskuntafilosofiassa, jossa mm.

määritellään keskeisimmät yhteiskunnalliset käsitteet.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofia toimii metatieteenä, joka luo pohjan erityistieteiden metodologialle. Filosofiasa kasvatetaan rohkeaan omaan kriittiseen ajatteluun, joka edistää niin luovuutta kuin hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät*
- *ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen*
- *oppi arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.*

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus*
- *todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi*

- *tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka*
- *tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen*
- *selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu mm. kriittisen ajattelun ja tiedonhankintataitojen kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen eli hyvä elämä toteutuu siten, että filosofian opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuvan rakentumiseen, ja perustelemiseen ja kriittiseen pohdintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista edistetään kommunikaatio- ja väittelytaitojen sekä monikulttuurisen tietämyksen kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Filosofisen etiikan sisältöjen käsittely edistää laaja-alaista eettistä osaamista. Esimerkiksi ympäristöetiikka on osa soveltavaa etiikkaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee voimakkaimmin yhteiskuntafilosofiassa, jossa mm. määritellään keskeisimmät yhteiskunnalliset käsitteet.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Filosofian kertaus, 2 op (FI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Valmistautumista ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kertailua ja vastaustekniikan harjoittelua.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu mm. kriittisen ajattelun ja tiedonhankintataitojen kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen eli hyvä elämä toteutuu siten, että filosofian opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuvan rakentumiseen, ja perustelemiseen ja kriittiseen pohdintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista edistetään kommunikaatio- ja väittelytaitojen sekä monikulttuurisen tietämyksen kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Filosofisen etiikan sisältöjen käsittely edistää laaja-alaista eettistä osaamista. Esimerkiksi ympäristöetiikka on osa soveltavaa etiikkaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee voimakkaimmin yhteiskuntafilosofiassa, jossa mm. määritellään keskeisimmät yhteiskunnalliset käsitteet.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ajankohtaiset filosofiset kysymykset, 2 op (FI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan ajankohtaisiin filosofisiin kysymyksiin esimerkiksi ympäristöfilosofian ja talousetiikan alalla sekä eri tieteenalojen filosofisiin

ongelmiin luonnontieteiden filosofian, logiikan, estetiikan, historian filosofian, uskonnonfilosofian tai psykologian filosofian alalla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa käyttäen monipuolisia menetelmiä, mahdollisesti esimerkiksi seminaarityöskentelyä, oppimispäiväkirjaa, portfolioa ja filosofian opintoretkiä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu mm. kriittisen ajattelun ja tiedonhankintataitojen kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen eli hyvä elämä toteutuu siten, että filosofian opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuvan rakentumiseen, ja perustelemiseen ja kriittiseen pohdintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista edistetään kommunikaatio- ja väittelytaitojen sekä monikulttuurisen tietämyksen kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Filosofisen etiikan sisältöjen käsittely edistää laaja-alaista eettistä osaamista. Esimerkiksi ympäristöetiikka on osa soveltavaa etiikkaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee voimakkaimmin yhteiskuntafilosofiassa, jossa mm. määritellään keskeisimmät yhteiskunnalliset käsitteet.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.10. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntutkimustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen

ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on,

että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisen ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin*
- *osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta*
- *osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja*
- *osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta*
- *osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.*

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Toteutuu sekä sisältöjen että joskus myös opetusmenetelmien kautta. Globaalia- ja kulttuuriosaamista edustaa mm. tiedot kulttuurieroista.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen toteutuu sisältöjen kautta, kun käsitellään mielenterveyden sisältöjä ja saadaan välineitä oman stressinhallinnan ja mielenterveyden tueksi. Lisäksi opetuksen vuorovaikutuksessa pyritään ystävälliseen ja hyvinvointia tukevaan otteeseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista tukevat erityisesti sosiaalipsykologisesti sisällöt vuorovaikutuksesta ja sosiaalisesta kognitiosta. Tunnilla tapahtuva vuorovaikutus luonnollisesti harjoittaa vuorovaikutus taitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettiin sisältöihin kuuluvat erityisesti kysymykset tutkimusetiikasta sekä tiedot moraalinen ja psyyken yhteydestä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen toteutuu siten, että opiskelijat oppivat tunnistamaan ihmisen toiminnan taustalla olevia yhteiskunnallisia tekijöitä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys tulee psykologian metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta*
- *osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun*
- *osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa*
- *osaa antaa esimerkkejä sosialisaaion ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen*
- *ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta*

- *perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä*
- *osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- *osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.*

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- *perimän merkitys*
- *kypsyminen ja oppiminen*
- *herkkyyskaudet*
- *plastisuuden merkitys kehityksessä*

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *temperamentti*
- *minuus ja minäkäsitys*
- *tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely*
- *vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot*

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *kieli ja ajattelu*
- *toiminnanohjaus*

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- *henkilökohtainen identiteetti*
- *sosiaalinen identiteetti*
- *kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti*
- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Toteutuu sekä sisältöjen että joskus myös opetusmenetelmien kautta. Globaalia- ja kulttuuriosaamista edustaa mm. tiedot kulttuurieroista.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen toteutuu sisältöjen kautta, kun käsitellään mielenterveyden sisältöjä ja saadaan välineitä oman stressinhallinnan ja mielenterveyden tueksi. Lisäksi opetuksen vuorovaikutuksessa pyritään ystävälliseen ja hyvinvointia tukevaan otteeseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista tukevat mm. lapsen ja vanhemman vuorovaikusta käsittelevät sisällöt, joita kurssilla on runsaasti. Tunnilla tapahtuva vuorovaikutus luonnollisesti harjoittaa vuorovaikutus taitoja

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisiin sisältöihin kuuluvat erityisesti kysymykset tutkimuseetiikasta sekä tiedot moraalinen ja psyyken yhteydestä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen toteutuu siten, että opiskelijat oppivat tunnistamaan ihmisen kehityksen toiminnan taustalla olevia yhteiskunnallisia tekijöitä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Myös kehityspsykologian metodologia on monitieteistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn*
- *ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle*
- *ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa*
- *tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä*
- *ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana*
- *osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa*
- *osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.*

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- *ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely*
- *tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely*

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- *sisäiset mallit ja havaintokehä*
- *havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta*
- *tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus*
- *perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä*

Muisti

- *työmuistin ja säilömuistin toiminta*
- *muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen*
- *perustietoa muistin hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä*

Kieli

- *kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä*
- *perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä*

Päätöksenteko

- *nopea ja hidas ajattelu*
- *esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista*

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- *hermoston ja aivojen pöörakenteet*
- *hermosolun ja synapsin toiminta*
- *tiedon kulku hermoverkoissa*
- *plastisuus*
- *esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta*

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- *kokeellisen tutkimuksen periaatteet*
- *esimerkkejä tapaustutkimuksista*
- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Toteutuu sekä sisältöjen että joskus myös opetusmenetelmien kautta. Globaalia- ja kulttuuriosaamista edustaa mm. tiedot kulttuurieroista. Joskaan eivät ole tällä kurssilla erityisen keskiössä.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen toteutuu sisältöjen kautta. Tällä kurssilla painottuvat hermoston hyvinvointiin liittyvät aspektit. Lisäksi opetuksen vuorovaikutuksessa pyritään ystävälliseen ja hyvinvointia tukevaan otteeseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Erityisesti ns. korkeampien kognitiivisten toimintojen yhteydessä tämäkin puoli tulee esiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisiin sisältöihin kuuluvat erityisesti kysymykset tutkimuseetiikasta sekä tiedot moraalinen ja psyyken yhteydestä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Psykologian metodologian on tällä kurssilla erityisen monitieteistä ja luovuutta käsitellään aivan erillisenä sisältönäkin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*
- *tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä*
- *osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia*
- *osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa*

- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä*
- *tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä*

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- *hallintakeinojen ja defenssien merkitys*
- *resilienssin merkitys hyvinvoinnille*
- *nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle*
- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*
- *stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja*
- *kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen*

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävästä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*

- *esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Toteutuu sekä sisältöjen että joskus myös opetusmenetelmien kautta. Globaalia- ja kulttuuriosaamista edustaa mm. tiedot kulttuurieroista.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointi ja mielenterveys ovat tämän kurssin keskeisimmät sisällöt. Tavoitteena on myös saada välineitä oma stressinhallinnan ja mielenterveyden tueksi. Lisäksi opetuksen vuorovaikutuksessa pyritään ystävälliseen ja hyvinvointia tukevaan otteeseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutuksen yhteys mielenterveyteen tulee esiin sisältöjen kautta. Tunnilla tapahtuva vuorovaikutus luonnollisesti harjoittaa vuorovaikutustaitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettiin sisältöihin kuuluvat erityisesti kysymykset tutkimusetiikasta sekä tiedot moraalinen ja psyyken yhteydestä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Psykologian metodologia on edelleen monitieteistä. Luovuus tulee vastaan mielenterveyttä tukevana asiana.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sisällöissä huomioidaan myös yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutus mielenterveyteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa*
- *osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa*
- *osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa*
- *osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan*
- *ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta*
- *osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen*
- *osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.*

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*
- *perustietoa käyttäytymisgenetiikasta*

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- *temperamentti*
- *piirreteoreettinen näkökulma*
- *motivaatio*
- *yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit*
- *identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu*

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- *älykkyyden määritelmiä*
- *älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet*

- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä*
- *luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä*

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- *tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen*
- *esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta*
- *ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet*
- *tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään*
- *kulttuurien eri ulottuvuuksia*
- *esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen*
- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurierot ovat korostetusti mukana sisällöissä tällä kurssilla.

Hyvinvointiosaaminen

Sisällöissä käsitellään niin persoonallisuuden kuin erilaisten ympäristöjen vaikutusta ihmisen toimintaan, myös hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Sisällöissä tulee vastaan yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksen merkitys.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tutkimusetiikka on sisällöissä jälleen. Myös erilaisten ympäristöjen vaikutus ihmisen toimintaan tulee käsittelemään.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutus huomioidaan sisällöissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Psykologian metodologian on tälläkin opintojaksolla monitieteistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kertaus, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeisiä psykologian termejä, teorioita ja tutkimuksia. Hiotaan vastaustekniikkaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Toteutuu sekä sisältöjen että joskus myös opetusmenetelmien kautta. Globaalia- ja kulttuuriosaamista edustaa mm. tiedot kulttuurieroista.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen toteutuu sisältöjen kautta, kun käsitellään mielenterveyden sisältöjä ja saadaan välineitä oman stressinhallinnan ja mielenterveyden tueksi. Lisäksi opetuksen vuorovaikutuksessa pyritään ystävälliseen ja hyvinvointia tukevaan otteeseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista tukevat erityisesti sosiaalipsykologisesti sisällöt vuorovaikutuksesta ja sosiaalisesta kognitiosta. Tunnilla tapahtuva vuorovaikutus luonnollisesti harjoittaa vuorovaikutus taitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisiin sisältöihin kuuluvat erityisesti kysymykset tutkimusetiikasta sekä tiedot moraalinen ja psyyken yhteydestä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen toteutuu siten, että opiskelijat oppivat tunnistamaan ihmisen toiminnan taustalla olevia yhteiskunnallisia tekijöitä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys tulee psykologian metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoarvioidaan suorituserkinnällä. Opintojakso arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Tutkimus, 2 op (PS7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opetellaan tutkimuksen tekemisen ja kriittisen ajattelun perusteita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan ja pohditaan psykologian klassisia tutkimuksia, psykologiassa käytettyjä tutkimustapoja, tehdään kriittisen ajattelun ja vastaustekniikan harjoitteita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson sisältöihin kuuluu myös terveyteen ja tunne-elämään liittyvien tutkimusten kertaaminen ja tarkastelu. Parhaimmillaan tämä voi lisätä opiskelijan kriittisyyttä julkisuudessa paljon esiintyviin pseudotieteellisiin terveysväittämiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Psykologia on aidosti monitieteinen. Esimerkiksi aivotutkimuksessa tehdään paljon luonnontieteiden ja kokeellisen tutkimuksen metodologian mukaista tutkimusta. Toisaalta vaikkapa terapiatutkimuksessa käytetään paljon jopa täysin laadullista tutkimusotetta. Metodologinen moninaisuus on tutkimuskohteen sanelemaan – joskus on panostettava ekologiseen validiuteen ja tutkittava

asioista aidoissa ympäristöissä, toisinaan on tärkeämpää mittausten kurinalaisuus ja kokeellinen kontrolli muuttujiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tällä opintojaksolla on mahdollista käsitellä tutkimusetiikan periaatteita ja niiden tuottamia rajoitteita tutkimuksen tekemiselle. Ympäristösuojeluakin voidaan tarkastella psykologisen tutkimuksen näkökulmasta, jos opiskeleva ryhmä osoittaa aiheeseen kiinnostusta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tällä opintojaksolla syvennyttään siihen, miten arkihavainnot ovat monin tavoin valikoituneita ja niitä on usein mahdollista tulkita haluamallaan tavalla. Varsinkin kokeellisessa tutkimuksessa pyritään mahdollisimman yksiselitteisiin havaintoihin ja koe – ja kontrolliryhmän satunnaistamiseen, muuttujien mahdollisimman luetettavaan mittaamiseen. EI-kokeellisen tutkimuksen osalta käsitellään sitä, miten korrelaatioista ei voi suoraan päätellä syyseuraussuhteita. Tämänkaltaisten tutkimuksellisten perustietojen hallinta auttaa lukiolaisten kehittymään kriittiseksi kansalaiseksi, joka osaa entistä itsenäisemmin arvioida julkisuudessa esitettyjä väitteitä ja niiden perusteluja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Psykologia on aidosti monitieteinen. Esimerkiksi aivotutkimuksessa tehdään paljon luonnontieteiden ja kokeellisen tutkimuksen metodologian mukaista tutkimusta. Toisaalta vaikkapa terapiatutkimuksessa käytetään paljon jopa täysin laadullista tutkimusotetta. Metodologinen moninaisuus on tutkimuskohteen sanelemaan – joskus on panostettava ekologiseen validiuteen ja tutkittava asioista aidoissa ympäristöissä, toisinaan on tärkeämpää mittausten kurinalaisuus ja kokeellinen kontrolli muuttujiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla kerrataan joitakin klassisia kulttuurieroihin liittyviä tutkimuksia ja opitaan huomioimaan, että ihmistieteissä tulokset ovat usein kontekstisidonnaisia ja sidoksissa kulttuureihin. Opitaan, että yksilökeskeisissä korkean elintason maissa saatuja tuloksia ihmisen toiminnasta ei voi sellaisenaan yleistää aivan toisenlaisissa kulttuurisissa olosuhteissa eläviin ihmisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Vaadittavat suoritteet sovitaan opintojakson alussa. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Sosiaalipsykologia, 2 op (PS8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tunnistaa tekijöitä, jotka vaikuttavat ryhmien, yhteisöjen ja kulttuurien välisiin suhteisiin.
- Opiskelija ymmärtää ryhmäilmiöitä ja vuorovaikutustilanteita sekä niiden hyödyllisiä että haitallisia mekanismeja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Syvennetään tietoa sosiaalipsykologiasta ja sen keskeisistä käsitteistä sekä tutustutaan sosiaalipsykologiseen tutkimukseen.
- Perehdytään ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja erilaisten ryhmien toimintaan sekä kulttuurieroihin. Sosiaalipsykologian sisältöjä käsitellään myös käytännönläheisesti oikean elämän tilanteisiin soveltaen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurierot ovat keskeinen sisältö sosiaalipsykologian opintojaksolla. Ihannetapauksessa opiskelija oppii tarkastelemaan oman kulttuurinsa itsestäänselvyyksiä ulkopuolisen silmin ja saa ainakin alustavasti kiinni siitä, millaista olisi kokea vieraat kulttuurit sisältäpäin. Opintojakso pyrkii edistämään myös ymmärrystä siitä, mitkä tekijät luovat kulttuurieroja.

Hyvinvointiosaaminen

Sosiaalipsykologiassa käsitellään ihmisten välisiä suhteita. Tähän liittyvän ymmärryksen voi toivoa edistävän myös opiskelijan hyvinvointia. Esimerkiksi attribuution peruserheellä tarkoitetaan länsimaisille ihmisille ominaista taipumusta aliarvioida tilanne- ja ryhmätekijöiden vaikutusta ja yliarvioida sisäisten, yksilöpsykologisten seikkojen merkitystä. Tämän seurauksena suosittu ihminen pitää suosiotaan liiankin paljon omana ansionaan ja epäsuosittu syyttää tilanteestaan itseään kohtuuttomasti. Attribuutiotyö on kuitenkin verraten automatisoitunut, joten asian ymmärtäminen ja tajuaminen oppitunnilla ei vielä mitenkään takaa, että itseään syyttä suotta syyttäneen itsetunto ja mieliala kohenisivat. Lukuisat tämänkaltaiset oivallukset voivat kuitenkin monipuolistaa yksilön tapaa tulkita sosiaalista maailmaa ja siten omalta osaltaan edistää opiskelijan mielenterveyttä.

Sosiaalipsykologiassa on tapana käyttää myös paljon ryhmä- ja paritöitä. Vaikka näidenkään myönteistä vaikutusta ei pidä liioitella, ne tarjoavat kuitenkin

onnistumisen kokemuksia ja itsetunnon nostetta niille, joiden on syystä tai toisesta vaikea saada onnistumisen kokemuksia kokeista.

Opettajan myönteinen ja kannustava asennoituminen opiskelijoihin on keino malliopettaa sosiaalisia taitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaalipsykologian opintojaksolla on – ajan ja ryhmän antamien puitteiden rajoissa – mahdollista jopa hieman harjoitella sosiaalisia tilanteita roolileikkien yms. avulla. Varmimmin vuorovaikutustaitoja tukeva anti tulee kuitenkin oppisisällöistä, jotka antavat älyllisiä virikkeitä niin sanallisen kuin sanattoman vuorovaikutuksen ymmärtämiseen. Esimeriksi itseään toteuttavan ennusteen käsite on tässä hyödyllinen – jos kohtelee muita työkeästi, se on omiaan tuottamaan työkeyttä takaisin. Näin sanottuna ilmiö kuulostaa itsestään selvältä, mutta käytännössä emme usein huomaa niitä seikkoja, joilla herätämme kielteisiä vastareaktioita, vaan koemme toisten olevan vain ymmärtämättömiä ja mahdottomia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monissa sosiaalipsykologian klassikotutkimuksissa koetellaan ja ylitetään tutkimusetiikan rajoja. Tämä myönnetään opetuksessa avoimesti ja pohditaan toisaalta, oliko eettisiä rajoja venyttävistä tutkimuksista vastaavaa hyötyä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sosiaalipsykologiassa huomioidaan perinteistä psykologiaa paremmin yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan ja hyvinvointiin. Sosiaalipsykologinen näkökulma mahdollistaa myös yhteiskunnalliset, arkkitehtuurilliset tai poliittiset interventiot erilaisiin sosiaalisiin ongelmiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Myös sosiaalipsykologia on metodologialtaan monitieteinen. Klassiset kokeelliset tutkimukset saavat rinnalleen niin korrelatiivisia kuin esimerkiksi antropologisella osallistuvan havainnoitsijan menetelmällä tehtyjä tutkimuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Vaadittavat suoritteet sovitaan opintojakson alussa. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.11. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoitusperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

*Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaan sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja*

hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta*
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestäväää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena*
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.*

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta*
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet*
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana*
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista*
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.*

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä*
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen*

- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon*
- *ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*

- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- *historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan*
- *historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö*

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- *ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina*
- *maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty*
- *väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen*
- *rahatalouden ja kaupan kehitys*

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- *eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa*
- *kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- *teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*
- *väestökehitys ja muuttoliikkeet*
- *jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla keskeisiä teemoja ovat väestön ja ilmaston muutokset sekä yhteiskunnalliset epäkohdat esimerkiksi teollistumisen seurauksena ja ratkaisujen hakeminen ongelmiin. Samalla tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä pyritään asettamaan laajempaan perspektiiviin. Lisäksi tutustutaan keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien kestävyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelija oivaltaa globalisaation rakentumisen ja kulttuurien vuorovaikutuksen. Keskeisiä teemoja mm. löytöretket, kolonialismi sekä maailman verkottuminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Historialle oppiaineena on keskeistä tiedon luotettavuuden arviointi. Opintojaksolla opiskelija tutustuu historiatieteeseen, historian lähteisiin ja oppii lähdekriittisen ajattelutavan. Opintojaksolla opiskelija oppii arvioimaan teknologian edistymisen vaikutuksia. Yhteistyö korkeakoulun ja museon kanssa vahvistaa opiskelijan jatko-opintovalmiuksia. Lisäksi opiskelijalle tarjoutuu mahdollisuus tutustua työelämään. Samalla opiskelija muodostaa käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla yhteiskunnallisen osaamisen näkökulma tulee esille erityisesti teollisen yhteiskunnan syntyhistoriassa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla keskeinen näkökulma on talous- ja ympäristöhistoria. Opintojaksolla tarkastellaan ihmisen suhdetta ympäristöön ja yhteiskunnallista kehitystä pitkällä aikavälillä. Erityisesti tämä näkökulma painottuu käsiteltäessä teollistumisen vaikutusta ympäristöön sekä minkälaisia yhteiskunnallisia epäkohtia teollistuminen aiheutti. Lisäksi tutustutaan keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Historiatietoisuuden myötä opiskelija pystyy arvioimaan myös nykypäivän ja tulevaisuuden ratkaisujen perusteita ja antaa valmiuksia tarkastella tehtyjen ratkaisujen seurauksia tulevaisuudessa. Myös eri tieteenalojen tiedon yhdistäminen korostuu kurssin sisällöissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opiskelijat oppivat vuorovaikutustaitoja myös erilaisissa koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Tätä tavoitetta tukevat oppiaineen aktiivinen yhteistyö esim. Satakunnan museon ja Porin Yliopistokeskuksen kanssa. Samalla vahvistuvat sosiaaliset taidot ja yhdessä oppimisen taidot.

Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi yhteistyötaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*

- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- *kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päätyminen*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Sananvapauden merkitys tulee esille erilaisia historiallisia ja nykypäivän yhteiskuntia vertailemalla. Opintojaksolla käsitellään sananvapauden kehitystä ja oikeutta lausua poliittinen mielipide pelkäämättä seurauksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Historialle oppiaineena on keskeistä tiedon luotettavuuden arviointi. Lähdekriittinen tarkastelutapa korostuu erityisesti kansainvälisten suhteiden opintojaksolla, mikä harjaannuttaa opiskelijoita toimimaan muuttuvassa informaatioympäristössä. Yhteistyö korkeakoulun ja museon kanssa vahvistaa opiskelijan jatko-opintovalmiuksia. Lisäksi opiskelijalle tarjoutuu mahdollisuus tutustua työelämään. Samalla opiskelija muodostaa käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla globaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulma korostuu tarkasteltaessa sellaisia teemoja kuten imperialismi, dekolonisaatio sekä keskinäisriippuvuuden maailma.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

HI2-opintojaksolla käsitellään mm. ihmisen roolia ympäristömuutokseen eri historian vaiheissa. Asettuminen menneisyyden ihmisten asemaan vahvistaa opiskelijan kykyä historialliseen empatiaan. Samalla opiskelijalle muodostuu käsitys siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt ja opiskelijan kyky monipuoliseen eettiseen pohdintaan kehittyy. Opintojaksolla käsitellään mm. kansanmurhia ja ihmisoikeusrikkomuksia. Myös ns. sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen ja diplomatian kehittyminen ovat kurssin keskeisiä teemoja. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä*
- *tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan*
- *osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa*
- *demografiset muutokset ja väestön moninaisuus*
- *suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen*

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- *itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti*
- *eheyttämisen aika ja demokratian kriisi*
- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelija tutustuu suomalaisen hyvinvointivaltion rakentumisen vaiheisiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Historialle oppiaineena on keskeistä tiedon luotettavuuden arviointi. Lähdekriittinen tarkastelutapa korostuu erityisesti Suomen historian opintojaksolla, mikä harjaannuttaa opiskelijoita toimimaan muuttuvassa informaatioympäristössä. Yhteistyö korkeakoulun ja museon kanssa vahvistaa opiskelijan jatko-opintovalmiuksia. Lisäksi opiskelijalle tarjoutuu mahdollisuus tutustua työelämään. Samalla opiskelija muodostaa käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla yhteiskunnallisen osaamisen näkökulma tulee esille esim. Suomen puoluelaitoksen kehittymistä käsiteltäessä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa. Opintojakson keskeisiä teemoja ovat suomalaisen yhteiskunnan eheytyminen ja demokratian vahvistuminen. Tutustuminen Suomen sota-ajan historiaan ja suomalaisten koettelemuksiin sotavuosina kehittävät historiallista empatiaa.

Porin kaupungin kehittyminen 1800-luvulla merkittäväksi kauppa- ja laivanvarustuskaupungiksi tarjoaa opintojaksolle paikallista näkökulmaa. Satakunnan museon perusnäyttely tukee vahvasti opintojakson tavoitteita. Näyttelyssä tuodaan hyvin esille kaupunkikulttuurin muutos ja ympäröivän luonnon vaikutus kaupungin historialliselle kehitykselle. Porin elinkeino- ja kulttuurielämän tutkimus on vahvaa myös Porin yliopistokeskuksessa. Lukion yhteistyö yliopiston maiseman- ja kulttuuritutkimuksen laitoksen kanssa syventää opintojakson asioiden oppimista ympäristöosaamisen näkökulmasta.

Museon näyttely sekä arkistokokoelmat ovat erinomainen tapa elävöittää myös sota-ajan kaupunkilaisten elämää.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Historianopetus kannustaa kunnioittamaan kulttuuriperintöä, mutta myös kulttuuriperinnön kriittinen reflektointiin ja moniperspektiiviseen suhtautumiseen.

Opintojaksolla opetus kannustaa kunnioittamaan suomalaista kulttuuriperintöä, mutta myös kriittisesti reflektoida sitä muiden kulttuureiden kulttuuriperintöön. Keskeisiä teemoja esimerkiksi suomalaisuuden rakentaminen ja Suomen historian myytit.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*

- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sananvapauden merkitys tulee esille erilaisia historiallisia ja nykypäivän yhteiskuntia vertailemalla. Opintojaksolla käsitellään sananvapauden kehitystä ja oikeutta lausua poliittinen mielipide pelkäämättä. Opiskelijat oppivat vuorovaikutustaitoja myös erilaisissa koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Tätä tavoitetta tukevat oppiaineen aktiivinen yhteistyö esim. Satakunnan museon ja Porin Yliopistokeskuksen kanssa. Samalla vahvistuvat sosiaaliset taidot ja yhdessä oppimisen taidot.

Monitieteinen ja luova osaaminen

HI4-opintojakson aihepiirien kautta opiskelija oppii ymmärtämään luovuuden merkityksen yhteiskuntaa kehittävänä ilmiönä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

HI04-opintojaksolla tarkastellaan poliittisia aatteita ja niiden merkitystä. Myös sääty-yhteiskunnan syntyminen sekä yhteiskuntaluokkien väliset ristiriidat ovat kurssin keskeisiä teemoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

HI4-opintojakso käsittelee eurooppalaisen maailmankuvan kehitystä. Opintojaksolla luodaan pitkittäisleikkaus Euroopan kulttuurihistoriaan. Opintojaksolla tarkastellaan yhteiskunnallisen ajattelun ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä aatteita ja taiteita. Sekä eettisyyden periaatteet että ihmisen suhtautuminen ympäristöön eri aikoina tulevat opintojakson sisällöissä esille. Opintojaksolla tarkastellaan myös tieteen vaikutusta maailmankuvaan ja ympäristöön.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

HI4-opintojakso käsittelee eurooppalaisen maailmankuvan kehitystä. Opintojaksolla luodaan pitkittäisleikkaus Euroopan kulttuurihistoriaan. Opintojaksolla tarkastellaan yhteiskunnallisen ajattelun ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä aatteita ja taiteita. Opintojaksolla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa sekä opitaan ymmärtämään länsimaisen kulttuuriperinnön vuorovaikutus muiden kulttuuripiirien kanssa. Opitaan erityisesti ymmärtämään taiteen ja populaarikulttuurin globaali leviäminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*
- *suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisällöt ovat keskeisiä myös laaja-alaisen yhteiskunnallisen osaamisen näkökulmasta. Esimerkiksi sääty-yhteiskunnan syntyminen sekä yhteiskuntaluokkien väliset ristiriidat keskiajan ja 1500-1800-luvun Ruotsi-Suomessa ovat yksi kurssin keskeisistä näkökulmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa. Maankohoaminen ja Kokemäenjoen suiston kehittyminen ovat muovanneet Satakunnan historiaa aina esihistorialliselta kaudelta lähtien. Satakunta on arkeologisesti poikkeuksellisen merkittävä alue. Varsinkin alueen pronssikautiset löydöt ja tutustumiskohteet elävöittävät opintojakson opiskelua. Esimerkkinä voisi mainita Sammallahdenmäen pronssikautisen hautaröykkiöalueen, joka valittiin Suomen ensimmäisenä esihistoriallisena muinaisjäännöksenä Unescon maailmanperintölistalle ja Suomen suurin pronssikautinen hautaröykkiö, Kuninkaanhauta Paneliassa. Paikallisuus tulee opintojaksolla vahvasti esille aina keskiaikaisen Ulvilan kaupungin perustamisesta lähtien ja luonnollisesti erityisesti vuodesta 1558, kun Porin kaupunki perustettiin. Satakunnan museon näyttelyt ovat luonnollisesti keskeisessä roolissa opiskeltaessa Ruotsin vallan ajan historiaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan Suomea osana lännen katolisen ja idän ortodoksisen uskonnon valtataistelua ja lisäksi pohjoismaisen yhteiskunnan kehittymistä ja sen historiallisia juuria vuosisatojen kuluessa. Toisaalta kurssilla ko. laaja-alaisen osaamisen näkökulma on esillä myös käsiteltäessä suomalaisten, saamelaisten ja muiden vähemmistöjen kulttuuriperintöä. Satakunnan museon kokoelmat ja näyttely avaavat näköalan suomalaisen kulttuurin kehittymiselle aina esihistorialliselta ajalta Ruotsin vallan ajan loppuun myös paikallisesti. Satakunnan rikas kirkollinen kulttuuri valottaa erityisesti siirtymistä keskiajan katolisesta kulttuurista luterilaiseen uskontoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- Aasian kulttuurit*
- Afrikan kulttuurit*
- arktiset kulttuurit*
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- Lähi-idän kulttuurit*
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kieli- ja kulttuurirajoja ylittävä vuorovaikutus ja ymmärrys korostuu erityisesti Maailman kulttuurien opintojaksolla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson keskeisiä teemoja ovat mm. kuinka eurooppalaiset valloittivat maailmaa sekä kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön. Eurooppalaisten valtakulttuurien ja vähemmistökulttuurien törmäminen oli suuressa määrin ns. ekologista imperialismia, minkä seurauksena esimerkiksi Afrikan ja Amerikan alkuperäiskulttuurien luonto muuttui peruuttamattomasti.

Opintojaksolla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina. Erityisesti kolonialismin ja imperialismien historia opettaa myös ymmärtämään eettisyyden ja ihmisoikeuksien merkitystä. Kohdatessaan alkuperäiskulttuureja, niin afrikkalaisia heimoja kuin vaikkapa saamelaisia, valkoinen valloittaja ei piitannut eettisyyden periaatteista, kuten ihmisarvosta tai yksilön kunnioittamisesta. Opintojaksolla opiskelija tutustuu ja oppii arvostamaan vieraiden kulttuurien arvoa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan suhtautumista Euroopan ulkopuolisiin kulttuureihin sekä hahmotetaan globaalistuvan kulttuurin taustatekijöitä. Erityisesti globaali- ja kulttuuriosaaminen on keskeinen näkökulma tarkasteltaessa eurooppalaisten suhtautumista muihin kulttuureihin eli ns. eurosentrisyyden syitä ja ilmenemismuotoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Historian kertaus, 2 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Historian opintojaksot kerrataan käymällä maailmanhistorian pääkohdat läpi kronologisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan pakolliset ja valtakunnalliset historian opintojakso/moduulit ylioppilaskirjoituksia varten.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Historialle oppiaineena on keskeistä tiedon luotettavuuden arviointi. Opintojaksolla opiskelija tutustuu historiatieteeseen, historian lähteisiin ja oppii lähdekriittisen ajattelutavan. Koska opintojakso valmentaa opiskelijoita erityisesti ylioppilaskirjoituksia varten, niin historiallisten dokumenttien lähdekriittinen tarkastelu on opintojakson keskeisiä tavoitteita. Opiskelijat harjaantuvat lähdekriittisesti analysoimaan erilaisia historian lähteitä, kuten dokumentteja, karttoja, kuvia ym.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat ovat vuorovaikutteisia, opiskelijat oppivat toisiltaan ja kertaavat asioita yhdessä. Erilaisilla ryhmätyöhön perustuvien työtapojen kautta opiskelijat saavat toisiltaan tukea ja oppivat ymmärtämään, mitkä asiat ovat tärkeitä laadittaessa hyvää esseevastausta ylioppilaskokeessa. Toisten kuunteleminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi yhteistyötaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Historiatieteelle on ominaista monitieteinen tarkastelutapa. Tämä on erityisen tärkeää historian ainereaalissa esseevastauksia kirjoitettaessa. Ylioppilaskokeessa on suuri ansio, jos kokelas osaa yhdistää vastauksissaan eri oppiaineiden tietoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet tulevat esille tällä opintojaksolla. Erityisesti korostuvat laaja-alaisen oppimisen osa-alueista vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä monitieteinen osaaminen. Tämä johtuu paitsi siitä, että sen kaltaisia taitoja tarvitaan hyvää yovastausta laadittaessa ja toisaalta kertauskurssin työtavat ovat vuorovaikutteisia.

Sotahistoria, 2 op (HI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kansainvälisten kriisien historialliset taustatekijät ja ymmärtää sotien vaikutuksen nykypäivän maailmanpolitiikassa. Sotahistoriaan tutustuessaan opiskelija ymmärtää eri aikakausien luonnetta, oman aikansa ongelmia ja muutosprosesseja ja saa samalla aineksia ihmisoikeuksia ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan luomiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan kansainvälisiin konflikteihin antiikista nykypäivään. Pääpaino on kuitenkin 1900-luvun sotilaallisissa kriiseissä. Opintojaksolla tutustutaan myös sotien taustatekijöihin sekä valtioiden ja ihmisen toiminnan tarkoitukseen. Sotahistorian opintojakson keskeiset kiinnostuksen kohteet ovat: sotien syyt, aseteknologian kehitys, kotirintaman olosuhteet sekä sotien vaikutus maailmanpolitiikkaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opiskelijat oppivat vuorovaikutustaitoja myös erilaisissa koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Tätä tavoitetta tukevat oppiaineen aktiivinen yhteistyö esim. Satakunnan museon ja Porin Yliopistokeskuksen kanssa. Samalla vahvistuvat sosiaaliset taidot ja yhdessä oppimisen taidot.

Opintojaksolla opiskelija syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Sananvapauden merkitys tulee esille erilaisia historiallisia ja nykypäivän yhteiskuntia vertailemalla. Opintojaksolla käsitellään sananvapauden kehitystä ja oikeutta lausua poliittinen mielipide pelkäämättä seurauksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Historiatieteelle on ominaista monitieteinen tarkastelutapa. Kiinteä yhteistyö kaupungin museoiden ja Yliopistokeskuksen kanssa vahvistaa opiskelijoiden monitieteistä osaamista ja kriittistä ajattelutapaa. Samalla yhteistyö tutustuttaa opiskelijat erilaisiin tiedonhankinnan tapoihin ja varsinkin museovierailulla myös erilaisiin tiedon esittämistapoihin. Samalla opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä.

Historialle oppiaineena on keskeistä tiedon luotettavuuden arviointi. Propaganda on sota-ajan yhteiskuntien keskeinen ongelma. Lähdekriittinen tarkastelutapa korostuukin monissa sotahistorian opintojakson teemoissa. Samalla pyritään siihen, että opiskelija osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.

Yhteistyö Satakunnan museon kanssa antaa mahdollisuuden tutustua sota-ajan koettelemuksiin ja vaikutuksiin myös paikallishistorian näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sotahistorian opintojaksolla nousevat vahvasti esille demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu sekä ihmisoikeuskysymykset, kuten holokausti ja muut kansanmurhat.

Myös sotien ympäristövaikutusten tarkastelu on tärkeä kurssin teema.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Maailmanpolitiikka, 2 op (HI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kansainvälisten kriisien historialliset taustat, ja oppii arvioida maan, millaiseksi tämän vuosisadan maailmanjärjestys rakentuu.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla syvennyttään maailmanpolitiikan ajankohtaisiin tapahtumiin ja ilmiöihin sekä niiden taustoihin. Alueellisten kriisien lisäksi maailmanpolitiikan tutkimuskohteita ovat monet ns. globaaliongelmat, kuten maailmantalouden ja kehityksen ongelmat, raaka-ainevarojen ehtymisen ongelmat, maailman mittakaavan ympäristöongelmat, ihmisoikeus- ja pakolaisongelmat sekä väestönkasvu. Lisäksi tutkimme maailmanpolitiikan ajankohtaisia tai potentiaalisia ”kuumia” konflikteja. Opintojakson teemoja ovat mm. kansainväliset rauhanpyrkimykset, kolmas maailma osana kansainvälistä politiikkaa, Lähi-idän ongelmakenttä, Yhdysvaltain terrorismin vastaisen sodan vaikutukset maailmanpolitiikkaan, uudet suurvallat Yhdysvaltain haastajina maailmanpolitiikassa (Euroopan unioni, Venäjä, Kiina ja Intia). Opiskelija perehtyy johonkin maailmanpolitiikan tähänhetkiseen

konfliktiin/ongelmaan ja seuraa opintojakson ajan siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelijat raportoivat seurantakohteestaan joko laatimalla suullisia alustuksia tai tekemällä kirjallisia selostuksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Maailmanpolitiikan opintojaksolla käsitellään monenlaisia globaaleja kehitys- ja ympäristöongelmia sekä luonnonvarojen resurssiongelmia. Muita eettisyyden ja ympäristöosaamisen näkökulmia maailmanpolitiikan opintojaksolla ovat *ihmisoikeus- ja pakolaisongelmat sekä väestönkasvu*.

Vuorovaikutusosaaminen

Maailmapolitiikan opintojaksolla ryhmätyöt ja projektit ovat keskeisiä työtapoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Maailmapolitiikan monet ilmiöt liittyvät epätasa-arvoon ja yhteiskunnallisiin epäkohtiin. Usein tarkastelun näkökulma suuntautuu tulevaisuuteen. Näin ollen yhteiskunnallisen osaamisen näkökulmat korostuvat maailmanpolitiikan opintojaksolla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Maailmapolitiikan ilmiöiden tutkiminen edellyttää hyvin monitieteistä lähestymistapaa. Usein yhteiskunnallisten ongelmien taustalla on sekä historiallisia ja yhteiskunnallisia syitä, mutta myös luonnonvarojen resurssiongelmia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Maailmapolitiikan tutkimisen lähtökohtana on luonnollisesti globaali tarkastelutapa. Monien kriisien historiallisia syitä käsitellessä nousevat esiin kulttuuriset ristiriidat ja erityisesti ympäristö- ja resurssiongelmien ratkaisut edellyttävät globaalia näkökulmaa ja valtioiden yhteistyötä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.11.10. Porin paikallishistoria, 2 op (HI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustua kaupunkimme ja maakuntamme historiaan. Opintojakso toteutetaan yhdessä Satakunnan Museon kanssa, jonka kokoelmiin ja arkistoihin samalla tutustutaan. Myös yhteistyö Porin yliopistokeskuksen Kulttuuri- maisematutkimuksen laitoksen kanssa on tiivistä. Opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua myös historian alkuperäislähteisiin. Tällaisia ovat mm. sanomalehdet, tuomiokirjat, väestötiedot, kansatieteelliset elokuvat ym. Samalla saadaan tuntumaa myös historiantutkijan työhön.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan Porin historian keskeisiin vaiheisiin. Tällaisia ovat ennen kaikkea 1800-luvun loppupuoli, kun Porista kasvoi merkittävä kauppa- ja laivanvarustuskaupunki. Myös talvi- ja jatkosodan aika on opintojakson keskeisiä teemoja. Opintojakson teemat vaihtelevat opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan. Opiskelijat perehtyvät opintojaksolla valitsemaansa teemaan monesta eri näkökulmasta ja monipuolisia historian lähteitä käyttäen. Samalla he tutustuvat historian tutkijan työhön museon ammattilaisten ohjauksessa ja osallistumalla yliopiston luennoille. Luentojen aiheina ovat mm. historiantutkijan keskeiset lähdeaineistot ja niiden käyttö tutkimustyössä. Näin opintojakson opiskelijat saavat myös käsityksen siitä, mitä yliopisto-opiskelu voi olla. Paikallishistorian lisäksi opitaan esimerkiksi lähdekritiikkiä ja medialukutaitoa. Opiskelijoiden oma aktiivisuus ja itsenäinen työskentely korostuvat. Opintojakson aikana tehdään myös useita opintoretkiä. Satakunnan museon tutkijoiden opastuksella tutustumme moniin Porin historian kannalta kiinnostaviin kohteisiin: mm. kaupungintalo (Junneliuksen palatsi), lentokentän jatkosodan aikaiset lentokoneiden sirpalesuojat ja rullaustiet, Rakennuskulttuuritalo Toivo, Leine-perin ruukki, Ahlströmin ruukkimiljöö Noormarkussa sekä kaupungin eri museot. Retkiohjelma luonnollisesti vaihtelee ja siitä sovitaan yhdessä. Opintojaksolla on mahdollisuus tehdä myös pienimuotoisia tutkielmia kaupungin historiaan liittyen. Esimerkkejä aiheista ovat mm. Porin teollistuminen, laivanvarustus ja merenkulku, kaupungin laajeneminen, Porin palot, urheiluelämä, Pori talvi- ja jatkosodassa, Jazz-festivaalien historia, Yyteri porilaisten virkistyskohteena, jne.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Porin paikallishistorian opintojaksolla opiskelija tutustuu Porin kaupungin vaiheisiin ja historiallisiin käännekohtiin. Porin historiaan tutustutaan sekä talouden että kulttuurielämän näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson työtavoille on luontaista monitieteisyys ja yhteistyö paikallisten kulttuurilaitosten sekä yliopistokeskuksen kanssa. Paikallishistorian lähteet ovat monipuolisia. Keskeisiä ovat esimerkiksi valokuvat, sanomalehdet, museon esinekokoelmat. Historialle oppiaineena on keskeistä tiedon luotettavuuden arviointi. Yhteistyö korkeakoulun ja museon kanssa vahvistaa myös opiskelijan jatko-opintovalmiuksia. Lisäksi opiskelijalle tarjoutuu mahdollisuus tutustua työelämään. Samalla opiskelija muodostaa käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa. Opintojakso kehittää historiallista empatiaa, koska siinä tutkitaan historiaa tavallisten kaupunkilaisten näkökulmasta. Jo käytettävät lähteet korostavat porilaisten omakohtaisia kokemuksia. Satakunnan museon perusnäyttely tukee vahvasti opintojakson tavoitteita. Näyttelyssä tuodaan hyvin esille kaupunkikulttuurin muutos ja ympäröivän luonnon vaikutus kaupungin historialliselle kehitykselle. Porin elinkeino- ja kulttuurielämän tutkimus on vahvaa Porin yliopistokeskuksessa. Lukion yhteistyö yliopiston maiseman- ja kulttuurintutkimuksen laitoksen kanssa syventää kurssin asioiden oppimista ympäristöosaamisen näkökulmasta. Museon näyttely sekä arkistokokoelmat ovat erinomainen tapa elävöittää myös sota-ajan kaupunkilaisten elämää.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Egyptologia, 2 op (HI11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Muinaisen Egyptin historiaan tutustuminen luento-opetuksen ja dokumenttiaineiston myötä. Opintojaksolla tutustutaan muinaisen Egyptin kulttuuriperintöön ja sen merkitykseen nykyaikana. Opiskelija tutustuu luonnon merkitykseen kulttuurin synnyssä Lähi-Idässä ja ymmärtää muinaisten korkeakulttuurien merkityksen nykytieteiden kehityksessä. Opiskelija käyttää opintojaksolla monipuolisesti erilaisia lähteitä ja osaa lähdekriittisesti tarkastella eri lähdeyyppejä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat laativat opintojakson aikana useita aiheeseen liittyviä pieniä yksilö- tai ryhmäesityksiä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelija ymmärtää muinaisten korkeakulttuurien, eritoten muinaisen Egyptin merkityksen nykytieteiden synnyssä. Esimerkiksi lääketieteen, kirjoitustaidon, matematiikan juuret löytyvät muinaisista kulttuureista – opiskelija ymmärtää mistä globaali- ja kulttuuriosaaminen on saanut alkunsa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Egyptologian opintojaksolla opiskelija kehittää lähdelukutaitojaan ja osaa lähdekriittisesti tarkastella eri lähdetyyppisiä yksin tai pienissä ryhmissä, joka tukee opiskelijan monitieteistä tai luovaa osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla eettisen ja ympäristöosaamisen näkökulma tulee esille tarkasteltaessa luonnon merkitystä kulttuurien synnyssä Lähi-idässä keskittyen kuitenkin muinaiseen Egyptiin. Jo muinaiset egyptiläiset ymmärsivät luonnon monimuotoisuutta – Niili oli heille “elämän lähde”.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Naisen kulttuurihistoria, 2 op (HI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään länsimaisen kulttuurihistorian tiettyä osaa keskiajalta nykyajan alkuun syventyen johonkin teemaan; esimerkiksi naisen ja lapsen asemaan, perheeseen, kuolemaan, sairauksiin, lääketieteeseen, noitavainoihin ja pukeutumiseen.

Opintojaksolla tutustutaan eurooppalaisen naisen elämänkaareen syntymästä kuolemaan. Eurooppalaiseen kulttuuriperintöön tutustutaan vaihteeksi naisen kautta, painopiste opintojaksolla voi olla suomalaisessa tai eurooppalaisessa naisessa. Opiskelija tarkastelee lähdekriittisesti erilaisia lähteitä ja niitä apuna käyttäen työstää tunnilla joko laajemman tutkielman tai useita pieniä yksilö- tai ryhmäesityksiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat laativat opintojakson aikana esitelmiä tai tutkielman.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan eurooppalaisen naisen maailmankuvaan keskiajalta nykyajan alkuun syventyen johonkin teemaan; esimerkiksi perhekäsitykseen, kuolemaan, sairauksiin, noitavainoihin tai lääketieteeseen. Globaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmaa tarkastellaan vaihteeksi naisnäkökulman kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kulttuurihistorian opintojaksolla opiskelija kehittää lähdelukutaitojaan ja osaa lähdekriittisesti tarkastella eri lähdetyppejä yksin tai pienissä ryhmissä, mikä tukee opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.12. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Eriyistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan,

tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakoulu yhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine

harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen*
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä*
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.*

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön*
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin*
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestäväen kehityksen mukaisesti.*

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa*

hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota

- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä*
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.*

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä*
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet*
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta*
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa*
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista*
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista*
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta*
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*

- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelija tuntee hyvinvointivaltion käsitteen ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa. Opiskelija ymmärtää myös suomalaisen hyvinvointivaltion haasteet.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta, joka tukee vuorovaikutusosaamista. Opintojaksolla opiskelija oppii käyttämään kansalaisvaikuttamisen keinoja paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelija osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä ja osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista. Opiskelija ymmärtää lähdekritiikin merkityksen.

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee demokratian mahdollisuuksia ja haasteita erilaisista näkökulmista. Opiskelija oppii arvioimaan kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa. Yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen opiskelija tutustuu mm. eri vaalien kautta ja ymmärtää Suomessa vaaleilla valittavien instituutioiden tehtävät ja keskinäiset suhteet.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*
- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnan ja talouden toiminnan ymmärtäminen edistää yksilön omaa hyvinvointia. Tässä erityisesti verotus, säästäminen, oman talouden ymmärtäminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetuksessa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vastuullinen kansalainen kykenee osallistumaan ja tulkitsemaan yhteiskunnallista keskustelua. Opinoissa harjoitellaan eri tieteenaloille tyypillisiä tekstitaitoja. Tässä erityisesti taloustieteen sanasto ja tilastojen tulkinta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskuntaopin opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntaan (muutos ja jatkuvuus).

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskuntaoppi vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävän elämäntavan. Oppiaineena yhteiskuntaoppi painottaa kestävän kehityksen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja poliittisten päätösten yhteyttä kestävän yhteiskunnan rakentamiseen. Tässä erityisesti talouskasvun mahdollisuudet ja rajat, talouden ympäristövaikutukset, kiertotalous.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskuntaoppi vahvistaa ymmärrystä talouden globalisaatiosta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*
- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- *eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus*
- *Suomi osana EU:n päätöksentekoa*

- *EU:n talous- ja aluepolitiikka*
- *EU globaalina toimijana*

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- *paikallinen ja kansallinen turvallisuus*
- *Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka*
- *muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson sisältö tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi eurooppalaisen identiteetin moninaisuuden ja globaalien kansalaisuuden.

Opintojakson sisältö ohjaa myös pohtimaan yksilön ja yhteiskunnan vastuuta sekä roolia hyvän elämän kannalta sekä tarkastelemaan yhteiskunnan järjestämisen ja yksilön hyvinvoinnin välistä yhteyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson sisältö tarkastelee keskinäisiä riippuvuuksia ja globalisaatiota ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskuntaopin opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntaan (muutos ja jatkuvuus).

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- perhe- ja jäämistöoikeus*
- varallisuus oikeus*
- tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- työoikeus*
- asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- prosessi- ja rikosoikeus*
- ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson sisältö ohjaa pohtimaan yhteiskunnan vastuuta ja roolia hyvän elämän kannalta sekä tarkastelemaan yhteiskunnan ja yksilön hyvinvoinnin välistä yhteyttä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vastuullinen kansalainen kykenee osallistumaan ja tulkitsemaan yhteiskunnallista keskustelua. Opinnoissa harjoitellaan oikeustieteelle tyypillisiä tekstitaitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisältö auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisen toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Lakitieto mahdollistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävä elämäntavan. Oppiaineena lakitieto painottaa kestävä kehityksen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja poliittisten päätösten yhteyttä kestävä kehityksen rakentamiseen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kertaus, 2 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistaudutaan yhteiskuntaopin ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Pakollisten ja valtakunnallisten syventävien opintojaksojen keskeiset sisällöt sekä yo-kokeen tehtävätyypit.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskuntaopille oppiaineena on keskeistä tiedon luotettavuuden arviointi. Opintojaksolla opiskelija oppii lähdekriittisen ajattelutavan, mikä on erityisen tärkeää nykyajan mediaympäristössä. Opintojakso valmentaa opiskelijoita erityisesti ylioppilaskirjoituksia varten. Erilaisten dokumenttien, kuten

diagrammien ja taulukoiden sekä dokumenttien lähdekriittinen tarkastelu on yhteiskuntaopin ainereaalissa tärkeä taito.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat ovat vuorovaikutteisia, opiskelijat oppivat toisiltaan ja kertaavat asioita yhdessä. Erilaisilla ryhmätyöhön perustuvien työtapojen kautta opiskelijat saavat toisiltaan tukea ja oppivat ymmärtämään, mitkä asiat ovat tärkeitä kirjoitettaessa esseevastauksia yhteiskuntaopin ainereaalissa. Toisten kuunteleminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi yhteistyötaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskuntaopille on ominaista monitieteinen tarkastelutapa. Tämä on erityisen tärkeää yhteiskuntaopin ainerealin esseevastauksia kirjoitettaessa. Yhteiskuntaopin ainereaalissa on suuri ansio, jos kokelas osaa käsitellä tehtävää monitieteisestä näkökulmasta ottaen huomioon vastauksessaan esimerkiksi sekä sosiaaliset että taloudelliset vaikutukset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet tulevat esille kertaus-opintojaksolla. Erityisesti korostuvat laaja-alaisen oppimisen osa-alueista vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä monitieteinen osaaminen. Tämä johtuu paitsi siitä, että sen kaltaisia taitoja tarvitaan hyvää yovastausta laadittaessa ja toisaalta opintojakson työtavat ovat vuorovaikutteisia.

Yhteiskunta nyt, 2 op (YH6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:

- Ymmärtää ongelmien taustoja ja yhteiskunnan nykytilannetta
- Oppii tarkastelemaan uutisia ja ajankohtaisia aineistoja lähdekriittisesti
- Oppii tarkastelemaan ja ymmärtämään erilaisia näkökantoja
- Osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Valittujen ajankohtaisten aiheiden monipuolinen tarkastelu
- Erilaisten lähteiden kriittinen hyödyntäminen
- Opiskelijan oma kurssityö tai ryhmätyö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Ajankohtaisten yhteiskunnallisten asioiden pohtiminen ja ymmärtäminen edistää yksilön omaa hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetuksessa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vastuullinen kansalainen kykenee osallistumaan ja tulkitsemaan yhteiskunnallista keskustelua. Opinnoissa harjoitellaan eri tieteenaloille tyypillisiä tekstitaitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskuntaopin opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntaan (muutos ja jatkuvuus).

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskuntaoppi vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävä elämäntavan. Oppiaineena yhteiskuntaoppi painottaa kestävä kehityksen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja poliittisten päätösten yhteyttä kestävä yhteiskunnan rakentamiseen. Tässä erityisesti talouskasvun mahdollisuudet ja rajat, talouden ympäristövaikutukset, kiertotalous.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskuntaoppi tarkastelee keskinäisiä riippuvuuksia ja globalisaatiota ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa on mahdollisuus paneutua joko maailman tai kotimaan yhteiskunnallisten aiheiden tai ongelmien käsittelyyn. Aihepiiri valitaan ajankohtaisten tapahtumien perusteella, esimerkiksi vaalivuonna voidaan keskittyä vaaliohjelmien, kampanjoinnin ja vaalijärjestelmien käsittelyyn.

Työskentely tapahtuu mahdollisimman paljon pari- ja ryhmätyönä nettiaineistoa hyödyntäen.

Ympäristölainsäädäntö, 2 op (YH7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Oppia, millä tavoin voidaan vaikuttaa ympäristön tilaa ja muutoksia koskeviin hankkeisiin, ja miten niitä lakien avulla säädellään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Materiaali: Lait, lautakuntien esityksiä ja päätöksiä, esitteitä, karttoja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla korostuu näkemys kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista sekä ajatus siitä, että ympäristön hyvinvointi on myös ihmisten hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla perehdytään ympäristön ja ihmisen väliseen vuorovaikutukseen, sekä ihmisen rooliin siinä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyödynnetään muiden tieteenalojen ja oppiaineiden tietoutta ympäristölainsäädännön ongelmien yhteydessä opitun syventämiseksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla hyödynnetään esimerkkejä ajankohtaisista ongelmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskellaan perusteita ympäristölainsäädännöstä, ja käytännön esimerkkien avulla syvennetään tietämystä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskellaan ympäristölainsäädännön perusteista, ja perehdytään ympäristöä koskeviin säädöksiin paikallisten esimerkkien avulla

7.13. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja

sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista

kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa*
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan*
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja*
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä*
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa*
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa*
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta*
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä*
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään*
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta*
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.*

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.13.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan eri uskontoihin ja kulttuureihin kunnioittavalla asenteella.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntauukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisyys ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan eri uskontoihin ja kulttuureihin kunnioittavalla asenteella.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan eri uskontoihin ja kulttuureihin kunnioittavalla asenteella.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*

- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan eri uskontoihin ja kulttuureihin kunnioittavalla asenteella.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuureissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*

- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan eri uskontoihin ja kulttuureihin kunnioittavalla asenteella.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan eri uskontoihin ja kulttuureihin kunnioittavalla asenteella.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Uskonnon kertaus, 2 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Valmistautuminen ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan uskonnon kurssien keskeisiä sisältöjä ja harjoitellaan vastaamista ylioppilaskokeeseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan eri uskontoihin ja kulttuureihin kunnioittavalla asenteella.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.13.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa*

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana*
- *kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan eri uskontoihin ja kulttuureihin kunnioittavalla asenteella.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tutustuu ortodoksiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä*
- *tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- *ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen*
- *ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen*
- *Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet*
- *orientaaliset ortodoksiset kirkot*
- *läntinen kristillisuus, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisuus sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus*
- *ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*
- *ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan ortodoksiin kirkkoihin ja muihin kristinuskon suuntauksiin sekä niiden vaikutuksiin kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksiseen kirkkoon*
- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*

- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan eri uskontoihin ja kulttuureihin kunnioittavalla asenteella.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauden sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä*
- *kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa*

- *ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan*
- *kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa*
- *luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa*
- *kristinusko suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa*
- *uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan suomalaiseen ja karjalaisortodoksiseen kulttuuriperintöön ja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen Suomessa.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta*
- *kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja*
- *perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta*
- *tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja*
- *ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa*
- *ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*
- *uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tutustutaan ortodoksisen ja muun uskonnollisen taiteen ilmaisumuotoihin eri kulttuureissa sekä historiallisesti että nykypäivänä.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*

- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan*
- *perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta*
- *perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan*
- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksisen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma*
- *uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*
- *tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu sisältöjen kautta, kun tarkastellaan uskonnon ja median välisiä suhteita, uskontoihin liittyviä mediasisältöjä ja lähteiden käyttöä kriittisesti. Tieteen, teknologian ja median esille tuomia ajankohtaisia ja eettisiä kysymyksiä tarkastellaan ortodoksisesta näkökulmasta.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu esimerkiksi siten, että uskonnon opetus antaa virikkeitä yksilön oman maailmankuva rakentumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnon opiskelu lisää uskontolukutaitoa ja monikulttuurista tietämystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sisältöihin kuuluu esimerkiksi eri uskontojen eettiset näkemykset sekä uskonnon vapauden toteutuminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu siten, että opiskelijat oppivat kunnioittamaan toisten ihmisten vakaumuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys (monitieteinen osaaminen) tulee jo teologian ja uskontotieteen metodologiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.14. Elämäkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia

kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämänkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämänkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämänkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämänkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämänkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämänkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämänkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämänkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämänkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämänkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalien ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden**

taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämänkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestäväällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämänkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämänkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämänkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämänkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämänkatsomuksensa jäsentämisessä*
- *tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin*
- *osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen*
- *tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin*

- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämäkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman katsomuksen ja identiteetin rakentuminen sekä oman autonomisuuden löytäminen luovat pohjaa hyvinvoinnille.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija rakentaa omaa katsomustaan, identiteettiään ja ihmiskäsitystään suhteessa muihin kulttuureihin ja aatteisiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Minän ja hyvän elämän pohtiminen tapahtuu yhtäältä suhteessa toisiin aatteisiin sekä eri tavalla ajatteleviin ihmisiin ja toisaalta vuorovaikutus on yksi hyvään elämään liittyviä sisältöjä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Hyvä elämä on eettinen käsite, jota tarkastellaan kurssilla eri näkökulmista. Myös ympäristön merkitys tulee esille osana ihmisen arvoja ja hyvää elämää.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunta perustuu ihmiskäsitykseen sekä ihanteisiin, jonka pohjalta pyritään luomaan toimiva yhteiskunta. Näin ollen arvojen, normien ja hyvän elämän sekä minuuden käsitteleminen luo pohjaa yhteiskunnalliselle ajattelulle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kurssilla käsitellään sisältöjä ja ihanteita filosofian, taiteen, populaarikulttuurin, mutta myös luonnontieteen sekä ihmistieteiden näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäntarkastukselle ja elämänvalinnoille*
- *osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia*
- *osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota*
- *osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologioita ja piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja*
- *ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan,*

yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen periaatteita

- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä*
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät*
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen*
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja*
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään*
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset*
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti*
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Toteutuu medialukutaidon, aikalaiskritiikin, yhteiskunnallisen toimimisen sekä globaalien arvokysymysten kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Kriittinen ajattelu ja yhteiskunnallinen toimiminen luovat pohjaa sekä yksilön omalle hyvinvoinnille että yhteiskunnalliselle hyvinvointia edistävälle keskustelulle.

Vuorovaikutusosaaminen

Toteutuu kriittisen ajattelun, perustelemisen taitojen, medialukutaidon sekä yhteiskunnallisen keskustelun kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso sisältää vahvan etiikkaan perustuvan näkökulman yksilön arvosta sekä kysymyksestä oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Toimiva yhteiskunta ja demokratia rakentuvat kriittisten, järkevästi ajattelevien kansalaisten sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen kautta, joita opintojaksolla käsitellään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Asioita lähestytään etiikan, talouden, filosofian, psykologian, uskontotieteen, taiteen näkökulmista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäntavolleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*

- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäntarkastukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäntarkastukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset tarkastukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasismien ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Toteutuu opintojakson pääsisältöjen kautta, jotka pitävät sisällään kulttuurin käsitteen, erilaiset kulttuurit ja niiden merkityksen eri aikoina sekä nykyään.

Hyvinvointiosaaminen

Kulttuurinen osaaminen on osa ihmisen identiteettiä sekä yhteenkuuluvuutta, joka luo pohjaa ihmisen hyvinvoinnille. Lisäksi syrjinnän ja rasismin ilmiöiden ymmärtäminen sekä keskinäisen kunnioituksen merkitys ovat tärkeitä hyvinvoinnin näkökulmasta.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten kulttuurien vuorovaikutus, keskinäinen kunnioitus ja yhdenvertaisuus ovat tärkeitä vuorovaikutusosaamisen kannalta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla syvennytään etiikan näkökulmasta erilaisten kulttuurien merkitykseen sekä tarkastellaan kulttuureihin liittyviä arvoja, kuten kunnioitusta ja yhdenvertaisuutta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sivilisaatioiden, vähemmistöjen sekä kulttuurien moninaisuuden ymmärtäminen luo pohjaa yhteiskunnalliselle osaamiselle ja yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kulttuurin käsitettä lähestytään filosofian, kulttuuritutkimuksen, etiikan näkökulmasta, jotka auttavat ymmärtämään kulttuurin käsitettä monipuolisesti ja luovat pohjaa yksilön ajattelulle ja yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämäkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä
- ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäkatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämäkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämäkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämäkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Katsomusten evoluution ja sisältöjen tarkasteleminen luo monipuolisen katsauksen erilaisten katsomusten historiaan ja merkitykseen.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tarjoaa rakennusaineita yksilön oman katsomuksen rakentamiselle sekä tietoa oman katsomuksen historiallisista taustoista, jotka luovat pohjaa ihmisen hyvinvoinnille.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso antaa monipuolisen käsityksen eri katsomusten historiasta ja sisällöistä. Tämän pohjalta on mahdollista tarkastella ja käydä keskustelua uskonnollisten, moraalisten, tieteellisen, poliittisten katsomusten kesken. Myös kielen kehittymisen merkitys katsomusten muotoutumisessa tulee esille opintojakson sisällöissä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Arvojen taustalla vaikuttaa usein jonkinlainen katsomus tai moraalijärjestelmä, joiden tunnistaminen on tärkeää oikeanlaisen toiminnan kannalta. Näiden tunnistamiseen ja rakentamiseen opintojakso antaa mahdollisuuden. Myös ympäristöosaaminen tulee esille opintojaksolla erilaisten katsomusten ympäristönäkemyksien tarkastelussa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnat rakentuvat usein erilaisten katsomusten varaan. Myös yhteiskunnallinen vaikuttaminen näkyy erilaisissa poliittisissa katsomuksissa, joita opintojaksolla käsitellään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson oppisisällöt nousevat filosofian, uskontotieteen, kielitieteiden sekä politiikantutkimuksen pohjalta, joiden kautta katsomuksen käsitettä lähestytään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET5), valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomuserinteiden yleiset piirteet*
- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Uskonnot ja uskonnottomuus luovat pohjaa usein erilaisille kulttuureille ja sitovat ihmisiä yhteen. Erilaisten uskontojen ja uskonnottomuuden käsitteleminen auttaa ymmärtämään ihmisten ajattelua, toimintaa ja vuorovaikutusta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tarjoaa sisältöjä yksilölle uskonnollisen tai uskonnottoman elämäntapaamisen rakentamiselle, joka voi olla tärkeää ihmisen hyvinvoinnille. Toisaalta sisältöihin opetetaan suhtautumaan kriittisesti, ettei hyvinvointia uhkaavia väärinkäytöksiä pääse syntymään.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutus korostuu opintojaksolla eri uskonnollisten ja sekulaarien katsomusten sekä tapakulttuurin ja poliittisen vuoropuhelun näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristön näkökulma tulee esiin alkukantaisten uskonnollisten katsomusten kautta. Lisäksi eettisyys on osa kaikkia uskonnollisia ja uskonnottomia katsomuksia, joka näkyy mm. oikeudenmukaisuuden käsitteenä sekä oikeuden jakamisena yhteiskunnassa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osa uskonnoista tai uskonnottomista katsomuksista ovat nivoutuneet yhteen yhteiskunnan kanssa. Toiset ovat erillään, mutta vaikuttavat siitä huolimatta toinen toisiinsa. Opintojaksolla tarkastellaan miten katsomukset ja yhteiskunta ovat vuorovaikutuksessa ja miten uskonnollisuus heijastuu mm. politiikkaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällöt nousevat uskontotieteen, kulttuuritutkimuksen, arkeologian, filosofian näkökulmasta, jotka kaikki osaltaan selittävät uskontoja ja uskonnottomuutta maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunteitaakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntarkastukseensa*
- ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Maailmanlaajuinen näkökulma on mukana tulevaisuuden piirissä useammasta näkökulmasta: mm. megatrendit, teknologian kehittyminen, globaali talous, ekologiset muutokset. Nämä rakentavat kulttuuria.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen on keskeinen tulevaisuuden kannalta ja tämä näkyy myös opintojakson sisällöissä: toivottavat ja ei-toivottavat tulevaisuuden skenaarit, teknologian kehittyminen, talouden kehittyminen, globaalit muutokset kuten ilmastonmuutos.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen merkitys näkyy toivottavan tulevaisuuden skenaarion rakentamisessa, jossa teknologian kehittyminen, digitalisaatio, tekoäly vaikuttavat kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Sisällöissä korostuu sekä yksilön valinnat että laajempien ihmisjoukkojen vuorovaikutus ja valinnat tulevaisuuden kannalta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tulevaisuus pitää sisällään paljon suuria eettisiä kysymyksiä. Tämä näkyy toivottavien ja ei-toivottavien tulevaisuuden skenaarioiden määrittelyissä, erilaisissa dystopioissa ja utopioissa sekä tekniikkaan, talouteen ja ekologiin muutoksiin liittyvässä päätöksenteossa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Käsitys tulevaisuudesta sekä siihen liittyvistä teknologisista, taloudellisista ja ekologisista haasteista luo pohjan toivottujen tulevaisuuden skenaarioiden saavuttamiselle ja oikeanlaiselle yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle sekä päätöksenteolle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällöt nousevat filosofiasta, luonnontieteistä, taloustieteistä sekä teknologian saralta, jotka yhdessä kuvaavat ja rakentavat pohjaa tavoiteltavalle tulevaisuudelle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.15. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykynä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykynä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväns tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti

- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestäväen kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiantietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystkäyttämiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen*
- osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä*
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit*
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli*
- terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Opiskelija oppii kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen.

Hyvinvointiosaaminen

Terveystiedon opetus tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista merkityksistä. Opiskelija oppii terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismeja sekä terveyttä ja elintapoja selittäviä keskeisiä teorioita ja malleja, ja ymmärtää niiden ja muun hyvinvointiosaamisen: uni, liikunta, ravinto ja painonhallinta välisen yhteyden.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena. terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä, kuten: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- *Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), valinnainen*

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*
- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opiskelija osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveystietoisuudelle ja terveydelle.

Hyvinvointiosaaminen

Terveystiedon opetus tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista merkityksistä. Opiskelija oppii erilaisia terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä osaa analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveystietoisuudelle ja terveydelle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Opiskelija oppii tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveystietoisuuteen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena. Opiskelija osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveystietoisuudelle ja terveydelle ja osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveystieteen ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Opiskelija osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveystieteiden ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*

- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveystaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveystalvövelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Opiskelija osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveystalvövelin ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja opitaan eettisen analysoinnin näkökulmien pohjalta: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit.

Hyvinvointiosaaminen

Terveystiedon opetus tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista merkityksistä. Opiskelija selvittää mihin sosiaali- tai terveystalvöveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioi kriittisesti palvelujen järjestämistä ja

tuottamista sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Opiskelija pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena. Opiskelija oppii eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit. Keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, seulonnat, geeniteknologia ja eutanasia. Ymmärtää terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisoinnin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Ymmärtää sosioekonomisten tekijöiden ja terveyden eriarvoisuus vaikutukset Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttamisen sekä osaa analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kertaus, 2 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään terveystiedon pakollisen ja syventävien oppimäärien sisältöjä ylioppilaskirjoituksia varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Terveystiedon pakollisten ja syventävien opintojen sisällöt.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja opitaan eettisen analysoinnin näkökulmien pohjalta: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit.

Hyvinvointiosaaminen

Terveystiedon opetus tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista merkityksistä. Opiskelija oppii terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismeja sekä terveyttä ja elintapoja selittäviä keskeisiä teorioita ja malleja, ja ymmärtää niiden ja muun hyvinvointiosaamisen: uni, liikunta, ravinto ja painonhallinta välisen yhteyden.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Opiskelija pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Ymmärtää sosioekonomisten tekijöiden ja terveyden eriarvoisuus vaikutukset Suomessa ja globaalisti sekä niihin

vaikuttamisen sekä osaa analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.16. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

*Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää*

toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskyykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelyä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteidenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)*
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä*
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)*
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti*
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.*

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määritelyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (LI1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)*
- *osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- *liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen*
- *opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija harjoittaa taitoja ja tietoutta eri liikuntamuotojen sisällöistä yksin ja yhdessä. Tarkastellaan niin kotimaisia kuin kansainvälisiä liikuntamuotoja. Luodaan mahdollisuuksia yhteistyön tekemiseen paikallisten liikuntayhteisöjen kanssa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittaa taitoja ja tietoutta eri liikuntamuotojen sisällöistä yksin ja yhdessä. Yhteisöjen yhteistyön kausittainen mahdollistaminen.

Hyvinvointiosaaminen

Pyritään luomaan mahdollisuuksia tutustua paikallisiin hyvinvointipalveluihin, resurssien mukaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Pyritään luomaan mahdollisuudet monitieteiseen toimintaan oppiaineen sisällä sekä eri oppiaineiden välillä paikallisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Reilu peli on kaikkien liikunnan ja urheilun toimijoiden oikeus ja velvollisuus. Tätä pyritään harjoittelemaan yksilön sekä yhteisön näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Mahdollisuuksien mukaan perinteisten suomalaisten liikuntalajitaitojen lisäksi opetukseen sisällytetään globaalia liikuntakulttuuria. Lisäksi hyödynnetään koulun muita kansainvälisiä yhteyskanavia (esim. vaihto-opiskelijoita tai kansainvälisiä vierailijoita) aina mahdollisuuksien mukaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita. Korostetaan reilun pelin noudattamista ja edistämistä.

Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*

osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi

- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*

- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*
- *yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija antaa jatkuvaa palautetta ja arvioi omaa sekä muiden liikuntataitojen kehittymistä oppituntien toiminnan lomassa hänelle luontevalla tavalla. Oppitunneilla hyödynnetään yhteishengen kehittämistä erilaisten työskentelymuotojen kautta, kuten parityöskentelynä ja ryhmätyöskentelynä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija harjoittaa oman kuntonsa ylläpitämistä sekä kehittämistä monipuolisesti liikkuen ja arvioiden omaa osaamistaan sekä kehitystään. Oppitunneilla hyödynnetään yhteishengen kehittämistä erilaisten työskentelymuotojen kautta, kuten parityöskentelynä ja ryhmätyöskentelynä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita. Hyödynnetään myös opiskelijatovereiden antamaa jatkuvaa palautetta omien liikkumistaitojen kehittymisestä. Liikuntataitojen kehittämisessä omien taitojen kehittymistä verrataan toisiin informaalisissa muodossa.

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*

harjaantuu kehon hallinnassa

- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija antaa jatkuvaa palautetta ja arvioi omaa sekä muiden liikuntataitojen kehittymistä oppituntien toiminnan lomassa hänelle luontevalla tavalla. Oppitunneilla hyödynnetään yhteishengen kehittämistä erilaisten työskentelymuotojen kautta, kuten parityöskentelynä ja ryhmätyöskentelynä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelijoita kannustetaan kokeilemaan uusia liikuntamuotoja monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija antaa jatkuvaa palautetta ja arvioi omaa sekä muiden liikuntataitojen kehittymistä oppituntien toiminnan lomassa hänelle luontevalla tavalla. Oppitunneilla hyödynnetään yhteishengen kehittämistä erilaisten työskentelymuotojen ja lajien kautta, kuten parityöskentelynä ja ryhmätyöskentelynä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelijoita kannustetaan kokeilemaan uusia liikuntamuotoja monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Projektiluonteisia kokonaisuuksia voivat olla esimerkiksi viikonlopun kestävä toteutus yhteistyössä puolustusvoimien kanssa, tai muut vastaavat projektit.

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi*
- ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija antaa jatkuvaa palautetta ja arvioi omaa sekä muiden liikuntataitojen kehittymistä oppituntien toiminnan lomassa hänelle luontevalla tavalla. Oppitunneilla hyödynnetään yhteishengen kehittämistä erilaisten työskentelymuotojen kautta, kuten parityöskentelynä ja ryhmätyöskentelynä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelija harjoittaa oman kuntonsa ylläpitämistä sekä kehittämistä monipuolisesti liikkuen ja arvioiden omaa osaamistaan sekä kehitystään. Oppitunneilla hyödynnetään yhteishengen kehittämistä erilaisten työskentelymuotojen kautta, kuten parityöskentelynä ja ryhmätyöskentelynä. Oman hyvinvointinsa edistämisen lisäksi opiskelija edistää toiminnallaan myös muiden lukioyhteisön jäsenten hyvinvointia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mahdollisuuksien mukaan opiskelijoilta ohjataan hyödyntämään myös teknologian (esim. erilaiset liikuntasovellukset) hyödyntämistä osana opintojaksoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Vanhat tanssit, 2 op (LI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Toiminta yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vanhojenpäivän tanssijaisten toteuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista kannustetaan yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta tutustuen eri aikakausien tansseihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta kehitetään liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla tunnistaen omia itsesääätelyn taitoja eri vuorovaikutustilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan pitkäjänteistä ja sinnikkyyttä ja jaksamista toteuttaa vahvistaen hyvinvointiosaamista lihashuollon eri muodoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan luovaa osaamista tuetaan erilaisissa liikunnan oppimistilanteissa kehittämällä aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa kuten vastuullisuus ja rehellisyys, sekä pitkäjänteistä toimintaa päämäärän saavuttamiseksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla on mahdollista hyödyntää globaali- ja kulttuuriosaamista erilaisiin maailmalla oleviin tanssimuotoihin tutustumalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Talviliikunta, 2 op (LI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen eri talviliikuntalajien tekniikkaan, mekaniikkaan ja varusteisiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Talviliikuntalajit teoriassa ja käytännössä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan opintojaksossa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, sen turvallisuudesta auttamalla sekä avustamalla muita.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla niin, että hän oppii arvostamaan itseään ja muita.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan liikunnallista osaamista vahvistetaan liikunnan monipuolisten työtapojen avulla. Toimintakykyisyys ja oppimalla ymmärtäminen. Miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen suorituskyykyyn ja kognitiiviseen arviointiin sekä hyvinvointiin. Opintojaksolla opiskelija ymmärtää pitkäjänteisyyttä,

sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen hyvinvointiosaamista sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelijalla on mahdollista hyödyntää liikunnan ja terveystiedon oppiaineen osaamista. Opiskelijan luovaa osaamista tuetaan erilaisissa liikunnan oppimistilanteissa kehittämällä fyysisiä ominaisuuksia monipuolisesti, tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tuetaan ja kannustetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta, johon hyvä vuorovaikutus ja luottamus perustuvat. Opiskelija ymmärtää luonnossa liikkumisen monimuotoisuuden merkityksen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa, opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita. Aktiivinen osallistuminen oppitunneille.

Luontoliikunta, 2 op (LI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustua luontoon, metsässä liikkumiseen ja selviytymiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vaellusta erilaisin menetelmin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, sen turvallisuudesta auttamalla sekä avustamalla muita ja näin vahvistaen opiskelu- kuin

työelämävalmiuksia. Opintojaksolla, opiskelijat oppivat kokemaan yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan myönteistä minäkuvaa ja vuorovaikutusta tuetaan monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla luonnossa toimimalla.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan liikunnallista osaamista vahvistetaan liikunnan monipuolisten työtapojen avulla, pitämällä huolta omasta toimintakyvystä ja oppimalla ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suoriutumiskykyyn sekä hyvinvointiin. Opintojaksolla opiskelija ymmärtää pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen hyvinvointiosaamista sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelijalla on mahdollista hyödyntää biologian ja maantiedon oppiaineen osaamista luonnossa vaeltamisen yhteydessä tutkien metsän moninaisuutta, kasvillisuutta, lintuja ja eläimiä. Opiskelijan luovaa osaamista tuetaan erilaisissa liikunnan oppimistilanteissa kehittäen aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita. Aktiivinen osallistuminen oppitunneille.

Tanssi ja kehonhuolto, 2 op (LI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustua kehonhallinnan eri muotoihin (tanssi, liikkuvuus, lihaskunto)

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kehonhallintaa eri muodoin (tanssi, liikkuvuus, lihaskunto).

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista kannustetaan yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta kehitetään liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla tunnistuen omia itsesäätelyn taitoja eri vuorovaikutustilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan pitkäjänteistä ja sinnikkyyttä ja jaksamista toteuttaen vahvistaen hyvinvointiosaamista lihashuollon eri muodoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan luovaa osaamista tuetaan erilaisissa liikunnan oppimistilanteissa kehittäen aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa kuten vastuullisuus ja rehellisyys, sekä pitkäjänteistä toimintaa päämäärään saavuttamiseksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa, opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa. Opintojaksolla on mahdollista hyödyntää globaali- ja kulttuuriosaamista eri maiden musiikilla ja liikekoreografeilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita. Aktiivinen osallistuminen oppitunneille.

Liikunnanohjaus, 2 op (LI11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustua liikunnanohjauksen perusteisiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Liikuntatuokioiden ohjaus

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan vastuunottamista omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita ohjaustoiminnassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta kehitetään liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla tunnistuen omia itsesääntelyn taitoja eri vuorovaikutustilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan pitkäjänteistä ja sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen hyvinvointiosaamista lihaskuollon eri muodoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan luovaa osaamista tuetaan erilaisissa liikunnan ja liikunnanohjauksen oppimistilanteissa kehittäen aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien samalla yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa kuten vastuullisuus ja rehellisyys, sekä pitkäjänteistä toimintaa päämäärän saavuttamiseksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla eri ohjaustilanteissa on mahdollista hyödyntää globaali- ja kulttuuriosaamista eri maiden liikunta- ja pelimuodoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita. Aktiivinen osallistuminen oppitunneille.

Palloilu, 2 op (LI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustua eri palloilulajeihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri palloilulajeja.

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallista osaamista kannustetaan yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen, liikkumisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta kehitetään liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla tunnistaen omia itsesäätelyn taitoja eri vuorovaikutustilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan pitkäjänteistä ja sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen hyvinvointiosaamista monipuolisesti eri lajeissa

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan luovaa osaamista tuetaan eri palloilulajeissa, kehittäen aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla on mahdollista hyödyntää globaali- ja kulttuuriosaamista eri maiden liikunta- ja palloilulajeilla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksonarvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita. Aktiivinen osallistuminen oppitunneille.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.17. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnoistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan • syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan*
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.*

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun*
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa*
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.*

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista*
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin*
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen*
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.*

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä*
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan*
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen*

- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaaja ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan*
- *uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita*
- *harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti*
- *tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan*
- *ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa • ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa*
- *toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.*

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- *monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto*
- *luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät*
- *musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto*
- *musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet*
- *mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Myönteiset musiikilliset elämykset muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle. Opiskelijalla on mahdollisuus kehittää myönteistä minäkuvaa ja tervettä itsetuntoa ja kykyä tunnistaa omia musiikillisiä vahvuuksiaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteismusisointi edistää opiskelijan ryhmässä toimimisen taitoja. Olennaista toimintakulttuurin kehittymiselle on avoin, rakentava ja jokaisen hyvinvointia edistävä vuorovaikutus. Ryhmässä jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus kokea osallisuutta. Jokaisella opiskelijalla tulisi olla kykyä ja halua osallistua yhteiseen toimintaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monipuolisen musiikkiohjelmiston kuunteleminen auttaa opiskelijaa tunnistamaan musiikin tyyliä ja musiikkikulttuureja ympäröivästä maailmasta. Opiskelija tutustuu musiikin eri tyyliä fuusioitumiseen ja globalisoitumiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää musiikkiteollisuudella olevan myös yhteiskunnallisia, taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia sekä alueellisesti että kansainvälisesti. Musiikki sen erilaisissa rooleissa on jokaiselle hyvin merkityksellinen vuorovaikutuksen väline, kuten esimerkiksi uskonnollisissa seremonioissa, poliittisen vaikuttamisen välineenä, ostoskäyttäytymisen muokkaajana tai yhteisöllisyyden luoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

MU1-opintojakso on kaikille pakollinen musiikin opintojakso.

Syke -soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke – soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Keskeiset sisällöt

Syke – soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään ja henkilökohtaista suhdettaan musiikkiin osana musiikillista maailmankuvaansa. Musiikilla on konkreettisia vaikutuksia mielialaan, tunteisiin ja motivaatioon. Opiskelija kokee musiikin kautta koetut tunteet palkitsevina ja merkityksellisinä kasvun, kehittymisen sekä emotionaalisen säätelyn tukina.

Vuorovaikutusosaaminen

Musiikki on tunteita sisältävää kommunikaatiota. Yhteismusisointi kehittää opiskelijan omaa muusikkoutta ja musiikin luoma yhteishenki ja yhteenkuuluvuuden tunne lisäävät opiskelijoiden välistä sosiaalista kanssakäymistä ja positiivista yhteisöllisyyttä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikissa käytetyt työskentelytavat kehittävät opiskelijan omaa keskittymiskykyä, pitkäjänteisyyttä ja tarkkaavaisuutta ja opiskelija pystyy hyödyntämään niitä myös muissa opinnoissaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu Suomessa esiintyviin musiikkikulttuureihin sekä paikalliseen musiikkitarjontaan osana eurooppalaista sekä globaalia musiikkimaailmaa ja oppii ymmärtämään niiden välisiä vaikutuksia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää musiikkiteollisuudella olevan myös yhteiskunnallisia, taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia sekä alueellisesti että kansainvälisesti. Musiikki sen erilaisissa rooleissa on jokaiselle hyvin merkityksellinen vuorovaikutuksen väline, kuten esimerkiksi uskonnollisissa seremonioissa, poliittisen vaikuttamisen välineenä, ostoskäyttäytymisen muokkaajana tai yhteisöllisyyden luojana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lukion oppimäärän pakollisiin opintoihin sisältyvät KU1 ja MU1-opintojaksot. Näiden lisäksi opiskelijat tulee käydä pakollisina opintoina joko KU2- tai MU2 -opintojakso.

Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu uusien kappaleiden, tyyli- ja äänimaailmojen kautta aktiivisempaan ja monipuolisempaan musiikinkuunteluun, mikä lisää äänen erottelukykyä ja kielellisiä kykyjä ja vaikuttaa positiivisesti myös uuden oppimiseen ja opiskelijan omaan hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Musisointi ja musiikin kuunteleminen lisäävät opiskelijoiden välistä vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Opiskelijan musiikilliset taidot sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikilla on positiivisia vaikutuksia opiskelijan keskittymiskykyyn ja luoviin ongelmanratkaisutaitoihin. Varsinkin musiikin psykologiset tekijät saavat mielialan nousemaan ja vähentämään oppimisen kannalta haitallista stressiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään, että musiikki on yhteinen kieli kulttuurista riippumatta. Sitä on kuunneltu, soitettu, laulettu ja tanssittu joka puolella maailmaa koko ihmiskunnan historian ajan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijälähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*

- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu uusien kappaleiden, tyyllilajien ja äänimaailmoiden kautta aktiivisempaan ja monipuolisempaan musiikilliseen toimintaan, mikä lisää äänen erottelukykyä ja kielellisiä kykyjä ja vaikuttaa positiivisesti myös uuden oppimiseen ja opiskelijan omaan hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan musiikilliset taidot sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kommunikaatiota.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikilla on positiivisia vaikutuksia opiskelijan keskittymiskykyyn ja luoviin ongelmanratkaisutaitoihin. Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoa sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Musiikki on olennainen osa kulttuuria ja inhimillistä toimintaa. Musiikin opiskelu syventää opiskelijan oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää musiikkiteollisuudella olevan myös yhteiskunnallisia, taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia sekä alueellisesti että kansainvälisesti. Musiikki sen erilaisissa rooleissa on jokaiselle hyvin merkityksellinen vuorovaikutuksen väline, kuten esimerkiksi uskonnollisissa seremonioissa, poliittisen vaikuttamisen välineenä, ostoskäyttäytymisen muokkaajana tai yhteisöllisyyden luoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Chorus - yhteismusisointi, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Tavoitteena on, että opiskelija:

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- käyttää musiikkia oman hyvinvointinsa edistämiseen
- soveltaa musiikkikäsitteiden merkityksiä käytännön musisoinnissa
- kehittää ja syventää omia kuuntelutaitojaan myös musisoidessa
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- osaa asettaa tavoitteita musiikkiopinnoilleen ja pyrkii pitkäjänteiseen harjoitteluun
- osaa toimia vastuullisesti ja aktiivisesti vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuoliset laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan musiikin tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- musisointiohjelmiston valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset valmiudet sekä kiinnostuksen kohteet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista paikallisiin taide- ja kulttuuripalveluihin alan yhteistyökumppaneiden kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kokee musiikin kautta koetut tunteet palkitsevina ja merkityksellisinä kasvun, kehittymisen sekä emotionaalisen säätelyn tukina. Opiskelija tutustuu uusien kappaleiden, tyyilajien ja äänimaailmoiden kautta aktiivisempaan ja

monipuolisempaan musiikinkuunteluun, mikä lisää äänen erottelukykyä ja kielellisiä kykyjä ja vaikuttaa positiivisesti myös uuden oppimiseen ja opiskelijan omaan hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteismusisointi edistää opiskelijan ryhmässä toimimisen taitoja. Ryhmässä jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus kokea osallisuutta. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuisia ryhmätoimintaa, joka vahvistaa opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kommunikaatiota. Jokaisella opiskelijalla tulisi olla kykyä ja halua osallistua yhteiseen toimintaan

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikissa käytetyt työskentelytavat kehittävät opiskelijan omaa keskittymiskykyä, pitkäjänteisyyttä ja tarkkavaisuutta ja opiskelija pystyy hyödyntämään niitä myös muissa opinnoissaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu musiikin eri tyylilajien fuusioitumiseen ja globalisoitumiseen. Musiikin opiskelu syventää opiskelijan oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa osana lukion juhlia ja muita tapahtumia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikki sen erilaisissa rooleissa on jokaiselle hyvin merkityksellinen vuorovaikutuksen väline, kuten esimerkiksi uskonnollisissa seremonioissa, poliittisen vaikuttamisen välineenä, ostoskäyttäytymisen muokkaajana tai yhteisöllisyyden luoja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Sing It - oma ääni, 2 op (MU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Tavoitteena on, että opiskelija:

- kehittää äänenkäyttöään ja solistisia taitojaan opiskelijälähtöisesti
- uskaltaa käyttää kehoaan ja omaa ääntään ilmaisunsa välineenä
- oppii tuntemaan itseään paremmin ja harjaantuu vapauttamaan jännityksiä omasta kehostaan
- tutkii ja kehittää omia tunnetaitojaan käyttäen musiikkia oman hyvinvointinsa edistämiseen
- vahvistaa omaa identiteettiään yhdessä laulaen
- kehittää esiintymistaitojaan ryhmässä ja koulun tilaisuuksissa
- kykenee laulamaan itselleen sopivalta korkeudelta, sopivassa tempossa, hyvällä ääntämyksellä ja luonnollisella dynamiikalla, laulun luonteen mukaisesti
- toimii edistään turvallisen, avoimen, rakentavan ja jokaisen hyvinvointia edistävän vuorovaikutuksen syntymistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulutaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- yksinlauluun sekä kuorolauluun soveltuva tyyllisesti monipuolinen lauluohjelmisto
- moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijälähtöinen suunnittelu
- luovaan tunneilmaisuun innostavat, kannustavat ja rohkaisevat tehtävät
- solistisia ja esiintymisvalmiuksia kehittävät tehtävät
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja artistivierailuja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Myönteiset musiikilliset elämykset muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle. Opiskelija kokee musiikin kautta koetut tunteet palkitsevina ja merkityksellisinä kasvun, kehittymisen sekä emotionaalisen säätelyn tukina. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan musiikilliset taidot sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Olennaista toimintakulttuurin kehittymiselle on avoin, rakentava ja jokaisen hyvinvointia edistävä vuorovaikutus.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään, että musiikki on yhteinen kieli kulttuurista riippumatta. Musiikin opiskelu syventää opiskelijan oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa osana lukion juhlia ja muita tapahtumia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää musiikkiteollisuudella olevan myös yhteiskunnallisia, taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia sekä alueellisesti että kansainvälisesti. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Chords – melodia ja säestys, 2 op (MU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Tavoitteena on, että opiskelija:

- kehittää luovaa ilmaisuaan ja muusikon perustaitojen hallintaa

- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- ymmärtää musiikin eri tyyllilajeissa esiintyviä yleisiä ilmiöitä
- kykenee musisoimaan sekä nuoteista että ilman kirjoitettua tekstuuria tai nuottikuvaa
- selviytyy tavallisimmista säestystehtävistä ja melodioista koulun tarjoamilla instrumenteilla, (kuten piano, kitara, mandoliini tai ukulele)
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- syventää musiikkikäsitteiden merkitysten hallintaa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuoliset muusikon ja yhteismusisoinnin perustaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- monipuoliset musiikin hahmotuskykyä kehittävät tehtävät
- musiikin rakenteiden (kuten alkusoitto) tuottamiseen rohkaisevat tehtävät
- käytännön tilanteissa tarvittavissa tyyleissä ja tahtilajeissa käytettävä musisointiohjelmisto (kuten valssi, humppa, tango ja bequine, murtosointu, beat)
- tutustutaan kolmimuunteiseen fraseeraukseen
- musiikin ammattiopintoihin valmiuksia antavat tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Myönteiset musiikilliset elämykset muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle. Opiskelijalla on mahdollisuus kehittää myönteistä minäkuvaa ja tervettä itsetuntoa ja kykyä tunnistaa omia musiikillisia vahvuuksiaan. Opiskelija tutustuu uusien kappaleiden, tyyllilajien ja äänimaailmoiden kautta aktiivisempaan ja monipuolisempaan musiikinkuunteluun, mikä lisää äänen erottelukykyä ja kielellisiä kykyjä ja vaikuttaa positiivisesti myös uuden oppimiseen ja opiskelijan omaan hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Oleennaista toimintakulttuurin kehittymiselle on avoin, rakentava ja jokaisen hyvinvointia edistävä vuorovaikutus. Ryhmässä jokaisella opiskelijalla on

mahdollisuus kokea osallisuutta. Opiskelijan musiikilliset taidot sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikissa käytetyt työskentelytavat kehittävät opiskelijan omaa keskittymiskykyä, pitkäjänteisyyttä ja tarkkavaisuutta ja opiskelija pystyy hyödyntämään niitä myös muissa opinnoissaan. Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoa sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön. Ne lisäävät opiskelijan sivistystä ja rohkaisee luovaan, taiteelliseen ajatteluun ja elinikäiseen oppimiseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monipuolisen musiikkiohjelmiston kuunteleminen auttaa opiskelijaa tunnistamaan musiikin tyylilajeja ja musiikkikulttuureja ympäröivästä maailmasta. Opiskelija oppii ymmärtämään, että musiikki on yhteinen kieli kulttuurista riippumatta. Musiikin opiskelu syventää opiskelijan oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa osana lukion juhlia ja muita tapahtumia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

House Band – juhlaorkesteri, 2 op (MU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Tavoitteena on, että opiskelija:

- kehittää luovaa ilmaisuaan ja muusikon perustaitojen hallintaa
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- kykenee harjoittamaan harrastustaan mahdollisimman ammattimaisesti

- pyrkii toimimaan valitsemassaan roolissa koko opintojensa ajan, joko säveltäjänä, sovittajana, sanoittajana, tapahtumien tuottajana, ohjelmistosta vastaavana taiteellisena johtajana, ääni-/valoteknikkona, mediavastaavana, orkesterin solistina tai soittajana
- kehittää esiintymistaitojaan ryhmässä ja koulun tilaisuuksissa
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa, kuten säveltämisen, sovittamisen ja musiikin nuotintamisen sekä omatoimisen harjoittelun apuna

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuoliset muusikon ja yhteismusisoinnin perustaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- monipuoliset musiikin hahmotuskykyä ja luovuutta kehittävät tehtävät
- musiikin rakenteiden tuottamiseen rohkaisevat tehtävät
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkityylien kanssa
- mahdollisuuksien mukaan toteutusta yhteistyössä Palmgren-konservatorion kanssa
- musiikin ammattiopintoihin valmiuksia antavat tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa opiskelijan sosiaalisia taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoa sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön. Ne lisäävät opiskelijan sivistystä ja rohkaisee luovaan, taiteelliseen ajatteluun ja elinikäiseen oppimiseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Musiikki on olennainen osa kulttuuria ja inhimillistä toimintaa. Musiikin opiskelu syventää opiskelijan oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Taideaineena musiikki luo koulun

kulttuuritoimintaa osana lukion juhlia ja muita tapahtumia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää musiikkiteollisuudella olevan myös yhteiskunnallisia, taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia sekä alueellisesti että kansainvälisesti. Musiikki sen erilaisissa rooleissa on jokaiselle hyvin merkityksellinen vuorovaikutuksen väline, kuten esimerkiksi uskonnollisissa seremonioissa, poliittisen vaikuttamisen välineenä, ostoskäyttäytymisen muokkaajana tai yhteisöllisyyden luoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan lukioiden yhteistyönä. Opintojaksolle voi hakeutua milloin vaan opintojen aikana. Tavoitteena on tarjota ohjelmistoa lukioiden juhlatilaisuuksiin ja muihin koulujen tapahtumiin. Arviointi pohjautuu sekä lähiopetukseen, itsenäiseen harjoitteluun sekä esiintymisiin käytettyyn aikaan.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.18. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisista ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun

kehittämislle, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämislle.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskelu ympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten

kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- *rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla*
- *kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä*
- *tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy*
- *tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa*
- *ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.*

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- *kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa*
- *hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa*
- *osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa*
- *ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen elämäntavan näkökulmia.*

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle*

- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittäväää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa

- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Lukion pakollisessa kuvataiteen opintojaksossa hyvinvointiosaaminen toteutuu tuttujen tekniikkojen ja henkilökohtaisten merkitysten avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen näkyy luokkatyöskentelyssä sekä taidetta koskevissa keskusteluissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen kohtaavat tässä taiteellisissa työtavoissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisen osaaminen alueelle poiketaan tutkittaessa yhteiskunnallisesti kantaa ottavia teoksia esimerkiksi taidemuseovierailulla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen puolella ollaan materiaalien pohdinnassa niin omien kuin muidenkin tekemien teosten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuuriperintöä tarkastellaan niin globaalista, kansallisesta kuin opiskelijan kulttuurisen taustankin näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

KU1-opintojakso on kuvataiteen kaikille pakollinen opintojakso.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista*
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana*
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä*
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa*

- *arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen opintojaksossa KU2 hyvinvointiosaaminen näkyy luokkatyöskentelyssä ja omien teosten reflektoinnissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen näkyy luokkatyöskentelyssä sekä arkkitehtuuria ja designia koskevissa keskusteluissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuvat luontevasti omilla suunnitteluprosesseissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisen osaamisen alueella ollaan, kun paneudutaan arkkitehtuuriin ja yhteiskunnan vaikutukseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat esiin, kun tutkitaan arkkitehtuurin suuntauksia tai muotoilun materiaaleja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamiseen liittyvät kansainvälisen arkkitehtuurin ja designin esimerkit.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lukion oppimäärän pakollisiin opintoihin sisältyvät KU1 ja MU1-opintojaksot. Näiden lisäksi opiskelijat tulee käydä pakollisina opintoina joko KU2- tai MU2 - opintojakso.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestäväen tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Median kuvat

- *kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla*
- *median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen opintojaksossa KU3 hyvinvointiosaaminen toteutuu tehtävissä ja työskentelyssä sekä omakohtaisessa pohdinnassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen on keskeistä, kun keskustellaan mediakuvasta ja sen vaikuttavuudesta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kuvan viestimisessä ja vaikuttamisessa monitieteinen ja luova osaaminen yhdistyvät luontevasti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen toteutuu pohdittaessa yhteiskunnallisten tavoitteiden esiintymistä kuvaviestinnässä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen saavat tehtävien kautta taiteellisen ilmeen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä intertekstuaalisuus ovat tärkeä osa tämän päivän kuvaviestintää ja kuvanlukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykyaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen kuvat

- *kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot*
- *taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena*
- *teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen opintojaksossa KU4 hyvinvointiosaaminen näkyy kuvallisissa, omakohtaisissa tehtävissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen tulee esiin keskusteltaessa taidehistoriallisista suuntauksista ja kerrottaessa omista töistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen tulee esiin yhdistettäessä taidehistoriaa omaan luovaan ajatteluun.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen rikastuu, koska taidehistoria kuvaa aikaansa ja yhteiskuntaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat esiin taidehistorian joidenkin esimerkkien, esimerkiksi ympäristö- ja maataiteen, kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen kohtaavat mainiosti kansainvälisen taidehistorian ja oman kuvakulttuurisen ilmaisun yhdistämisen tehtävissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Nykytaiteen työpaja, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:
- oppii seuraamaan ja arvioimaan nykytaiteen ajankohtaisia ilmiöitä
- oppii ymmärtämään ja käyttämään nykytaiteen keinoja työskennellessään
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mitä nykytaide on: taustalla vaikuttavat ilmiöt
- Taiteiden väliset projektit koulussa/ koulun ulkopuolella tai oman produktion toteuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa toteutuu hyvinvointiosaaminen oman tekemisen ja taiteen reflektoinnin kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan työpajatyöskentelyssä monipuolisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Nykytaide tukee monisäikeisyydellään luovaa ajattelua sekä monitieteistä osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee luontevasti osaksi nykytaidetta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyvät esimerkiksi materiaalien valinnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen alueelle päästään kansainvälisen nykytaiteen teoksissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Piirtäminen, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:
- tutustuu erilaisiin piirrostekniikoihin
- kehittää havaintokykyään sekä silmän ja käden yhteistyötä niin mallista piirtämällä kuin omissa projekteissaankin
- oppii soveltamaan piirtäessään esim. sommittelun sekä perspektiivin perusasioita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri piirtimien mahdollisuudet
- Persoonallinen, oma kuvailmaisuus
- Kuvan rakentamisen keinot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa toteutuu hyvinvointiosaaminen oman piirrosilmaisun ja idean kehittelyn kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan luontevasti työskentelyn lomassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Piirtäminen vaatii luovaa ajattelua. Valittavien aiheiden monipuolisuus kannustaa monitieteiseen osaamiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan oman kiinnostuksen mukaan aiheissa voi näkyä yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat esiin materiaalien valinnassa ja useasti aiheiden kehittämissäkin

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy taiteellista prosessointia vaativissa tehtävissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Maalaus, 2 op (KU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:
- perehtyy maalaustekniikkaan/-tekniikoihin oman ilmaisun välineenä
- syventää väriopin ja materiaalin tuntemustaan
- tutustuu maalaustaiteen ilmiöihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Maalaustaiteen mahdollisuudet

- Oman maalaustyylin kehittäminen ja taiteellinen luomisprosessi
- Väriopin perusasioiden syventäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa hyvinvointiosaaminen näkyy omassa maalaustyöskentelyssä ja työskentelyn reflektoinnissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan työpajatyöskentelyssä monipuolisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Maalaus vaatii luovaa ajattelua. Maalausteemoissa opiskelijoilla on mahdollisuus monitieteiseen pohdintaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monipuolisten teemojen parissa opiskelijalla on mahdollista osoittaa ja kehittää myös yhteiskunnallista osaamistaan. Maalaustaiteen historiassa yhteiskunnan asiat ovat olleet usein selkeästi esillä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat esiin esimerkiksi maalauksen materiaalien ja välineiden valinnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen alueella ollaan kansainvälisen maalaustaiteen teoksissa ja taidemuseovierailujen yhteydessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Valokuva, 2 op (KU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:

- tutustuu valokuvaan ennen ja nyt
- syventää omaa ilmaisuaan valokuvauksen keinoin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- digikuvaus
- valokuvauksen vaiheet
- valokuva taidemuotona

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Valokuvaus ja valokuvan tulkinta kohtaavat hyvinvointiosaamisen oman tekemisen ja kuvien reflektoinnin kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan mahdollisesti yhteisprojekteissa sekä kritiikin antamisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Valokuva on sopiva väline luovaan ajatteluun sekä monitieteisyyteen.

Valokuvan historian tutkiminen rikastaa yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat esiin useiden nykyvalokuvataiteilijoiden teoksissa sekä kantaaottavissa valokuvissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen alueelle päästään kansainvälisen valokuvataiteen teoksissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Taidegrafiikka, 2 op (KU9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:
- tutustuu grafiikan mahdollisuuksiin ja tekniikoihin, esim. linoleikkaus, kuivaneula
- paneutuu grafiikan vedosmerkintöihin ja kehystämiseen sekä taidegraafikkojen työskentelyyn ja teoksiin
- syventää omaa osaamistaan ja kehittää omaa ilmaisuaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mitä taidegrafiikka on?
- Taidegrafiikan tekniikat, vedosmerkinnät ja kehystäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa toteutuu hyvinvointiosaaminen oman monivaiheisen työskentelyn kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan luokkatyöskentelyssä monipuolisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Grafiikka on tekniikka, joka luovalla tavalla kannustaa ottamaan kantaa monitieteisesti.

Opiskelijalla on mahdollisuus tehdä myös yhteiskunnallisia kannanottoja grafiikan ilmaisukeinoin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat esiin esimerkiksi grafiikan materiaalien valinnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Keramiikka, 2 op (KU10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:

- perehtyy eri savilajeihin sekä keramiikan tekniikoihin, polttoon ja lasitukseen muotoilemalla omia käyttö- ja taide-esineitä
- tutustuu saveen myös veistosmateriaalina

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- keramiikka taiteenlajina
- aiheen kehittäminen ja luonnostelu osana taiteellista prosessia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa toteutuu hyvinvointiosaaminen, ja keramiikkatyöskentely voi tuntua opiskelijoista terapeuttiseltakin.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan luokassa keramiikkatyöskentelyssä monipuolisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Keramiikassa vaaditaan luovaa ajattelua. Monitieteisyyskin voi tekemisessä näkyä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijalla on mahdollisuus tuoda teoksiinsa yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyviä teemoja taiteellisin keinoin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat esiin esimerkiksi keramiikkatyöskentelyn monipuolisten materiaalien valinnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen alueelle päästään keramiikan kauas ulottuvaa historiaa tarkasteltaessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Kuvanveisto, 2 op (KU11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:
- laajentaa omaa ilmaisuaan kolmiulotteiseen sommitteluun
- tutustuu kuvanveiston mahdollisuuksiin ja materiaaleihin, esim. savi, paperi, sekamateriaalit
- perehtyy veistotaiteeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- veistos kuvataiteen lajina
- eri aikakausien piirteiden ilmeneminen veistotaiteessa
- veistoksen kehittäminen luonnoksesta valmiiseen teokseen
- materiaalin ja muodon suhde, sekä vuoropuhelu tilassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa hyvinvointiosaaminen näkyy oman tekemisen ja taiteen reflektoinnin kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan luokkatyöskentelyssä monipuolisesti – kolmiulotteisessa työskentelyssä yhteistyökin on välillä luontevaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kuvanveistossa tarvitaan luovaa ajattelua sekä kolmiulotteisuuden hahmottamiskykyä ja monitieteisyyttä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista on luontevaa tuoda esiin välillä kantaa ottavissakin veistoksissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyvät veistoksen materiaalien valinnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen alueelle päästään kansainvälisen veistotaiteen esimerkkeihin tutustuttaessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Design ja muotoilu, 2 op (KU12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:
- syventää muotoilun tuntemustaan ja tutkii muotoilun vaiheita
- oppii tutkimaan muotoilun tuotteita monelta eri kannalta
- pohtii esteettisyyden ja käytännöllisyyden suhdetta
- suunnittelee itse tuotteita kiinnostuksensa mukaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- muotoilu ja muotoilijat ennen ja nyt
- tuotesuunnitteluprosessi ja materiaalikokeilut
- tuotteen tuominen esiin edustavalla tavalla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa hyvinvointiosaaminen syntyy oman tekemisen kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan luokassa sekä mahdollisissa projekteissa monipuolisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Muotoiluun tutustuminen tukee luovaa ajattelua sekä monitieteistä ja yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat esiin esimerkiksi tuotteiden kestävästä kehityksestä tukevien materiaalien pohdinnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen alueelle päästään kansainvälisen designin esimerkeissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä oppilaitoksen yhteisiä arvioinnin periaatteita.

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.19. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omaan mahdollisuuteen saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutusala- ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa

kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia*
- *saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin*
- *suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään*
- *osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan*
- *tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin*
- *oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan*

- *tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa*
- *oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä*
- *harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa*
- *kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan*
- *toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.*

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- *Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen*

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan*
- *tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen*
- *asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa*
- *osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat*

- *tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta*
- *osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin*
- *ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin*
- *osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista*
- *tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.*

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- *henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma*
- *itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi*
- *toimijuus, arjen- ja elämönhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky*
- *hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä*
- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

- Opiskelijaa ohjataan ja tuetaan aktiiviseksi lukio-opiskelijaksi. Opiskelijaa ohjataan itsenäiseen tiedonhankintaan ja tietolähteisiin tutustumiseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Henkilökohtaisen opintosuunnitelman kautta opiskelija ryhtyy kehittämään yhteiskunnallista osaamistaan. Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu toimijuuden, arjen- ja elämönhallintataitojen sekä opiskelu- ja tiedonhankintataitojen kehittymisen myötä.

Opiskelijalla on mahdollisuus vuorovaikutuksessa lukioyhteisön sisällä suunnitella opiskelusuunnitelmaansa, ylioppilastutkintosuunnitelmaansa, jatko-opinto- ja urasuunnitelmaansa. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman kehittäminen ja päivittäminen tapahtuu lukioyhteisössä yhdessä opettajien, toisten opiskelijoiden ja lukion muun henkilöstön kanssa.

Opiskelija tulee tietoiseksi mahdollisuudesta opiskella ja työskennellä ulkomailla. Tietoisuus digitaalisista ohjauspalveluista ja hakujärjestelmistä sekä tietolähteistä vahvistaa opiskelijan globaalia osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Henkilökohtaisen opintosuunnitelman kautta opiskelija ryhtyy kehittämään yhteiskunnallista osaamistaan. Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu toimijuuden, arjen- ja elämänhallintataitojen sekä opiskelu- ja tiedonhankintataitojen kehittymisen myötä.

Opiskelijalla on mahdollisuus vuorovaikutuksessa lukioyhteisön sisällä suunnitella opiskelusuunnitelmaansa, ylioppilastutkintosuunnitelmaansa, jatko-opinto- ja urasuunnitelmaansa. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman kehittäminen ja päivittäminen tapahtuu lukioyhteisössä yhdessä opettajien, toisten opiskelijoiden ja lukion muun henkilöstön kanssa.

Opiskelija tulee tietoiseksi mahdollisuudesta opiskella ja työskennellä ulkomailla. Tietoisuus digitaalisista ohjauspalveluista ja hakujärjestelmistä sekä tietolähteistä vahvistaa opiskelijan globaalia osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin, mikä edistää hänen hyvinvointiosaamistaan. Oman osaamisen ja vahvuuksien tunnistaminen vahvistaa opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Opiskelija saa valmiuksia arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan sekä ohjauksen ja tuen tarvettaan niin, että osaa tarvittaessa hyödyntää ohjaus- ja tukipalveluita oman hyvinvointinsa edistämiseksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Aktiivinen osallistuminen ja osasuoritusten tekeminen ovat edellytyksenä opintojakson hyväksytylle suorittamiselle.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämönhallintataitojen osalta*
- tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyyvaatimukset sekä valintaprosessit*
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla*
- työelämä tietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa*
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen*
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen*
- oman hyvinvoinnin edistäminen*
- tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin*
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

- Opiskelijoille tiedotetaan erilaisista tapahtumista ja pyritään tarjoamaan vierailuja korkeakouluissa ja muissa oppilaitoksissa omassa maakunnassa ja sen ulkopuolella. Opintojaksolla pyritään kutsumaan esittelijöitä ja vierailijoita, tekemään yrityskäyntejä, tutustumaan kansainvälisiin vaihtoehtoihin ja erilaisiin reitteihin kohti jatko-opintoja. Opiskelijaa ohjataan itsenäiseen tiedonhankintaan ja tietolähteisiin sekä työelämään tutustumiseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Jatkokoulutusvaihtoehtoihin ja niiden pääsyvaatimuksiin sekä valintaprosesseihin tutustuminen edistää opiskelijan yhteiskunnallista osaamista. Työelämätaitojen ja työllistymismahdollisuuksien tunnistaminen kiinnittää opiskelijaa yhteiskuntaan. Yhteistyötä tehdään muiden oppilaitosten ja työelämän kanssa. Opiskelija tulee myös tietoiseksi kansainvälisistä jatko-opinto- ja työmahdollisuuksista.

Vuorovaikutusosaaminen

Jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelua tehdään vuorovaikutuksessa opinto-ohjaajan ja vertaisopiskelijoiden kanssa. Työelämä tietoutta ja –taitoja kehitetään työelämään ja jatko-opintoihin tutustuttaessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa muuttuva ja monimuotoinen maailma huomioiden.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Jatko-opintovaihtoehtoihin sekä työelämä tietoihin ja –taitoihin tutustumisen myötä opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy sekä käsitys monimuotoisista uramahdollisuuksista laajenee. Samalla mahdollistuu oman osaamisen ja osaamisprofiilin tunnistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Aktiivinen osallistuminen ja osasuoritusten tekeminen ovat edellytyksenä opintojakson hyväksytylle suorittamiselle.

Opiskelutaidot, 2 op (OP3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso on suunnattu opiskelijoille, joilla on haasteita lukio-opinnoissa. Opintojaksoa suositellaan suoritettavaksi 1. tai 2. opiskeluvuotena. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tulee tietoisesti oppimiseen ja opiskelukykyyn vaikuttavista tekijöistä ja hän oppii hyödyntämään omia vahvuuksiaan opiskelussa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisällöt voivat muotoutua osittain opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti. Opintojakson aihepiirejä ovat mm. ajankäyttö, opiskelumotivaatio, opiskelustrategiat, opiskeluhuvinvointi, lukemisen ja kirjoittamisen kysymykset sekä eri oppiaineiden opiskeluun liittyvät haasteet. Opintojakson aikana opiskelija laatii oppimispäiväkirjan johonkin oppiaineeseen liittyen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa tukea ja malleja ajankäytön ja opintojen suunnitteluun, mikä tukee hänen opiskeluhuvinvointiaan. Opiskelija saa valmiuksia tunnistaa omia voimavarojaan ja opiskelukykyään sekä ohjauksen ja tuen tarvettaan niin, että osaa tarvittaessa hyödyntää ohjaus- ja tukipalveluita oman hyvinvointinsa edistämiseksi. Opiskelijalle annetaan eväitä löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia. Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan itsearviointitaitoja, jotta hän saa valmiuksia kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan. Tämä tukee opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan olemaan vuorovaikutuksessa omaa oppimistaan ja opiskeluaan koskevissa asioissa. Opiskelija oppii tunnistamaan omia tuen tarpeitaan sekä hyödyntämään käytettävissä olevia tukimuotoja. Opiskelijaa kannustetaan hyödyntämään ja kokeilemaan yhdessä oppimista ja opiskelua.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu motivaation merkitykseen oppimisessa sekä tarkastelee omaan oppimiseensa vaikuttavia motivaatiotekijöitä. Opiskelijaa kannustetaan jatkuvaan oppimistaitojen kehittämiseen, oman oppimisen säätelyyn, luovuuteen opiskelutavoissa sekä uteliaisuuteen näissä asioissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin

yhteisiä periaatteita. Aktiivinen osallistuminen opintojakson aikana ja opintojakson osasuoritusten tekeminen ovat edellytyksenä opintojakson hyväksytylle suorittamiselle.

Tutorointi, 2 op (OP4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutor-opiskelija opastaa ja ryhmäyttää osaltaan lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoita. Hän toimii vertaisohjaajana. Lisäksi hän opastaa uusia opiskelijoita opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajien apuna koulun käytäntöihin, kertoo perinteistä, auttaa opinto-ohjelman hiomisessa ja tutustuttaa koulutovereihin, opettajiin sekä muuhun henkilökuntaan. Tavoitteena on myös tutustua työelämässä tarvittaviin taitoihin, kuten esiintymistaidot, viestintätaidot, ryhmätyötaidot ja luottamuksellisuus.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutor-opiskelijat valitaan ensimmäisen opiskeluvuoden keväällä, varsinainen toiminta keskittyy toiseen opiskeluvuoteen. Vertaisohjaajana toimimisen lisäksi kurssiin kuuluu osallistuminen omaan tutorkoulutukseen ja tarvittaessa tulevien tutoreiden kouluttaminen sekä osallistuminen koulun esittelyyn esimerkiksi vanhempainilloissa tai tiedotustilaisuuksissa. Opintojakson suorittaminen edellyttää raportointia ja aktiivista osallistumista. Opintojaksosta on mahdollisuus saada erillinen todistus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin, mikä edistää hänen hyvinvointiosaamistaan. Oman osaamisen ja vahvuuksien tunnistaminen vahvistaa opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Opiskelija saa valmiuksia arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan sekä ohjauksen ja tuen tarvettaan niin, että osaa tarvittaessa hyödyntää ohjaus- ja tukipalveluita oman hyvinvointinsa edistämiseksi.

Vuorovaikutusosaaminen

Jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelua tehdään vuorovaikutuksessa opinto-ohjaajan ja vertaisopiskelijoiden kanssa. Työelämä-tietoutta ja -taitoja kehitetään työelämään ja jatko-opintoihin tutustuttaessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa muuttuva ja monimuotoinen maailma huomioiden.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija oppii tunnistamaan ja ennakoimaan tulevaisuuden signaaleja ja kehittämään omaa osaamistaan tarvittavalla tavalla tarkastellen monimuotoisia ilmiöitä, niiden yhteyksiä ja mahdollisia keskinäisriippuvuuksia. Samalla hän kehittää muun muassa ymmärrystään työelämän tarpeista muuttuvassa maailmassa ja oppii toimimaan eettisesti yhteisön hyväksi ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi yhteistyössä oman lukioverkostonsa ja maailman jäsenenä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tavoitteena on opiskelijan taito tunnistaa monipuolisesti osaamistaan ja vahvuuksiaan, lisätä itsetuntemustaan ja -arviointitaitojaan kehittyvät vuorovaikutuksessa muun opiskeluyhteisön kanssa toimittaessa. Tavoitteena on avarakatseinen maailmankansalainen, joka osaa suhtautua muihin kulttuureihin kunnioittavasti ja dialogisesti. Tavoitteena on, että opiskelija kehittää kansainvälisyysosaamistaan koulutus- ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita. Aktiivinen osallistuminen opintojakson aikana ja opintojakson osasuoritusten tekeminen ovat edellytyksenä opintojakson hyväksytyille suorittamiselle.

Työelämään tutustuminen, 2 op (OP5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu itse hankkimassaan työpaikassa tai vapaaehtoistyössä kyseiseen alaan, organisaatioon ja sen toimintaan sekä alan koulutuksiin.
- Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää työ- ja talouselämän merkitystä sekä laajentaa ammattien tuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat työelämätaidot ja oman osaamisprofiilin hahmottaminen, koulutuksen ja työelämän yhteydet sekä työyhteisön jäsenenä toimiminen. Opintojaksoon sisältyy erilaisia tehtäviä. Opiskelijan kanssa suunnitellaan muun muassa työelämään tutustumista ja vierailuja hänen omista lähtökohdistaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelua tehdään vuorovaikutuksessa opinto-ohjaajan ja vertaisopiskelijoiden kanssa. Työelämätietoutta ja –taitoja kehitetään työelämään ja jatko-opintoihin tutustuttaessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa muuttuva ja monimuotoinen maailma huomioiden.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelijan näkemys laajenee paikallisten ja kansallisten toimijoiden kautta globaalille tasolle opiskelu- ja työelämämahdollisuuksien suhteen. Samalla hänellä on mahdollisuus peilata omaa osaamistaan ja kehittämiskohteitaan suhteessa opiskelu- ja urasuunnitelmiinsa sekä syventää omaa osaamistaan soveltamalla aikaisemmin oppimaansa ja rakentaen samalla uutta tietoa itsensä, oman yhteisönsä ja koko maailman eduksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija oppii tunnistamaan ja ennakoimaan tulevaisuuden signaaleja ja kehittämään omaa osaamistaan tarvittavalla tavalla tarkastellen monimuotoisia ilmiöitä, niiden yhteyksiä ja mahdollisia keskinäisriippuvuuksia. Samalla hän kehittää muun muassa ymmärrystään työelämän tarpeista muuttuvassa maailmassa ja oppii toimimaan eettisesti yhteisön hyväksi ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi yhteistyössä oman lukioverkostonsa ja maailman jäsenenä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita. Aktiivinen osallistuminen opintojakson aikana ja opintojakson osasuoritusten tekeminen ovat edellytyksenä opintojakson hyväksytyille suorittamiselle.

Opinto-tutorointi, 2 op (OP6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opinto-tutor toimii opettajan ja opiskelijan apuna auttaen muita opiskelijoita opiskelussa. Opiskelija saa kokemusta vertaisohjauksesta ja omista vahvuuksistaan sekä kehittää itsetuntemustaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opinto-tutoroinnissa opiskelija toimii muiden opiskelijoiden vertaisohjaajana esimerkiksi tietyssä oppiaineessa. Opiskelija voi ohjata toisia opiskelijoita muun muassa läksyjen teossa ja kokeeseen valmistautumisessa. Opiskelija kerää tutoroinnista suorituksia passiinsa (38 tuntia) ja käy arviointikeskustelun vastuuhenkilön kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin, mikä edistää hänen hyvinvointiosaamistaan. Oman osaamisen ja vahvuuksien tunnistaminen vahvistaa opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Opiskelija saa valmiuksia arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan sekä ohjauksen ja tuen tarvettaan niin, että osaa tarvittaessa hyödyntää ohjaus- ja tukipalveluita oman hyvinvointinsa edistämiseksi.

Vuorovaikutusosaaminen

Jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelua tehdään vuorovaikutuksessa opinto-ohjaajan ja vertaisopiskelijoiden kanssa. Työelämä tietoutta ja -taitoja kehitetään työelämään ja jatko-opintoihin tutustuttaessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa muuttuva ja monimuotoinen maailma huomioiden.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Jatko-opintovaihtoehtoihin sekä työelämä tietoihin ja -taitoihin tutustumisen myötä opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy sekä käsitys monimuotoisista uramahdollisuuksista laajenee. Samalla mahdollistuu oman osaamisen ja osaamisprofiilin tunnistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita. Aktiivinen osallistuminen opintojakson aikana ja opintojakson osasuoritusten tekeminen ovat edellytyksenä opintojakson hyväksytylle suorittamiselle.

7.20. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

Monitieteinen ajattelu, 2 op (TO1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonalaan laajemmissa kokonaisuuksissa. Opintojakson aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Tutkiva työskentely teknologialla, 2 op (TO2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tieto- ja viestintäteknologian opintojakson tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen.

Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Osaaminen arjessa, 2 op (TO3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan opintojaksolla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin opintojakson tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Monitieteinen ajattelu 2, 2 op (TO4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonala laajemmissa kokonaisuuksissa. Opintojakson aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Tutkiva työskentely teknologialla 2, 2 op (TO5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tieto- ja viestintäteknologian opintojakson tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Osaaminen arjessa 2, 2 op (TO6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan opintojaksolla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin opintojakson tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.21. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista*
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja*
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta*
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.*

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Liikunnan lukiodiplomi 2 op (LILD4)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tanssin lukiodiplomi 2 op (TALD7)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kotitalouden lukiodiplomi, 2 op (KOLD1)

Opintojakson moduulit

- Kotitalouden lukiodiplomi, 2 op (KOLD1), valinnainen

Tavoitteet

Kotitalouden lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja ilmentää omaehtoista harrastuneisuuttaan kotitaloudessa
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- antaa näytön kotitalouden osaamisesta osoittamalla tutkivaa ja soveltavaa opiskelua, vuorovaikutteista toimintaa, yhteisöllistä tiedon rakentamista ja osaamisen jakamista sekä kriittistä tiedon ja työskentelyn arviointia
- osaa tuottaa kokonaisuuden, jonka sisällön valinta, tehtäväidea sekä suunnittelu- ja toteutusprosessi tukevat toisiaan.

Keskeiset sisällöt

Kotitalouden lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä opiskelijan valitsemaan teemaan, tehtäväideaan ja suunnittelu- ja toteutusprosessiin
- muodostuvat lukiodiplomityöstä, esseestä sekä itsearviointia ja kotitalouden tuntemusta kuvaavasta portfolioista, jotka arvioidaan annettujen kriteerien perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan opetushallituksen vuosittain antamien lukiodiplomien arviointiohjeiden mukaisesti.

Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.22. Tietotekniikka (ATK)

Opintojaksot

Tietokoneesta sähköinen työkalu, 2 op (AT01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tietotekniikan perusteiden oppiminen opintojakson aikana. Sähköisten ylioppilaskokeiden tekninen hallinta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tietotekniikan perusteet, internet ja tiedonhaku, tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, kuvankäsittely, esitysgrafiikka, netin ilmaisohjelmat. Opintojaksolla perehdytään sähköiseen yo-koejärjestelmään ja luodaan valmiudet sähköisten kokeiden tekniseen hallintaan. Opintojakson osasuorituksena voidaan hyväksyä peruskoulussa suoritettu tietotekniikan ajokortti edellyttäen lukiossa hyväksytysti suoritettua erillistä koetta AT1opintojaksolla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opetellaan lukio-opinnoissa, sekä myöhemmin jatko-opinnoissa sekä työelämässä tarvittavia tietotekniikan hallintaan ja käyttämiseen liittyviä

taitoja. Esimerkiksi lähdekriittisyys ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen kuuluvat kiinteänä osana opintojaksoon, sekä lukio-opintoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla harjoiteltavat tietotekniikan taidot kehittävät omaa osaamista, mitä on mahdollista hyödyntää laaja-alaisesti kaikilla yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Hyvinvointiosaaminen

Sujuvat tietotekniset taidot edistävät monissa tilanteissa selviytymistä, mikä lisää omaa sekä muiden hyvinvointia. Uuden oppiminen ja uusien teknologioiden hahmottamisen taidot vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Ohjelmoinnin perusteet, 2 op (AT02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ohjelmointikieleen tutustuminen ja ensimmäisten ohjelmien tekeminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmointikieli, algoritmin käsite, algoritmin ohjelmointi.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opetellaan lukio-opinnoissa, sekä myöhemmin jatko-opinnoissa sekä työelämässä tarvittavia tietotekniikan hallintaan ja käyttämiseen liittyviä taitoja. Esimerkiksi lähdekriittisyys ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen kuuluvat kiinteänä osana opintojaksoon, sekä lukio-opintoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla harjoiteltavat tietotekniikan taidot kehittävät omaa osaamista, mitä on mahdollista hyödyntää laaja-alaisesti kaikilla yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Hyvinvointiosaaminen

Sujuvat tietotekniset taidot edistävät monissa tilanteissa selviytymistä, mikä lisää omaa sekä muiden hyvinvointia. Uuden oppiminen ja uusien teknologioiden hahmottamisen taidot vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Kuvankäsittely ja kotisivut, 2 op (AT03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Digitaalisen kuvan käsittelyn perusteiden opettelu sekä graafisen esityksen luomisen alkeet. Videon lisääminen esitysgrafiikkaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Digitaalisen kuvan käsittely ja muokkaaminen, kuvankäsittelyohjelmaan tutustuminen. Videoeditoinnin alkeita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opetellaan lukio-opinnoissa, sekä myöhemmin jatko-opinnoissa sekä työelämässä tarvittavia tietotekniikan hallintaan ja käyttämiseen liittyviä taitoja. Esimerkiksi lähdekriittisyys ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen kuuluvat kiinteänä osana opintojaksoon, sekä lukio-opintoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla harjoiteltavat tietotekniikan taidot kehittävät omaa osaamista, mitä on mahdollista hyödyntää laaja-alaisesti kaikilla yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Hyvinvointiosaaminen

Sujuvat tietotekniset taidot edistävät monissa tilanteissa selviytymistä, mikä lisää omaa sekä muiden hyvinvointia. Uuden oppiminen ja uusien teknologioiden hahmottamisen taidot vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Taulukkolaskenta ja tietokannat, 2 op (AT04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Hyvät taidot käsitellä tietoa taulukkolaskennan avulla sekä tietokantojen hyödyntäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Taulukkolaskentaan perehtyminen AT1-opintojaksoa syvällisemmin, suurien tietomäärien käsittely sekä oman tilastotutkimuksen analysointi. Tietokantojen hyödyntäminen tiedon analysoinnissa ja ryhmäasiakirjojen luonnissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla harjoiteltavat tietotekniikan taidot kehittävät omaa osaamista, mitä on mahdollista hyödyntää laaja-alaisesti kaikilla yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opetellaan lukio-opinnoissa, sekä myöhemmin jatko-opinnoissa sekä työelämässä tarvittavia tietotekniikan hallintaan ja käyttämiseen liittyviä taitoja. Esimerkiksi lähdekriittisyys ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen kuuluvat kiinteänä osana opintojaksoon, sekä lukio-opintoihin.

Hyvinvointiosaaminen

Sujuvat tietotekniset taidot edistävät monissa tilanteissa selviytymistä, mikä lisää omaa sekä muiden hyvinvointia. Uuden oppiminen ja uusien teknologioiden hahmottamisen taidot vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Somettaako?, 2 op (AT05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ohjelmointikieleen tutustuminen ja ensimmäisten ohjelmien tekeminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmointikieli, algoritmin käsite, algoritmin ohjelmointi, optiona olio-ohjelmoinnin perusteita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opetellaan lukio-opinnoissa, sekä myöhemmin jatko-opinnoissa sekä työelämässä tarvittavia tietotekniikan hallintaan ja käyttämiseen liittyviä taitoja. Esimerkiksi lähdekriittisyys ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen kuuluvat kiinteänä osana opintojaksoon, sekä lukio-opintoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla harjoiteltavat tietotekniikan taidot kehittävät omaa osaamista, mitä on mahdollista hyödyntää laaja-alaisesti kaikilla yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Hyvinvointiosaaminen

Sujuvat tietotekniset taidot edistävät monissa tilanteissa selviytymistä, mikä lisää omaa sekä muiden hyvinvointia. Uuden oppiminen ja uusien teknologioiden hahmottamisen taidot vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

7.23. Urheiluvalmennus (UVA)

Urheilulukion valmennuksen tehtävä

Urheiluoppilaitoksissa tapahtuvan valmennuksen tavoitteena on ohjata nuoret urheilijat säännölliseen, päämäärätietoiseen ja vastuulliseen harjoitteluun sekä lisätä heidän elämänhallinnan taitojaan. Toimintaa ohjaa urheilija ja valmennus keskiössä ajattelu. Tämä mahdollistaa heidän kehittymisensä urheilijoina.

Valmennuksen toteuttamisesta vastaavat osaavat ja koulutetut valmentajat ja heidän tukenaan toimivat asiantuntijat. Valmentajien ja asiantuntijoiden työnjako ja vastuut ovat yhdessä sovittuja ja lajivalmennuksessa noudatetaan lajiliiton antamia linjauksia. Toiminta on valmentajajohtoista.

- Opiskelija kehittyy urheilijana lukion aikana.
- Valmennus tukee urheilijan yksilöllistä kehittymistä harjoittelun kaikilla osa-alueilla.
- Opiskelija ymmärtää systemaattisen harjoittelun periaatteet ja sitoutuu määrätietoiseen harjoitteluun.
- Hänen identiteettinsä urheilijana vahvistuu ja hän kokee urheilun mielekkääksi valinnaksi.
- Opiskelija omaksuu urheilullisen elämäntavan ja oikeat elämänhallinnan taidot, jota kautta hän ymmärtää harjoittelun, levon ja ravinnon merkityksen omassa kehitymisessään.
- Opiskelijan oma ajattelu ja päätöksentekokyky kehittyvät. Samalla hän kokee kuuluvansa yhteisöön ja osaa hyödyntää lajien välisen yhteistyön tuomaa tietotaitoa.
- Opiskelija omaksuu urheilun eettiset ohjeet ja toimintatavat ja hän oppii kunnioittamaan urheilun muita toimijoita.
- Valmennus luo kannustavan ja kehitysmuotoisen ilmapiirin, jossa opiskelijan intohimo urheiluun kasvaa ja luodaan perusta huippu-urheilijan uralle.

Urheiluvalmennuksen yleiset sisällöt ja periaatteet

Valmennus on huippu-urheilun näkökulmasta laadukasta. Valmentautumisen tavoitteena on urheilijan kehittyminen ja kansainvälinen menestys.

- Urheilijalla on valmentautumisen kokonaisuudesta vastaava henkilö, joka tekee yhteistyötä oppilaitoksen kanssa.
- Urheilijoiden kehittymistä seurataan.
- Urheilijan valmennuskokonaisuuteen sisältyy teoriaopintoja, joita urheilija soveltaa valmentautumiseensa.

Valmennus tukee urheilijan kokonaisvaltaista kehittymistä

- urheilulukio tarjoaa valmennusta pääsääntöisesti vähintään kolmesti viikossa aamupäivisin lukuvuoden jokaisessa jaksossa
- valmennus on ohjattua laji- tai ominaisuusharjoittelua
- urheilulukiovalmennus on osa urheilijan kokonaisharjoittelua ja kokonaisharjoittelun määrän ja laadun tulee vastata kansainväliselle huipulle kehittymisen vaadetta
- valmennuksen painopisteenä on laji- ja yleistaitavuuden sekä tarvittavien fyysisten ominaisuuksien kehittäminen perustuen terveyttä edistävään valmennuskulttuuriin
- valmennus ohjaa opiskelijaa hyviin elämänhallinnan taitoihin sekä ymmärrykseen lukio-opintojen jälkeisistä mahdollisuuksista
- urheilun ja opintojen yhdistämistä tukee koko koulun henkilöstö, seuravalmentajat ja lajiliitot

Valmennuksen laatu

- Yksilöllisen valmennuksen varmistamiseksi valmennusryhmän koko pidetään valmennuksen näkökulmasta mahdollisimman tarkoituksenmukaisena.
- Harjoittelun toteutuksessa pyritään noudattamaan parhaat parhaiden kanssa periaatetta.
- Painopistelajien valmentajat valitaan yhteistyössä akatemioiden ja lajiliittojen kanssa.
- Valmentautumisesta vastaavat osaavat ja koulutetut ammattivalmentajat, jotka toimivat osana toimintaympäristön valmentajayhteisöä.
- Valmentajien kehittymiseen on suunnitelma ja sitä tuetaan ja seurataan.
- Urheilijat osallistuvat valmentautumisen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.
- Valmentajalla on riittävä työaika harjoittelun suunnitteluun ja laadukkaan valmennustoiminnan järjestämiseksi sekä yhteydenpitoon sidosryhmien kanssa.

Osallistuva asiantuntijatoiminta on osa lajien valmennusprosessia.

- Valmennus on moniammatillista yhteistyötä.
- Painopistelajeissa fysiikkavalmennus, fysioterapia, psyykkinen valmennus ja ravitsemusvalmennus ovat osa lajin kokonaisvaltaista valmennusprosessia.

- Urheilijalle pyritään järjestämään mahdollisuus urheilijan terveystarkastukseen.
- Loukkaantuneelle tai sairastuneelle urheilijalle on tarjolla nopea hoitoonohjaus ja hänen kuntoutumistaan tuetaan.
- Roolitus urheiluvalmennuksen asiantuntijapalveluiden ja perusterveydenhuollon välillä on oppilaitoksessa määritelty sekä kuvattu eri toimijoille.

Harjoitusolosuhteet mahdollistavat urheilijana kehittymisen.

- Harjoitusolosuhteet täyttävät laji- ja yleisvalmennuksen vaatimukset painopistelajeissa

Urheilijana kasvaminen

- valmennus tähtää urheilijoiden itseohjautuvuuteen, jotta urheilijoilla on kyky ottaa vastuu omasta harjoittelustaan ja kehittymisestään lukioiän aikana ja sen jälkeen
- päivittäisessä toiminnassa on huomioitu psyykkisen valmennuksen periaatteet. Ne ilmenevät muun muassa
- jatkuvana vuorovaikutuksena urheilijoiden ja valmentajien välillä
- valmentajan tilanneherkkyytenä, jossa valmentaja osaa tunnistaa kriisitilanteet ja ohjata urheilijaa niistä eteenpäin
- realistisena valmennusohjelmanä, jossa urheilijan itseluottamus ja motivaatio kehittyvät harjoittelun myötä
- urheilulukion kurssitarjonnassa, josta on valittavissa psyykkiseen kehittämiseen liittyviä opintoja
- urheilijoiden osallistamisena valmennuksen suunnitteluun ja kehittämiseen

Tavoitteet

Urheiluvalmennuksen lajikohtaiset opintojaksot

Urheilulukioiden lajikohtaiset tavoitteet ja sisällöt perustuvat pääosin lajiliittojen valmennuksen linjauksiin ja lajikohtaisiin urheilijan polun kuvauksiin. Nämä yhdessä urheilulukioiden yleisten valmennuksen tavoitteiden ja sisältöjen kanssa muodostavat suomalaisen urheilulukion valmennuksen linjaukset. Opintojaksojen pituudet vaihtelevat lukioittain ja lajeittain.

Osaamisen arviointi

Laaja-alainen osaaminen urheiluvalmennuksessa

Urheiluvalmennus toimii osana lukiokoulutuksen laaja-alaista eheyttävää tehtävää. Valmennuksen tavoitteet, sisällöt sekä arviointi tukevat lukiolaisen kokonaisvaltaista kehittymistä ja oppimista. Urheilun kautta lukiolainen oppii hallitsemaan arkea kokonaisuutena ja kasvaa vuorovaikutteisessa ja eettisyyttä korostavassa ympäristössä. Opinnoissa ja urheilussa menestymiseen vaaditaan taitoja, jotka nuoret oppivat sekä urheilun että opiskelun avulla.

Yhdessä tekemistä ja toiset huomioon ottamista korostetaan tavoitteisiin pääsyn varmistamiseksi. Urheilijoita kannustetaan suvaitsevaisuuteen, kansainvälisyyteen sekä omasta itsestä ja luonnosta huolehtimiseen. Urheilulukiossa kannustetaan nuoria osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja siihen, että he rohkaistuvat vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin ja kykenevät siihen toiset huomioon ottavalla tavalla. Urheilulukioiden urheiluvalmennus huomioi nuoren kasvun ja kehityksen siten, että hänellä on lukion jälkeen hyvä mahdollisuus edetä omien taipumustensa suunnassa sekä urheilussa, koulutuksen saralla että työelämässä.

Urheiluvalmennuksen arviointi

Urheiluvalmennuksen opinnot ovat valinnaisia opintoja ja ne arvioidaan suoritusmerkinnällä S=suoritettu, H=hylätty.

Vaikka urheiluvalmennuksesta ei anneta numeroarvosanaa, on tärkeää, että opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta edistymisestään ja kehitymisestään. Lisäksi opiskelijan tulee oppia arvioimaan itse suorituksiaan. Tässä työvälteenä voidaan käyttää esimerkiksi harjoituspäiväkirjaa. Palaute sekä itse- että vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään asetettujen tavoitteiden suuntaisesti.

Arvioinnissa voidaan hyödyntää erilaisia arviointimuotoja kuten itsearviointia, arviointikeskusteluja, observointia, vertaisarviointia sekä erilaisia teknisiä sovelluksia esimerkiksi älylaitteita ja videoanalyysijä.

Valmennuksen opintojaksojen arvioinnissa huomioidaan seuraavia asioita

- opiskelijaa ohjataan arvioimaan säännöllisesti edistymistään asetetuissa tavoitteissa. Näitä tavoitteita ovat muun muassa
- laji- ja yleistaidoissa kehittyminen
- fyysisissä ominaisuuksissa kehittyminen
- psyykkisissä taidoissa kehittyminen
- ryhmässä toimiminen ja yhteistyötaidot
- urheilullinen elämäntapa
- aktiivisuus ja motivaatio urheiluvalmennukseen osallistumisessa

- henkilökohtaisen opiskelu- ja valmennussuunnitelman toteuttaminen
- yksilöllisyys
- jokaista opiskelijaa ja hänen kehittymistään arvioidaan yksilönä
- jokainen opiskelija kasvaa ymmärtämään oman suorituksensa arvioinnin merkityksen
- arviointi perustuu tehtyihin havaintoihin ja mittauksiin suhteessa urheilulukio toiminnalle asetettuihin tavoitteisiin

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Terve lukiolainen kykenee kehittämään itseään ja huolehtimaan ympäristöstään. Urheiluvalmennuksen avulla nuoria autetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja parantamaan kehitettäviä piirteitä sekä arvioimaan omaa hyvinvointiaan ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Urheilu tukee nuoren identiteetin rakentumista. Urheiluvalmennuksen tavoitteet asetetaan yhdessä lukiolaisen kanssa siten, että se tukee lukiolaisen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja henkilökohtaisia tavoitteita. Hyvinvointiosaamista tuetaan useiden oppiaineiden avulla. Urheiluvalmennus toimii koordinoitusti yhteistyössä mm. terveystiedon, liikunnan ja psykologian oppiaineiden kanssa.

Vuorovaikutusosaaminen

Urheiluvalmennuksella pyritään auttamaan lukiolaista toimimaan yhdessä toisten kanssa. Henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää aina yhteistyötä toisten opiskelijoiden, opettajien ja valmentajien kanssa. On tärkeää, että lukiolainen osaa viestiä omista tarpeistaan ja tavoitteistaan selvästi ja kokonaisvaltaisesti. Urheilulukiossa korostetaan nuoren elämän tilanteen ymmärrystä sekä valmennuksessa että opiskelussa. Valmennuksen avulla nuorta autetaan kasvamaan empatiaa korostavassa ympäristössä, jolloin hänen tunne- ja yhteistyötaidot kehittyvät.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy pitkän ajan kuluessa, joten urheilulukio pyrkii useiden oppiaineiden yhteistyöllä tarjoamaan opiskelijalle työkaluja omien vuorovaikutustaitojen kehittämiseksi. Yhteistyötä tehdään mm. äidinkielen, liikunnan, terveystiedon, uskonnon, filosofian ja vieraiden kielten kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Urheilun vaatimukset muuttuvat nopeasti samoin kuin ympäröivä yhteiskuntakin. Urheilulukiolaiselle on tärkeää pystyä seuraamaan muutoksia ja reagoimaan

niihin nopeasti. Tämä edellyttää kykyä kriittiseen pohdiskeluun ja asioiden jatkuvaan oppimiseen. Urheiluvalmennus tukee nuorta löytämään itselle sopivat oppimistavat. Henkilökohtainen uteliaisuus uutta kohtaan auttaa ylläpitämään ja parantamaan motivaatiota. Urheilutavoitteiden saavuttaminen edellyttää usein luovia ratkaisuja, joten urheilulukiossa kannustetaan nuorta kyseenalaistamaan jo vakiintuneita toimintamalleja. Valmennuksessa apuna käytettävät teknologiat tuovat arkeen tieteellistä ja tutkimuksellista näkökulmaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Urheilulukiolainen saa laajan ymmärryksen yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta. Hänestä kasvaa aktiivinen ja rohkea vaikuttaja, joka käyttää mahdollisuuksiaan yhteisen hyvän toteuttamiseksi. Hän kykenee keskustelemaan ja perustelemaan omia mielipiteitään tilanteissa, joissa demokraattiset arvot ovat tärkeitä. Urheilun kautta hän omaksuu yrittäjähenkisen asenteen, joka kasvattaa aloitteellisuutta ja vastuunkantamista. Sivistyksen laaja ymmärrys auttaa nuorta tekemään oikeudenmukaisia valintoja ja puolustamaan tarvittaessa heikompiaan. Muuttuvassa maailmassa urheilulukiolainen säilyttää kykynsä reagoida uusiin tarpeisiin ja pystyy mukautumaan työelämän muutoksiin niin urheilussa kuin muilla työelämän alueilla. Useat oppiaineet tukevat urheilulukiolaisen yhteiskunnallista osaamista ja urheiluvalmennus tukee toiminnallaan mm. yhteiskuntaopin, terveystiedon, uskonnon ja historia oppiaineiden tavoitteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Urheilun eettiset periaatteet ohjaavat urheilulukioiden toimintaa niin urheiluvalmennuksessa kuin muussa koulutuksessa. Urheilulukiot kantavat vastuunsa mm. antidoping-koulutuksesta ja toiminnasta, reilun pelin sääntöihin ohjaamisessa sekä arvoista kumpuavasta kokonaisvaltaisesta urheilijakasvatuksesta. Urheiluvalmennus ottaa huomioon sen, että nuorten mahdollisuudet toimia yhteiskunnan jäsenenä säilyvät ja kehittyvät. Suomalaisen huippu-urheilun valinta on tukea nuoria omissa tavoitteissaan ja mahdollistaa menestyminen myös muussakin kuin urheilussa. Lukiokoulutuksessa pyritään edistämään nuoren ymmärrystä siitä, että hän on osa suurempaa kokonaisuutta ja hänen valintansa sekä toimensa vaikuttavat ympäristön hyvinvointiin. Urheiluvalmennuksella pyritään ohjaamaan nuoria valitsemaan kulutustottumuksia, jotka säästävät ympäristöä ja ehkäisevät ilmastonmuutosta. Oppiaineysteistyötä tehdään mm. biologian, filosofian, liikunnan, maantiedon, terveystiedon, yhteiskuntaopin ja uskonnon oppiaineiden kanssa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kilpa- ja varsinkin huippu-urheilu on kansainvälistä toimintaa. Tapahtumiin osallistuminen ja valmistautuminen edellyttävät nuorilta toimimista eri kulttuureissa ja ymmärrystä toisten maiden tavoista ja käytänteistä sekä suvaitsevaisuutta. Kielten osaaminen korostuu tilanteissa, joissa valmentajalla ei ole aina mahdollista olla mukana. Urheilulukiolaiselle on tärkeää kyetä kommunikoimaan vierailta kielillä ja pystyä kertomaan oman maansa kulttuurista

ja historiasta kansainvälisissä tapaamisissa. Urheilulukio valmistaa nuorta toimimaan tilanteissa, joissa hän edustaa maataan eri tapahtumissa ja eri median välityksellä. Urheilulukiolainen kykenee hyödyntämään eri teknologisia ratkaisuja kaksoisuransa toteuttamiseksi niin kotimaassa kuin ulkomailla. Urheiluvalmennus tekee yhteistyötä lukion muiden oppiaineiden osalta mm. historiassa, vieraissa kielissä ja maantiedossa sekä teknologia kasvatuksessa.

Opintojaksot

Urheiluvalmennus 1, 2 op (UVA1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen

Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita. Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus 2, 2 op (UVA2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus 3, 2 op (UVA3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus 4, 2 op (UVA4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus 5, 2 op (UVA5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus 6, 2 op (UVA6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Valmennusoppi, 2 op (UVA7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus 8, 2 op (UVA8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus 9, 2 op (UVA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus10, 2 op (UVA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus11, 2 op (UVA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus12, 2 op (UVA12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus13, 2 op (UVA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus14, 2 op (UVA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus15, 2 op (UVA15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus16, 2 op (UVA16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus17, 2 op (UVA17)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus18, 2 op (UVA18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus 19, 2 op (UVA19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus / Jääkiekko, 2 op (UVA20)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus / Jääkiekko, 2 op (UVA21)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus / Jääkiekko, 2 op (UVA22)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus / Jääkiekko, 2 op (UVA23)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus / Jääkiekko, 2 op (UVA24)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Urheiluvalmennus / Jääkiekko, 2 op (UVA25)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan yksilöllistä valmennusta tuetaan ja täydennetään. Tavoitteena on auttaa urheilijaa kehittymään lajissaan monipuolisia harjoitusmenetelmiä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Porin lukion urheilulinjan tarjoama urheiluvalmennuksen opintojaksot / valmennus noudattavat suomalaisen valmennusjärjestelmän sekä valtakunnallisen Urheiluakatemiaohjelman peruseriaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.24. Taiteiden väliset opintojaksot (TAI)

Opintojaksot

Monitaiteellinen musiikkiprojekti, 2 op (TA1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opintojakson aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ryhmässä tai itsenäisesti taiteelliseen ilmaisuun liittyvän kokonaisuuden.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää musiikillista ja muuta taiteellista luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan taiteidenvälisessä työskentelyssä ja yhteistyössä muiden kanssa.
- Kokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelija soveltaa ja yhdistää aiemmin hankkimaansa kulttuurista, musiikillista ja muuta taiteellista osaamista. Oppimisprosessin aikana opiskelija arvioi työskentelyään ja oppii toimimaan kokonaisuuden kannalta mielekkäällä tavalla. Kokonaisuuden toteutuksessa voi käyttää myös kehittyvän teknologian tarjoamia taiteellisen ilmaisun keinoja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Nykytaiteen keinoin, 2 op (TA2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin nykyaikaiselle ominaisin keinoin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat tutkivat kulttuurisia ilmiöitä eri taiteenalojen ilmaisun keinoja käyttämällä ja soveltamalla. Kurssilla hyödynnetään visuaalisuuden rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja. Opiskelijat syventyvät erilaisiin käsityksiin taiteen tehtävästä. Opintojaksolla tarkastellaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Taidetta käytetään osallistumisen ja vaikuttamisen muotona. Tutkittavat ilmiöt sekä käytettävät välineet, teknologiat ja ilmaisun keinot valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opintojaksolla toteutetaan monitaiteellisia teoksia, produktioita ja esityksiä erilaisiin ympäristöihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Taidetta kaikilla aisteilla, 2 op (TA3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan ja arvioimaan eri taiteenalojen ajankohtaisia toimintatapoja ja ilmiöitä. Opintojaksolla tarkastellaan taiteiden ja kulttuurien suhdetta sekä taiteen merkityksiä omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Opiskelijoille merkityksellisiä teemoja ja aihepiirejä tutkitaan eri taiteenalojen keinoin ja niitä yhdistellen. Opintojakso toteutetaan vähintään kahden taiteenalan välisenä kokonaisuutena.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeisiä sisältöjä voidaan valita myös aihekokonaisuuksista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.25. Liiketalouspainotteiset opinnot (LTP)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelu liiketalouspainotteisilla opintojaksoilla sekä vahvistaa opiskelijan omaa taloudellista tietämystä että antaa merkittäviä lisävalmiuksia oman talouden ja yritystalouden perusteiden hallintaan. Taloustaitojen lisäksi opinnoissa korostuvat yhteistyö- ja työelämävalmiustaidot. Opintojaksojen suorittaminen tukee erityisesti opiskelijan pyrkimyksiä suunnata lukion jälkeen opintopolullaan kaupallisen alan korkea-asteen opintoihin ammatti- tai tiedekorkeakouluihin. Opiskelun tavoitteena on myös rikastaa opiskelijan yrittämiseen ja talouselämään liittyvää mielenkiintoa sekä lisätä opiskelijan tiedollisia ja taidollisia valmiuksia oman yritystoiminnan ideoimiseen ja harjoittamiseen.

Lukion opiskelijalla on mahdollista valita opintoihinsa yhdeksän eri opintojaksoa. Opintojaksot toteutetaan yhteistyöopintojaksoina (pääsääntöisesti lukion tiloissa) Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa avoimen ammattikorkeakoulun kursseina, jotka hyväksiluetaan valinnaisopintoina lukion opintojaksoiksi. Yksi opintojaksoista on lukion Vuosi yrittäjänä – opintojakso, joka voidaan toteuttaa lukiolla jokaisena lukuvuonna. Muut kahdeksan opintojaksoa ovat suoritettavissa seuraavan vuorotteluaikataulun mukaisesti:

Parillisina lukuvuosina (esim. lv. 2022-23) tarjottavat opintojaksot:

- LT1 Yrittäjyyden perusteet (SAMK:n kurssikoodi: SY170100)
- LT2 Markkinoinnin perusteet ja toimintaympäristö (D190007)
- LT3 Kansantalouden perusteet 1 (D190005)
- LT4 Kirjanpidon perusteet (D190004)

Parittomina lukuvuosina (esim. lv.2021-22) tarjottavat opintojaksot:

- LT5 Business English (LT170030)
- LT6 Työyhteisövalmiudet (SY170200)
- LT7 Projektitoiminnan perusteet (SY170400)
- LT8 Ammatillinen viestintä (SY170300)

Näiden opintojaksojen lisäksi Satakunnan ammattikorkeakoulu voi tarjota (esimerkiksi kesäopintoina) lisää liiketalouden opintoja aihepiiristä kiinnostuneille lukion opiskelijoille.

Opintojaksot

Yrittäjyyden perusteet, 3 op (LT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy opintojaksolla yrittäjyyden merkitykseen yhteiskunnassa. Oman alan liiketoimintamahdollisuuksien ja yrittäjyyden tunnistaminen sekä yrittäjyyden eri muotoihin tutustuminen kuuluvat myös keskeisiin sisältöihin kuten myös yrittäjyyteen liittyvien uravaihtoehtojen arviointi sekä verkostojen ja myynnin merkityksen ymmärtäminen. Opintojaksolla perehdytään myös yritystoiminnan aloittamiseen ja liiketoiminnan suunnittelun keskeisiin seikkoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yrittäjyyden merkitys yhteiskunnassa, liiketoimintamahdollisuudet ja yrittäjyys omalla alalla, yrittäjyyden eri muodot, yrittäjyys uravaihtoehtona, verkostot ja myyntihenkisyys yrittäjyydessä, keskeisten yritystoiminnan aloittamiseen liittyvien tekijöiden ja vaiheiden tunnistaminen, liiketoiminnan suunnittelun perusteet sekä yhtiömuodot.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kotimaisen yrittäjyyskentän tuntemus lisää yrittäjyyden merkityksen monimuotoisuuden ymmärtämistä sekä yrittäjyyden kokonaismerkityksen ymmärtämistä kansantalouden toiminnan kannalta. Samat lainalaisuudet soveltuvat laajemmassa mittakaavassa globaaliin talouteen.

Hyvinvointiosaaminen

Perustietämys yrittäjyydestä ja yritystoiminnasta mahdollistaa ja kannustaa omalta osaltaan askeleiden ottamisen kohti omaa yritystoimintaa sekä sisäisen yrittäjyyden että ulkoisen yrittäjyyden osaamisen ja tietämyksen karttuessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uteliaisuus ja motivaatio ovat yrittämisen peruslähtökohtia. Tämän yhteyden ymmärtäminen vahvistuu opintojakson sisältöjen kautta. Opintojakson toteutus yhteistyössä korkeakoulun kanssa syventää opiskelijan valmiuksia laaja-alaiseen opiskeluun taloustieteiden parissa. Yrittäjyyden perusteiden tuntemus vahvistaa myös merkittävästi ja monipuolisesti työelämätaitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson monipuoliset, opiskelijan yrittäjyysvalmiuksia tukevat teoriasisällöt lisäävät opiskelijan valmiuksia uudistumiskykyisyyteen, yrittäjämäiseen

asenteeseen ja käytännön työelämään toimia tulevaisuudessa yrittäjänä sekä itsensä että koko yhteiskunnan hyväksi.

Vuorovaikutusosaaminen

Verkostojen ja myynnin merkityksen ymmärtäminen osana yritystoimintaa vahvistaa opiskelijan vuorovaikutusosaamistaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ammattikorkeakoulukurssin numeraalisesti arvosteltu kurssisuoritus muunnetaan lukion opintojaksoa vastaavaan arvosanaan asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

SAMK KURSSIKOODI SY170100

Markkinoinnin perusteet ja toimintaympäristö, 3 op (LT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa selittää markkinoinnin käsitteen ja kehitysvaiheet ja arvioida markkinoinnin toimintaympäristöä. Opiskelija suhteuttaa markkinoinnin osaksi yrityksen tai organisaation strategiaa ja liiketoimintaratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Markkinoinnin käsite ja kehittyminen, markkinoinnin sisäinen ja ulkoinen toimintaympäristö, markkinointipäätökset osana yrityksen tai organisaation strategiaa ja liiketoimintaratkaisuja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Ymmärrys markkinoinnista ja markkinoiden toimintaympäristöstä vahvistaa opiskelijan eettistä toimijuutta paikallisella, kansallisella ja globaalilla tasolla.

Vuorovaikutusosaaminen

Rakentavan viestinnän taidot saavat vahvistusta markkinoinnin sisäisen ja ulkoisen toimintaympäristön hahmottumisesta. Riittävä vuorovaikutusosaaminen on luonnollinen osa markkinointia ja päinvastoin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson toteutus yhteistyössä korkeakoulun kanssa syventää opiskelijan valmiuksia laaja-alaiseen opiskeluun taloustieteiden parissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisällöt, erityisesti markkinoiden toiminnan logiikan ymmärtäminen ja markkinoiden sekä markkinoinnin perusteiden hallinta lisäävät opiskelijan valmiuksia uudistumiskykyisyyteen, yrittäjämäiseen asenteeseen ja käytännön työelämään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ammattikorkeakoulukurssin numeraalisesti arvosteltu kurssisuoritus muunnetaan lukion opintojaksoa vastaavaan arvosanaan asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

SAMK KURSSIKOODI D190007

Kansantalouden perusteet 1, 3 op (LT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suoritettuaan opiskelija ymmärtää mikrotaloudellisen toiminnan kokonaisuuden sekä eri sektorien, aluetalouksien, taloudenpitäjäryhmien ja yksittäisten toimijoiden kuten yritysten ja kuluttajien toiminnan sekä niiden välisen vuorovaikutuksen. Osaaminen muodostuu teorian tiedon osaamisesta, jota voidaan myöhemmin soveltaa edistyneemmän osaamisen tasolla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mikrotaloustiede ja kansantalouden peruskäsitteet: rajakäsitteet, kysyntä ja tarjonta, joustot, kilpailumuodot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson toteutus yhteistyössä korkeakoulun kanssa syventää opiskelijan valmiuksia laaja-alaiseen opiskeluun taloustieteiden parissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisällöt lisäävät opiskelijan valmiuksia uudistumiskykyisyyteen, yrittäjämäiseen asenteeseen ja käytännön työelämään.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Talouden lainalaisuuksien ja teorioiden ymmärtäminen tukee kiertotalouden ja kestävän kuluttamisen osa-alueiden hallintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ammattikorkeakoulukurssin numeraalisesti arvosteltu kurssisuoritus muunnetaan lukion opintojaksoa vastaavaan arvosanaan asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

SAMK KURSSIKOODI D190005 Opiskelijalla on myöhemmin mahdollista suorittaa myös ammattikorkeakoulukurssi Kansantalouden perusteet 2 [2 op], joka käsittelee makrotaloustiedettä.

Kirjanpidon perusteet, 3 op (LT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suoritettuaan opiskelija ymmärtää laskentatoimen tuottaman informaation merkityksen yritykselle ja sen sidosryhmille. Hän tunnistaa taloushallinnon näkökulmasta keskeisimmät yrityksen ja ulkoisen laskentatoimen prosessit. Opiskelija osaa kirjata tavanomaiset liiketapahtumat kahdenkertaisen kirjanpidon periaattein. Hän tuntee tilinpäätöksen perusrakenteen sekä osaa päättää kirjanpidon tilit tilinpäätöstileille. Opiskelija tuntee arvonlisäverotuksen peruskäsitteet.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Laskentatoimi yritystoiminnan kuvaajana, yrityksen prosessit taloushallinnon näkökulmasta, ulkoisen laskentatoimen prosessi, kirjanpidon peruskäsitteet, liiketapahtumien kirjaaminen, tilien päättäminen ja pienen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson toteutus yhteistyössä korkeakoulun kanssa syventää opiskelijan valmiuksia laaja-alaiseen opiskeluun taloustieteiden parissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisällöt, erityisesti kirjanpidon ja taloushallinnon sekä tilinpäätöksen perusteiden hallinta lisäävät opiskelijan valmiuksia uudistumiskykyisyyteen, yrittäjämäiseen asenteeseen ja käytännön työelämään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ammattikorkeakoulukurssin numeraalisesti arvosteltu kurssisuoritus muunnetaan lukion opintojaksoa vastaavaan arvosanaan asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

SAMK KURSSIKOODI D190004

Business English, 3 op (LT05 / ENA16)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Työyhteisövalmiudet, 3 op (LT6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suoritettuaan opiskelija tuntee keskeiset työntekijän oikeudet ja velvollisuudet ja osaa soveltaa niitä käytännön tilanteissa. Opiskelijalla on valmiudet toimia erilaisissa työyhteisöissä ja työn tekemisen muodoissa. Opiskelija arvioi omaa osaamistaan ja tunnistaa omia kehittymistarpeitaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Työelämä oppimisympäristönä, työnhaku ja -asiakirjat, työpaikkahaastattelu ja urasuunnittelu, työsopimuslaki, työsopimus, perehdyttäminen ja perehtyminen työhön ja työyhteisöön, alaistaidot, muutosvalmius, oman osaamisen jakaminen, kehittäminen ja ylläpitäminen, kyky antaa ja vastaanottaa palautetta, toisten arvostus ja arviointi, omat vahvuudet opiskelijana ja työntekijänä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Työelämän lainalaisuuksien ja pelisääntöjen tuntemus omalta osaltaan vahvistaa opiskelijan kulttuuriosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Työelämätaitojen vahvistuminen lisää opiskelijoiden hyvinvointiosaamispääomaa merkittävästi.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyökyky ja rakentavan viestinnän taidot sekä työelämän toimintaympäristön hahmottamisen avartuminen ovat opintojaksossa esimerkkejä vuorovaikutusosaamista kartuttavista oppisisällöistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson toteutus yhteistyössä korkeakoulun kanssa syventää opiskelijan valmiuksia laaja-alaiseen opiskeluun taloustieteiden parissa. Opintojakson työelämään linkittyvät juridiset sisällöt laajentavat perspektiiviä työelämän lisäksi oikeustieteiden työoikeuden sektoreille.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson monipuoliset, yksilön ja yhteisön työyhteisövalmiuksia tukevat sisällöt lisäävät opiskelijan valmiuksia uudistumiskykyisyyteen, yrittäjämäiseen asenteeseen ja käytännön työelämään.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Työyhteisövalmiuksien kehittämisen sisällöt lisäävät opiskelijan arvolähtöistä ja eettistä toimintakykyä yhteiseksi hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ammattikorkeakoulukurssin numeraalisesti arvosteltu kurssisuoritus muunnetaan lukion opintojaksoa vastaavaan arvosanaan asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

SAMK KURSSIKOODI SY170200

Projektitoiminnan perusteet, 3 op (LT7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan projektihallinnan peruskäsitteisiin ja menetelmiin sekä organisaation rakenteisiin, rooleihin ja sidosryhmiin. Projektin tavoitteiden, keinojen, tehtävien, vastuiden, aikataulun ja budjetin sekä raportoinnin määrittely käydään läpi perustasolla. Tutustutaan myös projektitoiminnan viestintäkeinoihin ja viestinnän suunnitteluun. Harjoitusten ja tehtävien avulla perehdytään kunkin alan erityispiirteisiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Projektihallinnan peruskäsitteet, projektiorganisaation erilaiset roolit, projektin resursointi ja seuranta, projektisuunnitelma, viestintä osana projektia, projektin eri sidosryhmät, asioiden ja ihmisten johtaminen osana projektihallintaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Projektinhallintataidot vahvistavat itsetuntemusta ja johtamistaitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Monilukutaito, kielitietoisuus, rakentavat viestintätaidot, yhteistyökykytaidot ja yhdessä oppimisen mahdollisuudet saavat lisävahvistusta opintojakson sisällöistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson toteutus yhteistyössä korkeakoulun kanssa syventää opiskelijan valmiuksia laaja-alaiseen opiskeluun taloustieteiden parissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson monipuoliset, projektinhallintataitoja vahvistavat sisällöt lisäävät opiskelijan valmiuksia uudistumiskykyisyyteen, yrittäjämäiseen asenteeseen ja käytännön työelämään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ammattikorkeakoulukurssin numeraalisesti arvosteltu kurssisuoritus muunnetaan lukion opintojaksoa vastaavaan arvosanaan asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

SAMK KURSSIKOODI Y170400

Ammatillinen viestintä, 3 op (LT08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso vahvistaa opiskelijan kykyä kehittyä opiskeluun ja työelämään liittyvissä tyypillisissä suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutus- ja

viestintätilanteissa, viestiä asiantuntijana, sekä tunnistaa viestinnän merkitys verkottuneessa työyhteisössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Viestintä- ja argumentointitaidot osana asiantuntijan ammattitaitoa, opiskelun ja työelämän keskeiset asiakirjat (raportti, muistio, esityslista, tiivistelmä, tiedote, rekrytointiin liittyvät viestit), tekstilajit ja kielenkäyttösuositukset, esiintymistaito ja tekniikka, kokoustekniikan ja neuvottelutaidon perusteet, ryhmätoiminnan dynamiikka.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson toteutus yhteistyössä korkeakoulun kanssa syventää opiskelijan valmiuksia laaja-alaiseen opiskeluun taloustieteiden parissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson suorittaminen vahvistaa opiskelijan viestintätaitoja sekä sosiaalisella että yksilöllisellä tasolla. Myös erityisesti kielitietoisuus ja rakentava viestintä vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ammattikorkeakoulukurssin numeraalisesti arvosteltu kurssisuoritus muunnetaan lukion opintojaksoa vastaavaan arvosanaan asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

SAMK KURSSIKOODI SY170300

Vuosi yrittäjänä, 2 op (LT9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla harjoitetaan opettajan ohjauksessa käytännön yrittäjyyttä pääosin opiskelijan omien aikataulujen ja voimavarojen tahtiin Nuori Yrittäjyys ry:n ylläpitämän Vuosi Yrittäjänä -opintokokonaisuuden avulla. Opiskelija perustaa yksinään tai yhdessä opiskelijatoveriensa kanssa pienehköllä omavastuupääomalla oman oikean NY-yrityksen (palvelu- tai tavaratuotantoa), joka toimii opiskelijavoimin joko kokonaisen lukuvuoden

tai muun sovittavan, vastaavan mittaisen ajanjakson ajan. Yritystoiminnan päättyessä suoritetaan asianmukaiset yritystoiminnan alasajoon liittyvät pakolliset toimenpiteet. Opintojakson aloittamista tukevat liiketalouden aiemmat opinnot, mutta sen voi ottaa opinto-ohjelmaansa myös ilman aiempaa kokemusta liiketalouspainotteisista opinnoista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yrittäjyyden käytännön harjoittaminen lisää yrittäjyyden merkityksen monimuotoisuuden ja kokonaismerkityksen ymmärtämistä sekä yksilön että kansantalouden toiminnan kannalta. Samat lainalaisuudet soveltuvat laajemmassa mittakaavassa globaaliin talouteen.

Hyvinvointiosaaminen

Perustietämys ja käytännön kokemus yrittäjyydestä ja yritystoiminnasta mahdollistaa ja kannustaa omalta osaltaan askeleiden ottamista kohti omaa yritystoimintaa lukio-opintojen jälkeen. Sisäisen yrittäjyyden ja ulkoisen yrittäjyyden osaamisen ja tietämyksen karttuminen kasvattaa opiskelijan omaa hyvinvointiosaamis pääomaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Verkostojen, markkinoinnin ja myyntityön merkityksen ymmärtäminen ja myynnin sekä markkinoinnin käytännön harjoittaminen osana yritystoimintaa vahvistaa opiskelijan vuorovaikutusosaamistaitoja. Yrityksen perustamiseen, yritystoiminnan harjoittamiseen ja yritystoiminnan lopettamiseen liittyvät toimenpiteet tapahtuvat aktiivisessa vuorovaikutuksessa myös oppilaitoksen ulkopuolisten toimijatahojen kanssa vahvistaen näin opiskelijan taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uteliaisuus ja motivaatio ovat yrittämisen peruslähtökohtia. Tämän yhteyden ymmärtäminen vahvistuu opintojakson käytännön yritystoiminnan harjoittamisen kautta. Yritystoiminnan aloittaminen ja liikeidean jalostaminen vaativat ja harjoittavat myös luovan osaamisen kehittämistä. Opintojakson toteutus yhteistyössä Nuori Yrittäjyys ry:n kanssa syventää opiskelijan valmiuksia laaja-alaiseen opiskeluun. Yrittäjyyden perusteiden tuntemus ja oman yritystoiminnan harjoittaminen vahvistavat myös merkittävästi ja monipuolisesti opiskelijan tulevaisuuden työelämätaitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson monipuoliset, opiskelijan käytännön yritystoiminnan harjoittamista tukevat sisällöt lisäävät opiskelijan valmiuksia uudistumiskykyisyyteen,

yrittäjämäiseen asenteeseen ja käytännön työelämään toimia tulevaisuudessa yrittäjänä sekä itsensä että koko yhteiskunnan hyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävä kuluttajuus ja kiertotalouden mahdollisuudet tulevat käytännön yritystoiminnan harjoittamisen kautta myös luonnollisella tavalla tutuiksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyväksytystä opintojakson suorittamisesta opiskelija saa myös Nuori Yrittäjyys ry:ltä erillisen todistuksen.

7.26. Aktiivinen kansalaisuus (AKT)

Oppiaineen tehtävä

Tavoitteet

Aktiivinen osallistuminen opiskelijakunnan toimintaan.

Osaamisen arviointi

Suoritusmerkintä.

Laaja-alaiset osaamiset

Opintojaksot

Opiskelijakuntatoiminta, 2 op (AK1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Aktiivinen osallistuminen opiskelijakunnan toimintaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.27. Ilmaisutaito (ILM)

Opintojaksot

Teatterin juuret ja oman ilmaisun alku, 2 op (IT01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on ennen kaikkea ryhmäytyminen, tutustuminen omaan itseensä, omaan kehoon, ryhmään ja itseilmaisuun.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tärkeänä osana opintojaksoa ovat luottamus- ja turvallisuusharjoitteet. Aloitetaan myös äänenkäytön ja fyysisen ilmaisun harjoitteet, joita jatketaan läpi koko opetussuunnitelman. Teatterihistoria on toinen jatkumo kaikkien ilmaisutaidon lukion opintojaksojen aikana. Teatterihistoriaa lähestytään oman tekemisen kautta pelkän luennoinnin sijaan ja tavoitteena on lukion opintojaksojen aikana antaa oppilaille kattava käsitys teatterin eri tyylilajeista ja -vaiheista. Ensimmäisessä opintojaksossa aloitetaan teatterin juurilta, Antiikin Kreikasta ja tehdään itse naamiot sekä harjoitellaan naamionäyttelemistä. Opintojaksolla valmistetaan pieni naamioteatterin demo, joka esitetään koululla tai kaupungilla.
- Opintojaksoon kuuluu 2-3 esityksen katsominen ja katsomiskokemusten purku. Opintojakso aloitetaan yhden päivän leirillä lähiseudun leirikeskuksessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen – toteutuu luottamus- ja turvallisuusharjoitteissa sekä oman esiintymisen harjoittelun kautta

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen – toteutuu teatterihistorian tuntemuksen kautta

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys- ja ympäristöosaaminen toteutuu luonnonmateriaalien käytössä ja leirin yhteydessä oman luontosuhteen tutkimisen kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Naamion rakennus ja naamioesiintyminen kehittävät omaa luovuutta ja antavat sille ilmaisukanavan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Improvisaatio ja luova esitystekniikka, 2 op (IT02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kannustaa oppilaita heittäytymään, löytämään oma luovuutensa sekä leikittelemään ilmaisulla. Lisäksi katsellaan esitystä muun kuin esiintymisen näkökulmasta ja tutustutaan luovasti teatterin valo- ja äänimaailman luomiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan spontaani-improvisaation alkeisiin pääasiassa Keith Johnstonen improvisaatio-oppien mukaisesti. Opintojakson aikana pyritään järjestämään vierailija koululle kertomaan puvustuksen ja/tai lavastuksen suunnittelusta ja toteutuksesta. Opintojaksolla toteutetaan tekniikka (äänet, valot, rekvisiitta, lavastus) abien esitykseen. Opintojaksolla pyritään myös tekemään pieni improvisaatiodemoo, esimerkiksi satuimprovisaatiota lapsille.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen – improvisaatioteatteri kehittää omien virheiden hyväksymisen taitoa ja uskoa omaan kykyihin

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen – yhteistyö teatteritekniikkaa toteuttavissa pienryhmissä vaatii hyviä vuorovaikutustaitoja

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys- ja ympäristöosaaminen – improvisaation yhteydessä tutustutaan forum-teatteriin, jossa pohditaan eettisiä kysymyksiä

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen – teatteritekniikan opiskelussa hyödynnetään musiikin ja äänisuunnittelun/valosuunnittelun/puvustuksen ja/tai lavastuksen osa-alueita ja toteutetaan niitä luovasti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Teatterin tyyllilajit ja keinot, 2 op (IT03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustuttaa oppilaat hauskasti ja toiminnallisesti eri teatterin tyyllilajeihin ja ilmaisukeinoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson jokaisella oppitunnilla tutustutaan yhteen tai kahteen tapaan tehdä teatteria slapstickistä melodraamaan. Teatterihistoria ja merkittävät näytelmäkirjailijat kulkevat opintojakson kattavana punaisena lankana. Opintojakson ideana on avata oppilaat näkemään, millaisia eri ilmaisutapoja näyttämötaide hyödyntää ja miten niitä voi itse käyttää. Opintojaksoon sisältyviä tyyllilajeja ovat mm. forum-teatteri, esineteatteri, musiikkiteatteri, komedian eri lajit, absurdismi, realismi, romantiikka ja brechttiläisyys. Opintojaksoon kuuluu 2-3 teatteriesityksen katsominen (esim. Lainsuojattomatfestivaaleilla) sekä katsomiskokemusten purku.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen – teatterihistorian kautta tutustutaan eri maiden ja ajanjaksojen teatteriin ja samalla historiaan yleisemminkin. Lisäksi tyyllilajien tutkiminen ja kokeilu avaa eri esiintymisen tapoja ja konventioita.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen – opintojaksolla tehdään paljon pienryhmätyöskentelyä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys- ja ympäristöosaaminen – useissa klassikonäytelmissä käsitellään eettisiä, suuria teemoja

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen – moni klassikonäytelmä erityisesti realismin ja absurdismin tai eri komediamuotojen alueelta tarttuu yhteiskunnallisiin aiheisiin. Lisäksi käsitellään dokumenttiteatteria, jonka myötä päästään itse luomaan teatteria ajankohtaisista aiheista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen – teatterihistoriassa tutkitaan myös esimerkiksi lavastus- ja valotekniikan historiaa. Eri tyyllilajien tulkinta vaatii omaa luovuutta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Media-ilmaisu, 2 op (IT04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla harjaannutaan sähköisen median hyödyntämiseen omassa ilmaisussa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoituksissa lähestytään ilmaisua esimerkiksi improvisaation ja kokeilun, mutta myös mahdollisimman tarkoituksenmukaisen dokumentaation näkökulmista. Tutustumme erilaisten sähköisten ja digitaalisten välineiden käyttöön mm. lavastus- ja

efektimahdollisuuksissa, äänenkäytössä ja äänittämisessä sekä tallentamisessa.

Valoa ja visuaalisuutta, ääntä ja tilaa pohditaan osana ilmaisua ja käytettävää mediaa. Opintojaksolla myös analysoidaan erilaisia mediailmiöitä. Esimerkiksi kuvallista ja äänellistä kerrontaa sekä tilan, valon ja editoinnin keinoja pohditaan osana viestintää. Elokuvien, musiikkivideoiden ja esitystallennusten lisäksi esimerkiksi sosiaalisen median alustat, mm. Youtube, Instagram, TikTok, käyttävät omaa kieltään. Opintojakson tavoitteena on lisätä medialukutaitoa ja kriittisyyttä, havaita ja tutkia vaikuttamisen keinoja globaalissa mediassa. Opintojaksolla tehdään sekä yksilö- että ryhmätehtäviä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen - etenkin sosiaalinen media on globaali ja monikulttuurinen, samoin elokuvat, videot ja mainonta

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen - oman ilmaisun pohdinta ja harjoitukset

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen - ryhmätyöt esim. produktion tallennus, ääni- valo- leikkaus- ja ohjaustehtävät

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys- ja ympäristöosaaminen - mediakritiikin tehtävät: vaikuttamisen keinot valintoihimme, toiminnan eettisyyden pohdinnat

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen - medialukutaidon harjoitukset: mainonta, vaikuttaminen, ajankohtaiset aiheet

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen - kuvan, sanan, äänen, tilan ja ajan ulottuvuudet tehtävissä, median eri viestimissä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Luovan kirjoittamisen opintojakso, 2 op (IT05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija perehtyy erilaisiin tekstilajeihin ja kirjoitustyyliin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys • Opintojaksolla kehitetään omaa tapaa kirjoittaa ja rohkaistutaan taiteelliseen luovuuteen. Opintojaksolla myös harjoitellaan monipuolisesti kirjallista ilmaisua. Voidaan tuottaa tekstilajeja ilmaisutaidon opiskelun tarpeisiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen – opintojaksossa opiskelijaa rohkaistaan tunnistamaan ja käyttämään monipuolisia kirjoittamisen taitojaan. Häntä ohjataan kehittämään ja löytämään sanataiteellisia valmiuksiaan

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen – opintojaksossa opiskelijaa motivoidaan yhdistelemään kirjoittamisen tietoaan ja taitoaan uudentyyppisillä tavoilla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Sooloesiintyminen ja draama, 6 op (IT06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Toinen lukiovuosi ilmaisutaitoa on kokonaisuus, jossa keskitytään vuorotellen ja rinnakkain kahteen suurempaan kokonaisuuteen: sooloesiintymiseen ja draamaan.

Tavoitteena on tutkia omaa esiintymistä ja toisaalta yhteisen osallistumisen kokemusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sooloesiintymisen osalta keskitytään ennen kaikkea omaan ilmaisuun sekä yleisökontaktiin. Pohditaan, mitä ja miten yleisölle halutaan viestittää. Keskeiset osa-alueet ovat monologit ja klovneria. Tutustutaan kummankin tekniikan perusteisiin ja etsitään kullekin oppilaalle sopivia tapoja esiintyä. Spontaani-improvisaatioharjoitteet tukevat sooloesiintymisen harjoittelua. Tutustutaan dramaturgian perusteisiin ja monologiteksteihin. Harjoitellaan aktiivista näytelmätekstin tuottamista.
- Opintojakson kokonaisuuden lopuksi jokainen oppilas valmistaa oman sooloesityksen, joko itse kirjoittamansa monologin tai itse suunnittelemansa klovneriaesityksen. Esityksiin suunnitellaan myös visuaalinen ilme ja äänimaailma. Sooloesitykset esitetään kurssilaisten valitsemaalle yleisölle – julkisesti, koululle, ystäville ja/tai perheelle.
- Draaman kautta perehdytään yhteisen ja vastavuoroisen osallistumisen teatterikokemukseen. Tutustutaan eri draamatyöskentelyn lajeihin prosessidraamasta liveroolipeliin. Suunnitellaan itse lyhyitä draamakokonaisuuksia eri aiheista ja pohditaan draamaa opetuksen tai eettisen pohdiskelun välineenä. Opintojaksoon kuuluu livedraamapeli, joka pelataan kouluajan ulkopuolella illalla/yöllä.
- Draama- ja soolotyöskentelyn lisäksi osa opintojaksosta käytetään oppilaiden toiveiden mukaisesti syventäviin opintoihin. Voidaan esimerkiksi jatkaa naamiotyöskentelyä, tutustua paremmin draamaan ja/tai näkymättömään teatteriin, valmistaa draamaseikkailu alakoululaisille, opiskella lisää improvisaatiota tai syventää osaamista jossain teatterin tyyllilajissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen – opintojaksolla tutustutaan useaan uuteen tapaan tehdä teatteria/ taidetta, niiden traditioihin ja keinoihin.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen – draamatyöskentely auttaa ymmärtämään omaa itseä ja muita ja analysoimaan tekojen ja tapahtumien syitä sekä hyväksymään omaa itseä

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen – draamatyöskentely on voimakkaasti ryhmätyötä

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys- ja ympäristöosaaminen – draamatyössä käsitellään eettisiä kysymyksiä tai moraalisia dilemmoja. Omassa soolotyössä nousee usein esiin kipeitäkin aiheita ja kysymyksiä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen – soolotöissä oppilas pääsee suunnittelemaan ja rakentamaan koko esityksen alusta loppuun: käsikirjoitus, näyttelijäntyö, puvustus, lavastuksen suunnittelu, äänisuunnittelu ja valosuunnittelu

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Oman produktion valmistus, 4 op (IT07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on valmistaa oma esitys.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Esityksen valmistuksessa käytetään taitoja, joita on opittu aiempien kurssien aikana. Oppilaat osallistuvat näyttelijäntyön lisäksi myös esityksen ideointiin ja mahdollisesti käsikirjoitukseen ja visuaalisen ilmeen toteuttamiseen. Opintojakson aikana on myös mahdollista suorittaa teatterin lukiodiplomi käsikirjoituksesta, lavastuksesta tai puvustuksesta.
- Lisäksi ilmaisutaidon opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa teatterin lukiodiplomi itsenäisesti tai pienryhmissä käsikirjoituksen, ohjauksen, näyttelijäntyön, lavastuksen tai puvustuksen alueilta. Sovitusti on myös mahdollista suorittaa esimerkiksi musiikin lukiodiplomi jonkin esityksen musiikin toteuttamisella.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen – valitusta esitysmuodosta ja -tekstistä riippuen tutustutaan eri aikakauden tai kulttuurin teatteriin tai eri teatterinteon tapoihin

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen – ison, yhdessä tehtävän projektin myötä yhteishenki kasvaa ja onnistumisen elämys vahvistaa omaa itsetuntoa ja itseluottamusta

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen – yhteisen projektin valmistaminen vahvistaa ryhmätyötaitoja

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys- ja ympäristöosaaminen – jokainen kantaa henkilökohtaista vastuuta yhteisestä projektista, mikä vaatii omien prioriteettien pohdintaa ja oman ryhmäroolin havainnointia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen – kokonaisen esityksen valmistaminen ja esittäminen nostaa jälleen esiin teatterin monitaiteellisuuden. Paitsi ohjaajan- ja näyttelijäntyö, mukana ovat myös puvustus, visuaalinen ilme, markkinointi, yleisötyö jne.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.28. Kansainvälisyys (KAV)

Opintojaksot

Kansainvälisyys1, 2 op (KV1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso voidaan toteuttaa eri oppiaineiden tai yhden oppiaineen puitteissa esimerkiksi matkana, johon sisältyy matkan valmistelu, toteutus sekä jälkireflektointi. Opiskelijat tutustuvat ennakkoon kohteeseen ja raportoivat kirjallisesti kohteesta matkan jälkeen. Matka voi olla esimerkiksi opiskelijavaihto ulkomaisen ystävyyskoulun kanssa. Opintojakso voi myös olla kotikansainvälisyyttä, esimerkiksi olemalla mukana koulussa tapahtuvissa teemapäivissä tai omalle koululle tapahtuvien vierailujen järjestelyissä. Opintojakson suorituksessa tärkeää on monipuolinen ja aktiivinen kansainvälisyyden taitojen kehittäminen erilaisin tavoin. Opintojakso kuuluu lukion soveltaviin opintojaksoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansainvälisyys2, 2 op (KV2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso voidaan toteuttaa eri oppiaineiden tai yhden oppiaineen puitteissa esimerkiksi matkana, johon sisältyy matkan valmistelu, toteutus sekä jälkireflektointi. Opiskelijat tutustuvat ennakkoon kohteeseen ja raportoivat kirjallisesti kohteesta matkan jälkeen. Matka voi olla esimerkiksi opiskelijavaihto ulkomaisen ystävyyskoulun kanssa. Opintojakso voi myös olla kotikansainvälisyyttä, esimerkiksi olemalla mukana koulussa tapahtuvissa teemapäivissä tai omalle koululle tapahtuvien vierailujen järjestelyissä. Opintojakson suorituksessa tärkeää on monipuolinen ja aktiivinen kansainvälisyyden taitojen kehittäminen erilaisin tavoin. Opintojakso kuuluu lukion soveltaviin opintojaksoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansainvälisyys3, 2 op (KV3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso voidaan toteuttaa eri oppiaineiden tai yhden oppiaineen puitteissa esimerkiksi matkana, johon sisältyy matkan valmistelu, toteutus sekä jälkirefleksio. Opiskelijat tutustuvat ennakkoon kohteeseen ja raportoivat kirjallisesti kohteesta matkan jälkeen. Matka voi olla esimerkiksi opiskelijavaihto ulkomaisen ystävyyskoulun kanssa. Opintojakso voi myös olla kotikansainvälisyyttä, esimerkiksi olemalla mukana koulussa tapahtuvissa teemapäivissä tai omalle koululle tapahtuvien vierailujen järjestelyissä. Opintojakson suorituksessa tärkeää on monipuolinen ja aktiivinen kansainvälisyyden taitojen kehittäminen erilaisin tavoin. Opintojakso kuuluu lukion soveltaviin opintojaksoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansainvälisyys4, 2 op (KV4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso voidaan toteuttaa eri oppiaineiden tai yhden oppiaineen puitteissa esimerkiksi matkana, johon sisältyy matkan valmistelu, toteutus sekä jälkirefleksio. Opiskelijat tutustuvat ennakkoon kohteeseen ja raportoivat kirjallisesti kohteesta matkan jälkeen. Matka voi olla esimerkiksi opiskelijavaihto ulkomaisen ystävyyskoulun kanssa. Opintojakso voi myös olla kotikansainvälisyyttä, esimerkiksi olemalla mukana koulussa tapahtuvissa teemapäivissä tai omalle koululle tapahtuvien vierailujen järjestelyissä. Opintojakson suorituksessa tärkeää on monipuolinen ja aktiivinen kansainvälisyyden taitojen kehittäminen erilaisin tavoin. Opintojakso kuuluu lukion soveltaviin opintojaksoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.29. Aktiivinen harrastaminen (AKH)

Opintojaksot

Aktiivinen harrastaminen 1, 2 op (AH1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija voi laskea hyväkseen yhden ns. aktiivisen harrastamisen opintojakson lukuvuodessa, kuitenkin enintään kolme opintojaksoa lukio-opiskelunsa aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän tyyppisiä soveltavia opintojaksoja voivat olla mm. alueilta teatteri, liikunta, musiikki, partio, seurakunta jne. Opiskelijan on annettava tarkka selostus harrastustoiminnastaan (päivämäärät, valmentajan yhteystiedot).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kokonaan opiskeltu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Aktiivinen harrastaminen 2, 2 op (AH2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija voi laskea hyväkseen yhden ns. aktiivisen harrastamisen opintojakson lukuvuodessa kuitenkin enintään kolme kurssia lukio-opiskelunsa aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän tyyppisiä soveltavia opintojaksoja voivat olla mm. alueilta teatteri, liikunta, musiikki, partio, seurakunta jne. Opiskelijan on annettava tarkka selostus harrastustoiminnastaan (päivämäärät, valmentajan yhteystiedot).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kokonaan opiskeltu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Aktiivinen harrastaminen 3, 2 op (AH3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija voi laskea hyväkseen yhden ns. aktiivisen harrastamisen opintojakson lukuvuodessa, kuitenkin enintään kolme opintojaksoa lukio-opiskelunsa aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän tyyppisiä soveltavia opintojaksoja voivat olla mm. alueilta teatteri, liikunta, musiikki, partio, seurakunta jne. Opiskelijan on annettava tarkka selostus harrastustoiminnastaan (päivämäärät, valmentajan yhteystiedot).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämän tyyppiset opintojaksot edistävät laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittymistä toiminnan kautta monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.30. Käsityö (KÄS)

Opintojaksot

Lukiodiplomin suorittamiseen valmistavat opintojaksot, 2 op (KÄ1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksojen tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisuus kehittää käsityötaitoaan luovan toiminnan, ongelmanratkaisun ja oman ilmaisun kautta valitsemalla häntä itseään kiinnostavat käsityön tekniikat. oman osaamisen kehittäminen ja esille tuominen laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä osaamisen arvioinnissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksojen keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemien käsityökurssien aiheisiin ja kursseilla valmistettujen tuotteiden tai teosten ideointiin ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin.
- Käsityön lukiodiplomi muodostuu käsityötuotteesta tai -teoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Käsityö tukee oman identiteetin rakentamista ja omien vahvuuksien tunnistamista käden taitojen alueella.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu etenkin käsityökurssilla, joissa toimitaan yhteistyössä muiden kanssa ja annetaan ja saadaan myös vertaisarviointia toisille kurssilaisille.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija voi liittää käsityödiplomityönsä muihin tieteenaloihin (esim. luonnontieteisiin) ja tuoda esille luovaa osaamistaan omassa suunnittelussaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Työelämätaitojen vahvistuminen
- Ajankohtaiset yhteiskunnalliset asiat voivat heijastua myös käsitöihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Lukiodiplomityön luontevana osana tulevat esille tuotteen eettinen näkökulma ja ympäristövaikutukset.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kurssilla on mahdollisuus vahvistaa paikallisen käsityökulttuurin tuntemusta tai tutustua paremmin muiden kulttuurien käsitöihin Suomessa tai maailmalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Lukiodiplomin suorittamiseen valmistavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä

Lukiodiplomin suorittamiseen valmistavat opintojaksot, 2 op (KÄ2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksojen tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisuus kehittää käsityötaitoaan luovan toiminnan, ongelmanratkaisun ja oman ilmaisun kautta valitsemalla häntä itseään kiinnostavat käsityön tekniikat. oman osaamisen kehittäminen ja esille tuominen laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä osaamisen arvioinnissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksojen keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemien käsityökurssien aiheisiin ja kursseilla valmistettujen tuotteiden tai teosten ideointiin ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin.
- Käsityön lukiodiplomi muodostuu käsityötuotteesta tai -teoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Käsityö tukee oman identiteetin rakentamista ja omien vahvuuksien tunnistamista käden taitojen alueella.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu etenkin käsityökurssilla, joissa toimitaan yhteistyössä muiden kanssa ja annetaan ja saadaan myös vertaisarviointia toisille kurssilaisille.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija voi liittää käsityödiplomityönsä muihin tieteenaloihin (esim. luonnontieteisiin) ja tuoda esille luovaa osaamistaan omassa suunnittelussaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Työelämätaitojen vahvistuminen
- Ajankohtaiset yhteiskunnalliset asiat voivat heijastua myös käsitöihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Lukiodiplomityön luontevana osana tulevat esille tuotteen eettinen näkökulma ja ympäristövaikutukset.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Kursseilla on mahdollisuus vahvistaa paikallisen käsityökulttuurin tuntemusta tai tutustua paremmin muiden kulttuurien käsitöihin Suomessa tai maailmalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Lukiodiplomin suorittamiseen valmistavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä

Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.31. Luonnontieteiden erityispainotus (LNT)

Oppiaineen tehtävä

Porin lukiolla on luonnontiedepainotus biologiaan, fysiikkaan ja kemiaan. Luonnontiedelinjan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteissa olevien biologian, fysiikan ja kemian opetussuunnitelmia. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään biologian, fysiikan ja kemian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Luonnontiedeaineita opiskelemalla opiskelija saa vankan pohjan luonnontieteiden ja niiltä soveltavien alojen jatko-opintoihin. Luonnontieteiden opiskelussa korostuu luonnonilmiöiden havainnointi ja tutkiminen sekä niiden mallintaminen ja selittäminen opittua tietoa soveltamalla.

Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia uutta. Opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys luonnontieteiden käsitteistä rakentuu. Kokeellisuus on tärkeässä osassa käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä. Luonnontieteille on luonteen omaista tutkimisen taitojen oppiminen. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin oppiaineen keskeisten sisältöjen osalta.

Tavoitteet

Koulukohtaisilla opintojaksoilla pyritään syventämään aikaisemmin opittuja tietoja ja taitoja sekä vahvistamaan opiskelijoiden oppiaineainerajat ylittävää näkemystä luonnontieteistä. Aikaisemmin opitun asian tarkastelu eri näkökulmista vahvistaa luonnontieteellisten ilmiöiden ymmärrystä. Opiskelussa korostuu luonnonilmiöiden havainnointi ja sen kautta lainalaisuuksien oivaltaminen.

Luonnontiedelinjan suorittaminen

Osaamisen arviointi

Luonnontiedelinjan opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojaksot

Kokeellinen tiedonhankinta ja tieteellinen raportointi, 3 op (LNT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija saa käsityksen luonnontieteellisten aineiden (bi, ke ja fy) kokeellisista tutkimusmenetelmistä. Tavoitteena on harjoitella myös raporttien ja työselostusten laatimista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Havainnointi, oikeat työmenetelmät, mittaaminen, mittaustarkkuuden arviointi, tietokone tiedonhankinnan välineenä, tulosten ilmoittaminen, graafinen esitys ja suureiden välisten riippuvuuksien tutkiminen, laskennalliset valmiudet, virhetarkastelut, tulosten raportointi ja arviointi. Laboratoriokursseilla tehtyjen tutkimusten työselostusten laatimista tietokonetta käyttäen. Mahdollisuuksien mukaan vierailukäyntejä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla kehittyvät monipuolisten ratkaisutapojen käyttö ilmiöiden selittämisessä. Luova osaaminen kehittyy, kun luonnontieteellisten aineiden (bi, ke ja fy) opintojakson aikana tutustutaan erilaisiin kokeellisiin tutkimusmenetelmiin ja näiden raportointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Fysiikan laborointi1, 2 op (LNT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustuttaa opiskelijat kokeellisen työskentelyn perusteisiin ja osoittaa käytännössä, kuinka luonnonilmiöistä saadaan tietoa tekemällä mittauksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tehdään laboratoriotöitä, jotka liittyvät fysiikan opintojaksoihin FY1FY4. Töistä laaditaan työselostuksia. Opintojakson aikana pyritään tekemään myös teollisuusvierailuja lähialueen yrityksiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla toteutetaan ryhmissä kokeellisia tutkimustehtäviä. Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Kemian laborointi 1, 2 op (LNT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustuttaa opiskelijat kokeellisen työskentelyn perusteisiin ja osoittaa käytännössä, kuinka kemiallisia reaktioita voidaan tutkia tekemällä mittauksia nykyaikaisen laboratorion peruslaitteilla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tehtävät harjoitustyöt liittyvät pääsääntöisesti kemian kursseihin KE1 (Ihmisen ja elinympäristön kemia), KE2 (Kemian mikromaailma) ja KE3 (Reaktiot ja energia). Näiden opintojaksojen suorittaminen olisi erittäin suotavaa ennen laborointiopintojaksoa. Töistä laaditaan työselostuksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla toteutetaan ryhmissä kokeellisia tutkimustehtäviä. Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä työskentelemällä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Biologian laborointi, 2 op (LNT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustua kokeellisen työskentelyn perusteisiin ja biologian tutkimus- ja laborointimenetelmiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tehdään biologian laborointeja koulun tilojen/välineiden sallimissa puitteissa. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset mikroskopointityöt, aistikokeet, solujen rakenteen tutkiminen ja solujen perustoimintojen tutkiminen (entsyymien toiminta, soluhengitys, yhteyttäminen). Evoluutiota, perinnöllisyyttä ja ekologiaa opiskellaan pienimuotoisten demonstraatioiden ja pelien avulla. Opintojaksoon sisältyy mahdollisuuksien mukaan mikrobiologian laborointeja Winnovassa ja vierailuja esimerkiksi Porin vedenpuhdistamolle.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaidot kehittyvät tekemällä yhdessä ja yhteistyössä kokeellisia tutkimustehtäviä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

LNT-retket, 3 op (LNT5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija pääsee tutustumaan luonnontieteellistä koulutusta antavien yliopistojen ja korkeakoulujen opetukseen ja opintotarjontaan sekä niissä tehtävään luonnontieteelliseen tutkimukseen. Yritys- ja teollisuusvierailuilla opiskelija pääsee näkemään, miten luonnontieteitä sovelletaan ja käytetään yrityksissä sekä tutustutaan erilaisiin työtehtäviin ja ammatteihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso sisältää teollisuus- ja yliopistovierailuja Helsinkiin ja mahdollisuuksien mukaan myös muiden kaupunkien yliopistoihin- ja korkeakouluihin. Jokaisena lukiovuotena osallistutaan eri kohteiden vierailuihin. Vierailuja voidaan järjestää myös virtuaalisesti, jolloin hyödynnetään etäyhteyksiä tutustuttaviin kohteisiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luova ja monitieteinen osaaminen kehittyi, kun retkien ja vierailukäyntien aikana tutustutaan eri luonnontieteiden kokeellisiin tutkimusmenetelmiin ja osa-alueisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet. Suoritusmerkintä annetaan lukion viimeisenä opiskeluvuotena.

LNT kenttätutkimus, 2 op (LNT6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustuttaa opiskelijat käytännön kenttätutkimukseen, mahdollistaa heille luontoelämyksiä ja vahvistaa ryhmähenkeä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tehdään joitakin ekologisia perustutkimuksia ja opiskellaan lajintunnistusta. Opintojakson aikana tehdään mahdollisuuksien mukaan myös pienimuotoisia kemian tai fysiikan kokeita. Noin kahden vuorokauden pituinen opintojakso pyritään järjestämään Säpin majakkasaarella toisen opiskeluvuoden alussa. Opiskelun ohessa harjoitellaan myös ryhmässä elämisen taitoja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Elämykselliset luontokokemukset kehittävät opiskelijan ympäristöosaamista ja vahvistavat eettisiä arvoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson toteutustapa luo hyvää ryhmähenkeä osallistujien kesken ja kehittää heidän vuorovaikutusosaamistaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Kemian laborointi 2, 2 op (LNT7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijoiden ymmärrystä kokeelliseen työskentelyyn ja osoittaa käytännössä, kuinka kemiallisia reaktioita voidaan tutkia tekemällä mittauksia nykyaikaisen laboratorion peruslaitteilla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tehtävät harjoitustyöt liittyvät soveltuvin osin kemian kursseihin KE4 (Materiaalit ja teknologia) ja KE5 (Reaktiot ja tasapaino). Näiden opintojaksojen suorittaminen olisi suotavaa ennen laborointiopintojaksoa. Töistä laaditaan työselostuksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla toteutetaan ryhmissä kokeellisia tutkimustehtäviä. Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä työskentelemällä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Fysiikan laborointi 2, 2 op (LNT8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu fysiikan ilmiöihin omakohtaisten kokeellisten tutkimusten avulla ja saa mahdollisuuden konkreettisesti oppia ymmärtämään, kuinka luonnon ilmiöistä saadaan tietoa tekemällä mittauksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tehdään laboratoriotöitä, jotka liittyvät fysiikan syventäviin opintojaksoihin FY4-FY6 ja halukkaille myös opintojaksoista FY7-FY8. Töistä laaditaan työselostuksia. Opintojakson aikana pyritään tekemään myös teollisuusvierailuja lähialueen yrityksiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla fysiikan kokonaiskuva selkeytyy. Monipuolisilla mittauksilla kerrataan ja syvennetään fysiikan moduulien taitoja. Vierailujen avulla nähdään, miten fysiikan tietoja käytännössä hyödynnetään lähialueen yrityksissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Biologian tutkielma ja tieteellinen kirjoittaminen, 2 op (LNT9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso on tarkoitettu tukemaan luonnontieteitä, joissa aineistonhankinta, datan mittaaminen ja analyysit ovat olennainen osa asioiden hallintaa. Opiskelija tai opiskelijaryhmä tekee itsenäisen työn aiheesta, jonka tutkiminen tai taustoihin perehtyminen mahdollistaa tieteellisen tekstin kirjoittamisen. Tavoitteena on tutkimustyöhön liittyvien itsenäisten työskentelytapojen ja omien ratkaisumallien kehittäminen. Opintojaksossa harjoitellaan vertaisarviointia ja erityisesti tieteellisen tekstin tuottamista, jonka perusteiden hallitsemista edellytetään lukio-opinnoissa, sekä niiden jälkeen jatko-opinnoissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Työ voi olla hypoteesiperusteinen tutkimus, tutkielma, kehitysprojekti tai yhteistyö muiden paikallisten yritysten ja korkeakoulujen kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso mahdollistaa oman luonnontieteen kiinnostuskohteen syvällisemmän tutkimuksen tekemisen. Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudenvälisillä tavoilla ovat keskeistä tällä opintojaksolla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Tähtitiede, 2 op (FY10 / LNT10)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Mekaniikka, 2 op (FY11 / LNT11)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Perinnöllisyyslääketiede, 2 op (BI8 / LNT12)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Käyttätymisekologia, 2 op (BI9 / LNT13)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Syventävä ihmisen biologia, 2 op (BI10 / LNT14)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Moderni fysiikka, 2 op (FY14 / LNT15)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Geofysiikka, 2 op (FY16 / LNT16)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Luonnontieteiden historia, 2 op (LNT17)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää miten tietämys ympäröivästä maailmasta on kehittynyt luonnontieteellisten havaintojen ja teorioiden kautta. Opintojaksolla käsitellään, miten tietämys luonnosta on muuttunut ja minkälaisia vaikutuksia uusilla teorioilla on ollut.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään luonnontieteiden (biologian, kemian ja fysiikan) historiaa. Keskeisimpinä sisältöinä ovat luonnontieteelliset tulokset, jotka ovat muuttaneet ympäröivää maailmaamme ja laajentaneet maailmankuvaamme.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii luonnontieteiden merkityksen ihmisten maailmankuvan kehittymisen taustalla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Luonnontieteiden merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa selkeytyy erilaisten tutkimustulosten käsittelyn yhteydessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Johdatus korkeakoulumatematiikkaan, 2 op (MAA16 / LNT18)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

LNT kansainvälisyysprojekti, 2 op (LNT19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija pääsee opiskelemaan luonnontieteitä kansainvälisessä tiedekeskuksessa tai -yhteisössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu jonkin luonnontieteellisen aineen (bi, ke, fy) osa-alueeseen syvemmin. Opintojakso voidaan toteuttaa esim. tiedeleirinä (esim. CERN-tiedeleiri).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kansainvälinen opintojakso vahvistaa opiskelijan luonnontieteellisen yleismaailmallisen ajattelun kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Luonnontieteen tutkimus, 2 op (LNT20)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tai opiskelijaryhmä tekee itsenäisen työn jostain luonnontieteiden alaan liittyvästä aiheesta. Tavoitteena on, että opiskelija oppii itsenäiseen työskentelyyn oman tutkimuksensa kanssa ja löytää omat ratkaisumallit.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Työ voi olla tutkielma tai kehitysprojekti (mahdollisesti yhteistyössä paikallisten yritysten ja/tai korkeakoulujen kanssa). Työ voi olla myös kilpailutyö (esim. osallistuminen Viksu-, Tutki, kokeile, kehitä- tai Akateeminen karhukilpailuun).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso mahdollistaa oman luonnontieteiden kiinnostuskohteen syvällisemmän tutkimuksen tekemisen. Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudella tavalla ovat keskeistä tällä opintojaksolla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

7.32. Integraatio-opintojaksot

Syventävä ihmisen biologia, 2 op (BI10 / LNT14)

Oppiaineet

- Luonnontieteiden erityispainotus
- Biologia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää ihmisen anatomian, fysiologian ja evoluution tuntemusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso antaa valmiuksia alan jatko-opintoihin. Syvennetään tietämystä ihmisen elimistöistä, yksilönkehityksestä ja evoluutiosta opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan. Opintojakson aikana voidaan tehdä tiedotusvälineiseurantaa ja oma/ryhmässä pieni tutkielma/esitys. Mahdollisuuksien mukaan tehdään vierailukäynti ja laborointeja. Anatomian tuntemusta lisätään jonkin eläimen/elimien preparoinnilla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä ihmiskehon toiminnasta ja ympäristön merkityksestä ihmisen **hyvinvoinnille**.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä tieteelliseen työskentelyyn ja kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet ja mahdollisen kirjallisen työn/esityksen laatu.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso BI5: Ihmisen biologia tulee olla suoritettu ennen BI10 / LNT14-opintojaksoa.

Perinnöllisyyslääketiede, 2 op (BI8 / LNT12)

Oppiaineet

- Luonnontieteiden erityispainotus
- Biologia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan tietoja perinnöllisyydestä ja tutustua perinnöllisyyslääketieteen perusteisiin sekä antaa valmiuksia pohtia myös nykyaikaisen terveydenhuollon etiikkaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan ominaisuuksien periytymismallit ja harjoitellaan lisää risteytystehtävien ratkaisua. Risteytystehtävät voidaan laajentaa käsittämään myös epätyypillisesti periytyvät sairaudet. Opintojakson aikana voidaan mahdollisuuksien mukaan risteyttää eläviä banaanikärpäsiä tai tutustua virtuaaliristeytyksiin. Lisäksi tehdään pieni kirjallinen tutkielma/esitys jostakin perinnöllisestä ilmiöstä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan terveydenhuollon eettisiin ongelmiin esimerkiksi perinnöllisten sairauksien diagnostiikassa ja hoidossa. Näin opiskelija oppii argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia ja hänen **vuorovaikutusosaamisensa** vahvistuu.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso antaa tietopohjaa, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin **yhteiskunnallisiin** kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet ja mahdollisen kirjallisen työn/esityksen laatu.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso BI4: Solu ja perinnöllisyys opintojakso tulee olla suoritettuna ennen BI8 / LNT12- opintojaksoa.

Käyttäytymisekologia, 2 op (BI9 / LNT13)

Oppiaineet

- Luonnontieteiden erityispainotus
- Biologia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija tietää eläinten käyttäytymisen perustutkimusmenetelmät sekä ymmärtää, että luonnonvalinta vaikuttaa myös eläinten käyttäytymiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa selviää, että perimä määrää suurelta osin eläinten käyttäytymisen, mutta oppiminen lisää eläinten sopeutumiskykyä uudenlaisiin elinympäristöihin, esim. kaupunkiin. Mahdollisuuksien mukaan tehdään vierailukäynti. Opintojakson aikana tehdään pienimuotoinen tutkielma/esitys.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tehdyn esitelmän ja sen esittämisen ja vertaisarvioinnin avulla opiskelija oppii argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä esimerkiksi vierailukäynnein ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan **sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eläinten oikeuksien pohtiminen kehittää eettistä ajattelua ja vahvistaa ympäristöosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suoritusmerkinnän saamisen vaatimuksena on riittävä määrä opetukseen osallistumista myös laaja-alaisten tavoitteiden osalta ja opintojaksolla tehtävän kirjallisen työn/ esityksen kohtuullinen laatu.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritusjärjestys vapaa.

Debating skills - Väittelytaitoja, 2 op (ENAI)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa väittelyformaatin säännöt ja kykenee toimimaan osana tiimiä. Opiskelija osaa etsiä ja arvioida tietoa monipuolisesti sekä soveltaa sitä perustellessaan kantaansa. Opiskelija saa lisää varmuutta suulliseen ilmaisuunsa ja hänen esiintymisvarmuutensa kasvaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla opetellaan toimimaan muodollisessa väittelyssä käyttäen World Schools -väittelyformaattia. Opetellaan lähestymään väittelyn aiheita monesta eri näkökulmasta sekä perustelemaan ja

puolustamaan muodostettua näkökantaa suomeksi ja englanniksi. Harjoitellaan argumenttien rakentamista ja niihin vastaamista. Harjoitellaan muodollisissa väittelytilanteissa toimimista ja väittelykilpailun taktiikkaa. Mahdollisuus osallistua väittelykilpailuun paikallisella tai kansallisella tasolla. Opintojaksolla annetaan tietoa myös kansainvälisestä väittelytoiminnasta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijat harjoittelevat ryhmätyötaitoja sekä keinoja hallita esiintymisjännitystä. Väittelytaitojen kasvaessa opiskelijan esiintymisvarmuus ja kyky arvioida omia ja muiden vahvuuksia väittelijänä ja englannin puhujana kasvaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan tuomaan omia näkemyksiään esiin sekä keskustelemaan ja arvioimaan niitä muiden ryhmän jäsenten kanssa. Samalla harjoitellaan vastaväittelijän kunnioittavaa ja kohteliasta kohtaamista ja argumenttien rakentavaa vastakkainasettelua

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa kannustetaan hankkimaan väiteltävästä aiheesta monipuolisesti taustatietoa, arvioimaan tietolähteitä kriittisesti ja rakentamaan oma kanta tämän tiedon pohjalta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa kannustetaan ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin aiheisiin argumentoinnin keinoin ja perustelevaan kantaansa toista osapuolta kuunnellen. Samalla harjoitellaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen keskeisiä taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan tarkastelemaan väiteltävää aihetta myös oman kulttuuriperinnön ja oman välittömän kokemusmaailman ulkopuolelta sekä ymmärtämään myös toisen kulttuurin tai alakulttuurin näkökantoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa suoritetaan 1 opintopiste englantia JA 1 opintopiste joko Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiainetta TAI Suomi toisena kielenä -oppiainetta.

Debating skills - Väittelytaitoja 2, 2 op (ENAI2)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa toimia itsenäisesti väittelytilanteessa ja siihen valmistautuessa. Hän osaa etsiä ja arvioida tietoa ja soveltaa sitä tarkoituksenmukaisesti näkökantoja vaihdellen. Opiskelija pystyy toimimaan omassa tiimissään useissa eri rooleissa ja valmentamaan muita väittelyn perustaidoissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Debating Skills - Väittelytaitoa opintojakson jatko-osa, joka voidaan suorittaa esim. osallistumalla lukion väittelytoimintaan aktiivisesti tai osallistumalla vuosittaiseen Debating Nationals -kilpailuun. Opintojakso suoritetaan pääasiassa itsenäisesti varsinaisen lukujärjestyksen ulkopuolella.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijat vahvistavat ryhmätyötaitojaan, oppivat hallitsemaan esiintymisjännitystä ja toimimaan paineen alaisena. Opiskelijan esiintymisvarmuus ja kyky arvioida omia ja muiden vahvuuksia väittelijänä ja englannin puhujana kasvaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan tuomaan omia näkemyksiään esiin sekä keskustelemaan ja arvioimaan niitä muiden ryhmän jäsenten kanssa. Harjoitellaan vastaväittelijän kunnioittavaa ja kohteliasta kohtaamista ja argumenttien rakentavaa vastakkainasettelua kiivaassakin väittelyssä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa kannustetaan hankkimaan väiteltävästä aiheesta monipuolisesti taustatietoa, arvioimaan tietolähteitä kriittisesti ja rakentamaan argumentteja tämän tiedon pohjalta ja tarvittaessa näkökantoja vaihdellen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa kannustetaan ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin aiheisiin argumentoinnin keinoin ja perustelemaan kantaansa toista osapuolta kuunnellen. Samalla vahvistetaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen keskeisiä taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan tarkastelemaan väiteltävää aihetta myös oman kulttuuriperinnön ja oman välittömän kokemusmaailman ulkopuolelta sekä ymmärtämään myös toisen kulttuurin tai alakulttuurin näkökantoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa suoritetaan 1 opintopiste englantia JA 1 opintopiste joko Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiainetta TAI Suomi toisena kielenä -oppiainetta. Opintojakso suoritetaan pääasiassa itsenäisesti varsinaisen lukujärjestyksen ulkopuolella.

Tähtitiede, 2 op (FY10 / LNT10)

Oppiaineet

- Luonnontieteiden erityispainotus
- Fysiikka

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää tähtitieteen merkityksen ihmisen maailmankuvan kannalta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään tähtitieteen historiaa, opitaan perusteet universumin rakenteista, haetaan tietoa uusista avaruustutkimuksen tuloksista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tähtitieteen opintojaksolla opiskelija ymmärtää tähtitieteen merkityksen ihmisten maailmankuvan kehittymisen taustalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Mekaniikka, 2 op (FY11 / LNT11)

Oppiaineet

- Luonnontieteiden erityispainotus
- Fysiikka

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa ja syventää moduulien FY 4 ja FY5 tietoja mekaniikasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään ympyräliikettä (tasainen ja kiihtyvä), statiikka sekä liikemäärä kaksiulotteisissa törmäyksissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla mekaniikan kokonaiskuva selkeytyy. Monipuolisilla tehtävillä kerrataan ja syvennetään ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Moderni fysiikka, 2 op (FY14 / LNT15)

Oppiaineet

- Luonnontieteiden erityispainotus
- Fysiikka

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä fysiikasta. Opiskelija tutustuu modernin fysiikan aikaansaannoksiin ja ymmärtää fysiikan soveltamisen eri tieteen aloilla. Tavoitteena on myös kehittää opiskelijan taitoja omatoimiseen tiedonhankintaan modernin fysiikan osa-alueella.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kvanttifysiikka ja sen sovellukset, suhteellisuusteoria, alkeishiukkasfysiikan standardimalli, hiukkaskiihdyttimet ja ilmaisimet.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu modernin fysiikan aikaansaannoksiin ja ymmärtää fysiikan soveltamisen eri tieteen aloilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Geofysiikka, 2 op (FY16 / LNT16)

Oppiaineet

- Luonnontieteiden erityispainotus
- Fysiikka

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso auttaa ymmärtämään, miten maantieteen opinnoissa käsitellyt luonnonilmiöt tapahtuvat ja miten niitä voidaan mallintaa ja ennustaa. Laajempi luonnontieteellinen yleiskuva helpottaa myös vaativimpien tehtävien ratkaisua ylioppilaskirjoituksissa. Maapallon kivi-, vesi-, ilma- ja plasmakehien toiminta perustuu erilaisiin fysikaalisiin ja

kemiallisiin ilmiöihin. Näiden prosessien ymmärtäminen helpottaa ympäristöön liittyvien keskustelujen, uutisten ja tutkimusten seuraamista. Tieto auttaa myös toimimaan kestävän kehityksen ehdoilla. Opintojakso antaa myös valmiuksia hakeutua opiskelemaan erilaisia soveltavia luonnontieteitä kuten geologiaa, meteorologiaa, hydrologiaa tai tähtitiedettä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kivikehä: Kallioperän ja maaperän tutkimismenetelmät ja keskeiset tulokset Maapallon liikkeet ja niiden vaikutukset Litosfääriliikuntojen tutkimismenetelmät ja keskeiset tulokset Maamagnetismi Vesikehä: Vesitase ja veden kierto Lumen, roudan ja jään merkitys ja vaikutusmekanismit Meriveden liike Ilmakehä: Maapallon säteilytasapaino Eri kaasujen vaikutusmekanismit säteilytasapainoon Ilmastonmuutoksen kemiallinen ja fysikaalinen mekanismi Maapallon ilmastohistorian tutkimismenetelmät ja keskeisimmät tulokset Sääjärjestelmät ja sääennusteiden laadinta Plasmakehä: Aurinko ja sen toiminta Lähiavaruuden ja yläilmakehän ilmiöt Avaruussää ja sen ennustaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan maapallon ilmiöihin luonnontieteitä monitieteisesti hyödyntäen. Opintojakso voidaan luontevasti toteuttaa fysiikan ja maantieteen opettajan yhteisenä opintojaksona.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Kemian ja fysiikan työt, 2 op (KEFY)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustuttaa opiskelijat kokeellisen työskentelyn perusteisiin ja osoittaa käytännössä, miten luonnosta saadaan tietoa kokeellisten menetelmien avulla. Opintojakso antaa tukea myös ylioppilaskirjoitusten ns. kokeellisten tehtävien ratkaisemisessa. Opintojakson töitä voi suorittaa samalla kertaa n.16 opiskelijaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla suoritetaan fysiikan moduuleihin FY1 – FY7 sekä kemian moduuleihin KE1-KE6 pohjautuvia kokeellisia tutkimuksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan ryhmissä jokin kokeellinen tutkimus. Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kemian ja fysiikan yhteinen opintojakso kanssa vahvistaa oppilaan kokonaiskuvaa luonnontieteissä käytetyistä työtavoista

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Oppiaineet

- Kuvataide
- Lukiodiplomit

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa

- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen lukiodiplomissa opiskelija osoittaa pystyvänsä itsenäiseen taiteelliseen työskentelyyn, jossa hyvinvointiosaamisen ilmaisu näkyy portfolioissa ja teoksessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy yhdessä opiskelutovereiden kanssa, kun pohditaan diplomitehtävien haasteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luovaa ja monitieteistä osaamista vaaditaan kaikissa lukiodiplomin tehtävissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista voi osoittaa joissakin lukiodiplomin tehtävissä, opiskelijan oman kiinnostuksen mukaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskunnallista osaamista voi osoittaa joissakin lukiodiplomin tehtävissä, opiskelijan oman kiinnostuksen mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monissa lukiodiplomitehtävissä jo tehtävänannossa kannustetaan tutkimaan omaa työskentelyä osana globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Arvioinnissa noudatetaan lukiodiplomin valtakunnallisia arviointikriteerejä.

Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3)

Oppiaineet

- Käsityö
- Lukiodiplomit

Opintojakson moduulit

- Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3), valinnainen

Tavoitteet

Käsityön lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä
- osoittaa osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä oppimisensa arvioinnissa
- osoittaa hallitsevansa käsityöprosessiin sisältyvät tavoitteiden asettamisen, ideoinnin ja suunnittelun vaiheet ja vaatimukset
- hallitsee, seuraa ja arvioi käyttämiään resursseja, työskentelyään ja oppimisprosessiaan
- osaa ottaa tuotteessa tai teoksessa huomioon esteettisyyden, eettisyyden, omaehtoisuuden näkökulmat ja ekologisuuden vaatimukset
- osaa ratkaista tuotteen tai teoksen toimivuuden, taloudellisuuden, ergonomisuuden, innovatiivisuuden ja teknisen toteutustavan vaatimukset käyttöympäristössään.

Keskeiset sisällöt

Käsityön lukiodiplomi

- *perustuvat valittuun tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin*
- *muodostuvat käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Käsityön lukiodiplomi arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10), jolloin arvioitsijoita on kaksi.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Oppiaineet

- Lukiodiplomit
- Liikunta

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa*
- *pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään.*

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- *muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, sen turvallisuudesta

auttamalla sekä avustamalla muita ja näin vahvistaen opiskelu- kuin työelämävalmiuksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla niin, että hän oppii arvostamaan itseään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan luovaa osaamista tuetaan erilaisissa liikunnan oppimistilanteissa kehittäen aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tuetaan ja kannustetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta, johon hyvä vuorovaikutus ja luottamus perustuvat.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa, opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan liikunnallista osaamista vahvistetaan liikunnan monipuolisten työtapojen avulla, pitämällä huolta omasta toimintakyvystä ja oppimalla ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskäyttöön sekä hyvinvointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suorituserkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla suoritetaan liikunnan lukiodiplomi. Lukiodiplomin suorittaminen on opiskelijalle 2 opintopisteen laajuinen suoritus.

Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7)

Oppiaineet

- Lukiodiplomit

- Liikunta

Opintojakson moduulit

- Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7), valinnainen

Tavoitteet

Tanssin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan tanssissa
- kehittää tanssillisen tehtävän myötä tanssillista osaamistaan edelleen
- kuvaa kirjallisesti tanssin opiskelupolkuun ja tanssillista kehitystään.

Keskeiset sisällöt

Tanssin lukiodiplomi

- tanssillisena tehtävänä soolo- tai ryhmäteos, jonka opiskelija voi suorittaa joko esiintymällä tanssijana tai tekemällä koreografian
- tanssilliseen tehtävään liittyvä kirjallinen työ
- tanssin lukiodiplomiin sisältyvä tutkielma

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, sen turvallisuudesta auttamalla sekä avustamalla muita ja näin vahvistaen opiskelu- kuin työelämävalmiuksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla niin, että hän oppii arvostamaan itseään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan luovaa osaamista tuetaan erilaisissa liikunnan oppimistilanteissa kehittämällä aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tuetaan ja kannustetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta, johon hyvä vuorovaikutus ja luottamus perustuvat.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa, opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan liikunnallista osaamista vahvistetaan liikunnan monipuolisten työtapojen avulla, pitämällä huolta omasta toimintakyvystä ja oppimalla ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suoriutumiskykyyn sekä hyvinvointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, sekä oppilaitoksen arvioinnin yhteisiä periaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla suoritetaan tanssin lukiodiplomi. Lukiodiplomin suorittaminen on opiskelijalle 2 opintopisteen laajuinen suoritus.

Business English, 3 op (LT05 / ENA16)

Oppiaineet

- Liiketalouspainotteiset opinnot
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suoritettuaan opiskelija omaa hyvän erikoiskielen taidon ja osaa viestiä kansainvälisen liiketoiminnan eri osa-alueilla asianmukaista alan terminologiaa käyttäen. Opiskelija pystyy itsenäisesti hoitamaan yrityksen liikeviestintää ja hallitsee ulkomaankaupan terminologiaa. Opiskelijalla on tarvittavat esiintymis-, argumentointi- ja neuvottelutaidot. Opiskelija osaa toimia kulttuurisesti erilaisissa toimintaympäristöissä ja ymmärtää kulttuurienvälisen viestinnän eroja ja niiden vaikutuksen eri viestintätilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kansainvälisen liiketoiminnan osa-alueiden ja ulkomaankaupan terminologia, liikeviestintä, esiintyminen, argumentointi- ja neuvottelutaidot, viestintäkontekstin huomioiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson sisältö tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisena toimimista. Se vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä ja antaa valmiuksia toimia eettisesti globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso vahvistaa käytännöllisillä harjoituksilla ja esiintymismahdollisuuksilla opiskelijan kommunikaatio- ja esiintymistaitoja. Tämä lisää toimintakykyä muuttuvassa, globaalissa kansainvälisessä maailmassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan sosiaalisia ja yhteistyökykytaitoja vieraalla kielellä kommunikoitaessa. Myös kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taidot kehittyvät opintojakson kuluessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson toteutus yhteistyössä korkeakoulun kanssa syventää opiskelijan valmiuksia laaja-alaiseen opiskeluun taloustieteiden parissa. Business English – opintojakso laajentaa myös opiskelijan tulevia työelämävalmiuksia esim. käytännön viestintäharjoitusten kautta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisällöt lisäävät opiskelijan valmiuksia uudistumiskykyisyyteen, yrittäjämäiseen asenteeseen ja käytännön työelämään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ammattikorkeakoulukurssin numeraalisesti arvosteltu kurssisuoritus muunnetaan lukion opintojaksoa vastaavaan arvosanaan asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

SAMK KURSSIKOODI LT170030

Johdatus korkeakoulumatematiikkaan, 2 op (MAA16 / LNT18)

Oppiaineet

- Luonnontieteiden erityispainotus
- Matematiikan pitkä oppimäärä

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustuttaa opiskelija korkeakoulumatematiikkaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla voidaan opiskella esimerkiksi kompleksilukuja, differentiaaliyhtälöitä, matriiseja ja determinanteja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolisilla tehtävillä syvennetään ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Arvioinnissa huomioidaan opintojakson laaja-alaiset osaamisen tavoitteet.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Oppiaineet

- Lukiodiplomit
- Musiikki

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Myönteiset musiikilliset elämykset muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle.
- Opiskelijalla on mahdollisuus kehittää myönteistä minäkuva ja tervettä itsetuntoa ja kykyä tunnistaa omia musiikillisia vahvuuksiaan.
- Opiskelija vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään ja henkilökohtaista suhdettaan musiikkiin osana musiikillista maailmankuvaansa.
- Musiikilla on konkreettisia vaikutuksia mielialaan, tunteisiin ja motivaatioon.
- Opiskelija kokee musiikin kautta koetut tunteet palkitsevina ja merkityksellisinä kasvun, kehittymisen sekä emotionaalisen säätelyn tukina.
- Opiskelija tutustuu uusien kappaleiden, tyylilajien ja äänimaailmoiden kautta aktiivisempaan ja monipuolisempaan musiikinkuunteluun, mikä lisää äänen erottelukykyä ja kielellisiä kykyjä ja vaikuttaa positiivisesti myös uuden oppimiseen ja opiskelijan omaan hyvinvointiin.
- Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Yhteismusisointi edistää opiskelijan ryhmässä toimimisen taitoja.
- Olennaista toimintakulttuurin kehittymiselle on avoin, rakentava ja jokaisen hyvinvointia edistävä vuorovaikutus.
- Ryhmässä jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus kokea osallisuutta.

- Jokaisella opiskelijalla tulisi olla kykyä ja halua osallistua yhteiseen toimintaan.
- Musisointi ja musiikin kuunteleminen lisäävät opiskelijoiden välistä vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta.
- Opiskelijan musiikilliset taidot sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa.
- Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kommunikaatiota.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia.
- Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia.
- Musiikissa käytetyt työskentelytavat kehittävät opiskelijan omaa keskittymiskykyä, pitkäjänteisyyttä ja tarkkavaisuutta ja opiskelija pystyy hyödyntämään niitä myös muissa opinnoissaan.
- Musiikilla on positiivisia vaikutuksia opiskelijan keskittymiskykyyn ja luoviin ongelmanratkaisutaitoihin.
- Varsinkin sen psykologiset tekijät saavat mielialan nousemaan ja vähentämään oppimisen kannalta haitallista stressiä.
- Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoa sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön.
- Ne lisäävät opiskelijan sivistystä ja rohkaisee luovaan, taiteelliseen ajatteluun ja elinikäiseen oppimiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.
- Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta.
- Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia.

- Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Monipuolisen musiikkiohjelmiston kuunteleminen auttaa opiskelijaa tunnistamaan musiikin tyylilajeja ja musiikkikulttuureja ympäröivästä maailmasta.
- Opiskelija tutustuu musiikin eri tyylilajien fuusioitumiseen ja globalisoitumiseen.
- Opiskelija tutustuu Suomessa esiintyviin musiikkikulttuureihin sekä paikalliseen musiikkitarjontaan osana eurooppalaista sekä globaalia musiikkimaailmaa ja oppii ymmärtämään niiden välisiä vaikutuksia.
- Opiskelija oppii ymmärtämään, että musiikki on yhteinen kieli kulttuurista riippumatta.
- Sitä on kuunneltu, soitettu, laulettu ja tanssittu joka puolella maailmaa koko ihmiskunnan historian ajan.
- Musiikki on olennainen osa kulttuuria ja inhimillistä toimintaa.
- Musiikin opiskelu syventää opiskelijan oman ja muiden kulttuurien tuntemusta.
- Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta.
- Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa osana lukion juhlia ja muita tapahtumia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija ymmärtää musiikkiteollisuudella olevan myös yhteiskunnallisia, taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia sekä alueellisesti että kansainvälisesti.
- Musiikki sen erilaisissa rooleissa on jokaiselle hyvin merkityksellinen vuorovaikutuksen väline, kuten esimerkiksi uskonnollisissa seremonioissa, poliittisen vaikuttamisen välineenä, ostoskäyttäytymisen muokkaajana tai yhteisöllisyyden luoja.
- Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan.
- Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja.
- Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä.

- Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Arvioinnissa noudatetaan lukiodiplomin valtakunnallisia arviointikriteerejä.

Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8)

Oppiaineet

- Ilmaisutaito
- Lukiodiplomit

Opintojakson moduulit

- Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8), valinnainen

Tavoitteet

Teatterin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa
- vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Teatterin lukiodiplomi

- opiskelijan määrittelemä aihe joltakin teatterin alalta ja siihen liittyvä esitys
- työskentelyprosessin hallinta
- taiteellisen prosessin arviointitaidot
- taiteellisen kokonaisuuden ymmärtäminen
- teatterin keinot
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
- esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan opetushallituksen vuosittain antamien lukiodiplomien arviointiohjeiden mukaisesti.

Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Lukiodiplomit

Opintojakson moduulit

- Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5), valinnainen

Tavoitteet

Median lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa
- osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.

Paikallinen lisäys

Tavoitteena on, että opiskelija:

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- edistää opiskelijan monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä.
- osoittaa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa, mediasuhteen pohdintaa ja median toimintaympäristön hahmottamista.

Keskeiset sisällöt

Median lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan*
- *muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.*

Paikallinen lisäys

- perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- koostuu mediaesityksestä ja portfolioista, joka sisältää työsuunnitelman, mediaelämäkerran ja esseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tarkastelee mediaa yhteiskunnallisesta, taloudellisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija etsii merkityksiä ja yhdistelee asioita uudentlaisilla tavoilla valitessaan ja rakentaessaan kiinnostavaa sisältöä lukiodiplomityöhön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan OPH:n ohjeiden mukaisesti.
- Arvioinnista annetaan numeroarvioinnin lisäksi myös arviointilausunto, joka annetaan opiskelijalle.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perustuu Opetushallituksen laatimiin lukiodiplomin ohjeisiin.

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taitotaso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1 1 Kielitaidon alkeiden hallinta	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taitotaso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1 2 Kehittyvä alkeis-kielitalo	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tuken vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1 3 Toimiva alkeis-kielitalo	Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taitotaso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A2 1 Peruskielitaidon alkuvaihe	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisiin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päätelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2 2 Kehittyvä peruskielitaito	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taitotaso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
B1 1 Toimiva peruskielitaito	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan ja muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuusäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuuriin liittyviä käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idioimeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taitotaso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
B1 2 Sujuva peruskielitaito	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiantietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taitotaso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
B2 1 Itsenäisen kielitaidon perustaso	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten "Tuo on vaikea kysymys" voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asian mukaisesti ja viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspääpiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajajohkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taitotaso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
B2 2 Toimiva itsenäisen kielitaito	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan monipuolista kieltä.	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai johtopäätöksiä. Opiskelija pystyy edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taitotaso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
C1 1 Taitavan kieli- taidon perus- taso	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa luontevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaaliin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsennettyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipuolisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmallalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväri on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

<i>Pääjohtaja</i>	<i>Olli-Pekka Heinonen</i>
<i>Opetusneuvos</i>	<i>Petri Lehikoinen</i>

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus - oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja

kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä

- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen

•
avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*

- *ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Keskeiset sisällöt

- *saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne*
- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*

- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa

- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

Pääjohtaja

Olli-Pekka Heinonen

Opetusneuvos

Petri Lehikoinen

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä*
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana

- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Keskeiset sisällöt

- *romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka*
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta*
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*

- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

- *romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

<i>Pääjohtaja</i>	<i>Olli-Pekka Heinonen</i>
<i>Opetusneuvos</i>	<i>Petri Lehikoinen</i>

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä

•

muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisenä

•

oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
  - tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
  - erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
  - tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- kielen- ja tekstinhuoltoa*

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*

- *syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.*

Keskeiset sisällöt

- *äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
  - kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
  - kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta

- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajausta sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu

- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

OÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.*

Keskeiset sisällöt

- *omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*

- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.6. Porin lukion tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Opetussuunnitelman liite

Lukion yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma (tehty Porin lyseon lukion ja Porin suomalaisen yhteislyseon lukion suunnitelmien pohjalta)

1 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo käsitteenä

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että **kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta tai ammattiyhdistystoiminnastaan, perhesuhteistaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.**

Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saisi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja - perusoikeudet kuuluvat kaikille.

Tasa-arvo

Tasa-arvolla viitataan yleensä sukupuolten tasa-arvoon. Viranomaisten ja oppilaitosten sekä muiden koulutusta ja opetusta järjestävien yhteisöjen on tasa-arvolain mukaan huolehdittava siitä, että naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen. Lisäksi on huolehdittava siitä, että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat lain toteutumista.

Yhdenvertaisuus ja **tasa-arvo** tarkoittavat ensi sijassa ihmisarvon kunnioittamista ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Yhdenvertaiset mahdollisuudet eivät tarkoita erojen kieltämistä. Erilaisten taustojen ei kuitenkaan tulisi vaikuttaa yksilöiden mahdollisuuksiin saada koulutusta ja kehittää itseään kykyjensä mukaan.

2 Keskeisiä yhdenvertaisuuteen liittyviä käsitteitä

HÄIRINTÄ Uhkaavan, vihamielisen, halventavan, nöyryyttävän tai hyökkäävän ilmapiirin luominen Esimerkki: Luokassa jotkut oppilaat tai opiskelijat kertovat jatkuvasti etnisiä ja seksuaalivähemmistöjä loukkaavia vitsejä, eikä kukaan puutu asiaan.

KOHTUULLINEN MUKAUTTAMINEN Yhdenvertaisuuslain mukaan työn koulutuksen järjestäjän on tarvittaessa tehtävä kohtuullisia mukautuksia vammaisen henkilön koulutukseen pääsyn ja koulutuksessa etenemisen turvaamiseksi. Kohtuullinen mukauttaminen tarkoittaa yksittäistapauksessa toteutettavia tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joilla varmistetaan vammaisten henkilöiden yhdenvertaiset ihmisoikeudet ja perusvapaudet. Kohtuullinen mukauttaminen ei saa aiheuttaa suhteetonta rasitetta koulutuksen järjestäjälle. Esimerkki: Liikuntaesteisille opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus suorittaa maastokurssi jollain vaihtoehtoisella tavalla.

MONIKULTTUURISUUS Monikulttuurisuus on käsite, joka useimmiten ymmärretään etnisten ryhmien välisenä kulttuurien monimuotoisuutena. Nykyään monikulttuurisuus-käsitettä käytetään myös laajemmin monimuotoisuuden synonyyminä siten, että se kattaa myös esim. seksuaali- ja sukupuoli-identiteettien monimuotoisuuden. Joskus monikulttuurisuus korvataan myös termillä kulttuurien välinen vuorovaikutus.

MONIPERUSTEINEN SYRJINTÄ Ihminen voi joutua syrjityksi eri perusteilla eri tilanteissa tai samassa tilanteessa useammalla eri syrjintäperusteella. Yleisimpiä ns. toisia perusteita ovat ikä ja sukupuoli.

MUODOLLINEN YHDENVERTAISUUS Samanlaisessa tilanteessa ihmisiä kohdellaan aina samalla tavoin. Koska muodollinen yhdenvertaisuus merkitsee kaikille samanlaista kohtelua lähtökohtaisista eroista (esimerkiksi ikä, terveydentila, kieli tai sukupuoli) riippumatta, ei se takaa yhdenvertaisuuden toteutumista.

POSITIIVINEN ERITYISKOHTELU Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa tietyn syrjinnälle alttiin ryhmän (esimerkiksi lapset ja etniset vähemmistöt) asemaa ja olosuhteita parantavia erityistoimenpiteitä, jotka tähtäävät tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseen eivätkä asteeltaan muodostu toisia syrjiviksi. Yhdenvertaisuuslain 7 § mukaan positiivisen erityiskohtelun on oltava pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhteista.

SAAVUTETTAVUUS, ESTEETTÖMYYS JA KÄYTETTÄVYYS Ollakseen saavutettavaa on ympäristön, palvelun tai tarjonnan oltava myös mahdollisimman esteetöntä eli erilaisten ihmisten käyttöön soveltuvaa. Käytettävyydellä tarkoitetaan, että esim. sähköiset oppimateriaalit ovat käytettävissä erilaisilla apuvälineillä.

SYRJINNÄN VAARASSA OLEVAT RYHMÄT Väestöryhmät, jotka ovat heikommassa asemassa yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi lapset ja nuoret, etniset, uskonnolliset ja kielelliset vähemmistöt, vammaiset sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat henkilöt. Vaikka puhutaan syrjinnän vaarassa olevista ryhmistä, on hyvä muistaa, että syrjintä koskettaa aina yksilöä.

3 Keskeisiä sukupuolten tasa-arvoon liittyviä käsitteitä

SUKUPUOLI Sukupuoli voi tarkoittaa virallisen, henkilötunnuksesta ilmenevän sukupuolen lisäksi esimerkiksi sukupuolirooleja, naiseuden ja mieheyden sosiaalisia merkityksiä, yksilön sukupuoli-identiteettiä tai fyysisiä ominaisuuksia.

SUKUPUOLI-IDENTITEETTI Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Useimpien ihmisten sukupuoli-identiteetti vastaa heille syntymässä määriteltyä sukupuolta. Sukupuoli-identiteetti on kuitenkin aina yksilöllinen.

SUKUPUOLEN ILMAISU Sukupuolen ilmaisu tarkoittaa sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. Sukupuolen ilmaisu voi olla pukeutumista naiselle tai miehelle tyypillisinä pidettyihin vaatteisiin tai käyttäytymistä tai elehtimistä sellaisilla tavoilla, joita pidetään naiselle tai miehelle ominaisina.

SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN Seksuaalinen suuntautuminen kertoo siitä, keneen henkilö tuntee vetovoimaa emotionaalisesti ja/tai eroottisesti. Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen kuuluvat niin homous, lesbous, biseksuaalisuus kuin heteroseksuaalisuus sekä muut tavat määritellä seksuaalista suuntautumista.

SUKUPUOLIRISTIRIITA Sukupuoliristiriita tarkoittaa sitä, että ihmisen tunne omasta sukupuolesta ei vastaa hänen kehoaan eikä toisten hänessä näkemää sukupuolta.

SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ne ihmiset, joiden biologinen, sosiaalinen tai psyykkinen sukupuoli eivät vastaa toisiaan. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat transsukupuoliset, transgenderit, transvestiitit ja intersukupuoliset. Transsukupuoliset henkilöt kokevat, ettei heidän sukupuolensa vastaa syntymässä määriteltyä sukupuolta. Transgender (muunsukupuolinen) ei koe kuuluvansa selkeästi mies- eikä naissukupuoleen. Transvestiiteilla on tarve toisinaan ilmaista pukeutumisellaan tai muilla tavoin eri sukupuolta. Intersukupuolisella henkilöllä sukupuolta määrittelevät fyysiset ominaisuudet eivät ole synnynnäisesti yksiselitteisesti miehen tai naisen. On syytä välttää sukupuolivähemmistöjen sekoittamista seksuaalivähemmistöihin, koska sukupuoli-identiteetti ei kerro seksuaalisesta suuntautumisesta tai mieltymyksistä.

SUKUPUOLTEN TASA-ARVO Sukupuolten tasa-arvolla tarkoitetaan sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia yhteiskunnassa ja työelämässä sekä vallan ja resurssien oikeudenmukaista jakamista. Usein puhutaan sekä muodollisesta tasa-arvosta, eli syrjimättömyydestä ja yhdenvertaisista oikeuksista ja kohtelusta, että tosiasiallisesta tasa-arvosta esimerkiksi poliittisten päätösten lopputulosten suhteen. Tasa-arvokäsite kattaa myös sukupuolen moninaisuuden eli hyväksyy ajatuksen, että sukupuolia on enemmän kuin kaksi.

SUKUPUOLISTEREOTYPIA Sukupuolistereotypiat ovat pelkistettyjä tai kaavamaisia odotuksia ja oletuksia siitä, millaisia miehet ja naiset yleensä ovat tai miten naisten ja miesten tulee käyttäytyä ollakseen ”oikeanlaisia”. Sukupuolistereotypiat ovat pitkälti tiedostamattomia, syvälle kulttuuriin juurtuneita ”itsestäänselvyyksiä”. Stereotypiat ylläpitävät osaltaan eriarvoisuutta.

SUKUPUOLEN MUKAINEN SEGREGAATIO Segregaatio tarkoittaa eriytymistä, eriyttämistä tai eristämistä. Sukupuolen mukainen segregaatio työelämässä ja

koulutuksessa tarkoittaa töiden, tehtävien ja koulutusalojen jakautumista naisten ja miesten aloiksi ja töiksi. Horisontaalinen segregatio tarkoittaa sitä, että tytöt ja pojat opiskelevat eri aloilla tai miehet ja naiset toimivat eri ammateissa, eri työpaikoilla, eri toimialoilla tai työmarkkinoiden sektoreilla. Vertikaalinen segregatio tarkoittaa työelämässä tapahtuvaa työnjakoa ja eriytymistä siinä, mille hierarkian tasolle miehet ja naiset sijoittuvat.

SUKUPOULINEUTRAALIUS Sukupuolineutraalius perustuu ajatukseen, että sukupuolella ei ole käsiteltävässä asiassa merkitystä. Tällöin näennäisesti sukupuolineutraali toimintatapa saattaa vaikuttaa syrjivästi tai vahvistaa eriarvoisuutta, jos tosiasiallisesti olemassa olevaa sukupuolinäkökulmaa tai sukupuolittuneisuutta ei ole otettu huomioon.

SUKUPOULISOKEUS Sukupuolisokeudesta on kyse silloin, kun sukupuolella ei nähdä merkitystä, vaikka sillä todellisuudessa on. Sukupuolisokea ajattelu saattaa johtaa stereotyyppioita vahvistavaan toimintaan ja lisätä epätasa-arvoa.

SUKUPOULITIE TOINEN OPETUS Sukupuolitietoinen opetus perustuu herkkyydelle tunnistaa yksilöllisyys ja persoonallisuus jokaisessa oppijassa. Opetuksessa pidättäytyään sosiaalistamasta oppilasta hänen ulkoiseen sukupuoleensa. Sukupuolitietoisessa opetuksessa tunnistetaan sukupuolittavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä kyseenalaistetaan ja puretaan niitä sukupuolten tasa-arvoa rakentaen. Oppilaita ohjataan yksilöllisiin valintoihin ja lievitetään täten opinto-, koulutus- ja uravalintojen segregatiota.

SUKUPOOLEN PERUSTUVA SYRJINTÄ Sukupuoleen perustuvaa syrjintää on henkilön asettaminen sukupuolen (mukaan lukien sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu) vuoksi eriarvoiseen asemaan. Syrjintää on myös seksuaalinen tai sukupuoleen perustuva häirintä. Sukupuoleen perustuva syrjintä saattaa yhdistyä muihin syrjintäperusteisiin. Silloin kun syrjintä johtuu useasta syystä, puhutaan moniperusteisesta syrjinnästä.

SUKUPOOLEN PERUSTUVA HÄIRINTÄ Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan ei-toivottua käytöstä, joka liittyy henkilön sukupuoleen, mutta ei ole luonteeltaan seksuaalista. Tällä käytöksellä loukataan tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Samalla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä ei-toivottua käytöstä, joka on luonteeltaan seksuaalista. Tällaisella käytöksellä loukataan tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

HETERONORMATIIVISUUS Heteronormatiivisessa ajattelumallissa heteroseksuaali mies ja heteroseksuaali nainen edustavat luonnollisia, oikeutettuja, toivottuja ja usein ainoita mahdollisuuksia olla ihminen. Heteronormatiivisuus heijastuu instituutioihin, rakenteisiin, ihmissuhteisiin ja käytäntöihin.

YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat periaatteessa samaa asiaa: syrjimättömyyden ja tasavertaisten mahdollisuuksien varmistamista kaikille sukupuolesta, etnisestä taustasta, kielestä,

kansalaisuudesta, iästä, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, uskonnosta, vakaumuksesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä riippumatta. Lainsäädännössä ja viranomaistyössä tasa-arvo tarkoittaa useimmiten sukupuolten tasa-arvoa. Muihin syrjintäperusteisiin viitattaessa käytetään yhdenvertaisuus-käsitettä.

4 Koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön organisoiminen

Lukion hyvinvointiryhmän tehtäviin kuuluu

- ehdottaa konkreettisia toimenpiteitä ja tavoitteita yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi
- tehdä ehdotuksia suunnitelman päivittämiseksi lukuvuosittain
- tehdä havaintoja koulun arjessa: toteutuvatko yhdenvertaisuus ja tasa-arvo?

Rehtoreiden tehtäviin kuuluu

- tiedottaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmasta opiskelijoille, opettajille, muulle henkilökunnalle ja huoltajille
- huolehtia siitä, että suunnitelma on ajantasainen ja että sitä päivitetään säännöllisesti
- seurata yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista lukiossa

5 Koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanteen nykytilanteen kartoitus

Porin suomalaisen yhteislyseon kyselyn tulokset

Porin suomalaisen yhteislyseon lukiossa tehtiin Wilma-kysely tammikuussa 2020. Vastaajia oli 72.

Tuloksia analysoitiin pienen opiskelijaryhmän kanssa ja niistä oli tarkoitus keskustella ryhmänohjaustuokiolla, lukion hyvinvointiryhmässä ja opettajainkokouksessa. Työ jäi poikkeuksellisten olojen vuoksi kesken, mutta sitä jatketaan syksyllä 2020.

Poimintoja tuloksista:

Tuletko mielelläsi kouluun?

91,7% kyllä

Tunnetko olosi turvalliseksi lukiossamme?

98,6% kyllä

Pystytkö kääntymään henkilökunnan puoleen, jos sinulla on huolia lukiossamme?

81,9% kyllä

16,7% ei

Opiskelijan sukupuoli vaikuttaa siihen, miten opettaja kohtelee häntä.

38,9% kyllä

61,1% ei

Opiskelijoiden näkemyksen mukaan poikien hälinää katsotaan läpi sormien asenteella ”pojat on poikia”. Pojille tarjotaan herkemmin tuliopetusta. On myös herännyt kysymys, pitääkö poikien takia joillakin kursseilla arvosteluasteikkoa alentamaan.

Esiintyykö meillä syrjintää tiettyihin ryhmiin kuuluvia opiskelijoita tai henkilökuntaan kuuluvia kohtaan?

Syrjinnän perusteena voi olla **ikä, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, perhesuhteet, vamma, terveydentila, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy (esim. ulkonäkö, vaatetus, puhetapa, kaikkitietävyys, ujous).**

17%: syrjintää esiintyy

70%: ei esiinny

Yleisimmät syrjinnän syyt ovat **mielipide, kansalaisuus, perhesuhteet ja terveydelliset syyt.**

Miten syrjintä ilmenee? (kohteena opiskelijoita, opettajia ja muuta henkilökuntaa)

Puhutaan selän takana.

Naureskellaan ja kommentoidaan, kun toinen puhuu.

Osoitetaan ryhmävihaa WhatsApp-ryhmissä.

Pilkataan.

Ulkopaikkakuntalaiset eivät pääse mukaan porukoihin.

Oletko nähnyt koulussa häirintää tai itse joutunut sen kohteeksi?

Häirintää on esim. nimittely, ilman lupaa kuvaaminen, ulkopuolelle jättäminen, naureskelu ja seksuaaliväritteinen vitsailu.

Kaikkia näitä on huomattu tapahtuvan. Tavallisinta on **naureskelu, ilman lupaa kuvaaminen ja poikien harjoittama seksuaaliväritteinen vitsailu.**

Ilman lupaa kuvaamista tapahtuu esim. juhlasalissa ja oppitunneilla.

Kukaan ei ole kyselyn mukaan saattanut havaintojaan henkilökunnan tietoon. Nämä ovat voineet olla sellaisia tilanteita, joissa on ollut kyse kaveriporukan sisäisestä huumorista eikä oikeasta häirinnästä tai kiusaamisesta. Tähän asiaan on jatkossa kiinnitettävä enemmän huomiota. Opiskelijoita tullaan rohkaisemaan kertomaan luottamuksellisesti havainnoistaan, jotta nämä ikävät ilmiöt saadaan kitkettyä kokonaan pois koulun arjesta.

Porin Lyseon lukiossa toteutetun kyselyn tulokset:

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskysely 2019-2020 (vastauspäivät 23.1.-2.2.2020)

YHTEENVETO

A. Perustietoja vastaajista

Kyselyyn vastaajia oli yhteensä 87, joista Lyseon oppilaita **81** ja PSYL:n oppilaita **6**.

Vastaajista tyttöjä oli 49 (56,3 %) ja poikia 35 (40,2%). Vastaajat olivat ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoita.

B. Viihtyvyys, turvallisuus ja koulun toimintakulttuuri

Valtaosa oppilaista (88,5%) tulee mielellään kouluun ja tuntee olonsa koulussa turvalliseksi (97,7%). Noin 15 % oppilaista kuitenkin kokee, että ei voi kääntyä huolineen henkilökunnan puoleen.

96.6% on sitä mieltä, että Lyseossa jokainen saa olla oma itsensä ja ilmentää sukupuolista suuntautumistaan haluamallaan tavalla, onpa hän tyttö, poika tai muunsukupuolinen. Avoimista vastauksista löytyy kuitenkin kommentteja siitä, että seksuaalivähemmistöön kuuluvia nimitellään ja heistä puhutaan pahaa.

C. Tasa-arvo opetuksessa ja ohjauksessa

17 vastaajaa (19,5%) oli sitä mieltä, että opiskelijan sukupuoli vaikuttaa siihen, kuinka opettajat opiskelijoita kohtelevat. Kuitenkin vain 6 (6,9 %) ajatteli, että sukupuoli vaikuttaa opintosuoritusten arviointiin.

Valtaosa vastanneista (94.3 %) katsoi, että opiskelija voi ilmaista tunnilla mielipiteitään täysin avoimesti sukupuolisesta suuntautumisestaan huolimatta. Opettajat myös rohkaisevat opiskelijoita tekemään heitä itseään kiinnostavia ainevalintoja, oli sukupuolinen suuntautuminen mikä tahansa.

26,4% vastanneista oli sitä mieltä, että poikia **ei rohkaista** tutustumaan naisvaltaisiin ammatteihin. Opiskelijoiden kokemuksen mukaan tyttöjä taas tutustutetaan miesvaltaisiin ammatteihin hieman paremmin. 20,7% oli sitä mieltä, että **näin ei tapahdu. Avoimia vastauksia tähän kysymykseen:**

Naisopettajien määrä on suurempi ja he suosivat naisia.

Mielestäni olisi tärkeää, että tasa-arvosta tunneilla keskusteltaessa tuotaisiin esille myös transihmiset sekä muunsukupuoliset ja ylipäättään kaikki sukupuoli-identiteetit. Usein keskustelu keskittyy vain miehiin ja naisiin, vaikka muiden ihmisryhmien oikeuksissa ja kohtelussa olisi paljonkin parannettavaa.

D. Tasa-arvo oppikirjoissa ja muussa opetusaineistossa

Yli puolet vastanneista oli sitä mieltä, että lukion oppimateriaalit vahvistavat perinteisiä sukupuolirooleja. Kuitenkin 69 % vastanneista katsoi, että oppikirjoista löytyy esimerkkejä myös sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä sekä sateenkaariperheistä. Ilmeisesti joidenkin aineiden oppikirjoissa aihe on selvästi esillä.

Avoimia kommentteja:

Mielestäni silti näitä asioita, vaikka niitä esitettäisiinkin kirjassa, ei käsitellä tarpeeksi koulussa tunneilla, koska ne koskettavat yllättävän monta meistä. Liian moni ei esim. ymmärrä mitä muunsukupuolisuus oikeasti tarkoittaa.

E. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä koulussa

Seksuaalista ja sukupuoleen perustuvaa häirintää esiintyy koulussamme vain vähän, mutta se on syytä ottaa vakavasti. Kuitenkin 8,0 % vastaajista on havainnut vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvia ikäviä huomautuksia tai nimittelyä, ja 12,6% on huomannut loukkaavaa kaksimielistä tai härskiä puhetta.

Useimmiten häirintään on syylistynyt toinen opiskelija ja häirintä ei ollut kohdistunut kyselyyn vastaajaan henkilökohtaisesti. Huolestuttavaa on, että kaksi vastaajaa ilmoitti, että häiritsevää käytökseen oli syylistynyt koulun henkilökuntaan kuuluva. Yleisin häirinnän tyyppi oli loukkaava ja härski puhe (11 tapausta), mutta jopa lähentelyä tai fyysistä koskettelua oli tapahtunut kolmessa tapauksessa. Nuoret olivat kyselyn mukaan selvästi arkoja puuttumaan seksuaaliseen häirintään tai kertomaan siitä eteenpäin henkilökunnalle.

Avoimissa vastauksissa erästä häirintätapausta kommentoitiin seuraavasti:

“Häirintä oli nimittelyä, jota kuulin toisen opiskelijan sanovan luokan yli toiselle. Tilanteessa oppilas kysyi toiselta oppilaalta toisesta oppilaasta käyttäen selväsi loukkaavaa nimitystä. Oppilas, jota nimiteltiin ei ollut luokassa. Uskon kuitenkin, ettei tilanne ollut mitenkään jatkuvaa ja loppui varmasti siihen. En lähtisi puuttumaan kyseiseen kohtaukseen, joten en kertonut siitä kenellekään.”

F. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo kuuluvat suomalaisten perusoikeuksiin, joten on hälyttävää, että niiden ei koettu toteutuvan täysin koulussamme. Nimittäin yli 10 % vastaajista oli sitä mieltä, että lukiossa esiintyy syrjintää kansalaisuuden, ihonvärin, kielen tai alkuperän perusteella ja peräti 16 % on sitä mieltä, että lukiossa esiintyy syrjintää mielipiteiden perusteella. Kukaan ei ollut kokenut henkilökohtaisesti syrjintää vaan vastaajat olivat havainneet muita syrjittävän. Opiskelijat tuntuvat myös olevan melko herkkiä kokemaan sellaisia asioita syrjinnäksi, joita ehkä muu henkilökunta ei koe syrjinnäksi.

“En ole täysin varma luetaanko tätä syrjinnäksi, mutta ainakin kahden koulumme opettajan olen havainnut tunnilla kyselevän erilaisista taustoista tai muuten ”ulkomaalaisilta näyttäviltä” opiskelijoilta, että miten tietynlaiset asiat heidän maassaan tehdään. Opetuksessa on siis saatettu käydä pohtivaa keskustelua eri aiheista, ja opettajat ovat saattaneet erityisesti tällaiselta oppilailta kysyä näkökantaa, vaikkeivat he siis ole viitanneet, tai edes olisi erimaalaisia taustaltaan, mutta vain sattuvat näyttämään sellaisilta. Kyselyssä ei sinällään kaiketi ole mitään paha, mutta se saa tavallaan sävyllään nämä oppilaat eriteltyä muista, kun kysellään että mitenkäs tällaiset asiat juuri teillä tehdään.”

Vain 50 % vastaajista oli havainnut sen tosiseikan, että koulumme opetustilat eivät ole esteettömiä. Vastanneista 63 % oli sitä mieltä, että opetukseen tarvittavat aineistot ovat esteettömästi kaikkien saatavilla. Vastanneista 35 % oli kuitenkin sitä mieltä, että aineistot eivät ole kaikkien saatavilla, mikä tarkoittanee esimerkiksi sitä, että kaikilla ei ole varaa ostaa kursseilla vaadittavia oppikirjoja.

6 Koulukohtaiset kehittämiskohteet ja konkreettiset toimenpiteet

Jokainen opiskelija, opettaja ja muuhun henkilökuntaan kuuluva sitoutuu seuraaviin toimiin:

Toimin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi PSYL:n lukiossa.

Tiedän syrjinnän eri syyt ja häirinnän muodot.

Tiedän, että syrjivää käytöstä tai häirintää ei sallita millään tasolla missään muodossa.

Jos havaitsen syrjintää, häirintää tai epäasiallista käytöstä, puutun siihen tai kerron siitä jollekin koulun henkilökuntaan kuuluvalla.

Opettajana kohtelen opiskelijoita, muita opettajia sekä muita henkilökuntaan kuuluvia yhdenvertaisesti, tasa-arvoisesti ja asiallisesti.

Opiskelijana kohtelen opettajia, muita opiskelijoita ja muita henkilökuntaan kuuluvia asiallisesti.

Konkreettiset toimenpiteet

Syrjinnän eri syyt ja häirinnän muodot otetaan säännöllisesti esiin ryhmänohjauksissa ja opettajainkokouksissa.

Hyvinvointiryhmässä keskustellaan aiheesta 2 kertaa lukuvuodessa ja tehdään tarvittaessa ehdotuksia yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi.

Opiskelijakunnan hallituksen toimet ja sen esittämät käytännöt edistävät yhdenvertaisuuden toteutumista.

Esimerkkinä WhatsApp-ryhmien eettiset toimintaperiaatteet ja järjestyssääntöjen päivittäminen.

7 Yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvä lainsäädäntö, sopimukset, suunnitelmat ja ohjeet [Perusoikeudet Suomen perustuslaissa](#) (731/1999)

Suomen uusi perustuslaki tuli voimaan 1. päivä maaliskuuta 2000. Perustuslain mukaan ihmiset ovat yhdenvertaiset lain edessä. Lain 6 § sisältää yhdenvertaisuuden lain edessä sekä yleisen syrjintäkiellon.

[Yhdenvertaisuuslaki](#) (1325/2014)

Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Lain mukaan viranomaisella, koulutuksen järjestäjällä ja työnantajalla on velvollisuus arvioida yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan. Viranomaisen, koulutuksen järjestäjän sekä työnantajan, jonka

•

palveluksessa on säännöllisesti vähintään 30 henkilöä, on laadittava arvioinnin pohjalta suunnitelma (yhdenvertaisuussuunnitelma) tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Laki kieltää välittömän (suoran) syrjinnän, välillisen (epäsuoran) syrjinnän, häirinnän, kohtuullisten mukautusten epäämisen sekä ohjeen tai käskyn syrjiä jotakuta.

[Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta\(609/1986\)](#)

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

[Rikoslaki \(39/1889\)](#)

Syrjintäkiellon rikkomisesta tuomittavat rangaistukset määräytyvät rikoslain mukaan. Rikoslain 11 luvun 9 § sisältää laajan syrjintäkiellon. Rikoslain 47 luvun 3 §:llä puolestaan kielletään syrjintä työelämässä.

[Perusopetuslaki \(628/1998\)](#)

Lain mukaan opetuksen tavoitteena on edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana.

Myös **lukiokoulutusta koskevan lainsäädännön** perustana on yhdenvertaisuus.

Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus liittyvät teemoina myös sekä perusopetuksen että lukiokoulutuksen **opetussuunnitelmien perusteisiin**.

Oppilaitoksen tasa-arvosuunnittelua koskeva 1.1.2015 voimaan tullut **lainmuutos** (1329/2014) ja **hallituksen esitys** (HE 19/2014 vp).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013).

Opetussuunnitelmat Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015
Opetushallitus.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus.

Lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Opetushallitus.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. Täydennys koskien tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoitetta 2015.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2009.

Opetushallitus.

Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 on sitouduttu sukupuolten tasa-arvon edistämiseen monesta näkökulmasta:

- Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia opinnoissa. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.
- Perusopetus lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita.
- Opetuksen tulee olla sukupuolitietoista. Jokainen oppiaine edistää sukupuolten tasa-arvoa omalla tavallaan.
- Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Lukiolaki (629/1998)

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015. Opetushallitus

Ihmisoikeussopimukset

Suomen syrjintäkieltoja koskeva lainsäädäntö pohjautuu kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten Kansalaisyhteiskunnan ja poliittisten oikeuksien yleissopimukseen (SopS 7-8/1976), Euroopan ihmisoikeussopimukseen (SopS 18-19/1990), Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan ja Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimukseen nro 111. Tärkeimmät yhdenvertaisuuteen liittyvät ihmisoikeussopimukset löytyvät ihmisoikeudet.net - sivustoilta.

Suomi on myös ratifioinut **YK:n yleissopimuksen syrjinnän vastustamiseksi** opetuksen alalla jo vuonna 1971.

Opetusalan ammattijärjestön OAJ:n laatimien **Opettajien eettisten periaatteiden** mukaan ihmisarvoa tulee kunnioittaa riippumatta ihmisen sukupuolesta, sukupuolisesta suuntautuneisuudesta, ulkonäöstä, iästä, uskonnosta, yhteiskunnallisesta asemasta, alkuperästä, mielipiteistä, kyvyistä ja saavutuksista. Opettajan oikeudenmukaisuuteen kuuluu erityisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä syrjinnän ja suosimisen välttäminen. Oikeudenmukaisuuden tulee toteutua myös etujen ja rasitteiden jaossa, rikkomusten ja ristiriitojen käsittelyssä sekä oppijan arvioinnissa. Opettajan tulee pitää huolta siitä, että kaikille opiskelijoille kuuluvat samat yhteiskunnan jäsenen oikeudet ja velvollisuudet. Opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kulttuureja ja maailmankatsomusta on kunnioitettava tasapuolisesti, eikä ketään saa syrjiä niiden perusteella.

Lähteet

Oppia kaikille – yhdenvertaisuussuunnittelun opas oppilaitoksille
(yhdenvertaisuus.fi/kirjasto)

Tasa-arvotyö on taitolaji (oph.fi/julkaisut)

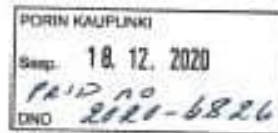
8.7. Lukiokoulutuksen järjestämisluvan muutos koskien erityistä koulutustehtävää

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Päätös

3.12.2020

1 (2)

VN/18890/2020
VN/18890/2020-OKM-1

Porin kaupunki
PL 121
28101 PORI

LUKIOKOULUTUKSEN JÄRJESTÄMISLUPAMUUTOS

Opetus- ja kulttuuriministeriö muuttaa lukiolain (714/2018) 63 §:n 1 momentin nojalla Porin kaupungille 26.10.2017 (OKM/48/530/2017) myönnetyn lukiokoulutuksen järjestämisluvan erityistä koulutustehtävää koskevaa määräystä seuraavasti.

Erityinen koulutustehtävä ja sen ehdot

...

Opiskelijat, jotka suorittavat vähintään 24 opintopisteen laajuisesti oppilaitoksen opetussuunnitelmassa määriteltyjä erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja, ovat oikeutettuja vähentämään valtakunnanasetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisten pakollisten opintojen määrästä 15 opintopisteen laajuiset opinnot. Opiskelija tulee kuitenkin suorittaa vähintään puolet lukion jokaisen pakollisen oppiaineen pakollisista opinnoista. Oppiaineissa, joissa pakolliset opinnot on säädetty kahden opintopisteen laajuisiksi, opinnot tulee suorittaa kahden opintopisteen laajuisina. Erityisen koulutustehtävän mukaisten opintojen tulee olla muita kuin asetuksessa säädettyjä pakollisia tai opiskelijalle tarjottavia valtakunnallisia valinnaisia opintoja lukuun ottamatta luonnontieteellisiin aineisiin painottuvia opintoja. Luonnontiedepainotteisessa opetuksessa erityisen koulutustehtävän opintojen tulee muodostua pääsääntöisesti muista kuin lukion valtakunnallisista opinnoista.

...

Päätös 1/3

vaikakunnallisista opinnoista.

...

Sovelletut säännökset

Lukiolaki (714/2018) 6 § ja 63 §:n 1 momentti.
Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opetus- ja kulttuuriministeriön maksullisista suoritteista (396/2018) 2 a §.

Postiosoite Postal Address Postai Address Opetus- ja kulttuuriministeriö	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, Internet e-post, Internet e-mail, Internet
PL 29 00023 Valtionneuvosto	Merttullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 136 8336 +358 9 136 8336	hijaemo@inedu.fi

2 (2)

Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan 1.8.2021. Tällä päätöksellä kumotaan opetus- ja kulttuuriministeriön 26.10.2017 (OKM/48/530/2017) lukiokoulutuksen järjestämislupapäätöksen erityistä koulutustehtävää koskevan, tämän päätöksen kursivoitun tekstin vastaava tekstikohta. Muilta osin aikaisempi 26.10.2017 annettu päätös jää voimaan.

Päätös 2/3

päätös jää voimaan.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Turun hallinto-oikeuteen. Valitus saadaan tehdä sillä perusteella, että päätös on lain vastainen. Valitusajka on 30 päivää tiedoksisaannista. Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on menetteltävä.

Opetusministeri **Li Andersson**

Opetusneuvos **Heikki Blom**

Liitteet: Valitusosoitus (Dnro 18/091/2019)
Jakelu: Porin kaupunki
Tiedoksi: Opetushallitus
Opetushallitus/Valtionosuudet
Lounais-Suomen aluehallintovasto
Opetus- ja kulttuuriministeriö/Talousyksikkö

Päätös 3/3

8.8. Porin lukion kansainvälisyysstrategia

PORIN LUKION KANSAINVÄLISYYSSTRATEGIA

1 Taustaa

Porin lukion kansainvälisyysstrategian taustalla ovat sekä Porin Lyseon lukion että Porin suomalaisen yhteislyseon lukion pitkät perinteet. Kansainvälisyyttä on toteutettu useassa eri oppiaineessa mm. opiskelijavaihtojen, opintoretkien, projektien ja teemaopintojen kautta. Myös kotikansainvälisyyteen panostaminen on ollut merkittävää molemmissa lukioissa.

Molemmissa lukioissa opiskelijoita on kannustettu opiskelemaan useampia vieraita kieliä ja monipuolista kielitarjontaa on toteutettu niin yhteistoimin kuin erikseenkin. Mm. espanjan, italian, japanin, latinan ja venäjän kielen opetus on ollut yhteistä.

Lyseon lukiossa on toiminut omana hakulinjanaan englanninkielinen lukiolinja, jolla tarjotaan opiskelijoille englanninkielistä opetusta osana lukio-opintoja. Englanninkielistä opetusta ovat antaneet molempien lukioiden opettajat. Liiketalousopintojen osana on jo kauan ollut mahdollista valita Business English -kurssi, jota yhteistyökumppani SAMK nyt vetää. Lisäksi englanninkielinen Debating -kurssi ja kerhotoiminta on ollut avointa molempien lukioiden opiskelijoille. PSYL:n lukiossa ovat toimineet valtakunnallisen erityistehtävän saaneet luonnontieteellinen erikoislinja ja urheilulinja, joiden toiminnalle kattava kansainvälinen verkostoituminen on ollut ensiarvoisen tärkeää.

Porin lukiot ovat olleet vahvasti mukana kehittämässä japanin kielen opetusta Suomessa. Lyseon lukio on ollut osana yläkoulujen ja lukioiden Ippo-hanketta jäsenkouluna vuosina 2011–2016. PSYL:n lukio puolestaan on ollut mukana Aasian ja Afrikan kielten hankkeen rahoittajana, johtoryhmässä ja koordinaatiotyössä vuosina 2018–2020. PSYL:n lukio myös organisoi oman japanin kielen oppimateriaaliprojektin nimeltään Omigoto!, jonka tuloksena tuotettiin B3-japanin opetusmateriaalia lukioiden vapaaseen käyttöön.

1.1 Ystävyyskoulutoiminta

Vastavuoroisia vierailuja ystävyyskoulujen kesken on toteutettu jo vuosikymmeniä. Näistä vanhin on Lyseon lukion ystävyyskoulutoiminta Wittenbergissä toimivan Luther-Melanthon-Gymnasiumin kanssa. Ystävyyskoulutoiminta Ferraran A.Roiti lyseon kanssa alkoi jo vuonna 2006 ja on jatkunut PSYL:ssä Kuninkaanhaan lukion peruina vuodesta 2009. Uuteen japanilaiseen ystävyyskouluun Okayama Gakugeikan High Schooliin tehtiin ensivierailu vuonna 2019.

1.2 Erasmus+ -toiminta ja akkreditointihakemus

Myös Erasmus+ toiminta on ollut viime vuosina erittäin vilkasta etenkin Lyseon lukiossa ja lukioiden toimintaa on kehitetty suunnitelmallisesti lähettämällä opettajia Erasmus+ kursseille mm. opiskelemaan digityökalujen käyttöä, kehittämään oppiainerajat ylittäviä moduuleita ja parantamaan valmiuksiaan antaa englanninkielistä opetusta sekä luonnollisesti verkostoitumaan eurooppalaisten kollegojensa kanssa. Lyseon lukio on viime vuosina vastaanottanut lukuisia job shadowing -vieraita eri puolilta Eurooppaa ja hankkinut kokemusta myös monikansallisista Erasmus+ KA2 hankkeista. Tätä kokemusta voidaan nyt hyödyntää vuonna 2020 alkaneissa monikansallisissa Erasmus+ KA2 hankkeissa *Let's get down to business* ja *GAMMA*. Lyseon lukio on myös hakenut opetushallitukselta akkreditointia, mikä helpottaisi kansainvälisyystoiminnan pitkäaikaisten tavoitteiden toteuttamista. Mikäli akkreditointi saadaan, siirretään se Porin lukion nimiin. Mikäli akkreditointia ei myönnetä, haemme sitä todennäköisesti ensi vuonna uudestaan. Erasmus+ -hankkeet Porin Lyseon lukiossa ja Porin suomalaisen yhteislyseon lukiossa

2017 KA1 In English, please! Lyseon englanninkielisen linjan opettajien kielitaito- ja CLIL-hanke jatkuu jatkoajan turvin koronatilanteen sallimissa rajoissa. Hankkeen puitteissa on mahdollisuus myös osallistua etäkoulutuksiin.

2019 KA1 Doors open to Europe: PSYL:n aloittama englanninkielisen opetuksen ja kansainvälisyystoiminnan kehittämisen hanke jatkuu koronatilanteen sallimissa rajoissa.

2020 KA2 GAMMA: Hankkeen tavoitteena on kehittää matematiikan opettamisen tapoja pelillistämisen keinoin. Mukana on Kroatia (koordinaattori ja sieltä mukana yliopisto, teknillinen ammattikoulu, lukio ja Kroatian opetushallitus), Hollanti (Amsterdamin yliopisto), Kreikka (Ateenan yliopisto ja lukio) sekä Suomi (lukio ja SAMK). Hanke alkoi syksyllä 2020 ja ensimmäiset tapaamiset on jo toteutettu etäyhteyksien avulla.

2020 KA2 Let's get down to business!: Lyseon lukion (lukuvuodesta 2021-22 lähtien Porin lukion) koordinoima liiketaloutta ja markkinointia käsittelevä yhteishanke, jonka yhteistyökumppaneina ovat Suomesta TAT (Talous ja nuoret), SAMK ja Prizztech. Mukana Suomen lisäksi on Italia (lukio ja paikallinen yliopisto) ja Saksa (ammattikoulu ja paikallinen AMK). Lisäksi kustakin maasta kutsutaan myöhemmin mukaan paikallisia yrityksiä. Hanke alkoi 1.12.2020 ja sen ensimmäinen opettajien etäkokous on jo toteutettu etäyhteyksien avulla.

1.3 Muu kansainvälisyystoiminta

Molemmissa lukioissa on aktiivisesti hyödynnetty lukiossa opiskelevien vaihto-opiskelijoiden ja maahanmuuttajaopiskelijoiden tuomaa tuulahdusta toisista kulttuureista, osallistuttu eri kielten kirjoituskilpailuihin ja pidetty kansainvälisiä teemapäiviä. Lisäksi kummassakin lukiossa on otettu vastaan vierailijoita eri maista kertomaan omasta työstään tai kulttuuristaan, tosin näin pandemia-aikana nämä vierailut on jouduttu toteuttamaan etänä. Kummastakin lukiosta on useassa eri oppiaineessa tehty säännöllisiä opintomatkoja mm. Cerniin, Macôniin/Taizéen, Pietariin ja Roomaan sekä lisäksi yksittäisiä retkiä muihin eurooppalaisiin kohteisiin osana kieli-, historia- ja kulttuuriopintoja.

PSYL:n lukio on mukana Euroopan parlamentin Ambassador school -hankkeessa, jonka tavoitteena on lisätä nuorten tietoisuutta Euroopan unionista ja eurooppalaisuudesta. PSYL:n historian ja yhteiskuntaopin opiskelijat ovat myös säännöllisesti osallistuneet Euroscola-ohjelmaan.

Kummastakin lukiosta on osallistuttu SAMK:n Kiina-projektiin, joka mahdollisesti jatkuu vielä tulevaisuudessa. Lyseon lukiosta on myös osallistuttu useana vuonna Federation of Finnish-British Societies järjestämiin debating-koulutuksiin ja Finnish High School Debate Championships -kilpailuihin. Opiskelijat ovat myös päässeet kilpailuissa saamiensa stipendien turvin osallistumaan kansainväliseen debating-koulutukseen Sloveniassa.

Kaiken kaikkiaan molemmissa lukioissa kansainvälisyystoiminta on ollut aktiivista ja tavoitteellista. Molempiin lukioihin on myös kertynyt runsaasti KV-osaamista ja laaja kansainvälinen yhteistyöverkosto, mikä on oivallinen pohja jatkaa uuden Porin lukion kansainvälisyystoimintaa ja sen kehittämistä.

2 Kansainvälisyystoiminnan tavoitteet

Yleisenä tavoitteena Porin lukiossa on pyrkimys laajaan yhteistyöverkoston ja aktiiviseen yhteydenpitoon ystävyyskoulujen ja muiden kontaktien kanssa. Porin lukiossa pidetään yllä laajaa kielivalikoimaa ja tarjotaan opiskelijoille runsaasti mahdollisuuksia kielitaitonsa hyödyntämiseen. Porin lukio jatkaa olemassa olevia Erasmus+ hankkeita ja mahdollisesti hakee uusia Erasmus + hankkeita tai mahdollisen akkreditoinnin myötä hakee rahoitusta

sekä opiskelijoiden että opettajien liikkuvuuksille seuraavien pitkäaikaistavoitteiden mukaisesti.

2.1 Osallisuuden lisääminen ja ylläpitäminen

Porin lukion tavoitteena on, että yhä useampi opettaja ja opiskelija osallistuu kansainvälisyystoimintaan ja että yhä useammalla olisi mahdollisuus osallistua ystävyyskoulutoimintaan, Erasmus+ toimintaan, opintomatkoihin sekä muuhun yhteydenpitoon kansainvälisten kumppanien kanssa.

Tavoitteena on myös lisätä opiskelijoiden osallisuutta kaikissa kv-toiminnan vaiheissa aina suunnitteluvaiheesta toteutukseen ja sen jälkeiseen raportointiin, tiedottamiseen sekä yhteistyöverkostojen ylläpitämiseen. Porin lukiossa vaalitaan avointa, turvallista ja kielimyyntöistä ilmapiiriä.

2.2 KV-toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantaminen

Porin lukion tavoitteena on selkeyttää KV-toiminnan käytänteitä ja laatia yhdessä Sivistysviraston kanssa selkeät ohjeet hankkeiden ja muiden liikkuvuuksien käytännön järjestelyihin esimerkiksi rahaliikenteen ja laskutuksen hoitamiseen, matkustamiseen, vakuutuksiin ja tiedottamiseen. Tavoitteena on, että kynnys KV-toimintaan osallistumiseen madaltuu ja että KV-toimintaan osallistuvien opettajien ja opiskelijoiden taidot KV-toiminnan toteuttamisessa kehittyvät ja monipuolistuvat.

2.3 Etäopetuspedagogiikan kehittäminen Erasmus+ verkostossa

Pandemian aikana opettajat eri puolilla Eurooppaa joutuivat monien haasteiden eteen joutuessaan nopeassa tahdissa muuttamaan kaiken opetuksen etäopetuksiksi. Uskomme, että etäopetus ja etätyöskentely on jossakin muodossa tullut jäädäkseen myös pandemian jälkeen ja että opiskelijoiden etätyöskentelytaitoja on kehitettävä myös tulevan työelämän tarpeisiin. Yhdessä eurooppalaisten yhteistyökumppaneidemme kanssa kartoitamme, vertailemme ja kehitämme digi- ja etäopetuskäytänteitä ja -pedagogiikkaa sekä opiskelijoiden etäopiskelutaitoja ja tulevaisuuden työelämätaitoja.

3 Kansainvälisyystoiminnan organisointi ja arviointi

Porin lukion kansainvälisyystoiminnan organisointi kuuluu KV-ryhmälle, jonka kokoonpano sovitaan vuosittain. KV-ryhmän tehtävänä on seurata, että kansainvälisyystoiminnalle asetetut lukuvuosikohtaiset tavoitteet ja KV-strategiassa mainitut pitkäaikaistavoitteet toteutuvat. KV-tavoitteiden toteutumista arvioidaan niille asetettujen mittareiden avulla. KV-ryhmä vastaa toiminnastaan lukion rehtorille ja johtoryhmälle.

KV-ryhmän tehtävänä on rekrytoida projekteihin osallistujia ja avustaa kansainvälisyshankkeiden toteuttamisessa, mutta päävastuu hankkeista ja niiden toteutuksesta, raportoinnista ja tiedotuksesta on edelleen hankkeisiin nimetyillä vastuuhenkilöillä.

KV-tapahtumista ilmoitetaan opiskelijoille, huoltajille ja henkilökunnalle Wilman välityksellä sekä lisäksi lukion toimintakalenterissa, huoltajailloissa ja lukion some-kanavilla. Lukiossa

on käytössä Erasmus+ ilmoitustaulu, jossa hankkeita ja yhteistyökumppaneita esitellään näyttävästi.

4 Porin lukion kansainvälisyystoiminta ja hankkeet

4.1 Ystävyyskoulutoiminta

Ystävyyskoulutoimintaa Luther-Melanthon-Gymnasiumin, Ferraran A. Roiti lyseon ja Okayama Gakugeikan High Schoolin kanssa jatketaan ja yhteyksiä Wittenbergiin, Ferraraan ja Okayamaan pidetään yllä. Vierailuja toteutetaan koronatilanteen sallimissa rajoissa. Mahdollisia uusia ystävyyskouluja kartoitetaan (esim. SAMK:n Kiinaprojektin kautta) ja yhteyksiä luodaan tilaisuuden tullen.

4.2 Muu kansainvälisyystoiminta

Porin lukiossa otetaan vastaan Erasmus+ Job shadowing -vieraita sekä muita kansainvälisiä vieraita keskeisenä osana sen kansainvälisyystoimintaa ja opetustarjontaa. Kansainvälisyyteen liittyviä teemapäiviä järjestetään, osallistutaan kielten kirjoituskilpailuihin ja erilaisiin kansainvälisiin tempauksiin kuten esimerkiksi Euroopan kielten päivä tai Erasmus Days. Vaihto-opiskelijoita ja maahanmuuttajaopiskelijoita kannustetaan tuomaan esiin oman kielensä ja kulttuurinsa erityispiirteitä osana lukion kieli- ja kulttuurikasvatusta. Porin lukiosta tehdään edelleen opintomatkoja sekä jo vakiintuneisiin että uusiin kohteisiin osana lukion opetussuunnitelmaa. Porin lukiossa ylläpidetään suhteita lukion ulkopuolisiin kansallisiin ja kansainvälisiin yhteistyökumppaneihin ja toteutetaan kansainvälisyystoimintaa yhdessä niiden kanssa. Pandemian aikana kansainvälisyystoimintaa toteutetaan rajoitusten ja terveysturvallisuuden ohjeistusten mukaisesti.